

BERÄTTELSE

till 1964 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

given Stockholms slott den 3 januari 1964.

En ingående redogörelse för de förhållanden som sammanhänger med den ekonomiska utvecklingen lämnas vid anmälan av finansplanen och nationalbudgeten i 1964 års statsverksproposition, till vilken torde få hänvisas i den mån särskilda uppgifter därom ej lämnas i det följande.

Vid ingången av 1963 präglades arbetsmarknadsläget alltså av den konjunkturdämpning som inträtt under år 1962. Under våren och sommaren skedde emellertid en snabb återhämtning. För att förebygga en allt för hög efterfrågan på arbetskraft inom byggnadsverksamheten sommaren 1964 har olika åtgärder vidtagits i syfte att förskjuta en del byggnadsarbeten framåt i tiden.

Liksom tidigare år har det rätt betydande skillnader i sysselsättningsläget mellan olika landsdelar framför allt mellan de utpräglade skogsbygderna och övriga delar av landet. Genom omskolning och andra åtgärder har det varit möjligt att överföra ett relativt stort antal arbetare från överskottstillsammans till underskottsområden. En intensifierad verksamhet har även bedrivits för att tillföra utflyttningsområdena nya arbetstillfällen.

Bostadsbyggandet har under år 1963 legat på en högre nivå än något år tidigare. Antalet färdigställda lägenheter beräknas ha uppgått till drygt 80 000. Någon lättnad i bostadsbristen synes dock ej ha inträtt i de orter där underskottet på bostadslägenheter varit mest påtagligt.

Beslut har fattats om införande av högertrafik år 1967. Administrationen av trafikomläggningen har anförtrotts åt ett särskilt organ, statens högertrafikkommission. Beslut har fattats om obligatorisk säkerhetsinspektion av motorfordon fr. o. m. den 1 januari 1965. Nya riktlinjer för den statliga trafikpolitiken har antagits.

Under det gångna året har lag om allmän försäkring trätt i kraft. De första förmånerna från allmänna tilläggs pensioneringen har utbetalats. Beslut har fattats om utsträckning av den lagstadgade semestern från tre till fyra veckor.

På hälso- och sjukvårdsområdet har landstingen övertagit provinsialläkarväsendet. Som ett ytterligare led i strävandena att samordna de olika

Riksdagsberättelsen år 1964

sjukvårdsgrenarna skall även mentalsjukvården överföras till landstingen.

Stödet åt folkbildningsarbetet har förstärkts och anslagen till kulturell verksamhet i övrigt ytterligare ökats.

Försöksverksamhet med fackskolor har påbörjats inom ramen för den fortgående ökningen av utbildningsmöjligheterna på den gymnasiala nivån. Principbeslut har fattats om reformering av skolväsendets centrala ledning.

Som ett led i den pågående utbyggnaden av universitets- och högskoleväsendet har vid universitetet i Umeå påbörjats matematisk-naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig högre utbildning och forskning. Riktlinjer har vidare dragits upp för fortsatt utbyggnad av universitets- och högskoleväsendet fram till omkring år 1970.

Beslut har fattats om inrättande av statens naturvårdsnämnd ävensom om riktlinjer och organisation i övrigt av naturvårdsverksamheten. Bestämmelserna för det statliga kreditstödet till förvärv och drift av jordbruksföretag har ändrats i syfte att ge detta stöd en tidsenlig och rationaliseringsbefrämjande utformning. Ävenså har införts nya bestämmelser för statlig lånegaranti till förvärv och drift av trädgårdsföretag.

Antalet arbetsanställda utlänningar uppgick den 1 oktober 1963 till c:a 134 600 mot c:a 129 500 vid samma tid 1962. Härav var c:a 86 200 respektive c:a 81 900 nordbor. Vidare uppgick antalet icke-nordbor med uppehållstillstånd den 1 oktober 1963 till c:a 52 900 mot c:a 52 400 den 1 oktober 1962.

Ombud för Sverige deltog i FN:s adertonde möte, som öppnades i New York den 17 september 1963.

Sverige var representerat i FN:s fackorgans möten ävensom i exekutivkommittén för FN:s flyktingkommisseries verksamhet (1959—63), i styrelsen för FN:s barnfond (1959—63) samt i styrelsen för FN:s särskilda fond (1961—63). Dessutom var professorn H. Eek ledamot av UNESCO:s styrelse (1962—66) samt överdirektören A. Nyberg medlem av Meteorologiska världsorganisationens verkställande utskott (1960—64).

Den Europeiska frihandelssammanslutningens (EFTA) ministerråd har sammanträtt den 18 och 19 februari i Genève, den 9—11 maj i Lissabon, den 11 och 12 september i Stockholm. Mot bakgrund av det läge som inträtt sedan Storbritanniens förhandlingar med Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) avbrutits i början av 1963 har målet varit att söka utveckla och stärka EFTA-samarbetet och effektivt ta till vara de ytterligare möjligheter som EFTA-konventionen erbjuder. Beslut har fattats om ett antal konkreta åtgärder i detta syfte. Sålunda har bland annat fastställts en ny tidtabell för tullavvecklingen, innebärande att tullarna inom EFTA helt skall vara avvecklade i slutet av år 1966, i stället för den 1 januari 1970 som avsetts enligt konventionens ursprungliga lydelse. Vid årets slut har den interna tullavvecklingen inom EFTA uppnått 60 procent.

Ministerrådet för Associationen mellan medlemsstaterna i EFTA och

Överenskommelser med främmande makter m. m.

Finland (FINEFTA) har sammanträtt den 19 februari i Genève, den 11 maj i Lissabon och den 13 september i Helsingfors.

Sverige har under 1963 deltagit i arbetet inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), vars verksamhet under året varit särskilt inriktad på samordningen av medlemsländernas ekonomiska politik och anpassningsproblem beträffande jordbruk, industri och arbetskraft samt frågor sammanhängande med hjälpen till u-länderna och handeln med dessa länder. Ett ministerrådsmöte hölls den 18—20 november. Frågor om samarbete på den vetenskapliga forskningens område behandlades vid ett särskilt ministermöte den 3 och 4 oktober.

De **Avtalsslutande Parterna i allmänna tull- och handelsavtalet (GATT)** beslöt vid ministermöte den 16—21 maj 1963 att inom GATT:s ram anordna nya omfattande handelsförhandlingar med början den 4 maj 1964. Ministermötet fastställde vissa allmänna principer för förhandlingarnas omfattning och uppläggning. Vid ministermötet antogs också rekommendationer om en rad åtgärder i syfte att främja u-ländernas handel.

Europarådets ministerkommitté har under året sammanträtt en gång i Strasbourg och en gång i Paris, varvid Sverige var representerat. I samband med Parismötet samlades ministerkommittén och företrädare för Europarådets rådgivande församling till ett s. k. colloquium. Sista delen av församlingens fjortonde ordinarie möte ägde rum i januari, medan första och andra delarna av det femtonde ordinarie mötet ägde rum i maj och september. Vid sistnämnda tillfälle avhölls även det tionde gemensamma mötet mellan församlingen och den Europeiska ekonomiska gemenskapens s. k. Europa-parlament.

Nordiska rådet höll sin elfte session i Oslo under tiden 16—22 februari 1963.

Sveriges uppdrag att vara medlem i kommissionen för övervakande av vapenstilleståndet i Korea består alltjämt. Svenska officerare ingår i FN:s övervakningskommissioner i Palestina-området, i Kashmir och i Jemen. Sverige deltar även fortfarande med en frivillig-bataljon i FN:s vaktstyrka i Främre Orienten och har dessutom sedan den 19 juli 1960 ställt frivillig personal till FN:s förfogande för tjänstgöring i Kongo, en styrka som omfattat en bataljon, en flygstyrka och ett antal tekniker och specialister. Flygstyrkan har sedermera hemförlovats och truppstyrkans numerär reducerats.

Härefter följer

en förteckning över de överenskommelser med främmande makter m. m., som slutits under tiden december 1962—november 1963,

en redogörelse för de av exportkreditnämnden å statens vägnar meddelade garantier för exportkrediter,

sammanställningar angående de bidrag, som beviljats från lotterimedelsfonden och ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål samt från fonderna för idrottens och friluftslivets främjande, jaktvårdsfonden och statens lappfond,

en sammanställning angående utbetalningar från handels- och sjöfartsfonden,

en sammanställning angående understöd ur allmänna arvsfonden samt en redogörelse för kommittéernas och de sakkunnigas samt de centrala krisorganens verksamhet.

Såsom bilaga till berättelsen fogas förteckningar över kommittékostnader samt betänkanden, som utkommit från trycket eller avlämnats i stencilerat skick under år 1963.

Överenskommelser med främmande makter m. m. under tiden december 1962—november 1963

Den 1 december 1962 framlades i Helsingfors för undertecknande ett protokoll med Finland rörande ett multilateralt varuutbytes- och betalningsarrangemang. Protokollet undertecknades av Sverige den 21 december.

Den 5 december 1962 undertecknades i New Delhi en överenskommelse med Indien rörande svensk gåva av papper för framställning av läroböcker för indiska skolor.

Den 5 december 1962 växlades i Djakarta ministeriella noter med Indonesien rörande svensk gåva av papper för framställning av läroböcker för indonesiska skolor.

Den 6 december 1962 undertecknades i Bangkok en överenskommelse med Burma rörande svensk gåva av papper för framställning av läroböcker för burmanska skolor.

Den 7 december 1962 beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalet med Argentina av den 3 september 1962 för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 14 december.

Den 7 december 1962 beslöt Kungl. Maj:t ratificera överenskommelsen med Finland av den 5 november 1962 angående gränstullsamarbete. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Helsingfors den 27 december.

Den 7 december beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalet med Norge av den 31 oktober 1962 angående grunderna för fördelning i beskattningshän-

Överenskommelser med främmande makter m. m.

seende av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags inkomster. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 28 december.

Den 10 december 1962 undertecknades i New York för Sveriges vidkommande med förbehåll för ratifikation Förenta Nationernas konvention om samtycke till minimiålder för samt registrering av äktenskap av den 7 november 1962.

Den 10 december 1962 undertecknades i Addis Abeba en överenskommelse med Etiopien rörande tekniskt samarbete på hälsovårdens område (det svensk-etiopiska barnsjukhuset i Addis Abeba).

Den 10 december 1962 växlades i Oslo ministeriella noter med Norge rörande giltighetstiden för konventionen den 5 februari 1919 angående flyttlapparnas rätt till renbetning.

Den 11 december 1962 växlades i Bangkok ministeriella noter med Thailand rörande vissa viseringsfrågor.

Den 14 december 1962 beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalet med Israel av den 15 maj 1962 för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 7 februari 1963.

Den 14 december 1962 undertecknades i Dar-es-Salaam en överenskommelse med Tanganyika rörande tekniskt samarbete på hälsovårdens område (tillhandahållande av en rörlig röntgenutrustning).

Den 15 december 1962 undertecknades i Dar-es-Salaam en överenskommelse med Tanganyika rörande upprättande och drift av ett nordiskt-tanganyikanskt centrum i Tanganyika.

Den 20 december 1962 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Danmark och Förbundsrepubliken Tyskland rörande skydd för beståndet av lax i Östersjön. Kungl. Maj:t beslöt den 15 mars 1963 att ratificera överenskommelsen. Ratifikationsinstrumenten deponerades i Stockholm samma dag.

Den 20 december 1962 växlades i Oslo ministeriella noter med Norge rörande giltighetstiden för överenskommelsen av den 20 december 1950 angående fiskeriförhållandena i vissa till Sverige och Norge hörande vattenområden.

Den 21 december 1962 beslöt Kungl. Maj:t ratificera en slutakt och ett protokoll av den 16 juli 1962 innefattande resultatet av tullsänkningsskonferensen inom ramen för GATT. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Genève den 26 januari 1963.

Den 3 och 8 januari 1963 växlades i Beirut och Nicosia ministeriella noter med Cypern rörande avskaffande av passviseringstvängt.

Den 15 januari 1963 undertecknades i Helsingfors en överenskommelse

med Danmark, Finland och Norge rörande nordiskt-tan-ganyikanskt tekniskt samarbete.

Den 17 januari 1963 undertecknades i Belgrad en överenskommelse med Jugoslavien angående reglering av vissa finansiella fordringar. Kungl. Maj:t beslöt den 31 maj att ratificera överenskommelsen. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 9 juli.

Den 21 januari 1963 deponerades i Oslo ratifikationsinstrumentet till konventionen av den 23 mars 1962 med Danmark, Finland, Island och Norge angående indrivning av underhållsbidrag.

Den 26 januari 1963 undertecknades i Nicosia en luftfartsöverenskommelse med Cypern.

Den 31 januari 1963 undertecknades i Bryssel med förbehåll för ratifikation en tilläggskonvention till konventionen i Paris den 29 juli 1960 om ansvarighet gentemot tredje man på atomenergiens område.

Den 6 februari 1963 växlades i Stockholm ministeriella noter med De Socialistiska Rådsrepublikernas Union rörande varuutbytet.

Den 15 februari 1963 växlades i Paris ministeriella noter med Frankrike jämte vissa andra medlemmar av franczonen rörande varuutbytet.

Den 21 februari 1963 växlades i Stockholm ministeriella noter med Rumänien rörande varuutbytet.

Den 21 och 27 februari 1963 växlades i Bangkok ministeriella noter med Thailand rörande ändring av bilagan till 1949 års luftfartsavtal.

Den 1 mars 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalet med Österrike av den 21 november 1962 för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 10 juni.

Den 2 mars 1963 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Ungern rörande varuutbytet och betalningarna under tiden 1 februari 1963—31 januari 1966.

Den 9 mars 1963 växlades i Stockholm ministeriella noter med Finland rörande ändring av bilagan till 1949 års luftfartsöverenskommelse.

Den 26 oktober och 29 december 1962 samt 11 mars 1963 växlades i New York ministeriella noter med Förenta Nationerna rörande utsändande av svenska biträdande experter.

Den 11 mars 1963 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Island rörande varuutbytet.

Den 15 mars 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventionen av den 18 oktober 1950 om fågelskydd. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 24 april.

Överenskommelser med främmande makter m. m.

Den 21 mars 1963 växlades i Asunción ministeriella noter med Paraguay rörande upphävande av passviseringstvängt.

Den 28 mars 1963 växlades i Stockholm ministeriella noter med Japan rörande varuutbytet.

Den 29 mars 1963 växlades i Oslo ministeriella noter med Norge angående fiskeriförhållandena i vissa till Sverige och Norge hörande vattenområden.

Den 29 mars 1963 växlades i Oslo ministeriella noter med Norge rörande giltighetstiden för konventionen den 5 februari 1919 angående flyttlapparnas rätt till renbetning.

Den 29 mars 1963 undertecknades i Tunis ett avtal med Tunisien rörande finansiellt och tekniskt samarbete, en låneöverenskommelse och en överenskommelse rörande tekniskt samarbete.

Den 30 mars 1963 undertecknades i Karachi en överenskommelse med Pakistan rörande svensk gåva av papper för framställning av läroböcker för pakistanska skolor.

Den 22 mars och 5 april 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera ILO konventionen (nr 118) angående utlänningars likställande med ett lands egna medborgare i fråga om social trygghet av den 28 juni 1962 samt akt angående ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga av den 22 juni 1962. Ratifikationsinstrumenten deponerades i Genève den 25 april.

Den 22 mars och 5 april 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera ett protokoll av den 15 september 1962 rörande ändring av artikel 48 (a) i konventionen den 7 december 1944 angående internationell civil luftfart. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Montreal den 10 maj.

Den 5 april 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera internationella kaffeavtalet av den 28 september 1962. Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 1 juli.

Den 19 april 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera protokollet i Haag av den 28 september 1955 med ändring av konventionen i Warszawa den 12 oktober 1929 rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om internationell luftbefordran. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Warszawa den 3 maj.

Den 24 april 1963 framlades för undertecknande i Wien en konvention om konsulära förbindelser jämte två protokoll. Konventionen och protokollen undertecknades av Sverige med förbehåll för ratifikation den 8 oktober.

Den 25 april 1963 undertecknades i Madrid med förbehåll för ratifikation ett avtal med Spanien för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräck-

ning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet respektive beträffande skatter å kvarlåtenskap.

Den 26 april 1963 undertecknades i London med förbehåll för ratifikation ett utlämningsfördrag med Storbritannien.

Den 16 april och 6 maj växlades i Rom ministeriella noter med Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) rörande rekrytering av svenska biträdande experter.

Den 6 maj 1963 undertecknades i Strasbourg med förbehåll för ratifikation protokoll nr 2 och 3 till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna avseende behörighet för den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att avgiva rådgivande yttranden respektive avseende ändring av artiklarna 29, 30 och 34 i konventionen.

Den 6 maj 1963 godkändes i Strasbourg en ändring av stadgan för Europarådet.

Den 8 maj 1963 växlades i Kapstaden ministeriella noter med Sydafrika rörande luftfartsförbindelserna.

Den 10 maj 1963 undertecknades i Stockholm ett handelsavtal med Bulgarien.

Den 20 maj 1963 undertecknades i Köpenhamn ett tilläggsprotokoll till överenskommelsen den 12 juli 1957 mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna.

Den 21 maj 1963 undertecknades i Rabat tredje tilläggsprotokollet till handelsöverenskommelsen med Marocko av den 8 februari 1960.

Den 22 maj 1963 växlades i New Delhi ministeriella noter med Ceylon rörande förlängning med visst tillägg av överenskommelsen den 22 maj 1958 och noteväxlingen den 11 maj 1961 rörande tekniskt samarbete på familjeplaneringens område.

Den 28 maj 1963 undertecknades i Tunis ett tilläggsprotokoll till handelsöverenskommelsen med Tunisien av den 25 april 1960.

Den 31 maj 1963 beslöt Kungl. Maj:t Sveriges anslutning till ett slutprotokoll i London den 11 april 1962 från konferens med de avtalslutande regeringarna till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja, 1954. Notifikation härom deponerades i London den 10 juni.

Den 3 och 31 maj 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera internationella fördragen i Bern den 25 februari 1961 angående godsbefordran å järnväg (CIM) och angående befordran å järnväg av resande och resgods (CIV) samt ett tilläggsprotokoll. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Bern den 26 juni.

Överenskommelser med främmande makter m. m.

Den 31 maj 1963 växlades i Oslo ministeriella noter med Norge rörande giltighetstiden för konventionen den 5 februari 1919 angående flyttlapparnas rätt till renbetning.

Den 13 juni 1963 växlades i Paris ministeriella noter med UNESCO rörande utbildning för kvinnor i Afrika.

Den 18 juni 1963 undertecknades i Oslo en tilläggsöverenskommelse till överenskommelsen den 20 augusti 1959 mellan Sverige, Danmark och Norge om ekonomisk garanti till vissa flygbolag.

Den 21 juni 1963 framlades för undertecknande tredje protokollet med förlängning av överenskommelsen av den 1 december 1960 angående upprättande av en förberedande kommission för att studera möjligheterna för europeiskt samarbete avseende rymdforskning. Protokollet undertecknades av Sverige den 3 augusti.

Den 26 juni 1963 växlades i New York ministeriella noter med Förenta Nationernas Technical Assistance Board (TAB) rörande rekrytering av biträdande svenska experter.

Den 27 juni 1963 undertecknades i Addis Abeba en överenskommelse med Etiopien rörande tekniskt samarbete på hälsovårdens område (hälsocentralavtalet).

Den 27 juni 1963 undertecknades i New Delhi en överenskommelse med Indien rörande upprättandet av en teknisk skola i Saharanpur för utbildning i papperstillverkning.

Den 28 juni 1963 växlades i Stockholm ministeriella noter med Amerikas Förenta Stater med ändring av överenskommelserna den 20 november 1952 och 20 november 1959 om finansiering av viss utbytesverksamhet inom undervisningsområdet.

Den 28 juni 1963 växlades i Stockholm ministeriella noter med Japan rörande varuutbytet.

Den 28 juni 1963 undertecknades i Oslo ett avtal med Norge om mandat för en av de svenska och norska regeringarna tillsatt kommission för utredning av vissa med den samiska renskötseln sammanhängande spörsmål, ministeriella noter rörande förlängning av giltighetstiden för konventionen den 5 februari 1919 angående flyttlapparnas rätt till renbetning till den 1 juni 1966 samt ett tilläggsprotokoll till vissa avtal mellan Sverige och Norge i renbetesfrågan.

Den 28 juni 1963 undertecknades i Warszawa ett protokoll med Polen rörande varuutbytet.

Den 29 juni 1963 växlades i Helsingfors ministeriella noter med Finland angående anläggning och underhåll av en bro över Torne älv vid Aavasaksa i Övertorneå kommun (Finland) och Övertorneå (Sverige).

Den 30 juni 1963 avlämnades i Bryssel en ministeriell note med uppsägning av konventionen i Bryssel den 25 augusti 1924 rörande fastställande

av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om begränsningen av ansvarigheten för ägare av fartyg, som användes till fart i öppen sjö.

Den 1 juli 1963 framlades för undertecknande ett protokoll i Genève rörande Spaniens anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet. Protokollet undertecknades av Sverige den 30 juli.

Den 1 juli 1963 undertecknades i Paris med förbehåll för ratifikation ett tilläggsavtal till avtalet med Frankrike den 24 december 1936 för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående handräckning beträffande arvsskatt.

Den 1 och 2 juli 1963 växlades i Belgrad ministeriella noter med Jugoslavien rörande varuutbytet.

Den 18 juli 1963 växlades i Alger ministeriella noter med Algeriet rörande svenskt tekniskt bistånd på jordbruksområdet.

Den 5 och 25 juli 1963 växlades i Washington ministeriella noter med Amerikas Förenta Stater rörande ett amerikanskt-skandinaviskt telesatellit-samarbete.

Den 26 juli 1963 växlades i Paris ministeriella noter med UNESCO rörande biträdande experter.

Den 5 augusti 1963 framlades för undertecknande ett fördrag mellan Amerikas Förenta Stater, De Socialistiska Rådsrepublikernas Union och Storbritannien om förbud mot kärnvapenprov i atmosfären, i yttre rymden och under vatten. Fördraget undertecknades av Sverige i Washington, Moskva och London den 12 augusti. Kungl. Maj:t beslöt den 29 november att ratificera fördraget.

Den 9 augusti 1963 undertecknades i New Delhi en överenskommelse med Indien rörande tekniskt samarbete på biofysikens område.

Den 24 augusti 1963 undertecknades i Djakarta en överenskommelse med Indonesien rörande ett svenskt bidrag till framställning av läroböcker för de indonesiska skolorna.

Den 2 september 1963 undertecknades för Sveriges vidkommande i Genève deklarationen av den 13 november 1962 om Förenade Arabrepublikens provisoriska anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet samt deklarationen av samma dag om Jugoslaviens provisoriska anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 10 september 1963 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation ett avtal med Israel om ömsesidig utlämning för brott.

Den 12 september 1963 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation ett avtal med Danmark angående samhandeln med

Överenskommelser med främmande makter m. m.

jordbruksprodukter inom Europeiska frihandelssammanslutningen.

Den 14 september 1963 undertecknades i Tokio med förbehåll för ratifikation en konvention angående brott och vissa andra handlingar ombord å luftfartyg.

Den 17 september 1963 undertecknades i Strasbourg med förbehåll för ratifikation protokoll nr 4 till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Den 17 oktober 1963 undertecknades i Wien en överenskommelse med Danmark, Finland, Norge samt Internationella atomenergiorganet (IAEA) rörande ömsesidigt bistånd vid olyckshändelser till följd av joniserande strålning.

Den 18 oktober 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventionen i Paris den 5 oktober 1962 för upprättande av en europeisk organisation för astronomisk forskning rörande södra stjärnhimlen. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 4 november.

Den 21 oktober 1963 undertecknades för Sveriges vidkommande protokollet i Genève av den 7 november 1962 rörande förlängning av giltighetstiden för deklarationen den 18 november 1960 om Argentinas provisoriska anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 22 oktober 1963 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation ett tilläggsavtal med Amerikas Förenta Stater för undvikande av dubbelbeskattning beträffande inkomst- och andra skatter.

Den 25 oktober 1963 undertecknades i Prag ett handelsavtal med Tjeckoslovakien.

Den 31 oktober 1963 undertecknades i Paris med förbehåll för ratifikation ett protokoll rörande privilegier och immunitet för Organisationen för europeisk rymdforskning.

Den 18 november 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera stadgan för Europeiska kommissionen för bekämpande av mul- och klövsjuka av den 11 december 1953.

Den 18 november 1963 undertecknades i Genève med förbehåll för ratifikation ett avtal med Portugal angående samhandeln med jordbruksprodukter inom Europeiska frihandelssammanslutningen.

Den 27 november 1963 undertecknades i Strasbourg med förbehåll för ratifikation konventionen om förenhetligande i vissa hänseenden av patentlagstiftningen.

Den 29 november 1963 undertecknades i New Delhi en överenskommelse med Indien om ett svenskt bidrag för framställning av läroböcker för indiska skolor.

Redogörelse för de av exportkreditnämnden å statens vägnar meddelade garantier för exportkrediter

Under budgetåret 1962/63 har exportkreditnämnden utfärdat statsgarantier för exportkredit (garantiförbindelser) för ett ansvarsbelopp av 405 miljoner kronor. Därutöver har garantier ställts i utsikt (garantiutfästelser) för ett ansvarsbelopp av 1 579 miljoner kronor. Motsvarande siffror för närmast föregående budgetår var 342 respektive 1 123 miljoner kronor.

Exportkreditnämndens totalengagemang, som den 30 juni 1962 utgjorde 857 miljoner kronor, uppgick den 30 juni 1963 till 1 464 miljoner kronor. Ökningen under budgetåret utgjorde alltså 607 miljoner kronor eller ca 70 procent.

Utvecklingen av nämndens garantiansvar framgår av följande sammanställning beträffande dels engagemanget vid utgången av vart och ett av budgetåren 1956/57—1962/63, dels förändringarna i det totala garantiansvaret mellan de olika tidpunkterna.

Nämndens garantigivning avser i betydande utsträckning export till u-länderna. I fråga om garantier på normala villkor uppgick nämndens totalengagemang den 30 juni 1963 till 584 miljoner kronor, vilket innebär en ökning under budgetåret med 244 miljoner kronor. Härtill kommer de garantier på särskilt gynnsamma villkor som tillkommit under budgetåret och som lämnas vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling. Nämndens engagemang beträffande sådana garantier uppgick vid budgetårsskiftet till 100 miljoner kronor. Sammanlagt utgjorde sålunda garantigivningen till u-länderna 684 miljoner kronor eller nära hälften av den totala garantigivningen.

Nämndens engagemang i fråga om garantier vid export till öststater ökade under budgetåret med 206 miljoner kronor till 568 miljoner kronor. Motsvarande engagemang för export till övriga länder uppgick den 30 juni 1963 till 212 miljoner kronor och ökningen utgjorde här 57 miljoner kronor.

Nämndens premieinkomster uppgick under budgetåret till 3,9 miljoner kronor, vartill kommer ränteinkomster med 1,7 miljoner kronor eller sammanlagt 5,6 miljoner kronor.

Med anledning av skadefall har under året utbetalats ersättningar med sammanlagt 125 000 kronor. Samtidigt har 74 000 kronor kunnat återvinnas i fråga om tidigare utbetalade ersättningar, varför nettoutbetalningarna uppgått till 51 000 kronor. Omkostnaderna för nämndens verksamhet har under budgetåret utgjort 817 000 kronor.

Årets överskott uppgick till 4,8 miljoner kronor. Beloppet har tillförts nämndens reservfond, som motsvarar behållningen av nämndens verksam-

Statsgarantier för exportgarantier

Tidpunkt	Nämndens garantiansvar (miljoner kronor)			
	Garantiförbindelser	Garantiutfästelser	Summa	Ökning i jämförelse med närmast föregående tidpunkt
30/6 1957	36	120	156	
30/6 1958	81	78	159	3
30/6 1959	155	169	324	165
30/6 1960	257	255	512	188
30/6 1961	310	426	736	224
30/6 1962	369	488	857	121
30/6 1963	444	1 020	1 464	607

¹ Därav 100 milj. kr. för garantier på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

het sedan år 1933 och som den 30 juni 1963 uppgick till 39,5 miljoner kronor. Beloppet representerar reserv för de garantiförpliktelser nämnden utställt ävensom för de pensionsförpliktelser som nämnden iklätt sig gentemot sina befattningshavare.

Under år 1963 beviljade medel från lotterimedelsfonden

I. Översikt

Ändamålsgrupp	Beviljade bidrag		Summa kronor
	Landsbygds-ändamål kronor	Stads- o. blandade ändamål kronor	
A. Teaterverksamhet	7 496 900	27 206 192	34 703 092
B. Orkesterverksamhet	685 500	3 506 100	4 191 600
C. Övriga ändamål	1 903 700	1 075 914	2 979 614
Summa kronor	10 086 100	31 788 206	41 874 306

Anm. Med bidrag för *landsbygdsändamål* avses i tabellredovisningen belopp, som helt eller i övervägande grad kommit landsbygd eller mindre städer tillgodo. Till mindre städer har räknats sådana med högst 60 000 innevånare. Bidrag, som ej syntts böra hänföras till nu nämnda grupp, har sammanfattats under beteckningen *stads- och blandade ändamål*. Under år 1962 beviljade bidrag för landsbygdsändamål utgjorde 6 539 700 kronor (av sammanlagt 28 146 865 kronor).

II. Specifikation

Ändamål	Besluts- dags	Belopp kronor	
A. Teaterverksamhet			
1) Landsbygdsändamål			
Riksteatern	(för 1963/64) 28/6	3 600 000	
»	(för 1962/63) 3/5	135 000	3 735 000
Svenska teatern aktiebolag	(för 1963/64) 28/6	2 950 000	
»	(för 1962/63) 3/5	485 900	3 435 900
Teaterrådet (till understöd åt teaterverksamhet i landsorten)	28/6	250 000	
d:o d:o (för nordiskt teaterutbyte m. m.)	28/6	30 000	280 000
Malmö stadsteater (för bygdeturnéer)	28/6		15 000
Föreningen Ruinspelen i Visby	(för 1963) 28/6		16 000
Varbergs havsbad och kurort	(för 1962) 12/1	5 000	
»	(för 1963) 28/6	10 000	15 000
		Summa kronor	7 496 900
2) Stads- och blandade ändamål			
Operan	(för 1963/64) 28/6	8 750 000	
»	(för 1962/63) 3/5,	1 659 000	
»	(för 1962/63) 19/12	716 000	
»	(för pensionskostnader) 5/4	400 000	11 525 000
Dramatiska teatern	(för 1963/64) 28/6	4 876 000	
»	(för 1962/63) 5/4,	1 100 000	
»	(för 1962/63) 19/12	190 000	6 166 000
Göteborgs lyriska teater	(för 1963/64) 28/6	2 010 000	
»	(för 1962/63) 3/5	249 200	2 259 200

Bidrag av lotterimedel

Ändamål	Besluts- dags	Belopp kronor	
Göteborgs stads-teater (för 1963/64)	28/6	1 602 600	
» » (för 1962/63)	3/5	102 600	
» »	5/4	17 292	1 722 492
Malmö stadsteater (för 1963/64)	28/6	2 376 000	
» » (för 1962/63)	3/5	337 000	2 713 000
Norrköping—Linköping, Stadsteatern .. (för 1963/64)	28/6	738 500	
» » » (för 1962/63)	3/5	97 500	836 000
Hälsingborgs stadsteater (för 1963/64)	28/6		328 800
Upsala stadsteater (för 1963/64)	28/6	660 000	
» » (för 1962/63)	5/6,	65 000	
» » (för 1962/63)	6/12	75 900	
» » (för 1961/62)	6/12	22 800	823 700
Folkteatern i Göteborg (för 1963/64)	28/6	305 000	
» » (för 1962/63)	3/5	50 000	355 000
Borås stadsteater (för 1963/64)	28/6	200 000	
» » (för 1962/63)	3/5	40 000	240 000
Föreningen Drottningholmsteaterns vänner, Stockholm (för 1963)	28/6		150 000
Svensk dramatik, ekonomisk förening, Stockholm	28/6		87 000
		Summa kronor	27 206 192
B. Orkesterverksamhet			
1) Landsbygdsändamål			
Gävleborgs läns orkesterförening, Gävle. (för 1963/64)	28/6	347 500	
D:o d:o (för 1962/63)	5/6	47 000	394 500
Nordvästra Skånes orkesterförening, Hälsingborg (för 1963/64)	28/6		6 000
Sveriges orkesterföreningars riksförbund, Jönköping (för 1963/64)	28/6		225 000
Riksförbundet Sveriges amatörorkestrar, Stockholm (för 1963)	28/6		60 000
		Summa kronor	685 500
2) Stads- och blandade ändamål			
Konsertföreningen i Stockholm (för 1963/64)	28/6	987 500	
» » » (för 1962/63)	5/6	155 000	1 142 500
Göteborgs orkesterförening (för 1963/64)	28/6	663 000	
» » (för 1962/63)	5/6	110 000	
» » (för pensionsavgifter)	5/6	31 000	804 000
Stiftelsen Malmö konserthus (för 1963/64)		450 000	
» » » (för 1962/63)	5/6	77 100	527 100
Norrköpings orkesterförening (för 1963/64)	28/6	333 000	
» » (för 1962/63)	5/6	22 000	
» » (för 1961/62)	8/2	22 800	377 800
Nordvästra Skånes orkesterförening, Häl- singborg (för 1963/64)	28/6	340 000	
D:o d:o (för 1962/63)	5/6	71 700	411 700
Västerås musiksällskap	28/6		30 000
Örebro orkesterstiftelse (för 1963/64)	28/6	120 000	
» » (för 1962/63)	12/1,	80 000	
» » (för 1962/63)	5/6	13 000	213 000
		Summa kronor	3 506 100

Riksdagsberättelsen år 1964

Ändamål	Besluts- dags	Belopp kronor	
C. Övriga ändamål			
1) Landsbygdsändamål			
Arkiv för dekorativ konst, Lund	12/1		15 000
Birgittastiftelsen, Stockholm	28/6		50 000
Borås stad	28/6		50 000
Burträsk hembygdsförening	28/6		10 000
Folkrörelsernas konstfrämjande, Stock- holm	(för 1963) 12/1	255 000	
D:o d:o	(för 1964) 19/12	280 000	
D:o d:o	28/6	50 000	585 000
Föreningen Konst i Skolan, Stockholm	28/6		140 000
Harakers församling, Tillberga	28/6		6 000
Jokkmokks kommun	28/6		75 000
Jära folkhögskola, Malmbäck	28/6		30 000
Karlshamns och Bräkne härads fornminnesförening, Karlshamn	12/1		50 000
Kulturens studentorkester, Lund	28/6		1 500
Lunds stad	28/6		40 000
Lödöse kommun	28/6		5 000
Musikfrämjandet, Stockholm	5/4		4 000
Pitedalens folkhögskola, Älvsbyn	28/6		30 000
Riksförbundet för bildande konst, Stock- holm	(för 1963) 12/1	271 000	
D:o d:o	(för 1964) 19/12	300 000	571 000
Rikskören Pro Musica, Lenhovda	8/2		5 000
Samarbetskommittén för Sveriges kyrkosångarförbund			
Sällskapet kyrkosångens vänner och kyrko- musikernas riksförbund, Stockholm (för 1963)	12/1		8 000
Stiftelsen Fånö studiehem	28/6		5 000
Stiftelsen Gerlesborgsskolan, Stockholm	28/6		30 000
Stiftelsen Karin Jonssons i Ångsäters minne, Ljusdal ..	28/6		50 000
Svaneholms slott, andelsfören. u.p.a.	28/6		25 000
Sveriges körförbund, Stockholm	(för 1962) 12/1	8 000	
» » »	(för 1963) 8/2	30 000	
» » »	28/6	5 200	43 200
Sveriges schackförbunds ungdomskommitté, Stock- holm	11/10		15 000
Tärendö hembygdsgille	28/6		5 000
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien	28/6		25 000
Västergötlands fornminnesförening, Skara	28/6		30 000
		Summa kronor	1 903 700
2) Stads- och blandade ändamål			
Akademien för de fria konsterna	28/6		84 500
Akademiska kören i Stockholm	28/6		3 400
Föreningen Norden, Stockholm	5/4		2 000
» » »	11/10		1 500
Föreningen Nordens institut, Biskops-Arnö	28/6		4 000
Föreningen Slottsspelen i Uppsala	12/1		5 000
Göteborgs lyriska teater (för lyrisk-dramatisk utbild- ning i Göteborg)	28/6		180 000
Göteborgs studentteater	28/6		5 000
IBRA-kören, Stockholm	28/6		3 000
Kammarmusikföreningen Fylkingen, Stockholm	5/4		5 000
Kyndelkvartetten, Stockholm	11/10		15 000
Malmö stadsteater (för lyrisk-dramatisk utbildning i Malmö)	28/6		179 700

Bidrag av lotterimedel

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
Meyerson, Å., fil.lic., Stockholm (för resa)	25/10		1 014
Musikaliska akademien (för orkesterinspektion)	28/6	6 700	
» » (för koreografutbildning)	28/6	75 000	
» » (för försöksverksamhet med rikskonserter)	11/7	250 000	
D:o d:o (för musik för ungdom)	11/7	20 000	351 700
Nordiska konstförbundets svenska sek- tion	(för 1962/63) 12/1		20 000
D:o d:o	(för 1963/64) 19/12		20 000
Nämnden för nordiskt musiksamarbete . (för 1962/63)	12/1	22 000	
» » » » (för 1963/64)	28/6	27 000	49 000
Pleijel, B., redaktör, Stockholm (för tidskriften Musik- revy)	11/7		4 000
Riksteatern, Stockholm (för utbildning)	11/10		18 000
Stiftelsen Ord och Bild, Stockholm	11/10		35 000
Stiftelsen Stockholms festspel	28/6		25 000
Stockholms studentteater	3/5		1 000
Svenska danspedagogförbundet, Stockholm	11/10		10 000
Svenska FN-förbundet, Stockholm	28/6		4 000
Svenska ITI-rådet — Svensk teaterunion	6/12		11 400
Svenskt visarkiv, Stockholm	8/2		7 500
Sveriges dramatikerförbund, Stockholm	11/10		10 000
Sveriges fiolbyggarförbund, Stockholm	12/1		4 000
Sveriges författarförening, Stockholm	20/12		2 200
Teatrarnas riksförbund, Stockholm	18/9		10 000
Teaterns utbildningsråd	31/5		2 000
Tibell, Evy, skådespelerska, Göteborg (för studieresa)	11/10		2 000
		Summa kronor	1 075 914

Under år 1963 beviljade bidrag ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
Operan (för uteblivna hyresinkomster)	8/2	50 000	
Styrelsen för Dramatiska teatern (för inlösen av aktierna i Dramatenrestaurangen AB)	27/9	345 000	
Svenska teatern aktieförbund (för uppförande av lagerbyggnad)	28/6	200 000	
		Summa kronor	595 000

Under år 1963 beviljade bidrag ur fonden för idrottens främjande

Ändamål	Besluts- tets dag	Belopp kronor	
I. Skolöverstyrelsen			
Kursverksamhet	28/6	175 000	175 000
II. Sveriges riksidsrottsförbund, Stockholm			
Ungdomsidrott	15/3	440 000	
Riksidsrottsförbundets centrala förvaltning och administrativa verksamhet	28/6	260 000	
Riksidsrottsförbundets centrala idrottsliga verksamhet	28/6	781 600	
Specialförbundens verksamhet	5/6	628 000	
» »	28/6	4 625 000	
Distriktsförbundens verksamhet	28/6	580 000	
Föreningars verksamhet	28/6	460 000	
Idrottsplatskommittén	28/6	236 000	
Poliklinikkommittén	28/6	150 000	
Simbadsdelegationen	28/6	90 000	
Riksidsrottsförbundets idrottsinstitut (Bosön) ...	8/2	38 500	
Riksidsrottsförbundets idrottsinstitut (Bosön m. fl.)	28/6	202 500	
Övriga ändamål	28/6	166 000	8 657 600
III. Sveriges olympiska kommitté, Stockholm			
Förberedelser för deltagande i olympiska spel år 1964	25/7	475 000	
Bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i de olympiska vinterspelen 1964 i Innsbruck	4/10	250 000	725 000
IV. Svenska korporationsidsrottsförbundet, Stockholm			
Ungdomsidrott	3/5	52 000	
Korporationsidsrottsförbundets centrala förvaltning	28/6	460 000	
Lokalförbundens förvaltning	28/6	175 000	
Kursverksamhet	28/6	95 000	
Företagsgymnastik	28/6	20 000	
Propaganda	28/6	56 000	
Idrottsmateriel	28/6	54 000	
Motionsverksamhet för pensionärer	28/6	20 000	932 000
V. Föreningen för skidlöpnings och friluftslivets främjande i Sverige, Stockholm			
Ungdomsidrott	3/5	65 000	
Kursverksamhet m. m.	28/6	125 500	190 500
VI. Div. andra organisationer			
a) <i>Bidrag till ungdomsidrott</i>			
Förbundet Vi unga, Södertälje	3/5	10 000	
KFUM:s triangelpojkförbund, Stockholm	3/5	4 000	
Nationaltemplarordens ungdomsförbund, Kristinehamn	3/5	11 000	
Riksförbundet Sveriges 4H, Stockholm	3/5	42 000	
Riksförbundet Sveriges ungdoms- och hemgårdar, Stockholm	3/5	12 000	
Svenska frisksportförbundet, Stockholm	3/5	4 000	
Svenska missionsförbundets ungdom, Stockholm	3/5	19 000	
Svenska scoutförbundet, Stockholm	3/5	8 000	
Sveriges storloge av IOGT, Stockholm	3/5	14 000	
Unga örnars riksförbund, Stockholm	3/5	64 000	188 000

Bidrag ur fonden för friluftslivets främjande

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
b) Bidrag till organisationernas allmänna verksamhet m. m.			
De vanföras riksförbund, Stockholm	28/6	70 000	
Organisationskommittén för skolungdomens fjällfärder, Stockholm	28/6	26 000	
Riksföreningen för simningens främjande, Stockholm	15/3	30 000	
D:o d:o	28/6	32 000	
Svenska gymnastikförbundets gymnastikfolkhögskola å Lillsved	28/6	30 000	
Svenska livräddningssällskapet, Stockholm	28/6	15 000	
Sveriges akademiska idrottsförbund, Uppsala	28/6	45 000	
Sveriges dövas idrottsorganisation, Stockholm	28/6	12 000	260 000
VII. Idrottsanläggningar			
Svenska fotbollförbundet (fotbollstadion i Solna)	28/6	100 000	
Större och medelstora anläggningar (bidragen fördelade av Kungl. Maj:t)	28/6	20 000	
D:o d:o	18/10	1 860 000	
Mindre anläggningar m. m. (bidragen fördelade av RF)	28/6	1 500 000	
Bastuanläggningar (bidragen fördelade av RF)	28/6	100 000	3 580 000
		Summa kronor	14 708 100

Under år 1963 beviljade bidrag ur fonden för friluftslivets främjande

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
I. Anläggningar m. m.			
Asarums kommun	25/1	36 000	
Askersunds stad	15/3	7 200	
Borrby kommuns simbadskommitté	28/6	5 000	
Bräkne-Hoby kommun	28/6	16 500	
Dalhems kommun	28/6	90 000	
Gamleby kommun	28/6	11 200	
Gotlands distrikt av Motorförarnas helnykterhetsförbund	28/6	20 700	
Idrottsklubben Sport, Hofors	28/6	8 400	
Idrottsklubben Stern, Göteborg	15/3	2 000	
KFUM i Västerås	28/6	7 500	
Lofthammar-Överums fritidsstiftelse	28/6	42 000	
Länsstyrelsen i Kopparbergs län	28/6	10 500	
Orsa kommun	15/3	41 400	
Oskarshamns stad	15/3	30 000	
Skid- och friluftsanläggningar i Falun ek. för.	15/3	12 000	
Skid- och friluftsförbundets lokalavdelning i Luleå stad samt Luleå sportklubb	15/3	5 000	
Skid- och friluftsförbundets lokalavdelningar i Adak	28/6	5 000	
Bygdsiljum	28/6	52 600	
Kvarnåsen	28/6	5 000	
Ljusdal	28/6	25 000	
Röjdåfors	28/6	40 000	
Slite köping	25/1	36 000	
Sollentuna fritidsnämnd	28/6	23 000	

Riksdagsberättelsen år 1964

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
Stiftelsen Hagaparks semesterby	28/6	60 000	
Stiftelsen Stockholms skärgård	28/6	31 250	
Stockholms stad	28/6	170 000	
Svenska turistföreningen	15/3	362 000	
» »	28/6	123 000	
Söderåkra kommun	25/1	4 200	
Torslunda kommun	28/6	60 000	
Tåsjö kommun	28/6	8 000	
Tännäs kommun	25/1	1 800	
Umeå stad	25/1	20 400	
Urshultsbygdens turisttrafikförening	25/1	4 500	
Veberöds kommun	28/6	40 000	
Virserums köping	25/1	60 000	
Visby stad	25/1	100 000	
» »	28/6	199 600	
Västerås stad	28/6	60 000	
Åsele köping	28/6	9 000	
Älvkarleby kommun	28/6	10 000	
Östersunds stad	15/3	55 000	
Österåkers kommun	13/9	15 000	
Östhammars stad	28/6	31 800	1 857 950
II. Lägrverksamhet			
Frälsningsarmén, Stockholm	5/6	7 200	
KFUK:s riksförbund, Stockholm	5/6	500	
KFUM:s triangelpojkförbund, Stockholm	5/6	2 500	
Svenska missionsförbundets ungdom, Stockholm	5/6	4 600	
Svenska scoutrådet, Stockholm	5/6	23 700	
Sveriges flickscoutråd, Stockholm	5/6	18 000	
Unga örnars riksförbund, Stockholm	5/6	13 100	69 600
III. Kursverksamhet			
Föreningen för skidlöpningens och friluftslivets främjande i Sverige, Stockholm	25/1	41 000	
Reso, folkrörelsernas rese- och semesterorganisation, ekonomisk förening, Stockholm	15/3	14 000	55 000
IV. Administration m. m.			
Föreningen för skidlöpningens och friluftslivets främjande i Sverige, Stockholm	25/1	50 000	
Lavinkommittén, Stockholm	5/6	9 805	
Reso, folkrörelsernas rese- och semesterorganisation, ekonomisk förening, Stockholm	15/3	65 000	
Riksorganisationernas campingkommitté, Stockholm	15/3	40 000	
Svenska naturskyddsföreningen, Stockholm	28/6	35 000	199 805
		Summa kronor	2 182 355

Under budgetåret 1962/63 gjorda anvisningar ur jaktvårdsfonden

Ändamål	Belopp kronor ¹
Bidrag till svenska jägareförbundets verksamhet	2 181 000
» » länsjaktvårdsföreningarnas verksamhet	980 000
» » villforskningsrådets verksamhet	256 800
» » svenska naturskyddsföreningens verksamhet	134 900
Ersättning för skador å motorfordon vid sammanstötning med älg	92 300
Diverse	119 500
	Summa kronor
	3 764 500

¹ Avrundade tal.

Bidrag ur statens lappfond och handels- och sjöfartsfonden

Under budgetåret 1962/63 beviljade bidrag ur statens lappfond

Ändamål	Belopp kronor
A. Direkta åtgärder för renskötselns främjande:	
1) Jämtlands län	125 288
2) Västerbottens län	49 900
3) Norrbottens län	<u>256 000</u>
	431 188
B. Åtgärder till främjande av lapparnas jakt och fiske	45 000
C. Åtgärder för underlättande av bostadsbyggen m. m. åt lapparna.....	16 370
D. Renforskning m. m.	75 000
E. Särskilda åtgärder för understödjande av organisationsarbete m. m. bland lapparna	<u>135 215</u>
Summa kronor	702 773

Utbetalningar för skilda ändamål från handels- och sjöfartsfonden under budgetåret 1962/63

	Kronor ¹
Handelssekreterarväsendet	26 000
Bidrag till deltagande i mässor och utställningar i utlandet	23 000
Kostnader för den s. k. Sverige-manifestationen i USA	79 800
Bidrag till Svenska Institutet för världsutställningen i Seattle	75 000
Bidrag till Sveriges Allmänna Exportförening för det s. k. Englandåret 1961/62	48 000
Bidrag till Svenska Turisttrafikförbundet	52 800
Diverse sjöfartsändamål	5 400
Summa utbetalningar	310 000

¹ Avrundade tal.

Under budgetåret 1962/63 beviljade understöd ur allmänna arvsfonden

Under budgetåret 1962/63 har 254 understöd om tillhoppa i runt tal 6 miljoner kronor delats ut ur arvsfonden. Hur understöden fördelas på olika ändamål framgår av nedanstående tablå.

Ändamål	Belopp kr.
Anstalter för halvöppen barnvård	1 558 500
Barnkolonier	74 000
Ungdomslokaler m. m.	4 143 900
Studier och yrkesutbildning	2 200
Invalidfordon	207 500
Summa kronor	5 986 100

Riksdagsberättelsen år 1964

Understöd å 50 000: — kr. eller däröver har tilldelats följande

Bidragsmottagare	Belopp kr	Ändamål
Rambergets Scoutkår och dess föräldraförening	50 000	scoutlokaler
Svenska Missionsförbundets Ungdom i Kronobergs län	50 000	förläggningsbyggnad vid ungdomsgård
Sociala Missionen, Stockholm	50 000	inackorderingshem
KFUM i Norrköping	50 000	ungdomsgård
Rambergets scoutkår och dess föräldraförening	50 000	scoutstuga
Stockholms stad	50 000	ungdomsgård
Stiftelsen Nya Björngårdsvillan i Göteborg	50 000	ungdomsgård
Jönköpings Läroverks Friluftsgård	50 000	friluftsgård
De Vanföras Riksförbund	50 000	inackorderingshem för vanföra ungdomar
Föreningen soldaternas vänner	50 000	soldathem
Karlsborgs soldathemsförening	50 000	soldathem
Enköpings Hyresbostäder AB	52 000	lekskola
Sollefteå stad	52 000	två lekskolor
HSB:s i Nacka bostadsrättsförening Barrträdet	56 000	lekskola
Bostadsstiftelsen Platen, Motala	56 000	lekskola
Västerås stad	56 000	lekskola
HSB:s i Västerås bostadsrättsförening Skogslyckan	56 000	lekskola
Bollnäs scoutkår	60 000	scoutgård
Karlskoga stad	65 000	lekskola
Katarina ungdomsråd	65 000	kursgård för ungdom
Unga Örnars sommarhem »Backagården», ekonomisk förening, Lund	67 000	friluftsgård
Borås stad	68 000	daghem
Kungsholms Baptistförsamling i Stockholm	70 000	ungdomsgård
Linköpings missionsförsamling	75 000	ungdomsgård
KFUM i Linköping	75 000	ungdomsgård
Borås stad	75 000	ungdomsgård
Upplands Ansgariiförbund, Uppsala	75 000	ungdomsgård
Stiftelsen Hälsingborgsbarnens friluftsgård	75 000	friluftsgård för barn
Surte missionsförsamling	75 000	ungdomsgård
Segeltorps scoutkår	75 000	scoutgård
Gränna scoutföräldraförening	80 000	scoutgård
Linköpings och S:t Lars kyrkliga samfällighet	80 000	ungdomsgård
Stiftelsen De Dövas ungdomsgård	100 000	ungdomsgård
Kristinehamns missionsförsamling	100 000	ungdomsgård
KFUM i Umeå	100 000	ungdomsgård
Mosaiska Församlingen, Göteborg	100 000	ungdomsgård
Lysestrandsstiftelsen	100 000	lägergård
Mosaiska församlingen i Malmö	100 000	barnstuga och ungdomsgård
Mjällby kommun	121 000	ungdomsgård och lekskola
Nacka stad	170 000	barnstuga

Kommittéer och sakkunniga samt centrala krisorgan

I. Kommittéer och sakkunniga

Justitiedepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1963

1. Djurskyddsutredningen (1961: I 13; 1962: I 10; 1963: I 11)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 för att verkställa en utredning av frågan om ett förbättrat djurskydd (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1953):

Wijnbladh, C. M. E., f. d. hovrättspresident.

Experter:

Andersson, B., laborator;

Danielsson, A., byrådirektör, tillika *sekreterare*;

Ekman, A. G., professor;

Larsson, R., f. d. förste stadsveterinär;

Pehrson, G. T., professor emeritus.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Ju 32.

Utredningsmannen har under året haft 8 sammanträden med utredningens experter och ett flertal sammanträden med utredningens sekreterare.

Utredningsmannen har avgivit ett den 17 december 1963 dagtecknat betänkande, benämnt »Slakt och kastrering av ren jämte andra djurskyddsfrågor» (SOU 1963: 75).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Utredningen om administrativa frihetsberövanden (1961: I 15; 1962: I 12; 1963: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 december 1953 för utredning av frågan om ökade rättsliga garantier vid administrativa frihetsberövanden och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 8 december 1953):

Alexanderson, K. E., häradshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Ahlkvist, K. E., cementgjutare, led av I kamm.;

Axelsson, N. E. A., landssekreterare;

Berglin, C.-G., socialläkare;

Nordqvist, H. V. H., hovrättsråd.

Sekreterare:

Nyman, E. O., hovrättsråd.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Ju 37 och 1958: I Ju 19.

Utredningens uppdrag utvidgades år 1957 att omfatta jämväl frågan om omhändertagande för verkställighet av beslut om administrativt frihetsberövande i annat nordiskt land (se Post- och Inrikes tidn. den 7 februari 1957).

Utredningen har under år 1963 sammanträtt 2 dagar.

Utredningen har den 31 december 1963 avgivit betänkande, benämnt »Utlämnning vid administrativa frihetsberövanden inom Norden» (SOU 1963: 79).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Författningsutredningen* (1961: I 16; 1962: I 13; 1963: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 augusti 1954 för att utifrån en samlad översyn av demokratiens funktionsproblem företaga en modernisering av vår författning (se Post- och Inrikes tidn. den 24 augusti 1954):

Sandler, R. J., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Ahlkvist, K. E., cementgjutare, led. av I kamm.;

Dahlén, P. O. R., partisekreterare;

Hallén, H. M., prost, f. d. riksdagsman;

Sehlstedt, O. A., landshövding, f. d. riksdagsman;

Wahlund, S. G. W., f. d. professor, led. av II kamm.;

Westerståhl, H. J., professor, tillika *sekreterare*;

Wrigstad, P., chefredaktör.

Experter:

Löfstedt, T. E., hovrättsassessor;

Rudholm, S. J. G., justitiekansler;

Sköld, L., rektor;

Stjernquist, N. Nilsson-, professor.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Ju 37.

Utredningen har under tiden december 1962—september 1963 sammanträtt 20 dagar, varav 5 dagar i Eskilstuna under februari 1963.

Utredningen har under 1963 avgivit betänkande, benämnt »Sveriges statskick», med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning (SOU 1963: 16—19).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Utredning om översyn av bestämmelserna i 28 § regeringsformen om svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst*
(1961: I 31; 1962: I 26; 1963: I 26)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1958 för att verkställa översyn av bestämmelserna i § 28 regeringsformen om svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst:

Rylander, A. O. E., landshövding, f. d. riksdagsman.

Expert:

Petrén, B. E. G., hovrättsråd, docent.

Sekreterare:

Lidgard, C. S. H., förste ambassadsekreterare.

Utredningen har den 1 april 1963 avgivit betänkande, benämnt »Utlännings tillträde till offentlig tjänst» (SOU 1963: 7).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Sakkunnig för genomgång och bearbetning av domar i expropriationsmål*
(1961: I 44; 1962: I 38; 1963: I 35)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 september 1960 för genomgång och bearbetning av de domar i expropriationsmål, som enligt kungörelsen den 1 november 1951 (nr 706) insänts till justitiedepartementet:

Westin, J. O., civilingenjör.

Att biträda utredningsmannen (enligt Kungl. Maj:ts förordnande den 30 september 1960):

Pocell, K., civilingenjör.

Utredningsmannen har avgivit ett den 2 december 1963 dagtecknat betänkande, benämnt »Expropriationsdomar 1951—60» (SOU 1963: 73).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Jordabalksutredningen* (1962: I 48; 1963: I 43)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1961 för att överarbeta vissa delar av lagberedningens förslag till ny jordabalk (se Post- och Inrikes tidn. den 23 december 1961):

Westerlind, N. P., justitieråd, f. d. ledamot i lagberedningen.

Experter:

Afrell, L. U., direktör;

Balk-Möller, S. C. E., bankjurist;

Fjelkner, A. W., direktör;

Fogelklou, E. L. E., bankdirektör;

Hernmarck, A. G. M., advokat;
 Nilsson, S.-E. S., lagbyråchef;
 Olivecrona, K. H. K., professor;
 Pehrsson, W. P., advokat;
 Sandelin, H., direktör;
 Sjöholm, S. J. E., bruksdisponent.

Sekreterare:

Wilhelmsson, A. E., hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1962:I Ju 48.

Utredningsmannen har under tiden november 1962—oktober 1963 sammanträtt med experterna 9 dagar.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har utredningsmannen jämte hovrättsassessorn S. I. Gullnäs, som biträtt i utredningsarbetet vid behandlingen av vissa frågor, i november 1962 företagit en resa till Västtyskland, Schweiz och Österrike för studium av grundboksväsendet i dessa länder.

Utredningsmannen har den 15 oktober 1963 avgivit betänkande med reviderat förslag till jordabalk m. m. (SOU 1963: 55).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1964

7. Besvärssakkunniga (1961: I 7; 1962: I 6; 1963: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 för att verkställa fortsatt utredning rörande det administrativa besvärsinstitutet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1949 och den 18 januari 1958):

Åkesson, N. O., f. d. landssekreterare, *ordförande*;
 Lundberg, N. R. W., generaldirektör;
 Petré, B. E. G., hovrättsråd, docent.

Sekreterare:

Wennergren, C. B. O., kammarrättsassessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 7; tel. 11 60 48.

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I Ju 29 och 1959: I Ju 7.

De sakkunniga har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 45 sammanträden, varav 3 i Knivsta den 8—10 januari 1963 och 5 i Mariehamn den 1—5 juli 1963. Arbetet på de sakkunnigas slutbetänkande om en lag om förvaltningsförfarandet har i stort sett slutförts.

Utlåtanden har av de sakkunniga avgivits den 24 november 1962 över riksdagens skrivelse den 20 mars 1959, nr 121, i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 42 § lagen den 25 oktober 1957 om prästval och

den 19 september 1963 över lagberedningens betänkande »Utsökningsrätt II» (SOU 1963: 28).

Utredningsarbetet beräknas bli avslutat under första halvåret 1964.

8. *Firmautredningen* (1961: I 8; 1962: I 7; 1963: I 8)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallades sakkunniga för revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1949). De sakkunniga, som antagit namnet varumärkes- och firmautredningen, har den 9 januari 1958 avgivit betänkande med förslag till varumärkeslag (SOU 1958: 10). Sedan utredningens återstående uppdrag utvidgats till att även omfatta en allmän revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens (se 1960: I Ju 11) beslöt departementschefen den 31 mars 1960 att utredningen i fortsättningen skulle arbeta såsom två särskilda kommittéer, den ena för revision av firmalagstiftningen och den andra för revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Den förstnämnda kommittén har antagit namnet *firmautredningen*:

Eberstein, G. A., professor emeritus, *ordförande*;

Glimstedt, G., ombudsman;

Jacobsson, G., direktör hos Skånes handelskammare, led. av I kamm.;

Köhler, N. G., advokat;

Uggla, C. A., patenträttsråd;

von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör.

Experter:

Markman, Kiddi C., byråassistent;

Sandegren, E. O. E., f. d. byråchef;

Svanström, B. E. G., förste länsassessor (fr. o. m. den 5 december 1963).

Sekreterare:

Åhberg, B. E. B., hovrättsassessor.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr.; tel. 41 16 67.

Direktiven för varumärkes- och firmautredningen, se 1950: I Ju 31.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 9 sammanträden.

Överläggningar med representanter för de i Danmark, Finland och Norge arbetande kommittéerna för översyn av firmalagstiftningen har ägt rum den 12—14 mars 1963 i Oslo.

Sekreterarna i de nordiska kommittéerna har överlagt den 8 och 9 november 1962 i Stockholm.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

9. Utredningen om illojal konkurrens (1961: I 9; 1962: I 8; 1963: I 9)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallades sakkunniga för att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1949). Chefen för justitiedepartementet beslöt den 31 mars 1960 att utredningen, som antagit namnet varumärkes- och firmautredningen, i fortsättningen skulle arbeta som två skilda kommittéer, den ena för revision av firmalagstiftningen och den andra för revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Den sistnämnda kommittén har antagit namnet *utredningen om illojal konkurrens*:

Hedfeldt, N. E., justitieråd, *ordförande* (t. o. m. den 21 januari 1963);
Samuelsson, G. Y., generaldirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 22 januari 1963);

Bohman, C., direktör (fr. o. m. den 2 februari 1963);

Härnqvist, Margareta, fru, civilekonom;

Jacobsson, G., direktör hos Skånes handelskammare, led. av I kamm.;

Köhler, N. G., advokat;

Uggla, C. A., patenträttsråd;

Wennberg, H., direktör (t. o. m. den 1 februari 1963).

Experter:

Gillberg, K. E., direktör;

Söderberg, J., direktör;

Tengelin, S., direktör;

af Trolle, U., professor.

Sekreterare:

Bergqvist, H. A., hovrättsassessor.

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 4 tr.; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för varumärkes- och firmautredningen, se 1950: I Ju 31.

Sedermera har utredningens uppdrag i anslutning till två riksdagsskrivelser av 1957 (nr 270) och 1958 (nr 144) utvidgats till att omfatta en allmän revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 9 sammanträden. Därjämte har ett arbetsutskott inom utredningen haft talrika överläggningar dels internt, dels med företrädare för myndigheter, andra utredningar och organisationer.

Överläggningar med representanter för de i Danmark, Finland och Norge arbetande kommittéerna för översyn av lagstiftningen om illojal konkurrens har ägt rum den 6—8 maj 1963 i Oslo.

Sekreterarna i de nordiska kommittéerna jämte experten direktören Ten-

gelin har överlagt den 19 och 20 juni 1963 i Köpenhamn samt den 16—18 september 1963 i Helsingfors.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

10. Svenska representanter hos Förenta Nationerna och hos Europarådet i frågor angående förebyggande av brott och behandling av brottslingar (1961: I 12; 1962: I 9; 1963: I 10)

Korrespondenter till Förenta Nationernas Social Defence Section förordnade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1951 och den 26 september 1958:

Kjellin, B. T. M., hovrättspresident;

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Göransson, H. P., f. överdirektör.

Representant i Europarådets European Committee on Crime Problems enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 juni 1958:

Eriksson, G. T., generaldirektör (kommitténs vice ordförande).

Enligt uppdrag av FN:s generalsekreterare utreder generaldirektören Eriksson frågan om en reorganisation av FN:s Social Defence Section (som handlägger kriminalpolitiska spörsmål). En kommitté (*»Ad hoc»*) av experter på frågor om förebyggande av brott och behandling av brottslingar sammanträdde den 7—16 januari i Genève med generaldirektören Eriksson som ordförande. Kommittén uppgjorde ett förslag till ämnen att behandla vid 1965 års FN-kongress i Stockholm (Se I Ju 51) och avgav yttranden till generalsekreteraren angående en internationell utredning om dödsstraffet m. m.

European Committee on Crime Problems har under 1963 sammanträtt den 28—30 maj och den 2—7 december i Strasbourg. Svenska deltagare var generaldirektören Eriksson samt under majmötet nuvarande statssekreteraren C. Holmberg och under decembermötet lagbyråchefen L. Brundin. Bl. a. har behandlats konventionsförslag om övervakning av villkorligt dömda och villkorligt frigivna samt om bestraffning av vägtrafikbrott.

Det Europeiska kriminologiska forskningsrådet började sin verksamhet under majmötet. Dess ordförande är engelsmannen professorn L. Radzino-wicz och nordisk representant professorn J. Andenaes, Norge. Ett möte har den 9—12 december anordnats i Strasbourg för ledare av kriminologiska forskningsinstitut i Europa. Svensk representant var docenten K. Sveri.

11. 1954 års fastighetsbildningskommitté (1961: I 14; 1962: I 11; 1963: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sam-

manhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 november 1953):

Fallenius, B. A., landshövding, *ordförande*;

Jansson, B. F., hemmansägare, led. av II kamm.;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Levin, H. S., fiskare, led. av II kamm.;

Löfroth, J. G., bokhållare, led. av II kamm.;

Ohlsson, O. E. M., lantbrukare, led. av I kamm.

Experter:

Borg, E. L., f. d. länsarkitekt;

Dahlin, P. G. A., stadsingenjör;

Hamrin, M. T. P., distriktslantmätare, led. av II kamm.;

Larsson, A. E., lantbruksdirektör;

Larsson, F. G., professor;

Magnusson, R. E., överingenjör;

Prawitz, G. H., jur. dr;

Sander, T. A. O., överlantmätare;

Tillander, T., f. d. länsjägmästare;

Wetterhall, H. C. B., överdirektör;

Öjborn, L. E., generaldirektör.

Särskilda experter, utsedda att biträda vid fullgörandet av det tilläggsuppdrag, som den 19 december 1958 anförtrotts åt kommittén:

Carlsson Mared, H. S., stadsingenjör;

Romson, R., förste sekreterare;

Thyreen, E., civilingenjör;

Wannfors, E. G., avdelningsdirektör;

Westman, E. G., stadsjurist;

Öjborn, se ovan.

Sekreterare:

Gyllensvärd, K. J. G., hovrättsråd;

Wallner, H., överingenjör.

Biträdande sekreterare:

Falk, J. A., lantmätare (fr. o. m. den 22 november 1963);

Hedström, A., hovrättsassessor.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr.; tel. 41 21 46 (Gyllensvärd), 22 78 50 (Wallner) och 41 90 67 (Hedström).

Direktiven för kommittén, se 1954: I Ju 34 och 1958: I Ju 17. Angående det den 19 december 1958 meddelade tilläggsuppdraget, se 1960: I Ju 16.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 sammanträtt i plenum 13 dagar, varjämte arbetsutskottet hållit ett flertal sammanträden.

Kommittén har avgivit ett den 14 oktober 1963 dagtecknat betänkande, benämnt »Fastighetsbildning» (SOU 1963: 68).

I anledning av kommitténs huvuduppdrag återstår att avsluta behand-

lingen av övergångsbestämmelser till den föreslagna lagen om fastighetsbildning och därmed sammanhängande lagstiftningsfrågor ävensom spörsmål om ändringar i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Vad angår det tilläggsuppdrag, som meddelats den 19 december 1958, har kommittén den 3 maj 1963 överlämnat befänkande med förslag till lag om vissa gemensamhetsanläggningar m. m. (SOU 1963: 23). Det arbete, som återstår för fullgörande av tilläggsuppdraget, beräknas komma att redovisas under första halvåret 1964 i ett betänkande, innehållande bl. a. förslag till ändringar i byggnadslagen.

12. *Utredning angående pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning*
(1961: I 18; 1962: I 14; 1963: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 och den 4 september 1959 för att verkställa utredning rörande pensionsstiftelsernas civilrättsliga och skatterättsliga ställning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 februari 1955, den 24 september 1959 och den 12 januari 1960):

Schmidt, F., professor, *ordförande*;

Bolin, A. B., direktör;

von Feilitzen, S., direktör;

Helmers, D., docent;

Hydén, S. O., direktör;

Lundell, S. V., lagbyråchef;

Löfstedt, G., landskamrerare;

Wahlberg, A., förbundsjurist.

Experter:

Ericsson, G. M., aktuarie;

Hahr, E. O., fil. lic.;

Hamdahl, B. O., rättsavdelningschef;

Huss, K. J. L., t. f. kammarrättsassessor;

Johansson, S.-E., professor;

Rydin, B. C. K. A., hovrättsassessor.

Sekreterare:

Ekström, A., hovrättsassessor.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62; tel. växel 63 57 60.

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1956: I Ju 35. *Tilläggsdirektiv*, se 1960: I Ju 20 och 1961: I Ju 18.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 7 sam-

manträden. Särskilda arbetsutskott har därjämte sammanträtt vid upprepade tillfällen.

Sedan utredningen avlämnat den 6 april 1961 ett delbetänkande, benämnt »Pensionsstiftelser I» (SOU 1961: 14), och den 14 december 1961 ett tabellverk, kallat »Beräkning av pensionsreserv» (SOU 1961: 61), fortsätter utredningen sitt arbete med slutliga överväganden rörande sättet att trygga arbetstagares fordringar på grund av löften om pension, innefattande spörsmål bl. a. om förmånsrätt i arbetsgivares konkurs och arbetsgivarens avdragsrätt vid taxering.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1964.

13. 1955 års valutredning (1961: I 19; 1962: I 15; 1963: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 27 maj 1955 och den 29 augusti 1958 för att verkställa en teknisk översyn av bestämmelserna rörande allmänna val (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1955 och den 15 september 1958):

Hjern, B. K. L., regeringsråd, *ordförande*;

Braconier, J., redaktör, led. av II kamm.;

Brolin, C. H., organisationschef;

Lundgren, S. H. E., sekreterare;

Moberg, C. E. R., förbundssekreterare.

Experter:

Linde, P. G. A. G., uppbördsintendent;

von Otter, S. F., kammarrättsråd;

Sandell, G. E., hovrättsassessor.

Sekreterare:

Kleberg, J. L. M., regeringsrättssekreterare.

Lokal: Finansdepartementets regeringsrättsbyrå, Storkyrkobrinken 4; tel. växel 22 45 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1956: I Ju 39, 1959: I Ju 23 och 1962: I Ju 15. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1963: I Ju 16.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 3 sammanträden. Därutöver har ett stort antal överläggningar ägt rum mellan ordföranden samt vissa ledamöter och experter.

Den 30 september 1963 har utredningen avgivit sitt slutbetänkande, benämnt »Några valfrågor», (SOU 1963: 54). För utredningen återstår att i anledning av remiss senast den 29 februari 1964 avgiva utlåtande över vissa delar av författningsutredningens förslag till regeringsform (SOU 1963: 16, 17). Utredningen kommer därmed att ha slutfört sitt arbete.

14. *Utredning rörande specialstraffrätten* (1961: I 20; 1962: I 16; 1963: I 17)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1955 för att verkställa en förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1955):

Thornstedt, H. G., professor.

Experter:

Danelius, H. C. Y., hovrättsfiskal;

Wetterberg, S. A. Ö., lagbyråchef.

Utredningens adress: Stockholms universitet, Norrtullsg. 2; tel. 34 08 60 eller 37 24 43.

Direktiven för utredningen, se 1957: I Ju 34.

Utredningsmannen har efter remiss den 1 november 1963 avgivit utlåtande över trafikmålskommitténs betänkande »Trafikmål» (SOU 1963: 27). Vidare har utredningsmannen deltagit i gemensamma nordiska departementsöverläggningar rörande lagstiftning om straff för vägtrafikförseelser, begångna i utlandet.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

15. *Utredning för översyn av brottsregistreringen* (1961: I 22; 1962: I 18; 1963: I 18)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 mars 1956 för att verkställa översyn av brottsregistreringen (se Post- och Inrikes tidn. den 5 april 1956):

Heuman, C. H. M., hovrättspresident.

Experter:

Edstrand, K. I., byrådirektör;

Hult, B. V., f. d. justitieråd, ordf. i arbetsdomstolen;

Olsson, K. G., biträdande landsfogde, tillika *sekreterare*;

Rengby, S. F. N., byrådirektör;

von Sydow, E. G., överdirektör.

Lokal: Polisberedningen, Inrikesdepartementet; tel. 21 02 36.

Direktiven för utredningen, se 1957: I Ju 38.

Utredningen har överlämnat ett den 31 december 1962 dagtecknat betänkande angående registrering av alkoholbrottslighet m. m. (stencilerat). För utredningen återstår att slutföra översynen av den ytterligare brottsregistrering som förekommer hos skilda myndigheter för särskilda ändamål. Fråga är här om brottsregistrering hos socialvårdsorganen (socialregister o. d.), statens utlänningskommission (register över lagöverträdelser av utlänningar, som vistas i landet), länsstyrelserna (körkortsregister), samt hos militära myndigheter (militära straffregister).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

16. *Fångvårdens byggnadskommitté* (1961: I 23; 1962: I 19; 1963: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1956 för att handha nybyggnadsverksamheten inom fångvården (se Post- och Inrikes tidn. den 24 maj 1956):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, *ordförande*;
 Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;
 Bergh, K. R., f. d. folkskolinspektör, f. d. riksdagsman;
 Bunner, T. Å. G., byggnadsråd;
 Ericsson, C. H., byråchef;
 Eriksson, G. T., generaldirektör;
 Pettersson, E. G. A., ombudsman;
 Pålsson, P. O., f. d. häradsslagman, f. d. riksdagsman;
 Rinman, O. A. F., byggnadschef;
 Serenander, E. F. B., fångvårdsdirektör;
 Tammelin, P. A. V., överdirektör;
 Åmark, C. E., överläkare.

Experter:

Andersson, H. E., byrådirektör;
 Andersson, R. A., förste byråingenjör;
 Fornander, J. N.-U., byråchef;
 Hall-Mikaelsson, Barbro, fångvårdsdirektör;
 Karlström, K. F., fångvårdsdirektör;
 Lindberg, E. G., fångvårdsdirektör;
 Lundvik, C. U. V., hovrättsråd;
 Marnell, K. G., fångvårdsdirektör;
 Olsson, C. I., byrådirektör;
 Ringius, G., bitr. fångvårdsdirektör;
 Rudstedt, K. G., fångvårdsdirektör;
 Thurén, G. C. O., fångvårdsdirektör;
 Traung, Brita, assistent.

Sekreterare:

Johnsson, N. O., byrådirektör.

Lokal: Erik Dahlbergsgatan 60; tel. 61 96 39 (sekreteraren), 61 96 19, 61 97 44, 61 98 66 (kansliet).

Direktiven för kommittén, se 1957: I Ju 39.

Kommittén har under tiden december 1962—oktober 1963 hållit 17 protokollförda sammanträden, därav 6 plenarsammanträden.

Med skrivelser den 3 juli och den 16 september 1963 har kommittén till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till lokalförteckningar för en ny centralanstalt för fångvården i Härnösand samt för öppna 120-mannaanstalter i

Herrljunga och Ystad. Därutöver har kommittén till Kungl. Maj:t avgivit yttranden och förslag i ett flertal ärenden.

På grundval av Kungl. Maj:ts uppdrag har kommittén, på sätt närmare framgår av statsverkspropositionen (bil. 4), bedrivit ny- och ombyggnadsverksamhet inom fångvården ävensom ombesörjt utrustning av nya och ombyggda anstalter.

Kommittéarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

17. 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar

(1961: I 24; 1962: I 20; 1963: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 juni 1956 för en undersökning av ungdomsbrottsklientelet (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1956):

Bergsten, P. G., justitieråd, *ordförande*;

Ahnsjö, S. O. R., professor;

Blomberg, R. A., rektor;

Carlsson, N. G., professor;

Gerle, B. O., docent, överläkare;

Husén, T., professor;

Jonsson, G., chefläkare;

Malmquist, S. G., professor.

Experter:

Bolin, L. A., byråchef;

Brandt, Kristina, fil. kand.;

Elmhorn, Kerstin, fil. kand.;

Kinell, E., socialinspektör;

Kirstein, L., docent, överläkare;

Lövegren, Marianne, bitr. psykolog;

Mattsson, S. F. I. H., stadsfiskal;

Ramfalk, C. W., docent;

Settergren, Gitte, fil. kand.;

Svahn, Iba, socionom.

Sekreterare:

Hellberg, O. A. O:son, förste kanslisekreterare.

Lokal: Justitiedepartementets medborgarskapsbyrå, Storkyrkobrinken 7; tel. 10 54 90 (sekreteraren); Kristinehovsgatan 23; tel. linjeväljare 69 64 04—07 (experter).

Direktiven för undersökningen, se 1957: I Ju 40.

De sakkunniga har under tiden december 1962—november 1963 sammanträtt 3 dagar. Därjämte har ett arbetsutskott med skiftande sammansättning ett flertal gånger sammanträtt för behandling av särskilda spørsmål,

som uppkommit inom expertgruppen. Bearbetning av undersökningsmaterial och planläggning av en redovisning av detta har pågått hela året. En undersökning av klientelet eventuella återfall i brott har påbörjats. Samarbete med de militära inskrivningsmyndigheterna har inletts i syfte att lättare få förnyad kontakt med de tidigare försökspersonerna.

Undersökningens arbete beräknas pågå under hela år 1964.

18. *Utredningen angående försöksverksamhet mot ungdomsbrottsligheten*
(1961: I 25; 1962: I 21; 1963: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 november 1956 för överläggningar om samordning av åtgärderna mot ungdomsbrottsligheten:

Kjellin, B. T. M., hovrättspresident, *ordförande*;

Ljungberg, Blenda, läroverksadjunkt, led. av I kamm.;

Möller, Y. A., chefredaktör, led. av I kamm.;

Nilsson, Margret, fru, f. d. riksdagsledamot;

Wallentheim, Annie E. E., fru, led. av I kamm.;

Wiklund, S. A. D., byrådirektör, led. av II kamm.

Experter:

Aspelin, L. B. E., hovrättsfiskal;

Carlsson, N. G., professor;

Curman, H., överläkare;

Fredriksson, G. B., jur. dr (t. o. m. den 27 maj 1963);

Larsson, S. O., psykolog;

Lithner, K. O., stadsfiskal;

Persson-Blegvad, Britt-Mari, jur. kand.;

Sveri, K. O., docent.

Sekreterare:

Larsson, Ulla, förste aktuarie.

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 4 tr.; tel. växel 23 66 60.

Angående utredningens uppdrag, se 1961: I Ju 25.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har utredningen hållit 19 sammanträden under 24 sammanträdesdagar. Därjämte har ett särskilt arbetsutskott hållit 19 sammanträden.

Sedan utredningen genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 februari och den 17 maj 1963 medgivits särskilt anslag för vissa sociologiska fältstudier har sådana studier bedrivits i Gävle, Uppsala och Västerås under ledning av utredningens expert Britt-Mari Persson-Blegvad och under medverkan av två särskilt engagerade sociologer.

Utredningen har efter remiss avgivit utlåtande till Kungl. Maj:t över betänkandet »Vård utom ungdomsvårdsskola — organisation och principer» (stencil) av 1961 års utredning om effektivare åtgärder för vård utom skola

av ungdomsvårdsskoleelever.

Utredningens arbete beräknas vara slutfört under första halvåret 1964.

19. *Familjerättskommittén* (1961: I 26; 1962: I 22; 1963: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1956 för att verkställa översyn av äktenskapslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1957):

Walin, A. G., f. d. justitieråd, ordf. i lagberedningen, *ordförande*;

Beckman, Sigrid, advokat;

Hamrin-Thorell, Ruth, redaktör, led. av I kamm.;

Hesser, S. C. E. T., lagbyråchef;

Svedberg, E. D., hemmansägare, led. av I kamm.;

Wallin, Eivor, fru, f. d. riksdagledamot.

Experter:

Ernulf, M., direktör;

Hellner, J. E., professor;

Hellners, K. V., byrådirektör;

Larsson, T. K. L., försäkringsdirektör;

Malmström, P. F. Å., professor.

Sekreterare:

Höglund, O. A., hovrättsassessor.

Kanslirådet dr. jur. G. Simson har biträtt kommittén med vissa undersökningar rörande utländsk rätt.

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 4 tr.; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för utredningen, se 1957: I Ju 44 och 1960: I Ju 31.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har med kommittén i dess helhet hållits 9 sammanträden om tillhoppa 20 sammanträdesdagar, varav ett sammanträde om 11 sammanträdesdagar i Vickleby på Öland. Därutöver har överläggningar ägt rum mellan ordföranden, enskilda ledamöter och experterna. I en del frågor har överlagts även med advokater och andra sakkunniga. Reviderade utkast till ändringar i giftermålsbalken, ärvdebalken, försäkringsavtalslagen och 1931 års nordiska äktenskapskonvention jämte därtill anslutande förordning av år 1931 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap har upprättats och motiv till utkasten har utarbetats.

Representanter för kommittén har deltagit i nordiska överläggningar angående äktenskapslagstiftningen den 8—10 november 1962 i Köpenhamn och den 22—27 juni 1963 i Reykjavik samt angående försäkringsrättsliga frågor den 25—28 februari 1963 i Stockholm.

Kommittén har till Kungl. Maj:t avlämnat *dels* den 24 januari 1963 promemoria angående utländsk medborgares rätt att ingå äktenskap inför

svensk myndighet med förslag till ändrad lydelse av 7 kap. 4 a § lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, förmynderskap och adoption (stencilerad), *dels* den 8 april 1963 promemoria angående svensk domsrätt m. m. i vissa internationella äktenskapsmål med lagförslag i ämnet (stencilerad).

Efter remiss har kommittén till Kungl. Maj:t avgivit utlåtanden *dels* över viss fråga rörande kyrkobokföringen av barn utom äktenskap, *dels* över framställning från lantmäteristyrelsen m. fl. om viss lagstiftning rörande dödsbo m. m. jämte därvid fogade lagförslag och promemoria, *dels* över promemoria angående prästs vigelskyldighet med förslag till ändrad lydelse av 4 kap. 3 § giftermålsbalken, m. m., *dels* över vissa delar av författningsutredningens förslag till regeringsform (SOU 1963: 16 och 17), *dels* över socialstyrelsens förslag till bidragsförskottslag, *dels* över en av tillkallad utredningsman avgiven promemoria rörande arbetsföreläggande (SOU 1963: 38). Kommittén har, likaså efter remiss, under 1963 avgivit utlåtanden till första lagutskottet över motionen I: 275 om en översyn av lagstiftningen rörande barn utom äktenskap samt över motionerna I: 161 och II: 191 om obligatoriskt civiläktenskap ävensom till andra lagutskottet över motionerna I: 545 och II: 648 om makes samtycke till utträde ur den allmänna tilläggs-pensionsförsäkringen.

Kommittén beräknar att under första halvåret 1964 framlägga betänkande med förslag till ändrad lydelse av giftermålsbalken m. m. Därefter avser kommittén att fortsätta utredningsarbetet rörande den internationella familjerätten. Detta arbete beräknas pågå hela år 1964.

20. *Utredning angående bekantgörande av folkrättens regler för krig*
(1961: I 28; 1962: I 23; 1963: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1948 för att utarbeta en handbok angående folkrättsliga regler för krig:
Jägerskiöld, S. A. F., professor.

Utredningens adress: Floragatan 6; tel. 20 18 25.

Direktiven för utredningen, se 1958: I Ju 1.

Under år 1963 har färdigställts ett avsnitt av handboken, innefattande en principiell del rörande folkrättsreglers natur, grundläggande begrepp m. m. Arbetet på ett andra avsnitt rörande olika plikter och rättigheter, som folkrätten innebär för soldater m. fl., pågår och beräknas bli slutfört under första halvåret 1964.

21. *Sjölagskommittén* (1961: I 29; 1962: I 24; 1963: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1958 för att verkställa översyn av sjölagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1958):

Hagbergh, C. E., justitieråd, *ordförande*;
Bååw, Hj., redaktör;
Grenander, N., direktör, jur. dr;
Hedborg, P. E., direktör (fr. o. m. den 1 december 1963);
Lindencrona, G., sjöfartsråd;
Thore, J. S., förbundsordförande;
Åhmansson, C. E., direktör (t. o. m. den 30 november 1963).

Experter:

Hagberg, L., advokat;
Pineus, K., dispaschör.

Sekreterare:

Rune, Ch. L., hovrättsassessor.

Lokal: Högsta domstolen; tel. växel 23 67 20 (ordföranden); Stenkulla-
vägen 6, Stockholm K; tel. 51 90 40 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 39.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har kommittén hållit 3 sammanträden om tillhopa fyra sammanträdesdagar, varjämte ordföranden vid olika tillfällen överlagt med enskilda ledamöter och experter i kommittén.

Gemensamma överläggningar med de nordiska sjölagskommittéerna har ägt rum i Oslo den 26—31 augusti 1963.

Kommittén har avgivit ett den 7 februari 1963 dagtecknat delbetänkande, benämnt »Bärgarlönens fördelning, sjöförklaring m. m.» (SOU 1963: 20). Vidare har kommittén varit sysselsatt med revision av sjölagens regler om partrederi, fartygs befälhavare och gemensamt haveri samt bestämmelserna om befordran av passagerare och passagerares bagage m. m. Närmast avser kommittén att slutföra revisionen av befälhavare- och haverikapitlen och att i samband därmed verkställa en ytterligare översyn av ansvarsbestämmelserna. Betänkande i dessa ämnen torde komma att avlämnas år 1964.

Remissyttranden har av kommittén avgivits *dels* den 28 november 1962 över en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria med förslag till lagstiftning om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift, *dels* den 10 maj 1963 över förslag, som av särskilda utredningsmän inom utrikesdepartementet framlagts till instruktionsbok för Sveriges representation i utlandet.

Utredningen beräknas pågå under hela år 1964.

22. Mönsterskyddsutredningen (1961: I 30; 1962: I 25; 1963: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1958 för att verkställa en översyn av mönsterskyddslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 31 mars 1958):

Ljungman, K. S. B., professor, *ordförande*;
 Leffler, J., direktör;
 Löfgren, N. S. J., disponent, f. d. riksdagsman;
 Renström-Ingenäs, N. H. Lena, fru, led. av II kamm.;
 Skawonius, S. E., konstnär;
 Sterner, E. G. E., e. rådman (sakkunnig fr. o. m. den 26 april 1963), tillika
sekreterare;
 von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör.

Expert:

Uggla, C. A., patenträttsråd.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 2 tr.; tel. 21 42 69 eller 20 35 59.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 40 och 1962: I Ju 25.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 5 sammanträden. Därjämte har hållits ett nordiskt delegerademöte och 2 sammanträden med särskilda arbetsutskott, som tillsatts av de nordiska kommittéerna. Representanter för utredningen har haft överläggningar dels med utredningen om illojal konkurrens rörande frågan om skydd mot s. k. slavisk efterbildning, dels med olika företrädare för näringslivet i skilda frågor, som tillhör utredningsarbetet.

Den särskilda undersökningen av spörsmålet om nyttokonstalstrens livslängd har slutförts och redovisats av för ändamålet tillkallad företagsekonomisk expertis.

De nordiska mönsterrättskommittéernas delegerade antog vid sitt senaste möte slutgiltigt ett utkast till lag om mönster, vilket givits benämningen »Helsingforsutkastet». För närvarande pågår motivskrivningen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1964.

23. Översyn av lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar

(1961: I 33; 1962: I 28; 1963: I 27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1958 för att verkställa en översyn av 1949 års lag om rätten till arbetstagares uppfinningar (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1958):

Edling, S. Å., justitieråd.

Experter:

Angert, S.-E. A., civilingenjör;
 Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;
 Grundin, I. W., byrådirektör;
 Jacobaeus, C., tekn. dr;
 Nilsson, C. E., krigsråd;
 Pehrsson, W. P., advokat;
 Romanus, H. A. R., civilingenjör.

Lokal: Högsta Domstolen; tel. växel 23 67 20.

Sekreterare:

Mogård, E. P. B., f. hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 44.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har ett sammanträde hållits. Därjämte har representanter från i Norge och Finland tillsatta kommittéer för utredning angående rätten till arbetstagares uppfinningar haft överläggningar med den svenske utredningsmannen, därvid jämväl observatör från Danmark närvarit.

Utredningen beräknas slutföra sitt uppdrag under första halvåret 1964.

24. 1959 års förlagsintekningskommitté (1961: I 35; 1962: I 29; 1963: I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1959 för att verkställa en översyn av lagstiftningen om förlagsintekning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 oktober 1959):

Nordström, T., justitieråd, *ordförande*;

Lindstedt, A., kommerseråd;

Lögdborg, B. Å. A., professor.

Experter:

Andersson, K. O., direktör;

Bergqvist, E. G., direktör;

Fjellkner, A. W., direktör;

Fosselius, L.-E., direktör;

Olson, G., bankdirektör;

Rosenquist, B. F., direktör;

Sjöholm, S. J. E., bruksdisponent.

Sekreterare:

Mollstedt, S. R. B., hovrättsråd.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 2 tr.; tel. 21 42 89.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Ju 43.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 7 sammanträden; vid ett av dessa har experter deltagit. Tryckningen av kommitténs blivande betänkande har påbörjats.

Utredningsuppdraget beräknas bli slutfört i början av år 1964.

25. Utredning angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal
(1961: I 36; 1962: I 30; 1963: I 29)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 för att utreda frågan angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal efter arbetstidsförkortningens genomförande:

Wihlborg, H. H., byråchef.

Experter:

Grönberg, A. R. A., fängvårdsinspektör;

Brytting, O. E., förste byråsekreterare.

Lokal: Statskontoret; tel. växel 22 08 60.

Utredningsmannen har efter överläggningar och kompletterande undersökningar biträtt fängvårdsstyrelsens framställningar i särskilda skrivelser under tiden november 1962—oktober 1963 samt i anslagsäskandena för budgetåret 1964/65 angående förstärkning av tillsynspersonalen vid vissa fängvårdsanstalter samt angående tillsynspersonal till den blivande centralanstalten i Kumla.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 april 1963 skall utredningen även omfatta frågor om tillsynspersonalens frihet från tjänstgöring på sön- eller helgdag m. m.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

26. *Utredningen angående vissa skadeståndsrättsliga frågor* (1961: I 37; 1962: I 31; 1963: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 november 1959 för att utreda vissa skadeståndsrättsliga frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1959):

Walin, A. G., f. d. justitieråd, ordf. i lagberedningen;

Hellner, J. E., professor;

Weslien, P.-A., advokat.

Experter:

Ekman, C. G., förbundsjurist (avliden den 13 oktober 1963);

Forstadius, E. L. W., bitr. direktör;

Sandberg, E. A., ombudsman;

Sundström, O., pol. mag.;

Åkerman, F. M., direktör.

Sekreterare:

Nordenson, U. K., hovrättsassessor.

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 4 tr.; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 45.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har hållits 10 sammanträden med de sakkunniga. Utredningens experter eller vissa av dem har deltagit i 3 av dessa sammanträden. Därjämte har ett flertal överläggningar ägt rum mellan enskilda sakkunniga och experter.

De sakkunniga har deltagit i överläggningar med delegerade från Danmark, Finland och Norge den 24—26 april 1963 i Köpenhamn.

Utredningen har den 20 juni 1963 avgivit betänkande med förslag till »Lag med vissa allmänna bestämmelser om skadestånd» (SOU 1963: 33).

För utredningen återstår att slutföra sitt uppdrag med avseende å frågorna rörande principalansvaret och anställds skadeståndsskyldighet.

Efter remiss har utredningen avgivit utlåtanden till riksdagens första lagutskott över motioner som väckts vid 1963 års riksdag *dels* om värnpliktigs ersättningsskyldighet för skada vållad under värnpliktstjänstgöring, *dels* om utredning angående statstjänstemäns ersättningsskyldighet, *dels* om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsansvar (skadestånd i offentlig verksamhet). Utredningen har därjämte avgivit utlåtanden till Kungl. Maj:t över *dels* en inom justitiedepartementet upprättad promemoria rörande Europarådets konvention av den 17 december 1962 om hotellägares ansvar för hotellgästers egendom, *dels* en inom inrikesdepartementet av tillkallad utredningsman utarbetad promemoria angående polismans skadeersättning.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört i början av år 1964.

27. Aktiebolagsutredningen (1961: I 39; 1962: I 33; 1963: I 31)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 februari 1960 och den 2 november 1962 för att i samråd med motsvarande utredningar i de övriga nordiska länderna utarbeta en enhetlig nordisk aktiebolagslagstiftning (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1960 och den 10 december 1962):

Nial, S. H., professor, rektor vid Stockholms universitet.

Särskilda sakkunniga att på kallelse av utredningsmannen biträda vid utredningen:

Bergius, E. V., byråchef;

Bolin, A. B., jur. kand.;

Borgström, C., direktör;

Hanner, P. V. A., ekon. lic., auktoriserad revisor (fr. o. m. den 12 februari 1963);

Gabrielson, L., direktör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Köhler, N. G., advokat;

Pehrsson, W. P., advokat.

Sekreterare:

Loheman, A., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Hemström, C. J. F., jur. kand. (fr. o. m. den 1 mars 1963).

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 2 tr.; tel. 21 62 42 (sekreteraren) och 21 44 83 (biträdande sekreteraren).

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 39. Tilläggsdirektiv, se 1963: I Ju 31.

I samband med att utredningens uppdrag genom tilläggsdirektiven utvidgats har utredningen, som tidigare kallats utredningen om samnordisk översyn av aktiebolagslagstiftningen, antagit namnet aktiebolagsutredningen.

Utredningsmannen har jämte en av de sakkunniga, revisorn Hanner, deltagit i nordiska överläggningar i Stockholm i mars 1963. Under tiden november 1962—oktober 1963 har utredningsmannen i övrigt vid två tillfällen sammanträtt med de sakkunniga ävensom vid skilda tillfällen med revisorn Hanner samt etableringsutredningens ordförande och sekretariat.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

28. *Utredningen rörande reglerna om godtrosvärv av lös egendom*
(1961: I 40; 1962: I 34; 1963: I 32)

Tillkallad jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 februari 1960 för att verkställa en översyn av reglerna om vindikationsrätt vid godtrosvärv av lös egendom (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1960):

Hessler, H., professor.

Sekreterare:

Strömholm, S., jur. lic., hovrättsfiskal.

Utredningens adress: Artillerigatan 24, Uppsala; tel. 018/14 57 64.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 40.

Utredningsmannen har under tiden november 1962—oktober 1963 deltagit i ett sammanträde med de i övriga nordiska länder utsedda utredningsmännen. Lagförslag med motiv har utarbetats.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första halvåret 1964.

29. *Utredning angående upplysning till militära myndigheter om ådömda straff m. m.* (1961: I 41; 1962: I 35; 1963: I 33)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1960 för att utreda frågan angående upplysning till militära myndigheter om ådömda straff m. m. beträffande personal som beordrats att fullgöra militärtjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1960):

Thyresson, G., hovrättsråd.

Sekreterare:

Sterner, S. F. R., stabskonsulent (fr. o. m. den 1 november 1963).

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr.; tel. 41 60 81 (Thyresson) och 41 72 32 (Sterner).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 41.

Utredningsarbetet, som jämväl under år 1963 fördröjts av andra utredningsmannen åvilande allmänna uppdrag, beräknas bli slutfört under år 1964.

30. *Offentlighetskommittén* (1961: I 43; 1962: I 37; 1963: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för översyn av lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli 1960):

Kjellin, B. T. M., hovrättspresident, *ordförande*;

Elmgren, B. F., rektor, led. av I kamm.;

Eriksson, G. L., expeditionschef;

Pers, A. Y., redaktör;

Stjernquist, N. Nilsson-, professor.

Experter:

Borggård, G. R., expeditionschef;

Kromnow, E. Å., kansliråd;

Ryman, S.-H. G., byråchef;

Wadén, I. P. J., förste arkivarie.

Sekreterare:

Holmberg, E. G., hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten över Skåne och Blekinge, Malmö C; tel. 040/73 430.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 43 och 1962: I Ju 37.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har kommittén sammanträtt 5 dagar.

Efter remiss har kommittén avgivit yttranden över *dels* framställning från Sveriges advokatsamfund om vissa ändringar i rättegångsbalken och sekretesslagen samt om fastställelse av nya stadgar för samfundet, *dels* promemoria, upprättad inom justitiedepartementet, med förslag till ändrade sekretessbestämmelser på rusdryckslagstiftningens område m. m., *dels* utredningens för översyn av brottsregistreringen betänkande »Registrering av alkoholbrottslighet m. m.» (stencilerat), *dels* sjölagskommitténs betänkande »Bärgarlönens fördelning, sjöförklaring m. m.» (SOU 1963: 20), *dels* framställning från statens jordbruksnämnd angående ändring i gällande sekretessbestämmelser.

Inom kommitténs sekretariat har under 1963 upprättats en promemoria om erfarenheter av juryrättegången enligt nya tryckfrihetsförordningen.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

31. *Utredningen angående fraktavtalet vid internationell godsbefordran å väg*
(1961: I 47; 1962: I 41; 1963: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1960 för att utreda frågan om lagstiftning i anledning av svensk anslutning till konventionen om fraktavtalet vid internationell godsbefordran å väg och där-

med sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 november 1960):

Sidenbladh, K. J. E., hovrättspresident, *ordförande*;

Andersson, T. C., direktör;

Nordström, C. G., lagbyråchef.

Expert:

Thorell, K. A. B., direktör.

Sekreterare:

Weidstam, Å., hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten för Övre Norrland, Umeå; tel. 182 70.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 47.

Rörande förslag till lag om internationell godsbefordran å väg pågår motivskrivning. Detta arbete beräknas kunna slutföras under år 1964.

Arbetet med förslag till lagstiftning om inhemsk godsbefordran har påbörjats under år 1963, i samband varmed ett sammanträde hållits.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

32. Utredning av frågan om verkställighet av utländsk dom i tvistemål (1961: I 48; 1962: I 42; 1963: I 37)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1960 för att utreda frågan om verkställighet här i riket av utländsk dom i tvistemål och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 14 december 1960):

Welamson, L. T., professor.

Experter:

Dennemark, S., justitieråd;

Eek, H., professor.

Sekreterare:

Wersén, D., jur. kand.

Lokal: Stockholms universitet, Norrtullsgatan 2; tel. 34 08 60.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 48.

Utredningsmannen har under tiden den 25 februari—den 9 mars 1963 deltagit i sammanträde i Haag med det särskilda utskott, som av Haagkonferensens för internationell privaträtt nionde session tillsatts för att studera frågorna om konventioner rörande erkännande och verkställighet av domar samt avtalat forum. Vid detta sammanträde har utskottet för sin del slutligt antagit förslag till konvention rörande erkännande och verkställighet av domar i förmögenhetsrättsliga mål, avsett att underställas Haagkonferensens tionde session år 1964. Såsom led i förberedelsearbetet till nämnda utskottssammanträde har utredningsmannen haft 2 sammanträden med ex-

perterna. Utredningen avvaktar f. n. resultatet av Haagkonferensens tionde session.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

33. *Expropriationsutredningen* (1961: I 49; 1962: I 43; 1963: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 december 1960 för att verkställa översyn av expropriationslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 5 januari 1961):

Körlof, A. H. V., regeringsråd, *ordförande*;
Garpe, D. A. J., borgarråd;
Grebäck, E. H., agronom, led. av II kamm.;
Hansson, G. H., civilingenjör, led. av I kamm.;
Johansson, K. B. M., förbundsordförande, led. av I kamm.;
Lundström, N. B., redaktör, led. av I kamm.;
Wiklund, O. W., kommunaldirektör, f. d. riksdagsman.

Experter:

Hernmarck, A. G. M., advokat;
Lindh, Å. H., andre förbundsordförande;
Westman, E. G., stadsjurist.

Sekreterare:

Landh, L. V., hovrättsråd.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr.; tel. 41 60 03.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 49.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 4 sammanträden. Därutöver har ett flertal sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom utredningen. Utredningen har företagit studiebesök i Västerås, Örebro och Göteborg och sammanträffat med representanter för dessa städer för information angående kommunala markproblem och andra spörsmål av betydelse för utredningsarbetet.

Efter remiss har utredningen avgivit yttranden till Kungl. Maj:t över malmutredningens för Norrbotten betänkande »Malmen i Norrbotten» (SOU 1963: 1) och 1954 års fastighetsbildningskommittés betänkande med förslag till lag om vissa gemensamhetsanläggningar (SOU 1963: 23) samt till riksdagens tredje lagutskott över de vid 1963 års riksdag väckta motionerna I: 377 och II: 454 om lagstadgad förhandlingsskyldighet vid ifrågasatt expropriation.

Utredningen avser att i början av år 1964 avgiva delbetänkande med förslag till vissa partiella reformer i expropriationslagstiftningen, bl. a. om förhandstillträde och rättegångskostnad vid expropriation.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

34. 1961 års utredning om översyn av medborgarskapslagstiftningen
(1962: I 44; 1963: I 39)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 februari 1961 för översyn av medborgarskapslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1961):

Wahlbäck, J. M., landshövding.

Expert:

Kihlgren, R. W. W:son, kansliråd (avliden den 12 juni 1963).

Sekreterare:

Nyman, E. O., hovrättsråd.

Lokal: Länsstyrelsen, Visby; tel. 158 00 (utredningsmannen) och Hovrätten för Nedre Norrland, Sundsvall; tel. 060/15 72 50 (sekreteraren).

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1962: I Ju 44. *Tilläggsdirektiv*, se 1963: I Ju 39.

Under fortsatt samarbete med de sakkunniga, som utsetts i Danmark, Finland och Norge, har behandlats såväl frågan om underlättande för nordiska medborgare att vinna medborgarskap i annat nordiskt land som FN-konventionen angående begränsning av statslöshet. Gemensamma överläggningar har hållits den 3 och 4 september 1963 i Oslo.

Efter remisser har utredningen avgivit utlåtanden över *dels* det betänkande om utlännings tillträde till offentlig tjänst (SOU 1963: 7), som avgivits av utredningen om översyn av bestämmelserna i § 28 regeringsformen om svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst, *dels* ett till Nordiska rådets 12:e session 1964 framlagt medlemsförslag om revision av medborgarskapslagstiftningen, *dels* vissa delar av författningsutredningens förslag till regeringsform (SOU 1963: 16 och 17).

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1964.

35. Domstolskommittén (1962: I 45; 1963: I: 40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 23 mars och den 29 december 1961 för översyn av domstolsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 april 1961 och den 22 februari 1962):

Elliot, K. E., hovrättspresident, *ordförande*;

Brandt, H. B. D., rådmän;

Engqvist, C. O., lagman;

Stangenberg, E. G., häradshövding;

Stangenberg, Harriet S. T., t. f. expeditjonschef;

Tammelin, P. A. V., överdirektör.

Experter:

Brundin, S. A. T. (Leif), t. f. lagbyråchef;
Henkow, K. G. I., hovrättsråd;
Kilander, B. I., t. f. revisionssekreterare (fr. o. m. den 1 november 1963);
Lyberg, F., byråchef;
Sandström, B. G. T., lagman;
Tiby, K. I., budgetsekreterare.

Rådgivande nämnden:

Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;
Bergh, K. R., f. d. folkskolinspektör, f. d. riksdagsman;
Kristensson, Astrid M., ombudsman, led. av II kamm.;
Larsson, E., hemmansägare, led. av II kamm.;
Nelander, E. M., expeditionsföreståndare, led. av II kamm.;
Nyberg, J. O., redaktör, led. av II kamm.;
Svedberg, E. D., hemmansägare, led. av I kamm.;
Svensson, G. L., hemmansägare, led. av II kamm.;
Ekelöf, P. O., professor;
von Feilitzen, S., direktör;
Gamstedt, E. V., stadsfiskal;
Wiklund, H. O. E., advokat.

Sekreterare:

Kilander, B. I., hovrättsassessor (t. o. m. den 31 oktober 1963);
Olsgren, L., hovrättsassessor;
Ankarloo, J. U., assessor (t. o. m. den 31 oktober 1963);
Hägerroth, S., assessor (den 9 mars—den 31 oktober 1963).

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr.; tel. 41 23 52 (Olsgren).

Direktiven för kommittén, se 1962: I Ju 45 och 1963: I Ju 40.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har kommittén hållit 16 sammanträden om tillhoppa 29 sammanträdesdagar. En arbetsgrupp inom kommittén har dessutom sammanträtt vid ett flertal tillfällen. Ledamöterna i kommitténs rådgivande nämnd har deltagit i 10 av kommitténs sammanträden.

Kommittén har den 19 oktober 1963 avlämnat delbetänkande, benämnt »Rådhusrätternas förstatligande» (SOU 1963: 56). Betänkandet består av tre delar, av vilka en föreligger i tryck och de båda andra delarna är stencilerade.

Kommittén har till Kungl. Maj:t avgivit utlåtanden angående Trelleborgs förenande i judiciellt avseende med domsaga samt angående domsagoregleringar i Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens, Värmlands och Älvsborgs län. Vidare har utlåtanden avgivits över trafikmålskommitténs betänkande »Trafikmål» (SOU 1963: 27), lagberedningens betänkande »Utsökningsrätt II», (SOU 1963: 28), sjölagskommitténs betänkande »Bärgarlönens fördel-

ning. Sjöförklaring m. m.» (SOU 1963: 20) samt polisberedningens betänkanden »Lag om polismyndighet m. m.» och »Åklagarorganisationen» (nr 6 och 8).

Utredningsarbetet beräknas fortgå under hela år 1964.

36. Trafikmålskommittén (1962: I 46; 1963: I 41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1961 för att undersöka möjligheterna att förenkla handläggningen av trafiköverträdelser och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1961):

Kristensson, A. Y. S., borgmästare, *ordförande*;

Agvald, S. R., advokat;

Fröding, N. G. O., häradshövding, led. av II kamm.;

Lindstrand, E. L., direktör, jur. kand.;

Lundqvist, C. M., statsåklagare.

Experter:

Boalt, H. G. R., professor (fr. o. m. den 6 november 1963);

Elwing, C. M., docent;

Husén, T., professor (fr. o. m. den 6 november 1963);

Johansson, K. G. E., professor (fr. o. m. den 6 november 1963);

Settergren, E. H., poliskommissarie;

Sveri, K. O., docent (fr. o. m. den 6 november 1963).

Sekreterare:

Cosmo, C.-J. O., hovrättsassessor.

Kanslirådet dr jur. G. Simson har biträtt kommittén med vissa undersökningar rörande utländsk rätt.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 2 tr.; tel. 11 60 28 eller 20 35 59.

Direktiven för kommittén, se 1962: I Ju 46.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit sammanträden under tillhoppa 16 dagar.

Den 14 maj 1963 avlämnade kommittén ett delbetänkande, benämnt »Trafikmål» (SOU 1963: 27), rörande bl. a. 1 § trafikbrottslagen, handläggningen av mindre brottmål samt ensamdomarkompetensen.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

37. Svenska sakkunniga i finsk-svenska gränsälvskommittén

(1962: I 47; 1963: I 42)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1961 för att i samråd med en av Finlands handels- och industriministerium tillsatt kommitté utarbeta förslag till en allmän vattenrättslig konvention mellan Finland och Sverige beträffande nyttjandet av gränsvattendragen:

Schirén, G. U., vattenrättsdomare, *ordförande*;

Bergström, I., byråchef;

Nilsson, K. V. T., teknisk direktör.

Sekreterare:

Herner, S. G., hovrättsassessor.

Lokal: Österbygdens vattendomstol, Vasagatan 52; tel. 10 60 11.

Skriftliga direktiv har icke meddelats.

Gränsälvskommittén i dess helhet har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 3 sammanträden under tillhoppa 9 dagar.

De sakkunniga har den 9—14 september 1963 företagit en resa utefter gränsälvarna från Haparanda till Kilpisjärvi.

De sakkunniga har efter remiss avgivit utlåtande till Kungl. Maj:t över den finsk-svenska laxfiskekommissionens betänkande »Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige» (NU 1963: 2).

Arbetet beräknas pågå under hela år 1964.

38. *Utredning angående rikets vapen och flagga m. m.* (1963: I 44)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för att verkställa utredning angående rikets vapen och flagga m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1962):

Wijnblad, C. M. E., f. d. hovrättspresident.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 44.

Utredningsmannen har under året utarbetat promemorior i vissa av de ämnen, som enligt direktiven skall utredas.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

39. *Militärstraffsakkunniga* (1963: I 45)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för utredning av frågan rörande straff- och disciplinmedel mot krigsmän m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1962):

Thyresson, G., hovrättsråd, *ordförande*;

Jacobsson, P., socialvårdsassistent, led. av I kamm.;

Lundkvist, K. S., förste postiljon, led. av II kamm.

Experter:

Friberg, H. C., förvaltare;

Magnusson, E. I., rustmästare;

Marcus, S., rättsavdelningschef;

Virgin, F.-I. C., överste.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr.; tel. 41 60 81.

Direktiven för utredningen, se 1963: I 45.

De sakkunniga har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 3 sammanträden, varav ett med deltagande av samtliga experter och ett med en expert.

Efter remiss har de sakkunniga avgivit yttranden *dels* den 5 juli 1963 över en framställning till Kungl. Maj:t av chefen för armén om utredning angående svensk militär rättsvård i internationellt sammanhang, *dels* den 31 oktober 1963 över framställningar till Kungl. Maj:t av generalpoststyrelsen den 11 juli 1963 och av riksdagens militieombudsman den 23 juli 1963 om ändrade bestämmelser angående löneavdrag såsom disciplinär bestraffningsform.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

40. Bostadsrättskommittén (1963: I 46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 januari 1962 för att verkställa översyn av bostadsrättslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1962):

Heuman, C. H. M., hovrättspresident, *ordförande*;

Blomqvist, N. G., direktör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Källenius, S. I. R., direktör, jur. kand., led. av II kamm.;

Leo, P. G., direktör, jur. kand.;

Nyquist, F., hovrättsråd.

Sekreterare:

Jagander, J.-E. hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten för Västra Sverige, Göteborg; tel. växel 031/18 70 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 46.

Kommittén har under tiden augusti—december 1963 hållit 4 sammanträden.

Arbetet inom kommittén har omfattat ett fortsättande och slutförande av den under år 1962 påbörjade kartläggningen av bristerna i den nuvarande regleringen av bostadsrättsinstitutet. Härjämte har utländsk lagstiftning studerats.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

41. Förvaltningsdomstolskommittén (1963: I 47)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att verkställa utredning av frågan om den administrativa rättskipningens omfattning och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1962):

Holmgren, H. K. H., regeringsråd, *ordförande*;
Andersson, G. I., redaktör, led. av II kamm.;
Bohman, B. G., direktör, led. av II kamm.;
Fredlund, L. S., avdelningschef;
Johansson, G. R., lantbrukare, led. av II kamm.;
Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.;
Petrén, B. E. G., hovrättsråd;
Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef.

Expert:

Vogel, L. W., byråchef (fr. o. m. den 21 oktober 1963).

Sekreterare:

Hermanson, E. W., länsassessor.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr.; tel. 41 56 56 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1963: I Ju 47.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 5 sammanträden. I skrivelse den 31 januari 1963 till chefen för justitiedepartementet har kommittén i syfte att minska regeringsrättens arbetsbelastning hemställt om sådan ändring i lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m., varigenom fångvårdsstyrelsen skulle göras till sista instans i mål om straffuppkov i stället för regeringsrätten.

Efter remiss har kommittén avgivit utlåtande med anledning av vad riksdagens revisorer i sin den 15 december 1962 dagtecknade berättelse yttrat angående ränta å restituerade utskylder på grund av utslag i kammarrätten m. m. (§ 22).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

42. *Etableringsutredningen* (1963: I 48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa en allmän översyn av de frågor som sammanhänger med rätt att här i riket förvärva egendom och driva näring (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1962):

Nordlander, M. I. C.-H., bankdirektör, *ordförande*;
Lundell, S. V., lagbyråchef;
Odhner, C.-E. T., agr. lic.;
Pihlgren, K. Å. M., bruksdisponent;
Önnesjö, K. E. A., direktör.

Experter:

Lundberg, S. G. J., avdelningschef;
Rainer, A. O., lagbyråchef.

Sekreterare:

Åhström, N. Å. A., revisionssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Frank, B. S., hovrättsassessor (t. o. m. den 30 juni 1963).

Lokal: Slottsbacken 6, 4 tr.; tel. växel 22 59 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 48.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har hållits 14 sammanträden med de sakkunniga. Därjämte har överläggningar ägt rum med utredningen om samnordisk översyn av aktiebolagslagstiftningen samt med vissa bankjurister.

Utredningen har efter remisser avgivit utlåtanden till Kungl. Maj:t över malmutredningens för Norrbotten betänkande »Malmen i Norrbotten» (SOU 1963: 1) och dubbelbeskattningssakkunnigas betänkande »Internationella skattefrågor» (SOU 1962: 59) samt till Nordiska rådet över ett till rådets elfte session väckt tilläggsförslag om likställdhet vid inköp av fastigheter för fritidsbruk. Samråd mellan kommerskollegium och utredningen har ägt rum i samband med att kollegium haft att avgiva remissyttrande över vissa punkter i protokollet från EFTA-rådets 18:e möte.

Utredningens arbete beräknas fortgå under hela år 1964.

43. Utredningen om rättegångshjälp (1963: I 49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa utredning rörande revision av lagstiftningen om rättshjälp i rättegång och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1962):

Eriksson, G. A. V., f. d. häradshövding, *ordförande*;

Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.;

Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef.

Lokal: Skogsliden, Skälderviken; tel. 0431/207 97.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 49.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 9 sammanträden. Under kontakt med bl. a. olika försäkringsföretag har utredningen undersökt möjligheten att tillgodose — helt eller till någon del — behovet av rättegångshjälp genom försäkring. Utkast till lag om rättegångshjälp har utarbetats.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1964.

44. Utredningen angående vattenlagens torrlägningsbestämmelser (1963: I 50)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa en översyn av vattenlagens bestämmelser rörande torrläggning av mark (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Dyrssen, G. P. T., hovrättsassessor (t. o. m. den 14 oktober 1963);
Wikner, A. Å., tingsdomare (fr. o. m. den 15 oktober 1963).

Experter:

von Heideken, P. G., vattenrättsråd;
Hygstedt, T., byrådirektör.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 50.

Utredningsmannen har under tiden t. o. m. oktober 1963 sammanträtt med experterna två dagar.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

45. *Sakkunniga rörande lagstiftning om köp av lös egendom* (1963: I 51)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa arbetet i en i Finland tillsatt kommitté, som har uppdrag att utarbeta förslag till lag om köp av lös egendom, samt att, under beaktande jämväl av pågående arbete att åstadkomma en internationell köplag, överväga huruvida anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska köplagen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Karlgren, G. Hj. T., justitieråd;
Hellner, J. E., professor.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 6 februari 1963).

Lokal: Styrmansgatan 17; tel. 60 62 88 (Karlgren) och Arbetsdomstolen, St. Nygatan 2 B; tel. växel 23 66 60 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 51.

De sakkunniga har under tiden november 1962—oktober 1963 haft interna överläggningar vid ett flertal tillfällen, och viss kontakt har ägt rum med den finska kommittén.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

46. *Sakkunniga rörande lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande* (1963: I 52)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa arbetet i en i Finland tillsatt kommitté, som har uppdrag att utarbeta förslag till lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande, samt att, med uppmärksamhet på vissa inom Nordiska rådet framförda önskemål, överväga huruvida anledning föreligger att föreslå ändringar i

den svenska kommissionslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Karlgren, G. Hj. T., justitieråd;

Hellner, J. E., professor.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 6 februari 1963).

Lokal: Styrmansgatan 17; tel 60 62 88 (Karlgren) och Arbetsdomstolen, St. Nygatan 2 B; tel. växel 23 66 60 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 52.

De sakkunniga har under tiden november 1962—oktober 1963 haft interna överläggningar vid ett flertal tillfällen, och viss kontakt har ägt rum med den finska kommittén.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

47. Sakkunniga rörande lagstiftning om skiljedom (1963: I 53)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa det arbete, som bedrivs av en i Danmark tillsatt kommitté för utredning om lagstiftning om skiljedom, samt att, under beaktande jämväl av viss internationell reglering, överväga huruvida anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska lagstiftningen om skiljedom (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Brundin, S. A. T. (Leif), t. f. lagbyråchef;

Hellners, K. V., byrådirektör.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. 11 60 18.

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 53.

De sakkunniga har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit sammanträden under tillhoppa 27 sammanträdesdagar, varav 8 dagar för gemensamma överläggningar med ledamöter i den danska skiljedomskommittén och sakkunniga med motsvarande uppdrag i Finland och Norge. Vidare har de sakkunniga innehåft förordnande såsom ledamöter i den av Europarådet tillsatta expertkommittén för skiljedomsfrågor och deltagit i kommitténs sammanträden i Strasbourg den 3—15 december 1962 samt den 25 mars—den 6 april och den 30 september—den 12 oktober 1963 för utarbetande av förslag till konvention om enhetlig lagstiftning om skiljedom. Härutöver har de sakkunniga bl. a. varit svenska delegater vid sammanträde i Genève den 6—10 maj 1963 med det under ECE's handelskommitté lydande arbetsutskottet för skiljedomsfrågor, varvid ett skiljedomsreglemente, i första hand avsett att vinna tillämpning i de mellanstatliga handelsförbindelserna inom Europa, utarbetats och antagits.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

48. Sakkunniga för utarbetande av handledning för tillämpning av tryckfrihets- och sekretesslagstiftningen (1963: I 54)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 att i samverkan med sakkunniga utsedda av Stockholms stad utarbeta en handledning för tillämpning av tryckfrihets- och sekretesslagstiftningen:

Utsedda av statsrådet och chefen för justitiedepartementet:

Holmberg, E. G., hovrättsassessor;

Ryman, S.-H. G., byråchef.

Utsedda av Stockholms stad:

Eek, H., professor;

Elsin, P. E., f. d. stadsjurist, *ordförande*.

Lokal: Karlavägen 68; tel. 61 02 80 (ordföranden).

De sakkunniga har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit ett konstituerande sammanträde.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt uppdrag under andra halvåret 1964.

49. 1962 års släktnamnskommitté (1963: I 55)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att utarbeta en förteckning över lämpliga nya släktnamn samt utreda de språkliga och namnrättsliga frågor som kan äga samband därmed (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juli 1962):

von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör, *ordförande*;

Bergman, N. G., professor;

Gehlin, J. H. M., assessor;

Stähle, C. I., professor;

Uggla, C. A., patenträttsråd.

Expert:

Hiljding, S. G. O., byrådirektör.

Sekreterare:

Molde, F. B., docent.

Lokal: Institutet för svensk språkvård, Birger Jarlsgatan 20; tel. 20 57 95 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1963: I Ju 55.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 20 sammanträden.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1964.

50. Utredning för översyn av bokföringslagen (1963: I 56)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa översyn av bokföringslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1962):

Wallenberg, I. O., hovrättsråd, *ordförande*;
 Johansson, A. E. M., taxeringsintendent;
 Löfgren, Å. S., auktoriserad revisor.

Expert:

Kedner, G., civilekonom (fr. o. m. den 30 augusti 1963).

Sekreterare:

Ytterbrink, I., jur. kand. och civilekonom (fr. o. m. den 1 november 1963).

Lokal: JK-ämbetet, Riddarhuskajen 5; tel. 20 59 09 (ordföranden) och Anders Mattssongatan 21, Göteborg N; tel. 031/26 03 90 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 56.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 2 sammanträden.

Efter remiss har utredningen den 21 februari 1963 avgivit utlåtande till chefen för finansdepartementet över två inom riksskattenämnden upprättade promemorior med förslag till förordningar om skyldighet för dels kreaturshandlare m. fl. och dels vissa tandläkare att föra räkenskaper såsom underlag för taxering.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

51. Kommittén för förberedande av Förenta Nationernas kongress i Stockholm år 1965 angående förhindrande av brott och behandling av brottslingar (1963: I 57)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 15 augusti 1962 med uppgift att biträda vid förberedelserna till Förenta Nationernas kongress i Stockholm år 1965 angående förhindrande av brott och behandling av brottslingar:

Kling, E. H., statsråd, *ordförande*;

Beckman, N. A. T., justitieråd;

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Holmberg, C. V., statssekreterare;

Mehr, H. L., borgarråd;

Petrén, B. A. S., hovrättspresident;

Åström, L.-Å. E., t. f. statssekreterare.

Sekreterare:

Amilon, C. O., byrådirektör.

Lokal: Fångvårdsstyrelsen; tel. växel 23 84 60.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har kommittén hållit 2 sammanträden. Därjämte har ett flertal överläggningar ägt rum inom kommitténs arbetsutskott bestående av generaldirektören Eriksson och statssekreteraren Holmberg samt med byrådirektören Amilon som sekreterare.

Kommitténs arbete kommer att pågå under hela år 1964.

52. Sakkunniga för deltagande i nordiskt samarbetsutskott rörande den nordiska rättsgemenskapen (1963: I Ju 58)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1962 för att i nordiskt samråd utreda förutsättningarna för att bevara och utveckla den nordiska rättsgemenskapen för den händelse ett eller flera av de nordiska länderna blir medlemmar av eller på annat sätt tillträder EEC (se Post- och Inrikes tidn. den 17 december 1962):

Myrsten, J. L., byrådirektör;

Rainer, A. O., lagbyråchef.

Lokal: Kanslihuset; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 58.

Det nordiska samarbetsutskottet följer fortlöpande lagstiftningsarbetet inom den europeiska ekonomiska gemenskapen i de ämnen, som kan tänkas komma att vara av intresse för den samnordiska lagstiftningen. De sakkunniga har deltagit i nordiska överläggningar i Stockholm den 14 januari, i Oslo den 20 mars och i Köpenhamn den 9 maj 1963. Därvid har särskilt dryftats de principiella spörsmål av intern lagstiftningsteknisk natur, som uppkommer vid en anslutning till eller association med EEC.

De sakkunnigas arbete beräknas fortgå under hela år 1964.

53. Utredningen om utlandssvenskars folkbokföring

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari 1963 för att undersöka möjligheterna att i vidgad utsträckning upptaga utlandssvenskar i folkbokföringen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1963):

von Otter, S. F., kammarrättsråd.

Experter:

Kellberg, L. G.-A., utrikesråd;

Pehrson, H., förste taxeringsinspektör.

Sekreterare:

Laurell, S. A., byrådirektör.

Lokal: Drottninggatan 21, 4 tr., Box 16243, Stockholm 16; tel. växel 24 55 00 (utredningsmannen); skolöverstyrelsen, Fack, Stockholm 8; tel. växel 22 24 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 3 januari 1963):

Svensk medborgare, som är bosatt utomlands, kyrkobokföres i allmänhet icke här i riket. Från denna grundsats har dock vissa begränsade undantag gjorts. Den som är anställd i rikets tjänst å utrikes ort kyrkobokföres sålunda med familj och svensk betjäning här i riket (14 § 2 mom. folkbokföringsförordningen). Likaledes kyrkobokföres sjömän här i riket, så länge de kvarstår inskrivna å sjömanshus, även om de icke är bosatta i Sverige (14 § 8 mom. andra stycket nämnda förordning). Svensk missionär eller präst, som är anställd å utrikes ort, jämte vissa honom närstående personer kvarstår också i församlingsboken, så länge utvandringscertifikat ej uttagits (14 § 8 mom. tredje stycket folkbokföringsförordningen). Även eljest kan det inträffa, att den som avflyttar från riket och bosätter sig utomlands kvarstår kyrkobokförd här i riket, dock i regel endast under en kortare övergångstid.

Kyrkobokföringen ligger till grund för mantalsskrivningen. Enligt 35 § 1 mom. folkbokföringsförordningen skall sålunda i mantalslängd upptagas alla fysiska personer, som den 1 november det år mantalsskrivningen äger rum skall vara kyrkobokförda här i riket.

De röstlängder, som är avgörande för vem som äger deltaga i allmänt val, är i sin tur grundade på mantalslängderna. Enligt vallagarna skall nämligen i röstlängd, som upprättas årligen för varje valdistrikt av den lokala skattemyndigheten, efter mantalslängden för samma år upptagas alla inom valdistriktet mantalskrivna personer, som uppnått eller under kalenderåret uppnår en ålder av 21 år.

Av det sagda följer, att svenska medborgare, som är bosatta utomlands, icke äger deltaga i allmänna val, såframt de ej är att hänföra till någon av de undantagskategorier, som trots bosättning utomlands kyrkobokföres här i riket. Tid efter annan har emellertid önskemål framförts om reformer, som möjliggör för andra kategorier svenska medborgare än de nyssnämnda att utan hinder av bosättning i främmande land deltaga i svenska val. Med hänsyn härtill fick 1955 års valutredning för några år sedan i uppdrag att utreda frågan om utlandssvenskarnas rösträtt. Utredningen har behandlat frågan i ett betänkande, som avgavs förra året (SOU 1962:19). I betänkandet föreslår valutredningen vidgade möjligheter för utlandssvenskar att deltaga i val till riksdagens andra kammare. Utredningen har härvid förordat ett vid sidan av folkbokföringen anordnat registreringsförfarande, varigenom utlandssvenskar skulle kunna bli upptagna i röstlängden för det valdistrikt, där de senast varit mantalskrivna. Det föreslagna registreringsförfarandet förutsätter en anmälan från den som önskar på detta sätt bli upptagen i röstlängd. I anmälan skall enligt förslaget uppgift lämnas på heder och samvete rörande vederbörandes medborgarskaps- och myndighetsförhållanden. Anmälan skall tillställas vederbörande länsstyrelse, som efter kontroll av anmälares senaste mantalsskrivningsort vidarebefordrar anmälan till den lokala skattemyndighet, på vilken det ankommer att upprätta röstlängd för orten i fråga. Rätten att efter anmälan bli upptagen i röstlängd är enligt förslaget tidsbegränsad. Endast sådan utlandssvensk, som varit här i riket mantalskriven för något av de fem år, som närmast föregått det år, då röstlängden i fråga upprättats, föreslås sålunda få rätt att efter anmälan bli upptagen däri. Tidsbegränsningen har bl. a. motiverats av svårigheterna att i det enskilda fallet fastställa, huruvida en utomlands bosatt svensk allt fortfarande har sådant samband med Sverige, som bör utgöra en förutsättning för deltagande i svenska val, samt av risken för förändringar i vederbörandes medborgarskaps- och myndighetsförhållanden. Valutredningens betänkande är icke enhälligt. En ledamot har sålunda ansett den av majoriteten föreslagna femårsregeln böra uppmjukas på sådant sätt,

att ny femårsperiod får räknas från det år vederbörande utlandssvensk efter anmälan senast blivit upptagen i röstlängd. Två andra ledamöter har icke ansett någon form av tidsbegränsning böra uppställas med avseende å rätten att efter anmälan bli upptagen i röstlängd.

Valutredningens betänkande har varit föremål för sedvanlig remissbehandling. Allmänt har under remissbehandlingen sympati uttalats för tanken att i större utsträckning än för närvarande bereda utlandssvenskarna möjlighet att delta i allmänna val. Meningarna har däremot gått starkt i sår, när det gällt att bedöma hur långt man härvidlag bör gå. Somliga remissorgan har förordat en rätt för utlandssvenskar att delta såväl i andrakammarval som i kommunalval. Andra åter har anslutit sig till valutredningens uppfattning, att utlandssvenskarnas rösträtt allenast bör avse andrakammarvalen. En del remissorgan, däribland sådana som företräder utlandssvenskarna själva, har förordat en i huvudsak oinskränkt rätt för utlandssvenskar att delta i andrakammarval, medan andra uttalat sig för mer eller mindre långtgående begränsningar i denna rätt. Även vid bedömningen av det av valutredningen föreslagna systemet med ett anmälnings- och registreringsförfarande vid sidan av folkbokföringen har skilda uppfattningar framträtt. Systemet har visserligen godtagits av det stora flertalet remissorgan men kritik däremot har uttalats från flera håll. De remissorgan, som gjort kritiska uttalanden, har bl. a. framhållit, att systemet medför vissa ur valsäkerhetssynpunkt betänkliga konsekvenser. Sålunda har betonats, att systemet icke medger någon egentlig kontroll av att den som anmäler sig för registrering i röstlängd verkligen är svensk medborgare och myndig. Det har även framhållits, att de faktiska möjligheterna att på straffrättslig väg beivra oriktiga uppgifter, som anmälaren lämnat rörande sina medborgarskaps- eller myndighetsförhållanden, måste bli mycket begränsade beroende på vederbörandes vistelse i främmande land. Vissa remissorgan har vidare understrukit, att systemet skapar risk för att en och samma person kan bli upptagen såsom röstberättigad i mer än en röstlängd och förty komma att utöva rösträtt i flera valdistrikt.

Av vad sålunda förekommit torde framgå, att stora meningsskiljaktigheter råder beträffande den lämpligaste lösningen av frågan om utlandssvenskarnas rösträtt. Tydligt är också att det är förenat med avsevärda svårigheter att med bevarad valsäkerhet lösa frågan på den väg valutredningen tänkt sig. Med hänsyn härtill och till frågans vikt är det befogat att, innan slutlig ställning tages, pröva andra vägar att förbättra utlandssvenskars möjligheter till valdeltagande. Ett uppslag, som framförts såväl motionsledes i riksdagen som inom valutredningen och som kan vara förtjänt att närmare övervägas, är att i folkbokföringen upptaga även vissa andra grupper av utlandssvenskar än de som nu kvarstår såsom folkbokförda hos oss. Jag tänker härvid närmast på utlandssvenskar, som med hänsyn till arten av den verksamhet de utövar utomlands kan antagas komma att återflytta till Sverige inom en icke alltför avlägsen framtid eller vilkas samhörighet med Sverige eljest är mera tydligt uttalad. Som exempel på hithörande kategorier av utlandssvenskar kan nämnas svenska tjänstemän vid internationella organisationer, till vilka Sverige är anslutet, de svenska tidningarnas utlandskorrespondenter och annan i utlandet stationerad svensk personal vid svenska företag. Enligt min mening bör en utredning nu komma till stånd med uppgift att närmare undersöka möjligheterna att genomföra en reform i angiven riktning samt att framlägga de förslag, vartill utredningen kan leda. Om det visar sig möjligt och lämpligt att i betydligt större utsträckning än för närvarande upptaga utlandssvenskar i folkbokföringen, bör utredningen beakta önskemålet, att bokföringen av dem åt-

minstone i princip kommer att ske å den ort, som de i folkbokföringshänseende tillhörde vid sin utflyttning ur riket. Vid utredningen bör även uppmärksammas, att folkbokföringen är förenad med andra rättsverkningar än sådana som rör rösträtten och dess utövning. Det får med hänsyn härtill övervägas, huruvida den form av folkbokföring, som gäller för här i riket bosatta personer, jämväl bör komma till användning beträffande utlandssvenskar, som finnes böra vara här folkbokförda.

Utredningen bör bedrivas så skyndsamt som sakens komplicerade beskaffenhet medger.

Utredningsmannen har t. o. m. oktober 1963 hållit 2 sammanträden med experterna.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under hela år 1964.

54. Hyreslagstiftningssakkunniga

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1963 för att utreda frågor om förenkling av hyreskontrollen och utformning av besittningsskyddet för hyresgäst i den allmänna hyreslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1963):

Granqvist, L. M., president i försäkringsdomstolen, *ordförande*;

Breitholtz, C. J. E. C:son, verkst. direktör i Sveriges fastighetsägareförbund;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Gustafsson, G. H., f. d. kommunalarbetare, led. av II kamm.;

Svensson, S. E., ordförande i Hyresgästernas riksförbund.

Sekreterare:

von Koch, N. M., revisionssekreterare.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62; tel. växel 63 57 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 26 april 1963):

Genom beslut av Kungl. Maj:t har hyresregleringslagstiftningen numera helt upphört att gälla i sammanlagt 239 kommuner och orter samt upphört att gälla beträffande garage i samtliga kommuner, beträffande övriga lägenheter, som uthyres för annat ändamål än bostad, i 237 kommuner och orter och beträffande lägenheter, som uthyres i möblerat skick, i 283 kommuner och orter. Det kan emellertid nämnas, att regleringen fortfarande gäller i samtliga städer med ett invånareantal över 25 000.

I proposition nr 138 till årets riksdag har föreslagits, att hyresregleringslagstiftningen förlänges till och med utgången av år 1965.

Besittningsskyddslagen avses bli ersatt av permanenta regler om besittningsskydd och om bestämmande av hyresvillkoren. Härom har hyreslagskommittén i september 1961 framlagt förslag i betänkande angående reviderad hyreslag (SOU 1961: 47). Betänkandet har varit föremål för en omfattande remissbehandling, som nu är avslutad.

Hyreslagskommittén har vid sitt ställningstagande till de angivna frågorna främst

haft i sikte normala hyresmarknadslägen men även marknadssituationer med en viss mera måttlig lägenhetsbrist. Med utgångspunkt härifrån har kommittén beträffande bostadslägenheter utarbetat förslag till bestämmelser om optionsrätt och undantag härifrån, vissa optionsbrytande grunder samt villkoren i nytt hyresavtal. Beträffande andra lägenheter än bostadslägenheter har föreslagits regler om indirekt besittningsskydd, d. v. s. rätt till ersättning i fall av obehörig uppsägning från hyresvärdens sida, giltiga grunder för hyresavtals upphörande och villkor i nytt hyresavtal. Slutligen har föreslagits vissa regler om överlåtelse och upplåtelse under kontraktstiden samt om rätt för samhyresgäst och make att övertaga lägenheten vid kontraktstidens utgång. Tvist angående fråga som här avses föreslås skola handläggas av allmän domstol. Lagreglerna är avsedda att intagas i hyreslagstiftningen.

I skrivelse den 26 november 1962 har statens hyresråd i samband med hemställan om förlängning av hyresregleringslagstiftningen till och med utgången av år 1965 framhållit, att förhållandena avsevärt ändrats efter hyresregleringslagens tillkomst och att det är önskvärt att regleringen avvecklas så snart som möjligt. Hyresrådet har därför ifrågasatt, om icke lagens konstruktion bör tagas under förnyat övervägande.

Hyresrådet har påpekat, att vid lagens tillkomst såsom grundval för hyresregleringen valts den då bestående hyresnivån, på vilken vissa påbyggnader gjorts, framför allt generella tillägg för ökade förvaltningskostnader. För hus färdigställda efter den 1 januari 1942 tillämpas självkostnadsprincipen. Hyresrådet har framhållit, att de tillämpade grunderna för hyresregleringen lett till att betydande nivåskillnader numera råder mellan hus av olika ålder och med olika finansieringsformer. Den skillnad i hyresvärde, som i de större städerna marknadsmässigt föreligger mellan centralt och perifert belägna lägenheter, kommer enligt hyresrådet endast i ringa grad till uttryck genom skillnad i hyresnivån.

Hyresrådet har framhållit, att man vid en avveckling av hyresregleringen har att räkna med att hyresnivån successivt utjämnas och att det är önskvärt att hyror redan före avvecklingen kan anpassas efter lägenheternas inbördes marknadsmässiga hyresvärde. Hyresrådet anser det omotiverat att genom lagstiftning hålla hyror i äldre hus och i hus med eftertraktat centralt bostadsläge på en avsevärt lägre nivå än i nyare och i mera perifert belägna hus.

Som en utväg har hyresrådet anvisat möjligheten att tillämpa en reglering av det slag som avses i 6 § hyresregleringslagen. Detta innebär att avtalsfrihet i princip skulle gälla med möjlighet för hyresnämnden att efter ansökan eller ex officio nedsätta oskäligen hyra. Ehuru de hyresreglerande myndigheterna med en sådan ordning skulle komma att belastas med åtskilligt arbete med prövning av hyror, skulle enligt hyresrådet avsevärda fördelar vinnas i andra avseenden. Sålunda skulle frågan om generell hyreshöjning enligt nuvarande system helt eller delvis bortfalla. Vidare skulle nuvarande prövning av grundhyror med hänsyn till hyresläget för jämförliga lägenheter och med hänsyn till förbättringsarbeten eller försämring av lägenhetens skick eller inskränkning av förmåner bortfalla. I fråga om förbättringsarbeten anser hyresrådet det angeläget, att prövningen kommer att ta sikte på resultatet av arbetet och icke blott eller huvudsakligen — såsom nu är fallet — på de nedlagda kostnaderna. Enligt det skisserade systemet skulle man vid bedömandet av en lägenhets hyresvärde även kunna ta hänsyn till lägenhetens skick i underhållsavseende.

Hyresrådet har hemställt, att en utredning tillsättes för att överväga en förenkling av hyreskontrollen efter de av hyresrådet förordade riktlinjerna. I allt fall

anser hyresrådet, att den skisserade metoden skulle kunna komma i fråga i orter, där bostadsbristen håller på att lätta men ändå är påtaglig.

Hyresrådets förslag om en utredning i berörda hänseenden har i avgivna remisstyttranden tillstyrkts av bostadsstyrelsen, Sveriges fastighetsägareförbund och Hyresgästernas riksförbund.

Jag anhåller nu att till närmare behandling få upptaga spörsmålet om en utredning av berörda frågor.

Hyresregleringslagstiftningen tillkom för att mildra verkningarna av den brist på bostäder och andra lägenheter som under krigsförhållandena i början på 1940-talet uppstod på grund av en markant minskning av byggnadsproduktionen. Det var då av såväl sociala som samhällsekonomiska skäl angeläget att undvika en höjning av hyresnivån. Sålunda framhölls, att en mera avsevärd hyreshöjning skulle särskilt för de mindre bemedlade vålla stora ekonomiska svårigheter, vilka skulle göra sig så mycket mera gällande som befolkningens realinkomster blivit minskade på grund av kristidsförhållandena. Det ansågs vidare angeläget att hindra en avsevärd hyresökning på grund av de inflatoriska förhållanden som skulle följa därav. Regleringen har alltså en klar kristidskaraktär och denna har satt sin prägel på lagstiftningens utformning. Framför allt reglerna om kontroll av hyres sättningen, vilka ursprungligen syftade till en fastlåsning av hyresnivån, har blivit relativt ingripande och komplicerade.

Alltjämt råder på vissa orter en betydande lägenhetsbrist. Denna har emellertid andra orsaker än dem som motiverade hyresregleringslagstiftningens införande. Den nuvarande bristen har sålunda inte sin grund i minskat byggande. Byggnadsproduktionen har varit synnerligen intensiv under en lång följd av år och produktionsnivån har stigit kraftigt. Att en omfattande bostadsbrist ändock råder på vissa orter torde väsentligen bero på en fortgående omdaning av samhällsstrukturen, innebärande bl. a. en koncentration av näringslivet till tätorterna. Denna utveckling får antagas komma att pågå under lång tid. Vidare bör framhållas, att den realinkomstminskning som år 1942 utgjorde motiv för en genomgripande reglering av hyrornas storlek förbytts i en fortgående stegring av levnadsstandarderna. Detta i förening med att hyrorna inte stigit så mycket som andra priser har bidragit till en betydande ökning av efterfrågan på bostadslägenheter.

Mot bakgrunden av det sagda är det naturligt att ta utformningen av reglerna om hyressättningen under omprövning. Det kan därvid icke bestridas att tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser blivit komplicerad och svåröverskådlig, vilket medför olägenheter såväl för allmänheten som för de hyresreglerande myndigheterna. De årligen återkommande generella besluten om hyresnivån föregås av en omfattande och invecklad utredning och är till sitt innehåll svårbegripliga för dem de gäller. Såsom hyresrådet framhållit, har hyresregleringen i sin nuvarande form inte hindrat uppkomsten av betydande nivåskillnader mellan hyror i hus av olika ålder och med olika finansieringsformer. En följd av regleringen är att de skillnader i lägenheternas bruksvärde som exempelvis i större städer föreligger mellan centralt och perifert belägna hus endast i ringa grad återspeglas i hyrorna.

Det är av intresse att få en närmare kännedom om såväl hur omfattande den påtalade hyressplittringen är på olika orter som i vad mån en lägenhets mer eller mindre förmånliga läge för närvarande återverkar på hyresnivån. Hyresrådet har vidare såsom en olägenhet med nuvarande ordning framhållit, att hänsyn vid hyressättningen icke kan tagas till lägenhetens skick i underhållsavseende. Även jag anser detta vara en brist i det gällande systemet. I den mån det visar sig, att den gällande lagstiftningen motverkar en erforderlig anpassning av hyrorna till

lägenheternas bruksvärde, bör undersökas, vilka ändrade regler som kan komma i fråga.

I likhet med hyresrådet och de hörda remissorganen anser jag att sakkunniga bör tillkallas för att utreda nämnda förhållanden och framlägga de förslag till ändrade regler som utredningen kan föranleda.

Hyresrådet har anvisat utvägen att i likhet med vad som nu enligt 6 § hyresregleringslagen gäller beträffande hyra för möblerat rum låta avtalsfrihet i princip råda mellan hyresvärd och hyresgäst med möjlighet för hyresnämnd att nedsätta oskäligen hyra. Det bör ankomma på utredningen att undersöka och bedöma, vilka verkningar på hyresmarknaden en sådan förenklad regel kan tänkas få i orter där påtaglig lägenhetsbrist föreligger. Av särskild vikt är frågan om normer för den angivna skälighetsprövningen av hyran. Kan det befaras, att väsentliga olägenheter uppstår vid ett system som det skisserade, bör undersökas, vilka regler som eljest kan erfordras för att åstadkomma ett ändamålsenligt utnyttjande av lägenhetsbeståndet utan att oskäligen hyreshöjningar inträder. Därvid bör bl. a. övervägas, om icke vid en mera marknadsmässig anpassning av hyrorna erforderlig jämförlighetsprövning bör begränsas till hyror för lägenheter, som utnyttjas för väsentligen samma ändamål. Särskilt bör därvid beaktas, vilken betydelse föreskrifter i stadsplan m. m. kan ha i detta sammanhang. Det bör även undersökas, om en friare hyressättning av det slag som förordats kan avse blott viss del av en tätort eller vissa grupper av hus. Vidare bör övervägas, om en hyreskontroll av det skisserade slaget kan tänkas ersätta den med statslånen förbundna speciella hyreskontrollen.

Den sålunda förordade översynen syftar som framgått till en genomgripande förenkling av det grundläggande element i hyresregleringen, som bestämmelserna om hyressättningen utgör. En sådan förenkling synes kunna verka i riktning mot en normalisering av hyresmarknaden.

Såvitt kan bedömas synes det av hyresrådet skisserade systemet för hyrans bestämmande i praktiken giva liknande resultat som den regel beträffande prövning av oskäligen hyra som föreslagits av hyreslagskommittén. Även om den av hyresrådet rekommenderade regeln kan behöva kompletteras med bestämmelser som ger ytterligare garantier mot oskäligen hyressättning, torde en ändring i den riktning hyresrådet förordat — med hänsyn till den givna utgångspunkten att även på bristorter söka bättre anpassa hyrorna till lägenheternas verkliga bruksvärde — leda till att de rådande olikheterna mellan principerna för hyressättningen på bristorter och icke bristorter kommer att i betydande grad utjämnas.

Utöver regler om hyressättningen innehåller hyresregleringslagen bestämmelser, enligt vilka hyresnämnd äger att efter en avvägning av parternas berättigade intressen förlänga hyresavtal. I lagen gives icke någon närmare föreskrift, efter vilka grunder denna avvägning skall ske, men under årens lopp har en relativt fast praxis utbildat sig på detta område. Under hyresregleringens giltighetstid har den uppfattningen vuxit sig stark i vida kretsar, att hyresgäst inte bara vid lägenhetsbrist utan även vid en balanserad hyresmarknad bör åtnjuta skydd mot obefogade uppsägningar. I besittningsskyddslagen och i förslaget till reviderad hyreslag har sålunda inarbetats mera utförliga bestämmelser om skydd mot obefogade uppsägningar. Ifrågakvarande lagstiftning utgår från förutsättningen av en i huvudsak balanserad hyresmarknad. Det är därför naturligt, att de grundläggande bestämmelserna utgöres av regler om besittningsskydd, medan regler om hyrans storlek och andra villkor för nytt hyresavtal mera har karaktären av komplement till de förstnämnda bestämmelserna.

Med hänsyn till ifrågavarande rättsreglers inbördes samband torde vid en översyn av reglerna om hyressättningen på bristorter även utformningen av bestämmelserna om besittningsskydd beröras. Bl. a. bör övervägas, i vad mån olägenheter med en friare hyressättning även i bristorter kan undanröjas genom lämpligt utformade besittningsskyddsregler. Det torde därför få ankomma på utredningen att även behandla frågan om besittningsskydd beträffande lägenheter i bristorter.

Utan att föregripa resultatet av utredningens överväganden kan man redan nu antaga, att de regler härutinnan som kan komma i fråga i vissa avseenden kommer att överensstämma med vad som kan komma att gälla för orter med en i huvudsak balanserad hyresmarknad. Som exempel härpå kan nämnas vissa erforderliga undantag från optionsrätten samt reglerna om makes övertaganderätt under kontraktstiden och om rätt att övertaga lägenhet vid hyrestidens utgång. Även reglerna om de förhållanden som kan godtagas såsom optionsbrytande grunder torde få gemensamma drag.

Av det anförda framgår, att när det gäller bestämmelserna såväl om hyressättning som om besittningsskydd förutsättningar synes finnas att i betydande avseenden skapa överensstämmelse mellan orter med lägenhetsbrist och orter med en i huvudsak balanserad hyresmarknad. Vissa avvikelser rörande bristorter torde visserligen bli erforderliga men det kan ifrågasättas, om dessa blir så omfattande, att det är nödvändigt att bibehålla en särskild lagstiftning härom. På grund härav och då man med hänsyn till samhällsutvecklingen torde under lång tid ha att räkna med en viss lägenhetsbrist i de större tätorterna, vilken kan kräva särskilda regler till skydd för hyresgästernas berättigade intressen, bör det övervägas, om inte lagstiftningen på dessa områden kan samordnas i en reviderad permanent hyreslag. Denna skulle i så fall innehålla dels grundläggande regler om besittningsskydd samt prövning av hyrans storlek och andra villkor för nytt hyresavtal, dels i vissa begränsade avseenden härifrån avvikande bestämmelser, vilka efter särskilt förordnande kunde bringas i tillämpning i orter med påtaglig lägenhetsbrist.

Av särskild betydelse vid bedömningen av den nu framförda tanken synes vara, i vad mån ett enhetligt förfarande vid tvister av angivet slag kan ifrågakomma. Vad gäller hyresregleringslagstiftningen har hyresnämnder och hyresråd fungerat som specialdomstolar. Tvister enligt besittningsskyddslagen handlägges däremot av allmän domstol, i förekommande fall efter en särskild handläggning inför medlingsnämnd. Även i förslaget till reviderad hyreslag förordas ett dylikt förfarande. Hyreslagskommittén har diskuterat alternativet att hänvisa mål, som endast angår hyresvillkoren i nytt hyresavtal, till prövning av lokala specialdomstolar men avvisat denna tanke bl. a. av hänsyn till behovet av enhetlig rättstillämpning.

Under remissbehandlingen av hyreslagskommitténs betänkande har delade meningar framkommit i denna fråga. Från flera håll har uttalats, att tvister angående hyresgästs besittningsskydd och därmed sammanhängande frågor bör handläggas av hyresnämnderna. De skäl som åberopats härför är i huvudsak, att de allmänna domstolarna redan har en betydande arbetsbörda, som skulle öka ytterligare, och att risk föreligger för dryga rättegångskostnader och långvariga processer. Beträffande hyresnämndsprocessen har däremot framhållits, att denna är relativt snabb och billig. Från andra håll har gjorts gällande, att handläggning vid allmän domstol ur rättssäkerhetssynpunkt är att föredraga.

Enligt min mening är frågan om lämpligt förfarande i mål av dessa slag av

central vikt vid ställningstagandet till hyreslagskommitténs förslag, och spörsmålet får särskild betydelse i samband med den nu förordade omprövningen av hyresregleringslagstiftningen. Det är i och för sig redan nu en icke helt tillfredsställande ordning, att i vissa orter tvister om besittningsskydd och villkoren i nytt hyresavtal handlägges av specialdomstol, medan motsvarande frågor i andra orter handlägges av allmän domstol. Denna olägenhet blir än mera påtaglig ju mera likartade reglerna för de olika orterna blir. Ett enhetligt förfarande synes med hänsyn härtill böra eftersträvas.

Vid valet mellan hyresnämnder och hyresråd som specialdomstolar samt de allmänna domstolarna uppstår emellertid svårigheter. Jag vill i korthet beröra några av de problem som inställer sig. Vad det förstnämnda alternativet beträffar är det mindre tillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt att icke ha tillgång till alla de bevismedel som den ordinära processen erbjuder. Svårigheter torde vidare föreligga på grund av den nödvändiga avgränsningen av ifrågavarande mål i förhållande till andra hyresmål, vilka tillkommer allmän domstol eller överexekutor att avgöra. Sålunda kan hyresnämnd icke vara behörig att med rättskraftig verkan avgöra sådana frågor som exempelvis huruvida hyresavtal kommit till stånd, om uppsägning företagits i laga tid och laga form, hur hyresavtal skall tolkas m. m. Detta är utan tvekan en olägenhet med ett specialförfarande. Åtskilliga organisatoriska problem måste vidare lösas. Så t. ex. fullgör befattningshavarna i hyresnämnder och i hyresrådet i stor utsträckning sina uppdrag som bisysslor och fråga uppstår, om detta system kan bibehållas vid en mera permanent organisation.

Å andra sidan kan i detta sammanhang till förmån för ett specialförfarande den särskilda omständigheten framhållas, att här är fråga om att på redan existerande organ lägga uppgifter, vilka har direkt samband med verksamhet, som dessa under lång tid och på ett i huvudsak tillfredsställande sätt utövat. Partsrepresentationen i hyresnämnderna framstår här såsom en tillgång. Som en väsentlig fördel med hyresnämndsprocessen har vidare framhållits att denna är relativt snabb och billig, medan ett förfarande vid allmän domstol ansetts kunna bli långvarigt och förenat med betydande kostnader. Även vid alternativet med allmän domstol uppstår givetvis svårigheter av organisatorisk art.

Av intresse är vid båda alternativen, i vad mån man genom ett medlingsförfarande kan väsentligen minska tillströmningen av mål till de berörda myndigheterna. Även frågan om partsorganisationernas medverkan bör därvid beaktas.

Ett särskilt problem uppstår i samband med spörsmålet om direkt eller indirekt besittningsskydd beträffande de kommersiella lägenheterna. Jag syftar därvid bl. a. på frågan, om hyresnämnderna kan inpassas i ett system med ersättningsregler.

Av vad nu sagts framgår, att problemet om ett enhetligt förfarande vid tvister av ifrågavarande slag är svårlöst. Fördelen av så långt möjligt enhetliga såväl materiella regler som procedurbestämmelser är emellertid uppenbar. Det bör därför ankomma på utredningen att även överväga frågan om ett enhetligt förfarande i mål av angivet slag.

Den sålunda föreslagna utredningen bör i erforderlig utsträckning samråda med bl. a. bostadsrättskommittén. Utredningen bör bedrivas med all den skyndsamt som omständigheterna medger. På grundval av hyreslagskommitténs förslag till reviderad hyreslag och resultatet av den nu förordade utredningen bör utan något längre dröjsmål en samlad bedömning kunna göras av frågorna om besittningsskydd och hyressättning i såväl en balanserad som en icke balanserad hy-

resmarknad. Om denna bedömning ger vid handen att en revision av hyreslagen bör ske enligt de nu skisserade riktlinjerna, synes den härför erforderliga lagtekniska bearbetningen kunna ske inom justitiedepartementet.

Slutligen vill jag erinra om att riksdagen nyligen begärt en särskild utredning om förhindrande av oförtjänta värdestegringsvinster. Jag avser att inom kort hemställa om bemyndigande att tillsätta en utredning härom. Det torde få ankomma på denna att överväga, vilka åtgärder som aktualiseras av att en mera marknadsmässig hyressättning kan föranleda mycket betydande värdestegringsvinster.

De sakkunniga har t. o. m. oktober 1963 hållit 3 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

55. Sakkunniga rörande lagstiftning om grannelagskoncession (immissionssakkunniga)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1963 för utredning angående utformningen av en koncessionslagstiftning beträffande grannskapsstörande verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juli 1963):
Ulveson, H. N. I., hovrättsråd, f. d. ledamot i lagberedningen, *ordförande*;

Aronson, S. A., direktör;

Bratt, U.-C., direktör;

Esping, L.-E., byråchef;

Grönfors, K. G. W., professor;

Lang, S., byrådirektör;

Ronge, H. E., professor.

Experter:

Friberg, L. T., professor;

Persson, J. L., vattenrättsdomare.

Sekreterare:

Lind, J. A. L., hovrättsfiskal.

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 3 tr.; tel. växel 23 66 60 (ordföranden och sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 26 april 1963):

I det förslag till ny jordabalk, som lagberedningen avlämnade i september 1960, reglerar 3 kap. rättsförhållanden mellan grannar. De föreslagna bestämmelserna — som i allt väsentligt bygger på ett av beredningen 1947 avgivet betänkande med förslag till 1—7 kap. i en ny jordabalk — behandlar framför allt frågan om i vilken mån fastighet får nyttjas på sådant sätt, att granne utsättes för buller, skakning, rök, gnistor, hetta, köld, stank eller annat dylikt (s. k. immissioner). I övrigt innehåller kapitlet bl. a. stadganden om inverkan på grannfastighet genom grävning och annat sådant arbete samt en föreskrift rörande verkan av att byggnad uppförts utöver fastighetsgräns.

De av lagberedningen sålunda föreslagna reglerna om rättsförhållanden mellan grannar saknar motsvarighet i nu gällande rätt. Bestämmelser i hithörande

ämnen finnes visserligen i bl. a. vattenlagen och ägofredslagen, men en allmän civilrättslig reglering saknas. Detta förhållande framhölls i oförmälda betänkande av år 1947. Enligt vad lagberedningen där uttalade borde i jordabalken ingå endast de för grannskapsförhållandena bestämmande grundsatserna, medan däremot antydda särskilda regler i ämnet även fortsättningsvis borde bibehållas i respektive speciella författningar.

Innebörden av lagberedningens förslag till immissionsregler är bl. a. följande.

Ingen må bruka fast egendom på sådant sätt att granne vållas immissioner utöver vad i orten är eller kan påräknas bli vanligt, med mindre besväret likväl bör tålas med hänsyn till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden eller till dess ringa betydelse (2 §). För industriell anläggning eller annan användning av fast egendom, som kan för granne medföra störningar av angiven beskaffenhet, föreslås att dispens från nyss återgivna förbudsregel skall kunna medgivas i form av koncession till den störande verksamhetens fortbedrivande. Har koncession lämnats, skall gälla att, så länge därvid föreskrivna villkor följes, skyldighet ej föreligger att på grund av störningarna upphöra med den ifrågavarande användningen av fastigheten eller att vidtaga andra förebyggande åtgärder än sådana som kan genomföras utan oskäligen kostnad (3 §). Den omständigheten, att koncession meddelats, skall inte utesluta att granne, som utsättes för störningar utöver vad han är skyldig tåla, erhåller ersättning; viss begränsning föreslås dock (5 §).

Koncession varom nyss talats skall enligt lagberedningens förslag meddelas av en särskild nämnd, och närmare bestämmelser om nämndens sammansättning och verksamhet förutsättes skola meddelas i en särskild lag om grannelagskoncession. Ett utkast till en sådan lag fanns fogat till 1947 års betänkande, men lagberedningen förutsatte, att frågan hur en koncessionslagstiftning av detta slag skall i detalj utformas göres till föremål för särskild utredning.

Vid remissbehandlingen av jordabalksförslaget har 3 kap. i stort sett föranlett endast detaljmarkeringar. Med hänsyn till den begränsade remissbehandlingen bör emellertid härav inte dras alltför vittgående slutsatser. Att märka är dock att lagberedningen begagnade sig av möjligheten att under arbetets gång inhämta sakkunniga myndigheters och övriga intressenters yttranden över föreslagna nykonstruktioner. Så skedde bl. a. beträffande bestämmelserna om rättsförhållanden mellan grannar. De som hördes i nämnda sammanhang tillstyrkte, att förslagen i ämnet lades till grund för lagstiftning; i vissa fall påyrkades därvid viss överarbetning.

I samband med att jag i december 1961 hemställde om bemyndigande att tillkalla en utredningsman för överarbetning av vissa delar av lagberedningens jordabalksförslag uttalade jag mig för att den av beredningen inledda revisionen av jordabalkslagstiftningen borde fullföljas och att reformerna borde i enlighet med hittillsvarande plan åvägabringas inom ramen för ett sammanhållet förslag till ny jordabalk. Innan sagda överarbetning slutförts, är det inte lämpligt att ta ställning till enskildheterna i de av beredningen föreslagna regelkonstruktionerna. Detta gäller givetvis även regleringen på grannelagsrättens område. Vad nyss anförts synes dock utgöra anledning till antagande, att de föreslagna reglerna är väl lämpade att tjäna som utgångspunkt för en lagstiftning på området. Vid ett slutligt ställningstagande bör reglerna emellertid bedömas mot bakgrunden av ett i detalj utformat, mera definitivt förslag till koncessionslagstiftning. För att så skall kunna ske finner jag påkallat, att den av lagberedningen förutsatta närmare utredningen i detta hänseende nu påbörjas.

En ytterligare anledning att nu igångsätta en utredning om koncession för grannskapsstörande verksamhet utgör de förslag, som framlagts av 1956 års flygbullerutredning i dess 1961 avgivna betänkande »Flygbuller som samhällsproblem» (SOU 1961: 25). Utredningen har övervägt frågan angående lämplig form för en rättslig reglering av det speciella slag av immissioner, som flygplatsbuller representerar, men funnit frågan ingå såsom en del i det större problemkomplex, vilket rör s. k. storimmissioner från industrier etc. över huvud taget. Om hithörande problem skulle få en lösning, som åtminstone i huvudsak överensstämmer med lagberedningens förslag till koncessionslag, bör — anser utredningen — inte åt flygplatsbullret ges en reglering, som väsentligt avviker därifrån. Utredningen har fördenskull avstått från att i detta hänseende framlägga ett eget definitivt förslag beträffande flygplatsbuller och i stället föreslagit att frågan upptages till behandling gemensamt med frågan om störningar på grund av storimmissioner i gemen.

Den nu förordade utredningen bör verkställas av särskilda sakkunniga, i mån av behov med biträde av experter. Utgångspunkten för de sakkunnigas arbete bör vara en civilrättslig grannelagsreglering av i stort sett den beskaffenhet, som 3 kap. i beredningens jordabalksförslag uppvisar. Då det gäller koncessionslagstiftningens utformning bör ledning givetvis hämtas i lagberedningens utkast från 1947. I fråga om flygplatsimmissioner bör hänsyn tas till flygbullerutredningens undersökningar och rekommendationer.

De sakkunniga har t. o. m. oktober 1963 hållit ett sammanträde. Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

56. 1963 års JO-utredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 för att verkställa den av riksdagen i skrivelse den 5 april 1963, nr 132, begärda utredningen angående riksdagens ombudsmannaämbetens framtida organisation och verksamhetsformer (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1963):

Lindell, I. A., landshövding, *ordförande*;

Anderson, C. A., direktör, led. av I kamm.;

Andersson, G. I., redaktör, led. av II kamm.;

Hilding, P., redaktör, led. av I kamm.;

Lundkvist, K. S., förste postiljon, led. av II kamm.;

Svanström, K. J. H., lantbrukare, led. av I kamm.;

Sveningsson, N. R., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Börjeson, C. O. A., hovrättsassessor.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62; tel. växel 63 57 60.

Angående *direktiven för utredningen* hänvisas till 1963 års riksdags sammansatta konstitutions-, banko- och första lagutskotts betänkande 1963: 1.

Utredningen har t. o. m. oktober 1963 hållit ett sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

57. Utredningen rörande vattendomstolarnas personalbehov m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 maj 1963 för att företaga översyn av vattendomstolarnas personalbehov och därmed sammanhängande frågor:

Bergsten, P. G., justitieråd.

Expert:

Dyrssen, G. P. T., hovrättsassessor, ledamot i lagberedningen.

Sekreterare:

Svahn, H. L., hovrättsfiskal.

Lokal: Vattenöverdomstolen, Järntorget 84; tel. växel 23 15 00 (sekreteraren).

Utredningsarbetet har påbörjats och beräknas pågå under hela år 1964.

58. Departementsutredningen

Genom beslut den 5 juni 1963 har Kungl. Maj:t uppdragit åt statsrådet Hermansson att utreda statsdepartementens — med undantag för utrikesdepartementet — organisation och arbetsformer (se Post- och Inrikes tidn. den 27 juni 1963):

Hermansson, R., statsråd.

Expert:

Ericsson, K. G. V., rättsavdelningschef (fr. o. m. den 11 november 1963).

Sekreterare:

Magnander, E. E. A., t. f. kansliråd (fr. o. m. den 1 oktober 1963).

Biträdande sekreterare:

Thelander, N. E., byrådirektör (fr. o. m. den 1 oktober 1963).

Lokal: Kanslihuset; tel. växel 22 45 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 5 juni 1963):

Två omständigheter sätter i hög grad sin prägel på statsdepartementens verksamhet och arbetsformer. För det första är departementen icke beslutande organ. Besluten fattas av Kungl. Maj:t eller, i ett fåtal fall, av departementschefen eller undantagsvis tjänsteman i departementet. Departementens uppgift är att bereda de ärenden som skall avgöras av Kungl. Maj:t. Författningsutredningens förslag att vissa regeringsärenden skall kunna avgöras av departementschef (SOU 1963:16 s. 65) innebär icke någon principiell avvikelse härifrån: departementen och tjänstemän i departementen skall — med nu gällande fåtaliga undantag — fortfarande bereda men inte avgöra ärenden. För det andra medför den i vårt land sedan gammalt förekommande organisationen med självständiga ämbetsverk, som avgör det stora flertalet förvaltningsärenden, att regeringsärendena, som avgöres av Kungl. Maj:t, i stor utsträckning kommer att bestå av frågor om riktlinjer och andra mera generella föreskrifter. På Kungl. Maj:ts avgörande ankommer dock

även ärenden av annat slag såsom besvär över ämbetsverks och andra myndigheters beslut, vilka ärenden beredes i departementen även då de skall avgöras i regeringsrätten, och ett, för vissa departement ganska betydande, antal rena förvaltningsärenden.

Den allt mera intensifierade och ökande statliga verksamheten har helt naturligt medfört allt större krav på departementen och växande arbetsbelastning för dem. Särskilt kan framhållas den allt större betydelse som departementen, i egenkap av beredande organ åt regeringen, den centrala statsmyndigheten, får för planeringen av den statliga verksamheten. Det har lett till att olika punktvis insatta organisatoriska förändringar och förstärkningar tid efter annan genomförts i departementen. Någon mera samlad översyn av deras organisation har dock icke skett sedan 1956 då en promemoria upprättades angående personaluppsättningen inom vissa avdelningar i statsdepartementen m. m., vilken ledde till vissa organisatoriska ändringar och inrättande av ett antal högre tjänster (statsverksprop. 1957: Bil. 2: Gemensamma frågor s. 7 ff).

I prop. 1963: 157 har chefen för civildepartementet i samband med framläggande av förslag till ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster inom statsdepartementen anmält, att under frågans beredning från departementens sida understrukits behovet av integration i större eller mindre omfattning mellan statssekreterar- och expeditionschefsavdelningarna. Den nuvarande uppdelningen ansågs föråldrad och ofta till hinder för en fullt ändamålsenlig organisation av arbetet. Vissa departement har därför prövat ordningen med integrerade byråer, vilket utfallit väl. Det föreslogs att spørsmålet skulle bli föremål för särskild utredning. För egen del anförde departementschefen att frågan om integration och eventuella riktlinjer för en sådan är ett spørsmål av genomgripande art. Han ansåg, att det bör upptagas till prövning genom särskild utredning, som bör avse den interna departementsorganisationen i stort, omfattande även rättsavdelningar och andra särskilda avdelningar i departementen samt frågan om delegation av arbetsuppgifter från departementen till underlydande myndigheter. Det avsedda utredningsarbetet bör enligt departementschefen också bli ägnat att belysa frågor om vissa högre tjänstemäns ställning och arbetsuppgifter inom departementen.

En utredning av det slag som chefen för civildepartementet förutsatt bör nu igångsättas. Den bör inte beröra utrikesdepartementet, eftersom en omfattande omorganisation och utbyggnad av detta departement redan beslutats av årets riksdag, men i övrigt bör den avse statsdepartementens organisation och arbetsformer.

Utgångspunkt för utredningen bör vara att departementen skall bibehålla sin ställning som beredande organ åt regeringen och att den traditionella arbetsfördelningen mellan regeringen och andra förvaltningsorgan fortfarande skall gälla. Detta innebär för det första att departementschefen skall vara ensam ansvarig för departementets verksamhet; beslutanderätt skall alltså icke tillkomma departementstjänstemän annat än i stort sett i samma omfattning som nu. Vidare betyder det sagda, att departementen huvudsakligen bör syssla med frågor som rör de större och viktigare riktlinjerna för verksamheten och med samordningen av denna, medan den mera löpande förvaltningsverksamheten i allt väsentligt bör ankomma på de centrala ämbetsverken och andra organ utanför departementen.

Utredningens huvudsyfte bör vara att stärka departementens ställning som organ för den centrala planeringen genom att förbättra deras organisation och resurser för planering och samordning. Förbättringarna bör avse möjligheterna att följa utvecklingen och ta initiativ samt att utforma riktlinjer på grundval av material som samlas inom underlydande organ och kommittéer. Planering och sam-

ordning förutsätter självfallet möjligheter att kontrollera att givna riktlinjer följs; även frågan om behov föreligger att förstärka resurserna i detta hänseende bör beaktas vid utredningen.

Utredningen bör eftersträva att begränsa departementens och departementschefernas arbetsuppgifter till i huvudsak frågor som kräver departementschefernas personliga ställningstagande. I första hand bör utredningen föreslå åtgärder för att från regeringens och departementens handläggning utrensa alla ärenden av rent rutinbetonad karaktär eller av ringa betydelse. Därutöver bör beträffande olika ärendegrupper — främst sådana av mera löpande art — undersökas om icke en längre gående delegering och decentralisering än den som nu råder är möjlig. Som ett exempel må nämnas tillsättning av tjänster som inte hör till löneplan B. Frågor om begränsning av besvärsrätten till Kungl. Maj:t eller om ändring av kompetensfördelningen mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten synes icke böra prövas i detta sammanhang Ej heller bör fördelningen av ärenden departementen emellan behandlas vid översynen, utom såtillvida att det bör prövas om inte en del ärendegrupper av mindre central betydelse bör flyttas till annat departement för att utjämna arbetsbördan departementen emellan eller för att gränserna mellan dem skall bli rationellare.

Utredningen bör även gå in på samarbetet och samordningen mellan departementen. Dessa redan nu viktiga frågor får ökad betydelse när departementens ställning som centrala planeringsorgan förstärks. Om regeringens beslutanderätt — som författningsutredningen föreslår — i viss utsträckning skall ankomma på enskilda departementschefer torde samarbets- och samordningsfrågorna få än större aktualitet.

Självfallet bör det först och främst tillses att det nuvarande goda och smidiga samarbetet mellan departementen vidmakthålles. Gemensam beredning mellan departementen bör även i fortsättningen ske i huvudsakligen samma ordning som hittills. Samordningen av budgetfrågor respektive personalfrågor bör som hittills ankomma på finans- och civildepartementen. Utredningen bör emellertid jämväl undersöka i vad mån behov av ytterligare samordning särskilt av departementens verksamhet i stort föreligger och hur man med minsta möjliga omgång skall kunna säkra sådan samordning. Om möjligt bör detta ske utan särskilda organ för ändamålet, men utredningen bör, om den finner det erforderligt, äga föreslå att statsrådsberedningen förstärkes för ändamålet. Frågan hur dessa samordningsfrågor skall hanteras inom regeringen bör också upptagas av utredningen. Naturligen måste de ytterst ankomma på statsministern men det bör övervägas om det mera direkta ansvaret för dem skall åvila en sådan »administrativ konsult» som författningsutredningen förordar i betänkandet »Regeringsarbetet» (SOU 1958: 14 s. 87 och 1963: 17 s. 225).

I detta sammanhang bör även övervägas om inte vissa mera servicebetonade uppgifter kan sammanföras till ett för departementen gemensamt organ. Sådana uppgifter är exempelvis — utom de som nu ankommer på organisationsavdelningen och kassakontoret — gemensamma frågor beträffande arbetslokalerna, materialanskaffning, städning m. m. Ett sådant organ bör också ha till uppgift att fortlöpande utföra organisationsundersökningar inom departementsorganisationen. Alternativa förslag bör framläggas under antagande dels att det gemensamma organet skall stå under ledning av en »administrativ konsult» och dels att organets chef icke skall ingå i regeringen men ha egen beslutanderätt.

Utredningen bör upprätta förslag till organisation av departementen. Denna skall naturligen anpassas efter de uppgifter som skall ankomma på varje departement.

tement. Någon strikt schablonlösning är härvidlag icke möjlig och utredningen böra äga stor frihet vid utformningen av sina förslag till organisation. Några rikt-punkter synes dock böra anges. Stor vikt bör fästas vid åtgärder som främjar samordning och samarbete inom de särskilda departementen. Det bör tillses att antalet tjänstemän med ställning direkt under departementschefen begränsas så att hans direkta »kontaktpunkter» bli få. I varje fall i en del departement — vilkas antal stiger i den mån löpande ärenden kan delegeras — bör integration mellan statssekreterar- och expeditionschefsavdelningar och, så långt möjligt, även andra avdelningar eftersträvas, vilket medför att samma personal som sysslar med utfärdande av riktlinjer också får handlägga ärenden som, i vad på departementet ankommer, innebär tillämpning av riktlinjerna. Detta — liksom också minskning av de löpande ärendena — aktualiserar expeditionschefernas ställning. Klart är att det i varje departement krävs en kvalificerad tjänsteman i avdelningschefs ställning som har till uppgift att svara för lagenligheten, följdriktigheten och enhetligheten och över huvud för den formella sidan av verksamheten. Utredningen bör överväga hur denne tjänsteman skall infogas i departementen; det kan exempelvis i vissa departement tänkas att hans uppgifter kombineras med rättsavdelningschefens eller att statssekreterare och expeditionschef samt i vissa departement ytterligare någon av de övriga nuvarande avdelningscheferna bildar en sorts »direktion» inom vilken de svarar för var sin grupp av funktioner. Vad beträffar försvarsdepartementet bör utredningen samråda med kommandoexpeditionsutredningen.

Vid utformningen av departementsorganisationen bör utredningen även beakta frågan om rekrytering av personal till departementen. Det är ett önskemål att personalantalet i departementen hålles inom en begränsad ram och det är av största vikt att kraven på högt kvalificerad personal kan tillgodoses. Det bör eftersträvas att anordna tjänsterna så att departementens behov att kunna rekrytera lämplig personal tillgodoses på bästa sätt samtidigt som det skapas ökade möjligheter för innehavare av departementstjänster, vilka utom i fråga om kontors- och vaktpersonal till blott en mindre del bör ha karaktären av sluttjänster, att er-hålla slutposter utanför departementen. Jämväl arbetsbelastningen för enskilda tjänstemän bör beaktas vid organisationens utformning.

Utredningen bör jämväl overse arbetsrutinerna inom departementen, såväl i fråga om själva kontorsarbetet som beträffande de mera kvalificerade uppgifterna. Förslag till rationalisering av arbetet bör framläggas.

Förslag till ny instruktion för statsdepartementen bör utarbetas. Denna synes, utöver vanliga instruktionsregler, även böra innehålla de mera generella arbetsordningsföreskrifterna.

Utredningen bör uppdragas åt en sakkunnig som förses med erforderlig expertis. Den bör ske så snabbt som möjligt och hålla nära kontakt med statsdepartementens företagsnämnd. Jämväl berörda personalorganisationer bör ges tillfälle att framföra sina synpunkter under utredningen.

Utredningen har intill den 7 november 1963 hållit 5 sammanträden, varav ett tillsammans med statsdepartementens företagsnämnd.

Utredningen har påbörjat undersökningar rörande statsdepartementens nuvarande organisation och arbetsformer. En expertgrupp från statskontoret biträder med arbetsorganisatoriska undersökningar.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under hela år 1964.

59. 1963 års undersökningskommission

Förordnad av Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 för att, så snart lämpligen ske kan, *dels* utreda orsakerna till att den spioneriverksamhet, vartill översten S. E. C. Wennerström erkänt sig skyldig, kunnat fortgå under en lång följd av år, *dels* undersöka, huruvida vad som därvid förekommit giver anledning till särskilda åtgärder i syfte att förebygga riskerna för brottslig verksamhet av dylik art:

Dahlman, J. A. G., f. d. justitieråd, *ordförande* (t. o. m. den 18 oktober 1963, avliden den 14 december 1963);

Lännergren, E. B., lagman (fr. o. m. den 22 augusti 1963), *ordförande* (fr. o. m. den 19 oktober 1963);

Berglund, N. E., häradshövding;

Wallenberg, I. O., hovrättsråd.

Sekreterare:

Litzén, A. G., revisionssekreterare.

Bitr. sekreterare:

Nordenfalk, S. R. E. J., hovrättsfiskal.

Lokal: Arbetsdomstolen, St. Nygatan 2 A; tel. växel 23 66 60.

Kommissionen har t. o. m. oktober 1963 hållit 34 sammanträden.

Kommissionen beräknas kunna inom en nära framtid slutföra den del av utredningen som avser statsrådets handläggning av Wennerströmaffären. Hela utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1964.

60. Utredningen för översyn av reglerna om fastställande av faderskap till barn utom äktenskap och därmed sammanhängande frågor

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Nyquist, F., hovrättsråd.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62; tel. växel 63 57 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

Frågan om införande av arvsrätt för utomäktenskapliga barn även efter fader och fädernefränder har sedan ett femtiotal år tillbaka flera gånger varit föremål för lagstiftarnas uppmärksamhet. Det senaste utredningsförslaget i ämnet framlades av ärvdabalkssakkunniga år 1954 i betänkandet Ärvdabalk (SOU 1954: 6). Enligt de sakkunnigas mening förelåg inga principiella betänkligheter mot att i arvsrättsligt hänseende helt likställa barn utom äktenskap med barn i äktenskap. Såsom praktiska hinder upptog de sakkunniga dels svårigheterna att med tillräcklig grad av säkerhet fastslå faderskapet och dels frågan om efterlevande hustrus ställning i fall då mannen avlidit efterlämnande barn utom äktenskap. I syfte att undanröja dessa hinder föreslogs emellertid vissa nya regler om förande

av talan i faderskapsmål och vidare framlades förslag till viss ändring av giftermålsbalkens regler om bodelning vid makes död.

Ärvdabalkssakkunnigas förslag om lika arvsrätt för barn utom och i äktenskap vann i princip anslutning hos det alldeles övervägande antalet remissinstanser. Endast i fyra yttranden avstyrktes förslaget av principiella skäl. Även de föreslagna nya reglerna om förande av talan i faderskapsmål tillstyrktes eller lämnades utan erinran av flertalet remissmyndigheter.

Vid remissen till lagrådet den 12 maj 1955 av förslaget till ärvdabalk m. m. anslöt sig dåvarande chefen för justitiedepartementet till de sakkunnigas förslag om lika arvsrätt för barn i och utom äktenskap. I fråga om reglerna för fastställande av faderskap till barn utom äktenskap föreslogs en mindre jämkning. De föreslagna reglerna avsåg att öppna möjlighet att samtidigt föra talan mot flera män; domstolen skulle i sådant fall verkställa en sannolikhetsbedömning och den för vars faderskap övervägande skäl talade skulle anses som fader. Beträffande efterlevande hustrus ställning anslöt sig departementschefen till de sakkunnigas förslag om en något ändrad bodelningsregel.

I det till lagrådet remitterade förslaget till ärvdabalk m. m. ingick även ett förslag till ny lag angående blodundersökning m. m. i mål om äktenskaplig börd eller faderskapet till barn utom äktenskap. Enligt detta förslag skulle rätten få möjlighet att förordna om blodundersökning och annan antropologisk undersökning även beträffande syskon till barnet samt föräldrar till modern eller till man, beträffande vilken rätten förordnat om sådan undersökning. Ett förslag i denna riktning hade övervägts även av ärvdabalkssakkunniga, som emellertid, under åberopande av det mottagande ett motsvarande förslag fått år 1949, avstått från att framlägga något förslag i frågan.

Vid behandlingen i lagrådet mötte förslaget om lika arvsrätt för barn i och utom äktenkap starkt motstånd. Detta gällde såväl principfrågan som vissa praktiska frågor. I det senare hänseendet framhöll lagrådet svårigheterna att med tillräcklig grad av säkerhet fastställa faderskapet till barn utom äktenskap; de i detta hänseende föreslagna nya reglerna utsattes därvid för åtskillig kritik. Oavsett vilken betydelse som tillmättes dessa svårigheter borde emellertid, ansåg lagrådet, anstå med en reform i arvsfrågan till dess sådana åtgärder vidtagits att efterlevande hustrus ställning i väsentlig grad stärkts. I fråga om de föreslagna nya reglerna angående blodundersökning hade lagrådet ingen erinran.

I propositionen med förslag till ärvdabalk (1958:144) upptogs ej något förslag om utvidgad arvsrätt för barn utom äktenskap och ej heller något förslag om nya regler för fastställande av faderskap till sådana barn. Min företrädare som departementschef framhöll i sitt införande till statsrådsprotokollet, att han ej kunde dela den principiella uppfattning angående frågan om de utomäktenskapliga barnens arvsrätt åt vilken lagrådet givit uttryck. Inte heller ansåg han de begränsade möjligheterna att säkert fastställa det biologiska faderskapet vara något avgörande skäl mot arvsrättsreformen. Därvid utgick han dock från att ökad säkerhet vid fastställande av faderskap skulle kunna vinnas genom en reform av förfarandet i faderskapsmål. En omständighet som måste beaktas var emellertid efterlevande makes rätt i boet efter andre makens frånfälle, och i denna fråga hade han kommit till samma uppfattning som lagrådet, d. v. s. att frågan om efterlevande makes rätt först borde lösas. Departementschefen erinrade emellertid om att särskilda sakkunniga redan tillkallats för att utreda bl. a. denna fråga. Vidare framhölls, att under det uppskov som kunde föranledas av denna utredning blodgruppsforskningen kunde komma att göra ytterligare framsteg och de

antropologiska undersökningsmetoderna förbättras varigenom ökad säkerhet vid fastställandet av faderskap kunde vinnas.

Vid riksdagsbehandlingen av det samtidigt med förslaget till ärvdabalk framlagda förslaget att utvidga undersökningsplikten vid blodundersökning m. m. till att avse även vissa anhöriga till parterna förekom viss opposition. Riksdagen avslog i anledning därav förslaget i denna del och hemställde om en utredning av frågan, under vilka förutsättningar en utvidgning av undersökningsplikten kunde medgivas.

Den fråga som år 1958 föranledde att någon proposition med förslag till lika arvsrätt för barn i och utom äktenskap icke framlades, nämligen önskemålet om en förstärkning av efterlevande hustrus ställning, kan inom en snar framtid väntas få sin lösning såsom ett resultat av familjerättskommitténs arbete. Från denna synpunkt skulle därvid hinder ej möta att ånyo upptaga frågan om de utom-äktenskapliga barnens arvsrätt. Överväganden av detta slag aktualiserar emellertid även det förut berörda spörsmålet om de regler angående förande av talan i mål om faderskap till barn utom äktenskap som är ägnade att ge största möjliga garantier för ett tillförlitligt resultat. Med detta spörsmål sammanhänger även frågan vilka personer som bör vara underkastade undersökningsplikt enligt den förut berörda lagen om blodundersökning i faderskapsmål m. m., d. v. s. den fråga varom riksdagen tidigare begärt en närmare utredning.

Om det skall bli möjligt att redan i samband med ställningstagandet till familjerättskommitténs förslag taga ståndpunkt även till frågan om de utomäktenskapliga barnens arvsrätt, synes erforderligt att redan nu ånyo överväga spörsmålet vilka regler som bör gälla för mål angående fastställande av faderskap till barn utom äktenskap. I samband härmed bör även övervägas, vilka personer som skall vara underkastade undersökningsplikt enligt lagen om blodundersökning i bl. a. sådana mål och under vilka förutsättningar en utvidgning av undersökningsplikten kan genomföras. En särskild anledning att ånyo utreda dessa frågor utgör de vetenskapliga framsteg som under senare år gjorts på bl. a. det blodgruppserologiska området. Dessa framsteg kan i betydande mån påverka utformningen av reglerna för faderskapstalan och vad därmed äger samband.

Jag får alltså föreslå, att en utredning med nyss preciserade arbetsuppgifter snarast igångsättes. Utredningen bör anförtros åt en särskild utredningsman med biträde av experter. Det synes icke erforderligt med några ytterligare direktiv för utredningen. Syftet är uppenbart, och ett rikhaltigt utgångsmaterial finnes i bl. a. ärvdabalkssakkunnigas betänkande och däröver avgivna remissyttranden samt i lagrådets utlåtande. Av förut anförda skäl bör utredningen bedrivas under viss kontakt med medicinsk expertis.

Ärvdabalkssakkunnigas arbete bedrevs i viss utsträckning i samarbete med representanter för Danmark, Finland och Norge. I Danmark och Norge gäller sedan lång tid en ordning enligt vilken utomäktenskapliga barn i arvsrättsligt hänseende är i princip likställda med barn i äktenskap. De i dessa länder gällande reglerna angående fastställande av faderskap till barn utom äktenskap är i väsentliga delar överensstämmande med motsvarande förslag av ärvdabalkssakkunniga. Med hänsyn till det anförda bör under utredningsarbetet kontakt sökas med företrädare för övriga nordiska länders justitiedepartement.

Förberedande åtgärder har vidtagits.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1964.

61. 1963 års markvärdekommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa utredning av frågan om åtgärder i syfte att, annorledes än genom expropriation, motverka prisstegring på mark och förhindra oförtjänta jordvärdestegringsvinster (se Post- och Inrikes tidn. den 13 augusti 1963):

Walberg, S. S., regeringsråd, *ordförande*;

Bengtsson, G. T. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Hamrin, M. T. P., distriktslantmätare, led. av II kamm.;

Hermansson, H. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Holmberg, Y., jur. kand., led. av I kamm.;

Hörlén, S. I., kanslichef;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.

Experter:

Follin, C. B., jur. kand.;

Leo, P. G., direktör;

Ljungberger, T., f. d. fastighetsdirektör;

Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef;

Steneborn, H. A., förste länsassessor;

Wallmark, L. J., försäkringsdirektör.

Sekreterare:

Lekman, J. I. revisionssekreterare.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62; tel. växel 63 57 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

Samhällsbyggandet befinner sig i våra dagar i ett ytterst intensivt skede. Den ekonomiska utvecklingen medför krav på väsentligt vidgade utrymmen för affärs- och industrilokaler, rymligare bostäder och större fritidsområden. Ett ökat behov av mark uppkommer också som en följd av den fortgående förnyelsen av samhällenas äldre bebyggelse, i det att förut bebyggda områden i betydande omfattning frilägges för att tillgodose nutida krav på friytor och utrymmen för den växande trafiken. Särskilt för tätorternas del skapar befolkningstillväxten ökad efterfrågan på mark för bostäder och därmed sammanhängande serviceanordningar.

Den nu skisserade utvecklingen har medfört en markant strukturförändring inom stadsbyggnadsväsendet. Vid planering och genomförande av byggnadsverksamheten räknar man ofta med betydligt större enheter än som tidigare varit fallet. Tomter och kvarter sammanförs till organiskt odelbara enheter, inom vilka åtskilliga anordningar och anläggningar är avsedda att utnyttjas gemensamt. Större trafikleder och andra kommunikationsanläggningar förläggs stundom i nivåer över eller under markytan och jämväl utrymmet under gatumark anses i vissa fall böra tagas i anspråk för lokaler av skilda slag.

Det kraftigt växande behovet av mark för byggnation, fritidsområden, trafikleder, serviceanordningar o. d. gör sig särskilt gällande inom och intill tätbe-

byggda områden. Den stigande efterfrågan på mark kan leda till att markpriserna stiger till orimligt höga nivåer. Till en sådan utveckling bidrager också förväntningar om ökat utbyte av marken vid ett förändrat användningssätt för densamma. Inför nödvändigheten att säkerställa tillgången på mark framstår det som en i hög grad angelägen samhällsuppgift att tillse att marken kan förvärvas på rimliga villkor. Otillbörlig stegring av markpriserna bör motverkas och osund spekulation i värdestegeringsvinster i görlig mån förhindras.

Under åtskilliga årtionden har såväl i vårt land som i flera andra länder stort intresse ägnats åt frågan om möjligheterna att begränsa oförtjänta värdestegringsvinster. Denna fråga har vid flera tillfällen varit föremål för utredning och förslag har framlagts, syftande till generella eller partiella lösningar av värdestegringsproblemet.

De förslag till en generell lösning av problemet, som tidigast framlades i vårt land, tog sikte på att genom beskattning åstadkomma en indragning av oförtjänt jordvärdestegring. Dessa förslag, av vilka det senaste framlades år 1942, har icke lett till något konkret resultat.

År 1957 framlade markvärdeutredningen betänkande (SOU 1957:43) vari ingick bl. a. ett förslag, enligt vilket värdestegringsindragning skulle ske genom ett system, grundat på en nykonstruerad sakrätt — s. k. värdestegringshypotek — i kombination med vissa ändringar i expropriationslagstiftningen. Förslaget, som icke vann anslutning av någon av de i utredningsarbetet deltagande representanterna för de politiska partierna, har icke ansetts kunna tjäna som grundval för lösning av det nu diskuterade problemet.

Det sagda betyder emellertid ingalunda, att värdestegringsfrågan lämnats obeaktad i lagstiftningen. Lagstiftningsarbetet har tvärtom i skilda sammanhang inriktats på att utfinna metoder, genom vilka värdestegringsvinster i vissa fall helt eller delvis kan tillgodoföras det allmänna. Härvidlag må till en början erinras om det år 1953 i åtskilliga hänseenden reformerade tomträttsinstitutet, som gör det möjligt att ställa mark i allmän ägo till förfogande för enskild bebyggelse utan att det allmänna samtidigt avhänder sig rätten till framdeles uppkommande jordvärdestegring. Av särskild betydelse är också en i 1947 års byggnadslag fastslagen princip, enligt vilken det tillkommer det allmänna att avgöra var och när tätbebyggelse skall få uppkomma. En följd härav är bl. a. att markägare principiellt icke är berättigad till ersättning av det allmänna för att han hindras utnyttja marken för sådan bebyggelse. I de fall, då lagstiftaren ansett påkallat att ålägga det allmänna lösnings- eller ersättningsplikt på grund av inskränkningar i rätten att på visst sätt utnyttja fastighet, har bestämmelserna vanligen utformats så, att hänsyn icke tas till viss värdestegring, som inträffat till följd av samhällets expansion eller åtgärder från det allmänna sida. Nämnas må vidare, att förekomsten av markvärdestegring i ett speciellt fall, nämligen vid sådan mera omfattande stadsreglering, som avses i 44 § byggnadslagen, grundar inlösningsrätt för vederbörande kommun. En utvidgad inlösningsrätt i anledning av att fastighet drar nytta av åtgärder från samhällets sida har vidare lagfästs genom en av innevarande års riksdag antagen lagstiftning om expropriation för sanering av historiskt eller kulturhistoriskt märklig bebyggelse (44 a § byggnadslagen; SFS 1963:218). I sammanhanget må även erinras om att expropriationslagen alltifrån sin tillkomst år 1917 innehållit bestämmelser, enligt vilka vid bestämmande av löseskilling för exproprierad fastighet skall bortses från sådan värdeförändring, som följer av expropriationsrättens beviljande eller det avsedda ändamålets genomförande. I samma riktning verkar samma lags regler, att nytta som vid

delexpropriation uppkommer för restfastighet i viss omfattning får avräknas från den ersättning för skada och intrång, som eljest skolat utgå på grund av expropriation. Principen om avräkning av nytta mot skada har i än vidare omfattning genomförts i lagen om allmänna vägar med avseende på det fall att mark tages i anspråk med vägrätt. De skäl som ligger till grund för nu angivna regler har även föranlett att i byggnadslagstiftningen införts bestämmelser om bidragsskyldighet för tomtägare i fråga om gatukostnader och om skyldighet för markexploatör att i vissa fall vederlagsfritt avstå mark till gata eller annan allmän plats eller till allmän byggnad.

Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att åtgärder av nu antydd innebörd, ehuru de i och för sig icke kan fränkännas betydelse i sammanhanget, likväl icke förmår att mer än till en del motverka uppkomsten av oförtjänta värdestegringsvinster. Sedan det visat sig, att markvärdeutredningens betänkande icke kan läggas till grund för vidare lagstiftningsåtgärder, har därför åt den år 1960 tillsatta expropriationsutredningen uppdragits att utreda i vad mån det är möjligt att inom expropriationslagstiftningens ram lösa problemet med oförtjänt jordvärdestegring. Med hänsyn till utvecklingen på samhällsbyggandets område är emellertid ytterligare åtgärder erforderliga för att komma till rätta med problemet att hålla markpriserna på rimlig nivå. Riksdagen har även nyligen (rskr nr 124; SU nr 42) hemställt om en särskild utredning — vid sidan av det arbete som pågår inom expropriationsutredningen — om förhindrande av oförtjänta värdestegringsvinster. Även jag anser skäl föreligga att upptaga hithörande frågor till förnyat övervägande.

Bland de spörsmål, som härvid anmäler sig, må till en början nämnas frågan, huruvida kommunernas resurser att föra en aktiv och målmedveten markpolitik bör i skilda avseenden förstärkas. Tydligt är nämligen att aktiva insatser från kommunernas sida, syftande till att i god tid trygga markförsörjningen, är av den största betydelse även då det gäller att motverka tendenser till orimlig stegring av markpriserna. Enligt vad jag erfarit avser chefen för inrikesdepartementet att inom kort begära bemyndigande att tillkalla en särskild utredning med uppgift att närmare överväga bl. a. de former i vilka staten bör främja en sådan markpolitik. Av betydelse i nu förevarande sammanhang är också såsom jag nyss framhållit det pågående arbetet inom expropriationsutredningen, vilket bl. a. avser formerna för genomförande av expropriativa markförvärv, frågan om behovet av att vidga kommunernas rätt att expropriera mark för upplåtelse med tomträtt samt värderings- och kostnadsreglerna vid expropriation.

Av det sagda framgår emellertid, att ingendera av de nu angivna utredningarna kommer att behandla värdestegringsfrågan i hela dess vidd. Det synes därför erforderligt att vid sidan av de nämnda utredningarna tillsätta en utredning som har att behandla markvärdestegringsfrågan från vidare synpunkter.

Huvuduppgiften för den sålunda förordade utredningen bör i enlighet med riksdagens hemställan vara att undersöka frågorna om att med andra medel än genom de expropriationsrättsliga bestämmelserna förhindra oförtjänta jordvärdestegringsvinster. Vad beträffar samordningen av utredningens arbete med det arbete, som bedrivs inom expropriationsutredningen, och de uppgifter, vilka kommer att anförtros den av chefen för inrikesdepartementet bebådade utredningen bör ett nära samråd upprätthållas mellan de skilda utredningarna. Med hänsyn till omfattningen av de spörsmål, som utredningsuppgifterna avser, synes betydande tidsvinster kunna göras genom en uppdelning av frågorna på skilda

utredningar. I sammanhanget bör också beaktas, att tidigare företagna undersökningar av markvärdestegringsfrågorna synes ha givit vid handen, att det knappast låter sig göra att genom en enda generell metod lösa hithörande problem.

I anslutning härtill må erinras om att sakkunniga nyligen tillkallats för att behandla frågor om hyressättning och besittningsskydd inom orter med påtaglig lägenhetsbrist samt spørsmålet om ett enhetligt förfarande i mål angående sådana frågor. Som jag framhöll i samband med tillsättandet av denna utredning torde det få ankomma på utredningen om förhindrande av oförtjänta värdestegringsvinster att överväga, vilka åtgärder som aktualiseras av att en mera marknadsmässig hyressättning kan föranleda mycket betydande värdestegringsvinster. Samråd bör givetvis äga rum även mellan dessa utredningar.

Den i förevarande sammanhang förordade utredningen bör utan att vara bunden av särskilda riktlinjer ha att överväga de uppslag till problemets lösning, som framkommit vid tidigare verkställda utredningar och i den offentliga debatten. Uppmärksamhet bör jämväl ägnas åt rättsutvecklingen på området i andra länder. Härvid är av särskilt intresse de åtgärder, som nyligen vidtagits eller planeras i våra nordiska grannländer. I den mån nya uppslag framkommer under utredningsarbetets gång bör utredningen givetvis pröva jämväl dessa. Särskilt bör tillses att möjligheter skapas för kommunerna att i mycket god tid utan förtida eller framdeles uppkommande kapitalkostnader förvärva företrädesrätt till markområden, som inom en ej alltför avlägsen framtid kan komma att omfattas av bebyggelseplaneringen. Tillskapandet av nya sakrättsliga institut kan härvid tänkas ifrågakomma. I samband med utredningsarbetet torde ståndpunkt böra tagas till frågan i vad mån värdestegring av skilda kategorier helt eller delvis bör tillgodoföras det allmänna. Hithörande spørsmål bör allsidigt belysas framför allt mot bakgrunden av, huru utvecklingen på stadsbyggnadsväsendets område påverkar markägandet och markvärdena i tätorterna och deras omgivning. Utgående härifrån bör utredningen redovisa sina överväganden i fråga om hur samhället lämpligen bör handla i markfrågorna och hur vinster på oförtjänt värdestegring bör behandlas.

Kommittén har t. o. m. oktober 1963 hållit 3 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

62. Gruvrättsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 med uppdrag att verkställa en allmän översyn av gruvlagstiftningen (se Post och Inrikes tidn. den 20 juli 1963):

af Geijerstam, S. O., landshövding, *ordförande*;

Bolding, L. E., ombudsman;

Lindbergson, K. A., överdirektör;

Lindell, N., ombudsman;

Nordmark, H. A., direktör;

Swarting, S. E. V., byråchef.

Sekreterare:

Delin, L. A., revisionssekreterare.

Lokal: Kanslihuset; tel. växel 22 45 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

I fråga om rätten att tillgodogöra malm- och mineralförekomster kan man i modern gruvlagstiftning urskilja tre olika system, nämligen *dels* det system, enligt vilket rätten att utnyttja mineralen i jorden uteslutande tillkommer jordägaren, *dels* koncessionssystemet, som innebär att rätten till gruva förvärfvas genom beslut av vederbörande statliga myndighet, varvid denna har fri prövningsrätt i fråga om valet av koncessionär, och *dels* inmutningssystemet, enligt vilket den som i föreskriven ordning först anmäler sig till utnyttjande av en fyndighet erhåller rätt därtill. I svensk rätt tillämpas alla dessa tre system. Enligt gruvlagen den 3 juni 1938 gäller inmutningssystemet i fråga om vissa i lagen uppräknade mineral, däribland koppar-, bly- och järnmalm. Koncessionssystemet tillämpas enligt lagen den 28 maj 1886 angående stenkolsfyndigheter m. m. på stenkol, salt, olja, gas och alunskiffer samt enligt uranlagen den 2 december 1960 på uran och uranföreningar. Alla övriga mineral tillkommer jordägaren.

Inmutningssystemet kan sägas ha blivit accepterat i svensk gruvrätt under förra hälften av 1700-talet och har sedan dess tillämpats i vårt land. Under förarbetena till 1938 års gruvlag diskuterade man emellertid vid olika tillfällen frågan om det system, som borde komma till användning för den nya lagstiftningen. I direktiven till 1920 års gruvlagstiftningssakkunniga framhöll sålunda föredragande departementschefen, att inmutningsrätten, sådan den utformats i då gällande gruvlagstiftning, icke tillbörligen tillgodosåg det allmännas berättigade krav och lätt medförde mindre önskvärda resultat. Själva utgångspunkten för lagstiftningen, nämligen att tillgodogörandet av landets mineralfyndigheter främjades genom utsikten av ekonomisk vinst för upptäckaren, ansågs visserligen i och för sig beaktansvärd och hade tidigare ägt än större berättigande. Men det kunde icke anses vara rationellt, att upptäckarintresset allt fortfarande tillgodosågs i den o begränsade utsträckning, som vore fallet enligt ett på fri inmutnings- och brytningsrätt grundat system. Det spörsmål, som de sakkunniga i första rummet borde taga under omprövning, måste därför bli, huruvida den nya lagstiftningen skulle grundas på ett rent koncessionssystem eller på ett blandat koncessions- och inmutningssystem.

Det av gruvlagstiftningssakkunniga framlagda lagförslaget var baserat på inmutningssystemet. De sakkunniga uttalade i sitt betänkande (SOU 1924:16) att de ingående undersökt de olika systemens inbördes företräden och därvid även prövat möjligheten av olika kombinationer av system. Enligt de sakkunnigas mening ägde inmutningssystemet som sådant avgjort företräde framför koncessions-systemet. Som skäl härför åberopade de sakkunniga, att inmutningssystemet innebar den största lockelsen till efterforskande och undersökning av mineralfyndigheter, vilka i Sverige merendels förekommer på sådant sätt att efterforskandet av dem kräver ett träget och systematiskt arbete. Tillika betonade de sakkunniga, att ett koncessionssystem skulle medföra stora administrativa svårigheter och innebära vissa osäkerhetsmoment beträffande tillämpningen.

Även socialiseringsnämnden förordade i ett yttrande angående allmänna principer för en ny gruvlagstiftning, som nämnden på uppdrag av Kungl. Maj:t avgav år 1927 (SOU 1927:14), att gruvlagen skulle byggas upp efter ett inmutningssystem av modifierad karaktär.

Såsom framgår av vad tidigare sagts innebar tillkomsten av 1938 års gruvlag icke någon övergång till koncessionssystemet. För att även med bibehållande av

inmutningssystemet tillgodose det allmännas intresse inom gruvnäringen ersattes emellertid den rätt, som enligt då gällande lag tillkom jordägaren att till hälften med inmutaren deltaga i gruvföretaget, med en motsvarande rätt för kronan, den s. k. kronoandelen. Till stöd för ett bibehållande av inmutningssystemet framhöll föredragande departementschefen vid lagförslagets remitterande till lagrådet bl. a., att det självfallet var ett viktigt intresse att malmletningen fortgick i oförminskad omfattning. Tillika betonades, att denna verksamhet i vårt land är förknippad med särskilda svårigheter beroende på malmernas förekomststrätt. På grund härav måste malmletningen här huvudsakligen få karaktären av ihärdiga, systematiska undersökningar med anlitande av särskilt utbildad personal och moderna tekniska hjälpmedel. En upptäcksverksamhet av denna art syntes departementschefen åtminstone tills vidare väsentligen böra anförtros åt de enskildas initiativ och företagsamhet (prop. 1938: 40 s. 102 f).

Jag vill i detta sammanhang erinra om gällande bestämmelser om inskränkningar i utländska rättssubjekts rätt att förvärva fast egendom eller gruva. Dessa bestämmelser är föremål för översyn genom den i föl tillkallade etableringsutredningen.

Vissa av de synpunkter som under förarbetena till gällande gruvlag åberopades till förmån för inmutningssystemets bibehållande torde stå sig än i dag. Sålunda kan det antagas, att inmutningssystemet fortfarande är bättre ägnat att stimulera enskilda till efterforskande och undersökning av nya mineralfyndigheter än koncessionssystemet.

Sedan 1930-talet har emellertid förhållandena på förevarande område förändrats i viktiga hänseenden. I motsats till vad som förutsattes vid tillkomsten av gällande gruvlag förekommer en omfattande prospektering efter malm i statlig regi för kronans räkning. I detta sammanhang må erinras om, att Sveriges geologiska undersökning bedriver ett betydande prospekteringsarbete i Norrland, vilket nu avses få än större omfattning. Kungl. Maj:t har sålunda i proposition nr 164 till 1963 års riksdag begärt godkännande av vissa allmänna riktlinjer för en malminventering i Norrbottens län, innebärande bl. a. att inventeringsarbeten, som kostnadsberäknats till sammanlagt omkring 40 milj. kronor, skall utföras av Sveriges geologiska undersökning under åren 1963—1972. Här må vidare framhållas, att malmletningstekniken under senare år undergått stora förändringar, som bl. a. består i att flygprospektering avseende vidsträckt områden företages i ökande omfattning, ett förhållande som kan ha sin betydelse vid bedömning av frågan om lämpligaste gruvrättsliga system.

Man kan i detta sammanhang inte heller förbigå, att de rent ekonomiska betingelserna för gruvdrift i betydande grad förändrats sedan tiden före andra världskriget. Såvitt avser de senaste åren har härtill självfallet bidragit att nya stora gruvor med relativt låga produktionskostnader öppnats i andra världsdelar. Utbudet av malm från dessa gruvor har, i förening med nuvarande låga fraktsatser, medfört en allt hårdare konkurrens på världsmarknaden. Skall Sverige kunna bibehålla sin nuvarande relativt stora andel i denna marknad, måste svenskt bergsbruk bedrivas av rationella produktionsenheter med väl arronderade och från kommunikationssynpunkt lämpligt lokaliserade malmfält till sitt förfogande. Att den splittring av rätten till fyndigheter inom samma malmtrakt, vartill ett på fri inmutningsrätt baserat regelsystem kan leda, under dessa förhållanden kan innebära en väsentlig olägenhet synes svårigen kunna bestridas. Hänsynen till vår exportmarknad får emellertid ej undanskymma den inhemska marknadens anspråk på en tryggad tillgång till malm för olika ändamål.

Bland de ytterligare omständigheter, som i förevarande sammanhang förtjänar beaktande, må främst nämnas de europeiska ekonomiska integrationssträvandena. Etableringsutredningens arbete torde icke komma att beröra själva gruvlagstiftningen, men uppenbart är att frågan om det system, som gruvlagstiftningen är uppbyggd på, är av stor betydelse från förevarande synpunkt. Vid sidan härav finnes ett flertal synpunkter, som under 1930-talet saknade aktualitet eller i vart fall var av underordnad betydelse men som i våra dagar bör beaktas. På en del av dessa har malmutredningen för Norrbotten pekat i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1963: 36). Denna utredning framhåller sålunda bl. a., att nuvarande gruvrätt med dess nära nog automatiskt verkande regler icke torde inrymma möjligheter att vid malmexploatering alltid åstadkomma avvägningar, som i skäligen mån tillgodoser andra betydelsefulla samhällsintressen än gruvnäringens. Enligt utredningens mening är det otvivelaktigt av vikt att naturvårds-, kulturvårds- och vattenvårdssynpunkter blir beaktade vid exploateringen och att en rimlig avvägning mellan gruvnäringens intressen, å ena, och fastighetsbildnings- och planintressena, å andra sidan, kan komma till stånd. Även samernas intresse av att rennäringens krav blir beaktade kan nämnas i detta sammanhang.

De nya förhållanden, som sålunda inträtt under de senaste decennierna, talar enligt min mening för att en övergång från inmutningssystemet till koncessions-systemet eller, möjligen, till en blandform av båda dessa system ånyo bör övervägas. En ändring av lagstiftningen i detta hänseende förutsätter emellertid en närmare utredning rörande de faktorer, som kan inverka på valet av system och dessa faktorerers inbördes betydelse. Vidare torde böra undersökas, vilka olika åtgärder som kan vidtagas — lagstiftningsvägen eller eljest — för att stimulera till malmletning, om ett koncessionssystem skulle väljas. Det behöver också klarläggas, om icke väsentliga förbättringar jämfört med nuvarande förhållanden skulle kunna vinnas genom punktvisa reformer inom ramen för ett även i fortsättningen tillämpat inmutningssystem. Som exempel på sådana reformer må nämnas åtgärder till motverkande av de s. k. ommutningarna, varigenom en inmutare mot lagstiftarens intentioner under lång tid kan med utestängande av andra intresserade undandraga en gång inmutade områden från effektiv undersökning. Detta spörsmål har berörts av malmutredningen. En annan lagstiftningsåtgärd, som ävenledes kan tjäna såsom exempel på vad här avses, är att skärpa förutsättningarna för erhållande av utmål. Såsom ett tredje exempel på tänkbara punktändringar må anföras ändringar i gruvlagens bestämmelser om statsgruvefält.

I förevarande sammanhang måste också kronoandelens betydelse uppmärksammas. Bestämmelserna därom infördes som tidigare nämnts i vår gruvlagstiftning i syfte att stärka det allmänna ställning inom gruvnäringen. Att de statsfinansiella intressena kan tillgodoses genom detta torde vara oomtvistligt. Däremot har delade meningar gjort sig gällande om de faktiska möjligheterna att med kronoandelens hjälp gagna andra allmänna intressen. Till belysning av frågan om lämpligaste gruvsrättsliga system torde även på denna punkt en undersökning böra utföras, varvid de erfarenheter i fråga om utnyttjandet av rätten till kronoandel, som kan ha vunnits sedan nuvarande gruvlag trädde i kraft, självfallet bör utnyttjas.

En omläggning av den allmänna gruvlagstiftningen kan tänkas böra föranleda, att övrig gruvsrättslig lagstiftning bringas i närmare överensstämmelse med de nya stadgandena. Vad särskilt beträffar stenkolslagen framstår denna redan nu som avsevärt föråldrad och därför i behov av en omfattande översyn. En särskild fråga som torde böra uppmärksammas vid en sådan översyn gäller, huruvida be-

stämmelser om kronoandel bör införas även i stenkolslagen. En första förutsättning härför lärer dock vara, att sådana bestämmelser finnes böra bibehållas i den allmänna gruvlagstiftningen, något som ingalunda torde vara givet vid en omläggning till koncessionssystem. — Kungl. Maj:t har den 5 april 1963 beslutat att inhämta lagrådets utlåtande över ett förslag till ändring i bl. a. stenkolslagen, men denna ändring avser främst bestämmelserna om salt-, olje- och gasfyndigheter, medan stadgandena om övriga fyndigheter i stort sett lämnas oförändrade. Den sålunda ifrågasatta lagändringen bör, om den genomföres, betraktas endast som en temporär förbättring av reglerna, vidtagen i avvaktan på en grundligare översyn av hela lagen.

Mot bakgrunden av det sagda är det naturligt att nu företaga en samlad översyn av hela vårt gruvrättsliga regelsystem, sådant detta finnes upptaget i gruvlagen, stenkolslagen och uranlagen. Som framgår av vad jag anfört i den tidigare nämnda propositionen 1963:164 bör denna översyn ske genom en särskild utredning.

Det torde böra ankomma på utredningen att upprätta de lagförslag, vartill dess ståndpunktstagande ger anledning. Finner utredningen att behov föreligger av en ny, på koncessionssystemet grundad gruvlag, torde utredningen därvid böra överväga, om de principer för den närmare utformningen av nämnda system som varit vägledande vid uranlagens tillkomst bör tillämpas också inom den nya lagens område och en klar åtskillnad alltså göras mellan undersökning av fyndighet och fyndighetens bearbetning. Utredningen skall emellertid självfallet vara obunden av uranlagens principer, om dessa icke befinnes lämpliga för den allmänna gruvlagstiftningen.

Den sålunda föreslagna utredningen bör i erforderlig utsträckning samråda med etableringsutredningen ävensom med kammarkollegiet, som genom beslut av Kungl. Maj:t fått i uppdrag att utreda frågan om lagstiftning rörande äganderätten till de allmänna vattenområdena. Utredningen bör bedrivas med all den skyndsamhet omständigheterna medger. I den mån det finnes lämpligt bör utredningen vara oförhindrad att framlägga särskilda förslag berörande skilda delar av utredningsuppdraget.

Utredningen har under året hållit ett sammanträde.

Utredningen beräknas pågå under hela år 1964.

63. Fylleristrafutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 oktober 1963 för att verkställa en utredning om formerna för samhällets åtgärder vid omhändertagande av berusade personer på allmän plats (se Post- och Inrikes tidn. den 18 oktober 1963):

Hjern, B. K. L., regeringsråd, *ordförande*;

Hillbo, A. O., byråchef;

Larnstedt, A. O. G., kansliråd;

Lindroth, K. J. H., byråchef;

Myhrman, G. C., överläkare;

Petersson, G. Å. B., ombudsman, led. av I kamm.;

Wiklund, S. A. D., byrådirektör, led. av II kamm.

Sekreterare:

Johansson, T. L., byrådirektör.

Lokal: St. Nygatan 2 B, 1 tr.; tel. växel 23 66 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 11 oktober 1963):

Bestämmelser om straff för fylleri återfinnes i 11 kap. 10 § strafflagen. Där stadgas att den som på allmän plats, evad det är utom- eller inomhus, uppträder berusad av starka drycker, så att det framgår av hans åtbörder eller tal, dömes till böter högst 500 kronor. Motsvarande gäller för den som uppträder berusad av annat än starka drycker.

Omhändertagande av fyllerister på allmän plats kan genom polisens försorg ske på grundval av bestämmelser i förordningen den 16 november 1841 emot fylleri och dryckenskap. Även allmänna polisinstruktionen ger utrymme för ingripande mot berusade personer genom tillfälligt omhändertagande, ifall den berusades uppträdande innefattar ett störande av eller en omedelbar fara för ordningen. Enligt 1841 års förordning skall fylleristen frigivas då han återvunnit »sina sinens bruk». Vid ingripande på grundval av allmänna polisinstruktionen må vederbörande hållas i förvar endast så länge fara föreligger för att han kommer att fortsätta störa ordningen.

Straffrättskommittén upptog i sitt förslag till brottsbalk de nuvarande reglerna om straff för fylleri utan saklig ändring. I sitt yttrande över brottsbalksförslaget uttalade däremot strafflagberedningen, att berusning borde kriminaliseras endast i sådana kvalificerade fall, då den berusade gör sig skyldig till förargelseväckande beteende på allmän plats. Bestämmelserna om straff i anledning av sådant beteende borde enligt beredningen placeras i annan författning än brottsbalken. Reglerna angående omhändertagande av fyllerister borde enligt beredningen ändras därhän, att fylleristerna skulle föras till särskilda läkarkliniker, där de skulle kunna kvarhållas några dygn.

De gamla reglerna om straff för fylleri överfördes i sak oförändrade till den nya brottsbalken. Vid remissen av ifrågavarande del av brottsbalksförslaget till lagrådet framhöll min företrädare i ämbetet, att även om kampen mot alkoholmissbruket främst borde föras genom andra medel, ett behov alltjämt förelåg av att kunna bestraffa fylleri på allmän plats. Ej heller fanns tillräckliga skäl att flytta bestämmelserna mot fylleri och förargelseväckande beteende till annan författning än brottsbalken. Bestämmelserna om straff för fylleri upptogs i 16 kap. 15 § brottsbalken.

Samtidigt som 1962 års riksdag antog förslaget till brottsbalk med däri intagna bestämmelser mot fylleri begärde den i anledning av väckta motioner hos Kungl. Maj:t, att en utredning skulle verkställas om formerna för samhällets åtgärder vid omhändertagande av berusade personer på allmän plats. Riksdagen uttalade därvid att utredningen borde bedrivas förutsättningslöst.

Den av riksdagen begärda utredningen bör nu komma till stånd.

Det problem som först möter vid utredningsarbetet är i vad mån fylleri såsom sådant bör kriminaliseras. Problemet har flera aspekter och måste ses ur olika synvinklar när det gäller olika kategorier alkoholmissbrukare. Medan fylleristrafvet kan ha en viss avhållande effekt, när det gäller tillfällighetsmissbrukarna kan detta inte med samma rätt sägas med avseende å vanefylleristerna. För den händelse utredningen skulle ge vid handen att fylleristrafvet bör finnas kvar, bör

undersökas i vad mån man bättre än vad nu sker skall kunna skilja bort de fall där straffpåföljden ter sig meningslös. Här kan exempelvis tänkas särskild åtalsprövning i större utsträckning än nu.

Därest utredningen som ett resultat av sina överväganden skulle komma till att bestämmelserna i brottsbalken om kriminalisering av fylleri bör ändras eller utgå, har utredningen att undersöka vilka ändringar som i följd härav bör företagas i annan lagstiftning. Här märkes bl. a. stadgandena i lagen om nykterhetsvård rörande den s. k. fylleriindikationen såsom grund för intagning å allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare och de nya bestämmelserna i rusdrycksförsäljningsförordningen om fylleri som grund för avstängning från rusdrycksinköp. Vägtrafikförordningens regler om utfärdande och återkallelse av körkort hör också till dem som påverkas av hur bestämmelserna om fylleri utformas. Det kan vidare förtjäna att prövas, huruvida bestämmelserna om straff för förargelseväckande beteende bör ändras med tanke på de talrika fall, då den som uppträder berusad å allmän plats därigenom också gör sig skyldig till förargelseväckande beteende. Förslag till de författningsändringar, som sålunda befinnes påkallade, bör framläggas.

Formerna för omhändertagandet av berusade personer på allmän plats bör också övervägas. I nuvarande läge torde det inte kunna komma i fråga annat än att omhändertagande även i fortsättningen som regel bör ske genom polisens försorg. Emellertid bör undersökas om nuvarande bestämmelser i 1841 års förordning och i allmänna polisinstruktionen är tillfyllest och lämpligt utformade både ur allmän ordningssynpunkt och med hänsyn till de krav, som bör ställas ur nykterhetsvårdssynpunkt.

Ytterligare har utredningen att pröva vilka åtgärder som bör vidtagas med fylleristerna efter omhändertagandet. Det är här i främsta rummet en fråga om vilka resurser i olika hänseenden, inte minst personella, som står till buds eller kan skapas. Jag vill i detta sammanhang erinra om att statsmakterna vid årets riksdag uttalat sig för att den medicinska vården av alkoholskadade i princip bör lämnas inom ramen för de allmänna sjukvårdsresurserna.

Utredningen bör pröva hithörande problem med avseende på såväl berusning genom alkoholhaltiga drycker som berusning framkallad med andra medel.

Utöver vad som nu nämnts bör det stå utredningen fritt att upptaga sådana spörsmål, som aktualiseras under utredningsarbetets gång och som faller inom ramen för det uppdrag som anförtrotts utredningen.

Utredningsarbetet har påbörjats.

64. *Utredning angående tidningspressens ekonomiska förutsättningar m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 november 1963 för att utföra en undersökning av tidningspressens ekonomiska förutsättningar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 november 1963):

Lindell, I. A., landshövding, *ordförande*;
Ander, G., direktör;
Ericsson, J. A., direktör, led. av I kamm.;
Hansson, N. G., lantbrukare, led. av II kamm.;
Lundström, N. B., redaktör, led. av I kamm.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 22 november 1963):

En fri och oberoende tidningspress är av avgörande betydelse för opinionsbildningens frihet och därmed för vårt demokratiska samhällsskick. I insikt härom har statsmakterna genom tryckfrihetslagstiftningen skapat de legala förutsättningarna för pressens möjligheter att arbeta under full frihet.

Utvecklingen under efterkrigstiden visar emellertid, att de ekonomiska förutsättningarna för tidningspressen helt har ändrats. Härom bär nedläggandet av många tidningar och koncentrationen inom pressen under denna tid vittne. Även om dessa företeelser delvis kan vara ett uttryck för en nödvändig strukturrationalisering inom tidningsvärlden, innebär dock utvecklingen att allvarliga konsekvenser kan uppkomma för tryckfrihetens praktiska utnyttjande. Med hänsyn härtill måste de svårigheter, som tidningspressen nu befinner sig i, betraktas som en samhällsangelägenhet. En ingående analys av tidningspressens utveckling under efterkrigstiden och dess nuvarande situation synes därför böra göras genom statsmakternas försorg.

För att utföra denna undersökning bör särskilda sakkunniga tillkallas. På de sakkunniga bör vidare ankomma att upptaga till övervägande, huruvida och i vilken utsträckning särskilda åtgärder bör vidtagas från statsmakternas sida för vidmakthållande av en fri opinionsbildning.

65. *Parlamentarisk nämnd i Wennerströmaffären*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 13 december 1963 för att *dels* företaga en allsidig granskning av det genom 1963 års undersökningskommissions försorg samlade utredningsmaterialet, såvitt avser statsrådets handläggning av Wennerströmaffären, *dels* överväga de principiella riktlinjerna för handläggningen av säkerhetsfrågor:

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, led. av I kamm., *ordförande*;

Andersson, T., redaktör, led. av I kamm.;

Hernelius, J. A., chefredaktör, led. av I kamm.;

Johansson, K. H., fil. dr, led. av II kamm.;

Pettersson, A. G., skyddsassistent, led. av I kamm.;

Wedén, S. M., disponent, led. av II kamm.

Sekreterare:

Tillinger, L.-E., hovrättsråd.

Kungl. Maj:t har i beslutet den 13 december 1963 förklarat, att nämndens arbete skall så bedrivas att riksdagens konstitutionsutskotts grundlagsenliga granskning kan slutföras under våren 1964.

Statsrådsberedningen

66. *Forskningsberedningen* (1963: I 59)

Inrättad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 december 1962 för samråd om den långsiktiga inriktningen av den svenska forskningspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 31 december 1962):

Alfvén, H. O. G., professor;
Bergström, K. S. D., professor;
Brising, L. H., direktör;
Brohult, S. F. A., professor;
Brynielsson, H. A. B., direktör;
Fehrm, E. M., generaldirektör;
Fornander, S., direktör;
Gustafson, T. V., professor;
Gustafsson, Å., professor;
Gårding, L., professor;
Hjelm, K. G. L., professor (fr. o. m. den 20 juli 1963);
Holm, C. L., docent;
Husén, T., professor;
Kärrholm, M., docent (fr. o. m. den 20 juli 1963);
Larsson, L.-G., professor;
Liander, N. H., direktör;
Lönnroth, N. E. M., professor;
Müntzing, A., professor;
Norberg, D., professor;
Olsson, Hj., direktör;
Petri, B., universitetskansler;
Rexed, B. A., professor;
Rosén, N. G. K. G., generaldirektör;
Svennilson, S. I., professor;
Tiselius, A., professor;
Ulfsparre, S., direktör;
Waldenström, J. G., professor.

I beredningen, som ledes av statsministern, ingår därjämte de medlemmar av regeringen som berörs av de frågor som behandlas.

Enligt beslutet den 14 december 1962 har vidare upprättats en särskild arbetsgrupp för att inom statsrådsberedningen förberedande behandla frågor av betydelse för regeringen vid utformningen av forskningspolitiken. I arbetsgruppen, som står under statsministerns ledning, ingår:

Alfvén (se ovan);
Brohult (se ovan);
Rexed (se ovan), *sekreterare*;
Svennilson (se ovan);
Tiselius (se ovan);
Håkansson, H. E. V., avdelningschef;
Moberg, S. T., avdelningschef.

Lokal: Kanslihuset; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för beredningen, se 1963: I Ju 59.

Forskningsberedningen in pleno har under tiden januari—oktober 1963 hållit ett sammanträde. Arbetsgruppen har under samma tid hållit 6 sammanträden. Dessutom har sammanträden ägt rum med arbetsgruppen vid ett flertal tillfällen, varvid statsministern ej närvarit.

Utrikesdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1963

1. Utredning rörande den administrativa organisationen vid utrikesdepartementet m. m. (1961 och 1962: I 6; 1963: I 2)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 februari 1958 (den 19 september 1958) för att verkställa utredning rörande den administrativa organisationen vid utrikesdepartementet m. m.:

Fahlander, V. M. J., generaltulldirektör;

Magnander, E. E. A., t. f. kansliråd.

Sekreterare:

Näslund, Y., sekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1959: I U 6.

Utredningen har under december 1962 hållit ett sammanträde.

Utredningen har avgivit ett den 15 december 1962 dagtecknat slutbetänkande, benämnt »Administrativ organisation inom utrikesförvaltningen» (SOU 1963: 4).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Kansliutredningen (1961 och 1962: I 7; 1963: I 3)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 februari 1959 för att verkställa utredning rörande rationell utformning och inredning av den svenska utrikesrepresentationens kanslilokaler m. m.:

Snellman, U. H., arkitekt, f. d. byggnadsråd, *ordförande*;

Anger, P. I. V., generalkonsul;

Ekdahl, L. L. G., avdelningsdirektör;

Bothén, P. R., byråchef.

Expert:

Olsson, K.-A. T., arkitekt, fil. kand.

Sekreterare:

Grübb, E. O., byrådirektör.

Utredningen har under tiden 1 november 1962—27 september 1963 hållit fyra sammanträden.

Utredningen har den 27 september 1963 avgivit ett betänkande, benämnt »Utformning och inredning av utrikesrepresentationens kanslilokaler» (stencilerat, UD 1963: 2).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. UD-utredningen (1962: I 10; 1963: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1961 för att verkställa utredning rörande utrikesförvaltningens organisation och personalbehov m. m.:

Elmgren, B. F., rektor, led. av I kamm., *ordförande*;
de Besche, H. W. A., bitr. kabinetssekreterare;
Boheman, E. C:son, f. d. ambassadör, led. av I kamm.;
Cars, G. F. O., regeringsråd;
Cassel, L. D., lantbrukare, led. av II kamm.;
Johansson, N. I., vice talman i I kamm.;
Lundberg, A. S., envoyé;
Lundberg, S. G. J., avdelningschef;
Oredsson, S. M., sparbanksinspektör;
Vinell, K. T., envoyé.

Sekreterare:

Ternström, O. A., byråchef.

Direktiven för utredningen, se 1962: I U 10.

Utredningen har avgivit ett den 15 december 1962 dagtecknat betänkande, benämnt »Utrikesförvaltningens organisation och personalbehov» (SOU 1963: 3).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Utredningen rörande frågan om statsmöblering av bostäder utomlands för utsända tjänstemän vid utrikesförvaltningen m. fl. (*Utrikesdepartementets bostadsmöbleringsutredning*) (1963: I 8)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 april 1962 för att verkställa utredning av frågan om statsmöblering av bostäder utomlands för utsända tjänstemän vid utrikesförvaltningen m. fl.:

Wollin, C. I. Hj. E., byråchef.

Experter:

Lannefjord, S. E. U., byråchef;
Lindblad, A. G. V., förste byråsekreterare;
Nilsson, J. H., budgetsekreterare;
Hellström, G. N. H., f. d. major;
Falk, H. A., byrådirektör (t. o. m. 7.12.62);
Ekdahl, L. L. G., avdelningsdirektör;
Hallgren, L. O., byrådirektör (fr. o. m. 12.12.62).

Sekreterare:

Dahlerus, B. J., förste kanslist.

Direktiven för utredningen, se 1963: I U 8.

Utredningen har under tiden 1 november 1962—26 oktober 1963 hållit åtta sammanträden.

Utredningen har den 26 oktober 1963 avgivit »Promemoria med förslag till principer för statsmöblering av bostäder för utsända diplomatiska och konsulära tjänstemän m. fl.» (stencilerad, UD 1963: 3).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1964

5. Nordiska samfärdselkommittén (1961 och 1962: I 5; 1963: I 1)

Tillsatt genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1957:

Cassel, L. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av I kamm.

Sekreterare:

Edelstam, E. A., byrådirektör.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00 ankn. 1888.

Direktiven för utredningen, se 1958: I U 6.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit fyra sammanträden, den 5 december 1962, den 14—15 januari och den 25—26 april 1963, vid samtliga tillfällen i Stockholm, samt den 23—24 augusti 1963 i Enare, Finland och Kirkenes, Norge. Sekreterarmöten har föregått två av de ovan nämnda sammanträdena med kommittén. Det stora antalet sammanträden hänger samman med kommitténs försöksvis erhållna uppdrag att såsom s. k. niomannakommitté inom Nordiska rådet förbereda vid rådets sessioner förekommande ärenden fallande inom kommitténs arbetsområde.

Utöver de ärenden som tidigare förekommit på kommitténs dagordning, har kommittén ägnat speciell uppmärksamhet åt bl. a. vägförbindelserna mellan Finland, Norge och Sverige, särskilt i Nordkalott-området, frågan om gemensam nordisk vägtrafiklagstiftning, tariffspörsmålen i vad avser nordisk godstrafik med järnväg och den nordiska reguljära flygtrafiken. Kommittén har uppmärksam följt den under arbetsåret intensifierade debatten om en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1964.

6. Utrikesförvaltningens lönenämnd, utlandslöneöversynen (1961: I 9; 1962: I 8; 1963: I 4)

Genom beslut den 26 augusti 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utrikesförvaltningens lönenämnd (tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyn-

digande den 17 december 1948, den 22 december 1949 och den 17 november 1950 för att inom utrikesdepartementet biträda vid beredning av frågor rörande avlöningar till tjänstemän vid beskickningar och konsulat) att verkställa översyn av avlöningsförmånerna till utomlands stationerade diplomatiska och konsulära tjänstemän m. fl. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1960):

Kabinettssekreteraren, *ordförande*;

Statssekreteraren i finansdepartementet;

Statssekreteraren i civildepartementet;

Chefen för utrikesdepartementets administrativa avdelning;

Kleen, E. W. E., generalkonsul (t. o. m. den 18 september 1963);

Przybyszewski Westrup, Z. S., f. d. envoyé;

Gustafsson, H. L., metallarbetare, led. av II kamm.;

Aberg, S. T., civilingenjör, direktör.

Sekreterare (för utredningsuppdraget):

Lannefjord, S. E. U., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Forshell, P. O. V., förste byråsekreterare.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00 ankn. 1708.

Direktiven för utredningen, se 1961: I U 9.

Nämnden har för detta utredningsuppdrag under tiden november 1962—oktober 1963 hållit tre sammanträden. Ett inom nämnden för uppdraget utsett arbetsutskott har haft 21 sammanträden.

Studiebesök har av arbetsutskottet avlagts vid vissa beskickningar i Väst- och Nordafrika.

Nämnden har den 20 november 1962 till Kungl. Maj:t avgivit »Promemoria med förslag till reglering av vissa kostnader för bilresor m. m. för utomlands stationerade diplomatiska och konsulära tjänstemän m. fl.» (stencilerad, UD 1962: 3).

Nämnden har vidare den 5 januari 1963 till Kungl. Maj:t avgivit en promemoria, benämnd »Avlöningssystemet för utomlands stationerade diplomatiska och konsulära tjänstemän m. fl.» (stencilerad, UD 1963: 1).

Av utredningsuppdraget återstår främst att till slutlig prövning upptaga frågan om den tekniska regleringen av utlandstjänstemännens löneförmåner.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1964.

7. Beredningen för internationella biståndsfrågor (U-beredningen) (1962: I 9; 1963: I 5)

Tillsatt enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 februari 1961 för att stå till regeringens förfogande för rådpläging i frågor av principiell karaktär rö-

rande den svenska biståndsverksamhetens utformning, avvägning och koordination:

- Erlander, T. F., statsminister, led. av II kamm., *ordförande*;
Sträng, G. G. E., statsråd, led. av I kamm.;
Lindström, Ulla G., statsråd, led. av I kamm.;
Lange, N. G., statsråd, led. av I kamm.;
Andersson, M. A., lantbrukare, led. av II kamm.;
Anderson, C. A., direktör, led. av I kamm.;
Carlson, S. L., professor;
Curtman, C. W., verkst. direktör i Sveriges lantbruksförbund;
Frykholm, A. Y., kyrkoherde;
Hermansson, N. T., jur. kand.;
Höjer, T. Signe, ordförande i svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet;
Iveroth, C. A., verkst. direktör i Sveriges industriförbund;
Kaijser, R. G. S., med. dr, överläkare, led. av I kamm.;
Levinson, Margit R., ordförande i Rädda barnen, avliden den 2.10.63;
Michanek, E. N., statssekreterare;
Fockstedt, S., sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation;
Nordenson, J. W., verkst. direktör i Sveriges allm. exportförening, led. av I kamm.;
Odhner, C. E. T., agr. lic.;
Rimmerfors, A. E., socialsekreterare, led. av II kamm.;
Stroh, O., major, generalsekreterare i Svenska röda korset;
Thunholm, L.-E., bankdirektör;
Wieslander-Kristensen, Anna, fil. mag.;
Åman, O. V., landshövding, f. d. riksdagsman.

Sekreterare:

Lundström, H. O., byråchef.

Lokal: Finansdepartementet: tel. växel 22 45 00/1392 (sekreteraren).

Beredningen har under tiden november 1962—63 hållit två sammanträden.

Inom beredningen har två arbetsgrupper varit verksamma, en för kommersiellt bistånd och en för utbildningsbistånd. Förstnämnda arbetsgrupp avlämnade den 9 februari 1963 sin slutrapport, benämnd »Kommersiellt och handelspolitiskt bistånd» (SOU 1963: 37). Arbetsgruppen för utbildningsbistånd överlämnade sin slutrapport, benämnd »U-länder och utbildning» (SOU 1963: 34), den 28 juni 1963.

Beredningen beräknas fortbestå tills vidare under år 1964.

8. Baslinjeutredningen (1963: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1961 för att företaga en översyn av baslinjerna för territorialvattnets beräkning utmed den svenska kusten och därmed sammanhängande frågor:

Fagerholm, P. O., överingenjör, *ordförande*;

Gihl, K. I. T. N., professor emeritus;

Gottfridsson, E. H. R., kommandör;

Gullnäs, S. I. hovrättsassessor;

Hedström, L. E., utrikesråd;

Holm, N. E., gränschef;

Hult, N. E. J., överdirektör;

Sahlin, S., byråchef (ersättare för Hult).

Sekreterare:

Lidgard, C. S. H., förste ambassadsekreterare.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00 ankn. 1429.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 11 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1964.

Försvarsdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1963

1. 1954 års utredning angående vissa personalkårer inom försvaret (1961: I 9; 1962: I 9; 1963: I 1)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 5 november 1954 och den 26 oktober 1956 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning beträffande vissa personalkårer m. m. inom försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1954):

Curtman, C. W., verkst. direktör i Sveriges Lantbruksförbund, *ordförande*;

Boija, K. E. G., personalchef, f. d. riksdagsman;

Jerdenius, K. E., byråchef;

Paulsson, Å. B., expeditiöschef;

Wallén, G. B., generaldirektör;

Experter:

Resare, A. C. R., byråchef;

Edenberg, W., kommendör;

Wallin, B., avdelningschef;

Bostorp, H. B., major;

Wahlberg, C.-G., civilingenjör.

Sekreterare:

Lindstedt, A. V., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 17 och 1959: I Fö 19.

Utredningen har under 1963 hållit 3 sammanträden.

Utredningen har den 31 december 1963 avlämnat förslag (stencilerat) angående beräkningar av behovet av viss teknisk personal inom marinen, m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Försvarets fiskeskyddsutredning (1961: I 14; 1962: I 13; 1963: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1958 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande de åtgärder, som kunna finnas erforderliga till förebyggande och ersättande av skada å och intrång i fisket i Vättern m. m. på grund av militär verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1958):

Lundberg, N. R. W., generaldirektör, *ordförande*;

Högström, G., ombudsman i Svenska insjöfiskarens centralförbund;
 Svensson, Nils E., fiskare, ledamot av Visingsö kommunalfullmäktige;
 Svensson, Per Th., överste;
 Tilly, N. U. S., överste.

Expert:

Puke, C. G. M., fil. lic., fiskeriintendent.

Sekreterare:

Forsström, A. W. Ch., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Werner, U. C. L., förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fö 19.

Genom beslut den 31 augusti 1961 har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt utredningen att utreda frågan, huruvida och i vilken utsträckning fiskarena utanför Ravlunda skjutfält på grund av militära skjutövningar hindras i sin yrkesutövning och vilken gottgörelse som med hänsyn härtill må anses skälig ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder som må finnas påkallade med anledning av utredningsresultatet.

Utredningen har under tiden den 1 december 1962—den 13 juni 1963 hållit 6 sammanträden.

Utredningen har den 13 juni 1963 avgivit betänkande, benämnt »Försvaret och fiskerinäring» (SOU 1963: 31).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Försvarets personaldelegation (1961: I 16; 1962: I 14; 1963: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 november 1958 för samordning av vissa personalorganisations- och personalvårdsfrågor inom försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 6 december 1958):

Linden, K. G., numera överdirektör, *ordförande*;

Edenberg, W., kommandör;

Lemmel, C. F. R., generalmajor;

Rosenblad, U. S., byråchef;

Silfverberg, K. J. A., generalmajor.

Delegationen har under tiden december 1962—november 1963 hållit 2 sammanträden.

Delegationen har avgivit en den 31 december 1963 dagtecknad slutrapport (stencilerad) och därmed avslutat sin verksamhet.

4. 1960 års försvarsledningsutredning (1961: I 21; 1962: I 17; 1963: I 10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1960 för att verkställa utredning om totalförsvarets och krigsmaktens högsta ledning:

Frithiofson, K. A. F., statssekreterare, *ordförande*;
Gillström, A. K., chefredaktör, led. av I kamm.;
Svärd, N. G., generaldirektör, led. av I kamm.;
Wedén, S. M., disponent, led. av II kamm.;
Svensson, P. G. A., lantbrukare, led. av II kamm.

Särskild sakkunnig:

Kolmodin, K. R., generallöjtnant.

Experter:

Wallén, G. B., generaldirektör;
Swanstein, S. N. S., avdelningschef;
Löwenhielm, F. A., överste;
Mangård, Å., överste (fr. o. m. den 1 januari 1963);
Kierkegaard, S. C. D., kommandör (fr. o. m. den 1 januari 1963);
Palm, T., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 januari 1963);
Hammarskjöld, C. Å. H., länsassessor (fr. o. m. den 1 januari 1963);
Lindholm, M., avdelningschef (fr. o. m. den 1 februari 1963);
Varenius, B. G. O., överstelöjtnant (fr. o. m. den 1 juli 1963).

Huvudsekreterare:

Simonsson, N. V., avdelningschef.

Biträdande sekreterare:

Hökmark, A. G., major.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 21. Efter hemställan av utredningen utvidgades genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1962 utredningens återstående uppdrag — att pröva frågan om ökad samordning på det regionala ledningsplanet inom krigsmakten — till att omfatta samordning på det regionala ledningsplanet inom hela totalförsvaret.

Utredningen har under tiden december 1962—oktober 1963 sammanträtt 21 dagar samt dessutom avlagt studiebesök hos cheferna för första flygskadern och kustflottan. Utredningen har även under kortare tid följt vissa övningar av totalförsvarskaraktär.

Utredningen har den 30 oktober 1963 avgivit ett betänkande »Totalförsvarets regionala ledning» (stencilerat). Ett sammandrag av betänkandet har tryckts (SOU 1963: 65).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1962 års försvarskommitté (1962: I 24; 1963: I 17)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för att verkställa en utredning rörande krigsmaktens och civilförsvarets fortsatta utveckling m. m.

Thapper, G. F., talman i II kamm., *ordförande*;
Gillström, A. K., redaktör, led. av I kamm.;

Johansson, N. I., hemmansägare, vice talman i I kamm.;

Virgin, G. I., kapten, led. av I kamm.;

Bohman, B. G., direktör, led. av II kamm.;

Boija, K. E. G., personalchef, f. d. riksdagsman;

Eliasson, L. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Mellqvist, S. A., expeditör, led. av II kamm.;

Ståhl, M. D. E., redaktör, led. av II kamm.

Experter:

Almgren, C. E. Å., generalmajor;

Åström, C. S., utrikesråd;

Bergelin, S.-E. S., byråchef;

Oredsson, S. M., byråchef.

Biträdande experter:

Lundvall, B. G. G., kommendör;

Palmstierna, N.-F., överstelöjtnant;

Sköld, N. G., överstelöjtnant.

Huvudsekreterare:

Resare, A. C. R., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Dahlberg, B. C. I., numera överstelöjtnant.

Direktiven för kommittén, se 1962: I Fö 24.

Kommittén har under tiden den 1 november 1962—den 6 februari 1963 hållit 19 sammanträden.

Kommittén har den 6 februari 1963 avgivit betänkande Försvarskostnaderna budgetåren 1963/67 (SOU 1963: 5).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. Utredningen rörande fältflygares och flygnavigatorers anställningsförhållanden m. m. (1963: I 19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari 1962 för att verkställa utredning rörande vissa fältflygares och flygnavigatorers anställningsförhållanden m. m.:

Hanson, P.-O., redaktör, led. av I kamm.

Experter:

Lundström, G. C. M., överstelöjtnant;

Lejbrant, K. Th., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Virdesten, S. G., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fö 19.

Utredningen har sedan den 1 november 1962 hållit 21 sammanträden. Härjämte har studiebesök avlagts vid Krigsflygskolan i Ljungbyhed.

Utredningen har avgivit ett den 6 november 1963 dagtecknat betänkande i ämnet (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. Intendenturförvaltningsdelegationen (1963: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 för genomförande i skilda hänseenden av de i propositionen 1962: 168 framlagda förslagen angående inrättande av försvarets intendenturverk och avveckling av arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningens intendenturavdelning och flygförvaltningens intendenturbyrå, m. m.:

Karleby, O., bankdirektör, *ordförande*;

Christianson, G. A., f. d. generaldirektör;

Paulsson, A. B., expeditiöschef.

Sekreterare:

Norrman, Å. S., krigsråd.

Biträdande sekreterare:

Andersson, E. H., förvaltare.

Direktiven för delegationen, se 1962: I Fö 22.

Delegationen har under tiden från och med den 1 november 1962 hållit 28 sammanträden.

Sedan försvarets intendenturverk i enlighet med statsmakternas beslut trätt i funktion den 1 juli 1963 har delegationen den 9 september 1963 lämnat en redogörelse för sin verksamhet.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1964

8. 1954 års värnpliktsavlöningsutredning (1961: I 8; 1962: I 8; 1963: I 2)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1954 för att verkställa utredning rörande ekonomiska och sociala förmåner till värnpliktiga m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1954):

Söderberg, G., expeditiöschef, *ordförande*;

Rosenblad, U. S., byråchef;

Sundelin, G. V., lantbrukare, talman i I kamm.;

Gustafsson, M. G., ombudsman, led. av II kamm.

Experter:

Aldestam, N. A., byråchef;

Wernstedt, L. G. L:son, överstelöjtnant;

Borgquist, F., seminarielärare;

Nyström, E. P. S., major;

Löwenadler, S., kapten (fr. o. m. den 11 februari 1963).

Sekreterare:

Tännérus, L. A., t. f. budgetsekreterare.

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ordföranden och sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 16 och 1959: I Fö 9. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1961: I Fö 8.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 13 sammanträden.

Utredningen har den 28 november 1962 avlämnat sina sjätte och sjunde betänkanden, Förslag rörande hjälpåtgärder för de värnpliktigas anhöriga under krig, m. m. respektive Förslag rörande förmåner för civilförsvarspiktiga under beredskap och krig, m. m. (stencilerade).

Utredningen har vidtagit en översyn av bestämmelserna om civilianställningsförmåner till fast anställt underbefäl och avser att avge förslag i ämnet omkring årsskiftet 1963—1964. För utredningen återstår härefter att verkställa utredning om tillgodoräkning i merithänseende av tid för värnpliktstjänstgöring. Beträffande detta spörsmål pågår bl. a. vittgående undersökningar genom en särskild arbetsgrupp inom utredningen. Då dessa undersökningar kan draga ut på tiden, beräknas utredningsarbetet fortgå under hela år 1964.

9. 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga (1961: I 10; 1962: I 10; 1963: I 3)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1956 för att inom försvarsdepartementet verkställa viss översyn av de centrala försvarsförvaltningarnas organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1956):

Insulander, E. I., krigsråd, *ordförande*;

Fjellander, N. E. B., kansliråd;

Lyberg, F., byråchef;

Resare, A. C. R., byråchef.

Expert:

Wijkman, E. G. B., byråchef.

Sekreterare:

Nilsson, J. H., budgetsekreterare (t. o. m. den 24 mars 1963);

Magnusson, Alice H. C., budgetsekreterare (fr. o. m. den 25 mars 1963).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1290).

Direktiven för översynen, se 1957: I Fö 13, 1959: I Fö 11, 1960: I Fö 10 och 1961: I Fö 10.

Genom beslut den 3 maj 1963 har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt de sakkunniga att *dels* utreda frågan rörande den framtida placeringen av centralkontoret för byggnads- och reparationsberedskapen, *dels* ytterligare pröva möjligheterna att samordna handläggningen av kalkylfrågor m. m. inom fortifikationsförvaltningen, *dels ock* ytterligare överväga vissa frågor rörande arbetsfördelningen mellan byggnadsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen.

De sakkunniga har under tiden den 1 december 1962—den 15 november 1963 hållit 24 sammanträden.

Med skrivelse den 9 december 1963 har de sakkunniga avgivit betänkande (stencilerat) med förslag rörande personalorganisation för fortifikationsförvaltningen m. m. För de sakkunniga återstår härefter olika detaljfrågor rörande ämbetsverkets personalorganisation, att utreda frågan rörande centralkontorets för byggnads- och reparationsberedskapen framtida placering samt att överväga arbetsfördelningen mellan byggnadsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen.

Arbetet beräknas slutföras under år 1964.

10. Organisationsnämnden för militärmusiken (1961: I 12; 1962: I 11; 1963: I 4)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1956 för handläggning av frågor rörande genomförandet av ny musikorganisation vid försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juli 1956):

Rosenblad, U. S., byråchef, *ordförande*;

Hallin, G. E., krigsråd;

Johansson, K. G., musikedirektör.

Experter:

Karén, H. V., byråchef;

Skeppstedt, S. H., major;

Wiklander, B. V., militärmusikinspektör.

Sekreterare:

Ogner, S. V., budgetsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Hanström, C. G. L. P., förste kanslissekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1283).

Direktiven för nämnden, se 1957: I Fö 17 och 1961: I Fö 12.

Under förevarande tidsperiod har nämndens arbete främst varit inriktat på att fullgöra Kungl. Maj:ts uppdrag den 6 juni 1962 att utarbeta förslag

rörande uppgifter och organisation avseende militärmusiken i stockholmsområdet (principförslag torde avgivas i februari 1964) samt ett definitivt militärmusikreglemente med därtill hörande anvisningar (jfr 1963: I Fö 4).

Genom beslut den 15 februari 1963 bemyndigade Kungl. Maj:t nämnden att under år 1963 medgiva innehavare av beställning vid militärmusiken tjänstledighet med oavkortad lön för deltagande i repetitioner och konserter, utförda av statsunderstödd orkester för kulturell musik. Med anledning härav har nämnden utfärdat anvisningar samt haft att fatta beslut i ett betydande antal ärenden i ämnet. Genom beslut den 6 december 1963 utsträckte Kungl. Maj:t förenämnda bemyndigande den 15 februari 1963 att gälla tills vidare under år 1964.

Nämnden har i övrigt bedrivit rådgivande och vägledande verksamhet.

Nämnden har under tiden den 2 november 1962—den 31 december 1963 hållit 24 protokollförda sammanträden.

Aterstående uppgifter för nämnden kan komma att slutföras under år 1964.

11. *Kommandoexpeditionsutredningen* (1961: I 13; 1962: I 12; 1963: I 5)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 maj och den 6 juni 1958 för att verkställa utredning rörande försvarets kommandoexpeditionsställning, uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 21 maj 1958):

Linden, K. G., överdirektör, *ordförande*;

Henning, C. H. H., konteramiral;

Resare, A. C. R., byråchef, tillika *sekreterare*.

Expert:

Ringborg, C. J., byrådirektör.

Lokal: Förvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1685).

Utredningen har icke sammanträtt under år 1963.

Som anmälts till 1963 års kommittéberättelse avvaktar utredningen slutförandet av översynen av krigsmaktens högsta ledning samt resultatet av författningsutredningens arbete.

12. *Utredningen rörande den framtida användningen av Skeppsholmen m. m.* (1961: I 18; 1962: I 15; 1963: I 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 september 1959 för att verkställa utredning rörande den framtida användningen av de nu av marinens regionala och lokala organ disponerade markområdena, byggnaderna och anläggningarna å Skepps- och Kastellholmarna samt å Djurgår-

den och Beckholmen (se Post- och Inrikes tidn. den 8 oktober 1959):

Sehlstedt, O. A., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Christianson, G. A., f. d. generaldirektör;

Larsson, S., generaldirektör.

Sekreterare:

Berglund, S. F., kansliråd;

Holmström, E. W., förste byråintendent.

Lokal: Försvarsdepartementet, Stockholm 2; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1294).

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fö 21.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Beträffande vissa markfrågor på Djurgården m. m. har överläggningar förekommit med representanter för Djurgårdsförvaltningen, Djurgårdsnämnden och Marinkommando Ost. Till byggnadsstyrelsen har avgivits yttrande i fråga om anordnande av lokaler för den i konsthögskolan ingående arkitekturskolan inom den av sjökartebyrån disponerade byggnaden på Skeppsholmen. Härjämte har diskuterats vissa spörsmål, som äger samband med frågan angående slutlig uppställningsplats för regalskeppet Wasa. Utredningen har vidare haft förnyade ingående överläggningar med marinledningen angående marinens lokalbehov på Skeppsholmen i samband med den nya organisationen och utflyttningen.

Utredningen beträffande Beckholmen har fullföljts och delförslag förberedes till år 1964. Kontakt har härvid tagits med Stockholms stad och sjöfartsstyrelsen.

Utredningen, som i november 1962 uppdragit åt arkitektkonsult att uppgöra en principskiss över användningen av Skeppsholmen m. m., avvaktar för sitt fortsatta arbete i denna del nämnda skiss, som beräknas föreligga omkring årsskiftet 1963/64.

Utredningens arbete beräknas pågå under år 1964.

13. 1959 års besparingsutredning för försvaret (1961: I 19; 1962: I 16; 1963: I 9)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1959 för att verkställa utredning rörande besparingsmöjligheterna vid försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 28 november 1959):

Älmeby, H. V. B., överdirektör, *ordförande*;

Engfors, B. G. O., bankdirektör;

Eriksson, G. E., kassör;

Experter:

Hallin, G. E., krigsråd;

Holmgren, J. F:son, civilingenjör, f. d. verkstadsdirektör;

Palm, T., avdelningsdirektör;

Lundberg, K. A. O., direktör (tillika huvudsekreterare).

Biträdande sekreterare:

Erichson, B.-L., byrådirektör.

Lokal: Nya System AB, Kungsträdgårdsgatan 14, Stockholm 7; tel. 22 95 80, ankn. 140 (bitr. sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fö 22.

Utredningen har under tiden 1 november 1962—31 oktober 1963 haft ett sammanträde. På grund av sjukdom under år 1962 har ordföranden i november samma år under hand begärt entledigande från uppdragen att vara sakkunnig och ordförande i utredningen. Med anledning härav har utredningens arbete tills vidare vilat. I särskild skrivelse den 11 september 1963 har ordföranden formellt anhållit om befrielse från sina uppdrag.

14. 1960 års befälsstatsdelegation (1961: I 22; 1962: I 18; 1963: I 11)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1960 för verkställande av vissa organisatoriska undersökningar rörande behovet av befälspersonal inom arméns krigs- och fredsorganisationer (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1960):

Borgquist, F., seminarielärare.

Experter:

af Burén, H., överstelöjtnant;

Skeppstedt, S. H., major.

Sekreterare:

Gyllenram, K. Å. G., krigsråd.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Fredsgatan 10⁴, Stockholm C; tel. 21 04 28, 21 04 31.

Direktiven för delegationen, se 1961: I Fö 22.

Under 1963 har delegationen fortsatt och slutfört sina principiella undersökningar beträffande specialtruppernas krigs- och fredsorganisationer. Föredragningar och genomgångar i ämnet har härvid erhållits av centrala och regionala staber. Delegationen har vidare genom besök vid vissa förband inhämtat bedömningsgrunder för precisering av fredsuppgifterna även med särskild hänsyn till numera anbefalld förändrad tidsmässig spridning av repetitionsövningsverksamheten. Av delegationen begärt kompletterande underlag från arméstaben rörande sistnämnda förhållande beräknas föreligga under november månad.

Delegationen beräknas slutföra sitt uppdrag i början av år 1964.

15. 1960 års värnpliktsutredning (1961: I 23; 1962: I 19; 1963: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande värnpliktsutbildningen m. m. samt avgiva av utredningen betingade förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1960):

Gustavsson, B. T., ombudsman, led. av I kamm.

Experter:

Bergelin, S.-E. S., byråchef;

Borgquist, F., seminarielärare;

Brant-Lundin, C. L. W. S., överstelöjtnant;

Hedman, T. K.-E., högbåtsman (fr. o. m. den 1 april 1963);

Hörnquist, K. I. E., major;

Jansson, K. E., förvaltare (fr. o. m. den 1 april 1963);

Larsson, C.-O., överstelöjtnant;

Lindén, S., kommandörkapten av 1. graden;

Ljunggren, L. R. H., hovrättsassessor;

Renberg, H. V., seminarielärare;

Smedler, J.-E. G., major;

Synnergren, S. G. E., generalmajor;

Sekreterare:

Blomqvist, O. R., byråchef;

Biträdande sekreterare:

Bjule, R. E. I., major;

Nystedt, S. H., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 1 september 1963).

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Fredsgatan 10⁴; Stockholm; tel. 21 04 19 (experterna Renberg och Lindén samt bitr. sekr. Bjule) 21 04 28 (bitr. sekr. Nystedt).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 23.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har utredningen erhållit ytterligare föredragningar av försvarsstaben, bland annat belysande den närmare innebörden i vissa hänseenden av 1963 års försvarsbeslut. Vissa grenar av verksamheten vid flottan och flygvapnet har belysts genom spel som anordnats av de centrala staberna. Utredningen har vidare studerat de försök på olika områden som på framställning av utredningen under den angivna tidrymden anordnats vid samtliga försvarsgrenar. Försöken har avsett såväl grundutbildning som repetitionsövningar. De tidigare i större omfattning bedrivna intensivstudierna på fältet har under angiven period i huvudsak inskränkt sig till verksamheten vid flottan. — Utredningen har vidare gjort besök i Finland och Schweiz för studium av värnpliktsutbildningen därstädes. — Arbetet med slutlig bedömning av hop-

bragt material och utformning av konkreta förslag påbörjades under första hälften av år 1963.

Utredningen beräknar att redovisa huvuddelen av sitt utredningsuppdrag under första halvåret 1964. Beträffande därefter återstående delar av uppdraget, avseende bland annat samordningen mellan frivilligutbildning och värnpliktsutbildning samt mellan utbildningen inom krigsmakten och inom övriga delar av totalförsvaret, beräknas arbetet fortgå under år 1964.

16. 1960 års *intendenturförvaltningsutredning* (1961: I 24; 1962: I 20; 1963: I 13)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande inrättande av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1960):

Christianson, G. A., f. d. generaldirektör.

Experter:

Ahiklo, S. E. H., överstelöjtnant (t. o. m. den 8 juli 1963);

Bodin, E. A., överstelöjtnant (fr. o. m. den 9 juli 1963);

Herolf, F. O. R., överstelöjtnant;

Neumüller, J. F. C., ombudsman;

Wallenqvist, O. A., kommandörkapten av 2. graden (fr. o. m. den 9 juli 1963);

Wiik, B. E., kommandörkapten av 1. graden (t. o. m. den 8 juli 1963);

Wärnsund, S. E., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Norrman, Å. S., krigsråd.

Biträdande sekreterare:

Franzén, N. P., kapten.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Fredsgatan 10^a, Stockholm C; tel. 21 04 18.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 24.

Uppdraget utvidgades genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 april 1961 till att omfatta frågan om inrättande av en för försvaret gemensam intendenturkår. Genom beslut den 27 april 1962 föreskrev Kungl. Maj:t, att det fortsatta utredningsarbetet i kårfrågan skall bedrivas med sikte på att en gemensam kår skall inrättas för all intendenturpersonal inom krigsmakten samt att förslag skall framläggas rörande en dylik kår.

Utredningsarbetet har bedrivits fortlöpande under året.

Utredningen, vars kvarstående uppdrag omfattar frågan om inrättande av en för försvaret gemensam intendenturkår, beräknas slutföra sitt uppdrag under år 1964.

17. Utredning rörande redovisning av försvarets befästningar (1961: I 25; 1962: I 21; 1963: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande redovisning av försvarets befästningar (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1960):

Christianson, G. A., f. d. generaldirektör.

Sekreterare:

Hofvander-Insulander, I. L., byrådirektör.

Lokal: Fortifikationsförvaltningen, Tegelbacken 2, Stockholm 16; tel. lokalsamt. växel 20 15 60, rikssamt. växel 22 18 60.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 25.

Utredningsarbetet pågår och utredningsmannen eftersträvar att under första halvåret 1964 framlägga principförslag.

18. Försvarets lärarutredning (1962: I 22; 1963: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 mars och den 20 oktober 1961 för att *dels* verkställa utredning rörande vissa lärarbefattningar inom försvaret m. m. samt avgiva av utredningen betingade förslag *dels ock* verkställa utredning och avgiva förslag rörande sammanförande till en organisatorisk enhet av de uppgifter som åvila studierektorerna i försvarsgrensstaberna:

Hallin, G. E., krigsråd, *ordförande*;

af Malmborg, N. M., kansliråd;

Andersson, A. E., studierektor.

Experter:

Knutsson-Hall, T. K., major;

Jardal, C. J.-G., kapten;

Deshayes, B. A., kapten (t. o. m. den 14 maj 1963);

Behrns, T. E., kapten (fr. o. m. den 15 maj 1963).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1366), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv för utredningen, se 1962: I Fö 22.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit ett 70-tal sammanträden och företagit ett antal studiebesök.

Utredningen avgav den 21 februari 1963 utredning och förslag angående studierektorsorganisationen vid försvarsgrenarna m. m. (stencilerat betänkande, Försvarsdepartementet, 1963: 1).

Utredningen avgav vidare den 28 februari 1963 förslag till ändrade grunder för medelsanvisningen beträffande arvoden till lärare vid militära skolor och utbildningskurser. Förslaget upptogs till behandling i prop. 1963: 110 (sid. 50).

Den 30 april 1963 ingav utredningen förslag till ändring av viss maximeringsföreskrift i timarvodesbestämmelserna för försvaret (jfr Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1963).

Utredningens i föregående berättelse omnämnda betänkande angående förmåner i frivilligt instruktörsarbete inom krigsmakten upptogs till behandling i prop. 1963: 80. I anslutning till riksdagens beslut avgav utredningen den 8 maj 1963 förslag till bestämmelser i ämnet. Sådana utfärdades av Kungl. Maj:t den 17 maj 1963.

Den 19 september 1963 avgav utredningen remissutlåtande angående inrättande av en lektorstjänst vid sjökrigsskolan.

Inom utredningen pågår f. n. överväganden rörande vissa principiella problem med avseende på arbetstids- och tjänstgöringsförhållanden för lärare inom försvaret, ersättningsfrågor m. m. Utredningens ståndpunkts-taganden i denna del avses skola redovisas särskilt. Arbetet kommer där- efter att inriktas på de frågor i övrigt, som enligt direktiven ankommer på utredningen.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

19. Soldathemsutredningen (1962: I 23; 1963: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1961 för att verkställa utredning och avge förslag rörande statligt stöd åt soldathems- verksamheten och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 25 november 1961):

Gustafsson, M. G., ombudsman, led. av II kamm.

Expert:

Rosenblad, U. S., byråchef.

Sekreterare:

Nyman, K. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Försvarets civilförvaltning, Stockholm 80; tel. 63 00 60.

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fö 23.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 23 sammanträden. Studiebesök har gjorts vid soldathem och förband på Gotland, i Linköping och i Halmstad. Härvid har utredningen haft överläggningar med representanter för soldathemsorganisationer, stiftelser, myndigheter m. fl. i frågor rörande soldathemsverksamheten. Utredningen har erhållit föredragningar av skolöverstyrelsen ang. utbildning av ungdomsledare. Vidare har utredningen gjort besök i Danmark och Förbundsrepubliken Tyskland för studium av soldathemsverksamheten och därmed sammanhängande frågor.

Utredningsarbetet pågår och utredningsmannen eftersträvar att under första halvåret 1964 framlägga förslag.

20. Försvarets fastighetsförvaltningsutredning (1963: I 18)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1962 för översyn av de för försvarets fastighetsförvaltning gällande bestämmelserna: Bertman, H., byggnadsråd.

Experter:

Höijer, G., krigsråd;
Hesselblad, F. E., överdirektör;
Castemark, E. O., byrådirektör;
Perslow, G. A., major;
Hallgren, L. O., byrådirektör;
Sellin, F. I., överstelöjtnant;
Brantberger, P. G., överstelöjtnant;
Wadenholm, B. B. T., förste byråinspektör (t. o. m. den 12 september 1963);
Hasselström, C. G. M., kapten (fr. o. m. den 13 september 1963);
Almqvist, G. C. G., byggnadsdirektör;
Lovén, B., kapten;
Persson, B. E., kapten (t. o. m. den 12 september 1963);
Montelius, S. C. J., kapten (fr. o. m. den 13 september 1963);
Ålund, J. E., major.

Sekreterare:

Lindwall, K. Å., byrådirektör.

Lokal: Fortifikationsförvaltningen, Tegelbacken 2, Stockholm 16; tel. lokalsamt. växel 22 15 60, rikssamt. växel 22 18 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fö 18.

Utredningen har under verksamhetsåret hållit överläggningar i fastighetsförvaltningsfrågor med företrädare för centrala förvaltningsmyndigheter, staber m. fl. samt företagit studiebesök vid regionala och lokala myndigheter. Efter förslag av utredningen har fortifikationsförvaltningen den 7 december 1962 fastställt provisoriska instruktioner för chef för kasernvårdsavdelning, kasernunderofficer och maskinchef (motsvarande) vid lokal förvaltningsmyndighet m. m. Sedan fortifikationsförvaltningen underställt utredningen fråga rörande bestridande av kostnader för förhyrningar med medel i försvarets fastighetsfond har förslag till bestämmelser i ämnet utarbetats inom utredningen och överlämnats till ämbetsverket. Utredningen har vidare utarbetat ett förnyat utkast till fastighetsförvaltningsreglemente, vilket diskuterats med experterna, samt ytterligare en upplaga av den i föregående års verksamhetsberättelse omnämnda författningsförteckningen. Denna har som orientering utsänts bl. a. till försvarets samtliga fastighetsförvaltande myndigheter.

Vid utredningsarbetet har beaktats, att organisationen av försvarets fastighetsförvaltning kan komma att påverkas av den genom 1960 års försvars-

ledningsutredning prövade frågan om samordning på det regionala ledningsplanet inom totalförsvaret. Fastighetsförvaltningsutredningen har därför ansett sig icke böra utarbeta några slutliga förslag till fastighetsförvaltningsbestämmelser förrän kännedom vunnits om organisationens sannolika framtida utformning. I avvaktan härpå har utredningens arbete tills vidare inriktats huvudsakligen på systematisering av författningsmaterialet samt fortsatt analys av gällande bestämmelsers ändamålsenlighet med utgångspunkt i nuvarande organisation.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

21. 1962 års försvarssjukvårdsutredning (1963: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1962 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande översyn av försvarssjukvårdens ledning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 april 1962):

Engström, A. V., professor, *ordförande*;

Gyllenswärd, C. E., professor;

Rexed, B. A., professor;

Marcus, S., rättsavdelningschef;

Hasselrot, S. B., överste;

Troell, L., marinöverläkare;

Lundberg, K. U. G., flygöverläkare;

Urwitz, S. A., fältläkare.

Experter:

Nordström, K. A., överstelöjtnant;

Schildt, E. E:son, forskningsläkare (expert t. o. m. den 30 september 1963);

Åberg, B., laborator.

Sekreterare:

Ahlborg, B. O., med. lic.

Biträdande sekreterare:

Bratt, L. O., major;

Johannesson, S. G., förvaltare.

Lokal: Militärmedicinska Undersökningscentralen (MMUC), Karolinska sjukhuset, Stockholm 60; tel. 34 05 00 (ankn. 1808).

Direktiv för utredningen, se 1963: I Fö 20.

Utredningens arbete har bedrivits fortlöpande under året. Utredningen beräknar att avge delbetänkande rörande krigsmaktens förbandssjukvård under första halvåret 1964. Underlag föreligger för ställningstagande till frågan om den centrala ledningen av försvarssjukvården. Arbetsgrupper har tillsatts för att bearbeta insamlat material rörande den regionala ledningen av militärsjukvården samt rörande vissa utbildningsfrågor.

Arbetet beräknas pågå hela år 1964.

22. Utredningen rörande arbetsuppgifter m. m. för försvarets radioanstalt

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1963 för att verkställa utredning rörande arbetsuppgifter m. m. för försvarets radioanstalt:

Tham, G. S., f. d. överdirektör.

Expert:

Lindgren, A. T., laborator (fr. o. m. den 1 november 1963).

Sekreterare:

Rundquist, S. E., kapten.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Fredsgatan 10³, Stockholm C; tel. 10 72 73.

Utredningsarbetet påbörjades den 1 augusti 1963.

Utredningsmannen har under augusti och september dels samlat för utredningen erforderligt grundmaterial, dels planerat för arbetets uppläggning och genomförande.

Utredningen har under oktober vid berörda verk och myndigheter orienterat om arbetets syfte och uppläggning samt gjort framställning om föredragningar inom områden som ha samband med radioanstaltens nuvarande verksamhet.

Ifrågavarande föredragningar ha ägt rum under november och december 1963. I anslutning härtill har utredningen påbörjat en analys av den tekniska utvecklingens innebörd för radioanstaltens verksamhet på längre sikt.

Arbetet beräknas pågå under år 1964.

23. Tjänsteställningsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 maj 1963 för att verkställa översyn av tjänsteställningsförhållandena för militär personal m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juni 1963):

Paulsson, Å. B., expeditionschef, *ordförande*;

Resare, A. C. R., byråchef;

Björck, S. G., major;

Borgquist, F., seminarielärare;

Ljunggren, L. R. H., hovrättsassessor, tillika *sekreterare*.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1297), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 3 maj 1963):

Vid statsmakternas beslut år 1960 om en ny befälsordning för armén fastslogs, att den aktiva befälspersonalen skulle bestå av tre grupper — officerare, underofficerare och underbefäl. Klara avgränsningar mellan de skilda gruppernas uppgiftsområden angavs i beslutet.

I den proposition (nr 109), som låg till grund för beslutet, framhöll jag, att det vore både önskvärt och nödvändigt att befälssystemet inom de olika delarna av krigsmakten bragtes till så stor överensstämmelse som möjligt. Jag anmälde därför också min avsikt att låta verkställa en bearbetning av tjänsteställningsproblemen avseende krigsmakten i dess helhet, varvid underofficerarnas kårbenämning slutligt skulle fastställas, och att även en förändring av den aktiva underbefälskårens benämning kunde komma att aktualiseras i detta sammanhang.

Bedömningsunderlag föreligger nu i sådan omfattning att förutsättningar finns för en slutlig bearbetning av de berörda tjänsteställningsproblemen. Jag anser därför tiden nu vara inne att inhämta Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en utredning för att inom försvarsdepartementet företaga en översyn beträffande tjänsteställningsförhållandena för samtliga befälsgrupper inom krigsmakten och framlägga slutligt förslag härom.

Väglödande vid översynen av tjänsteställningsförhållandena bör vara att åstadkomma ett logiskt sammanhang mellan uppgifterna i krigsorganisationen och tjänsteställning. Den allmänna militära och sociala värderingen av krigsmaktens befälspersonal måste nämligen i princip ske utifrån uppgifterna i den organisation där de olika kategorierna sammanföres, d. v. s. krigsorganisationen. De tre aktiva befälsgruppernas — de aktiva officerarna, de nuvarande aktiva underofficerarna och det aktiva underbefälet — speciella kompetens bör beaktas. Tillbörlig hänsyn måste också tagas till reservbefälets och det värnpliktiga befälets speciella förhållanden. Vidare bör beaktas de problem som visat sig uppkomma i samband med svensk befälspersonals tjänstgöring utomlands. Det har i detta hänseende konstaterats att nuvarande regler i många fall ej ger rätt uttryck åt de svenska befälsgruppernas kompetensnivåer i jämförelse med utländsk personal, varför den svenska personalen i olika avseenden ej sällan blivit missgynnad. En utgångspunkt för arbetsgruppens arbete skall därutöver vara att de nuvarande aktiva underofficerarna skall benämnas kompaniofficerare, varvid eventuella nya tjänstebestämmelser inom den nuvarande underofficersgruppen bör sökas i nära anslutning till för gruppen gällande benämningar.

Utredningen har intill utgången av oktober 1963 haft 4 sammanträden. Arbetet befinner sig i ett materialsamlade och förberedande stadium.

Utredningens arbete beräknas bli slutfört under år 1964.

24. Krigsmaktens lärlingsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 maj 1963 för att verkställa utredning rörande krigsmaktens lärlingsskolor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Gustafsson, M. G., ombudsman, led. av II kamm., *ordförande*;

Edlund, D. R., major, led. av II kamm.;

Holmström, C.-G. S., byråchef;

Karlson, T., ombudsman.

Sekreterare:

Bohman, F., byråingenjör.

Lokal: Riksdagshuset, särskilda utskottets ordföranderum; tel. 22 46 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 31 maj 1963):

Riksdagens år 1961 församlade revisorer förordade i sin berättelse (Del I, s. 31—39) en översyn av försvarets lärlingsskolor. Statsutskottet (SU 1962: 114, s. 7) anslöt sig till revisorernas uppfattning, att en översyn av verksamheten borde komma till stånd. Vid översynen borde en ökad samordning med den civila yrkesutbildningen eftersträvas, bl. a. genom att systemet med inbyggda verkstadsskolor gavs ökad tillämpning. Det borde även övervägas vilka fördelar som kunde vinnas genom att centralisera lärlingsutbildningen yrkesgrensvis. Riksdagen (skr. 284) beslöt på utskottets hemställan att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till kända vad utskottet anfört med anledning av riksdagens revisorers ifrågavarande uttalande.

Den av riksdagen sålunda begärda översynen bör nu komma till stånd. Den bör anförtras åt en särskild utredning.

Utredningen bör ha att överse lärlingsutbildning vid industriell verksamhet inom krigsmakten.

Som utgångspunkt för sina bedömanden bör utredningen göra upp en prognos för rekryterings- och utbildningsbehoven under det närmaste decenniet. Prognosen bör grundas på fastställda materielplaner och kända utvecklingstendenser. Utredningen bör utgå från nu gällande organisation av verkstadsrörelsen. De förändringar härvidlag som kan bli aktuella, bl. a. som resultat av försvarets arbetsgrupps för teleunderhåll (FATU) arbete, bör uppmärksammas. Givetvis bör utredningen också ge akt på förändringar i yrkesutbildningen inom det allmänna skolväsendet.

Lärlingsutbildningen vid försvarets fabriksverk har också uppmärksammas av riksdagens revisorer. Utredningen bör pröva huruvida denna utbildning på lämpligt sätt kan samordnas med lärlingsutbildning för krigsmaktens industriella verksamhet. Därvid måste emellertid fabriksverkets ställning som affärsverk uppmärksammas.

Med utgångspunkt i det anförda samt under iakttagande av vad riksdagens revisorer och statsutskottet anfört i ämnet bör utredningen ha att avge förslag rörande antal och inriktning av krigsmaktens lärlingsskolor m. m. samt dessas organisation och finansiering.

Utredningsarbetet har påbörjats och beräknas fortgå under år 1964.

25. Flygträningsutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att utreda vissa frågor rörande s. k. allmän flygtränning (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1963):

Simonsson, N. V., avdelningschef.

Sekreterare:

Kourtzman, E. P., byrådirektör (fr. o. m. den 6 december 1963).

Expert:

Lehander, B. A., överstelöjtnant.

Lokal: Forsvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1117), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

Vid anmälan av propositionen nr 110 till årets riksdag upptogs vissa frågor sammanhängande med verksamheten vid Barkarby flygdepå (F 8). Därvid uttalades att man icke borde inrikta sig på att på lång sikt bibehålla transport- och helikopterflygning samt flygning med flygledningens flygavdelning vid F 8. Ät chefen för flygvapnet borde uppdragas att utreda vilka åtgärder som erfordrades för att möjliggöra, att vid F 8 från och med den 1 juli 1968 icke skulle förekomma annan flygning än sådan som är nödvändig på grund av att F 8 bibehålles som krigsbas och användes för förrådsuppställning av krigsflygplan. Kungl. Maj:t har tidigare i dag på min hemställan beslutat, att ifrågavarande uppdrag nu skall lämnas åt flygvapenchefen. I anslutning härtill vill jag anföra följande.

Den del av flygningen på F 8, som äger rum vid flygledningens flygavdelning, avser s. k. allmän flygträning. Denna form av flygtjänstgöring syftar i princip till att vidmakthålla de kunskaper och färdigheter, som erhållits vid genomgången grundläggande flygslagsutbildning. Den innefattar även en fortlöpande utbildning för att göra personalen förtrogen med utvecklingen. Allmän flygträning fullgöres på krigsflygplan, i den mån förhållandena medger detta, men i övrigt på transport-, övnings- eller skolflygplan. Ifrågavarande form av flygtjänstgöring förekommer även vid andra förband och skolor inom flygvapnet än F 8 men har särskilt stor omfattning vid detta förband. Vid den förut nämnda flygledningens flygavdelning fullgöres nämligen allmän flygträning regelmässigt av mer än 100 beställningshavare ur flygvapnet, tjänstgörande vid staber, förvaltningar och skolor m. m. i Stockholmsområdet. I avdelningen ingår 17 jetflygplan och lika många propellerplan. Omkring två tredjedelar av nyssnämnda antal förare flyger f. n. båda typerna av plan, de övriga enbart propellerplan. För ledning av flygavdelningens verksamhet och för betjäning av dess flygmateriel har enligt meddelade beslut avsetts ett betydande antal anställda.

När åtgärder nu vidtages i syfte att frilägga F 8 från bl. a. den flygning som avser allmän flygträning, är det enligt min mening angeläget att ingående pröva i vilken omfattning denna form av flygtjänstgöring oundgängligen behöver bedrivas. Uppenbara motiv för att söka nedbringa omfattningen är kostnaderna — icke minst personalåtgången — för flygplanens underhåll samt den förlust av arbetstid som uppkommer i den flygande personalens verksamhet i staber m. m. Det bör därför närmare utredas i vad mån det är nödvändigt att flygutbildad personal med aktuell flygerfarenhet avses för befattningar i krigs- och fredsoorganisationen, där sådan personal för närvarande är placerad. Med utgångspunkt häri och i nuvarande personaltillgångar bör möjligheterna att inskränka den allmänna flygträningen bedömas. Vidare bör klarläggas vilket värde som bör tillmätas allmän flygträning på äldre flygplantyper. Vid utredningen bör uppmärksamhet äg-

nas de regler, som f. n. gäller för åtnjutande av särskilda ekonomiska förmåner vid flygtjänstgöring och i vissa fall efter upphörandet av sådan tjänstgöring. Det bör undersökas huruvida dessa regler — sedda i sammanhang med statens kostnader i övrigt för flygträningen — är lämpliga eller om jämkningar bör övervägas. Förslag beträffande storleken av ifrågavarande förmåner bör dock ej framläggas.

I samband med de angivna spörsmålen torde vissa frågor rörande allmän flygträning inom armé- och marinflygorganisationerna böra upptagas. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t den 3 juni 1960, i anslutning till riksdagens beslut efter förslag i propositionen 1960: 151, utfärdat provisoriska bestämmelser om särskilda ersättningar till fast anställd personal m. fl. i flygtjänstgöring vid armén och marinen. I nämnda proposition förutsattes (bilaga C, punkt 7) att frågan om organisationen för och omfattningen av s. k. allmän flygträning borde närmare övervägas.

Uppgiften att utreda de frågor jag i det föregående angivit bör anförtros åt en särskild utredningsman. Chefen för försvarsdepartementet bör äga att ge de ytterligare anvisningar för utredningsarbetet som påkallas.

Utredningsarbetet har påbörjats och beräknas fortgå under år 1964.

26. Utredningen rörande behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 september 1963 för att pröva behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna:

Åkerman, R. O. R., generallöjtnant, *ordförande*;

Lindberg, Å. A., landssekreterare.

Expert:

Varenius, B. G. O., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Lindgren, C.-I., kapten (fr. o. m. den 23 september 1963).

Lokal: Försvarsstabens allmänna avdelning, Stockholm 90; tel. 67 95 20 (ankn. 162).

Direktiven (kungl. brev till försvarets civilförvaltning den 6 september 1963):

att en utredning skall verkställas för att förutsättningslöst pröva behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna. Därest sådan personal anses behövlig, böra de allmänna kvalifikationskraven på denna klarläggas liksom förekommande behov av särskild utbildning e. d. Befinnes militärt utbildad personal såsom militärassistenter böra knytas till länsmyndigheterna, bör utredningen lägga fram förslag beträffande personalens anställningsförhållanden, arbetsuppgifter och lydtnadsförhållanden. Vid utredningsarbetet, som bör bedrivas med utgångspunkt i att förslag i ämnet skall kunna föreligga under första halvåret 1964, skall kontakt hållas med överbefälhavaren och statskontoret samt i erforder-

lig utsträckning med överståthållarämbetet, länsstyrelserna och länsförvaltningsutredningen.

Utredningen har under september och oktober 1963 hållit 6 sammanträden. Under tiden 1 november 1963—1 januari 1964 har 5 sammanträden planlagts. Utredningen avser att under sistnämnda tid därjämte besöka ett tiotal länsstyrelser.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1964.

Socialdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1963

1. Kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggnad m. m. (1961: I In 12; 1962: I In 15; 1963: I In 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 26 maj 1939, den 10 november 1944, den 7 september 1945 och den 11 december 1953:

Rydbeck, A. V. L., överdirektör, *ordförande*;

Friberg, S. A., professor, rektor för karolinska institutet;

Larsson, E. Å., jur. doktor;

Oredsson, S. M., sparbanksinspektör (t. o. m den 14 maj 1963);

Poppius, H. D., t.f. kanslichef fr. o. m. den 15 maj 1963);

Resare, B. C. M., byråchef (fr. o. m. den 15 maj 1963).

Experter:

Biörck, K. G. W., professor;

Karlén, G. H., överdirektör.

Sekreterare:

Svedberg, J., t. f. sjukhusdirektör.

Biträdande sekreterare:

Stenfors, B. I. L., budgetsekreterare.

Kommissionen har under tiden december 1962—september 1963 hållit 9 sammanträden.

Genom beslut den 28 juni 1963 har Kungl. Maj:t bl. a. förordnat, att kommissionen skall upphöra vid utgången av september månad 1963 samt att kommissionen åvilande, kvarstående uppdrag skall övertagas av statens nämnd för förhandlingar med kommuner.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Utredning av vissa stiftelsen serafimerlasarettet berörande frågor

Förordnad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1959 att verkställa utredning i vad mån förekommande donationsvillkor inskränka förfoganderätten över de köpeskillingsmedel, som staten erhållit vid försäljningen till Stockholms stad av de stiftelsen serafimerlasarettet tillhöriga fastigheterna nr:ris 2, 3 och 4 samt 8 i kvarteret Pilträdet i Stockholm, m. m.

Uhlin, K. E., byråchef.

Sekreterare:

Råby, G., sjukhusintendent.

Utredningen har den 12 juli 1963 avgivit sitt betänkande (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1960 års försöksdjursutredning (1961: I In 45; 1962: I In 35; 1963: I In 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1960 för att — med beaktande av vad i riksdagens år 1959 församlade revisorers berättelse uttalats rörande inköp av djur för vetenskapliga försök m. m. även vad i remissutlåtanden häröver och i statsutskottets utlåtande nr 128/1960, punkten 60, anförts — i samråd med berörda myndigheter verkställa utredning rörande möjligheterna att samordna och rationalisera anskaffandet av djur för vetenskapliga försök m. m. till statliga institutioner jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Björkman, K. G., överdirektör.

Expert:

Kull, K.-E., konsulent.

Sekreterare:

Ödmann, J. C. J. W., t. f. byrådirektör.

Utredningen har den 26 juli 1963 avgivit betänkande »Om försöksdjur» (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Socialvårdskonsulentutredningen (1962: I 18; 1963: I 13)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 december 1960 för att verkställa en översyn av den regionala tillsyns- och rådgivningsverksamheten på socialvårdens område:

Pettersson, A. G., skyddskonsulent, led. av I kamm.

Sekreterare:

Eklom, N. A. A., förste länsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1962: I S 18.

Utredningen har den 15 maj 1963 avgivit betänkandet »Den statliga konsulentverksamheten på socialvårdens område» (SOU 1963: 30).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Sakkunnig för utredning av vissa frågor rörande administrationen av akademiska sjukhuset i Uppsala och Ulleråkers sjukhus m. m. (1962: I In 42; 1963: I In 30)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1961 för utredning av vissa frågor rörande administrationen av akademiska sjukhuset i Uppsala och Ulleråkers sjukhus m. m.

Rydbäck, A. V. L., överdirektör.

Experter:

Norén, L. G., sjukhusdirektör;

Persson, S. B., sjukhusdirektör.

Sekreterare:

Nygren, G. I., byrådirektör.

Den sakkunnige har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 5 sammanträden med bl. a. representanter för medicinska fakulteten i Uppsala och de berörda sjukhusen samt Uppsala läns landsting.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 december 1963 har utredningen upphört.

6. Sakkunnig för utredning av frågan om den framtida användningen av kustsanatoriet Apelviken m. m. (1962: I In 44; 1963 I In 32)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för att utreda frågan om den framtida användningen av kustsanatoriet Apelviken m. m.

Annell, E. G., överdirektör.

Experter:

Almqvist, C. G., vicekonsul;

Johansson, O. E., förvaltningsutskottsordförande;

Lindskog, A., borgmästare;

Nilsson, G. E., led. av II kamm.;

Nilsson, N. E., drätselkammarordförande.

Den sakkunnige har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden med olika intressenter.

Den sakkunnige har den 31 oktober 1963 avlämnat betänkande »Kustsanatoriet Apelviken. Betänkande om dess framtida användning» (stencilerat) samt i december 1963 förslag angående ianspråktagande av gamla lasarettet i Sollefteå för vård av vissa psykiskt efterblivna (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. Utredningen angående yrkesmedicinens organisation m. m. (1963: I In 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1961 för att utreda vård- och konsultationsbehovet inom landet för sjukdomstillstånd med yrkesmedicinsk prägel samt det behov av yrkesmedicinska sjukhusenheter, som kan föreligga på riks-, region- eller länsplanet jämte organisationen av sådana enheter:

Westling, O. J., generaldirektör.

Experter:

Björkman, S., professor;

Forssman, S. P. M., professor;

Lindgren, S. Å., docent;

Ramstén, N., ombudsman (fr. o. m. den 28 januari 1963);

Wedler, R., byråchef.

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 39.

Utredningen har under tiden november 1962—juni 1963 hållit 10 sammanträden.

Utredningen har den 26 juni 1963 avlämnat betänkande, benämnt »Yrkesmedicinska sjukhusenheter, behov och organisation» (SOU 1963: 46).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Utredningen angående åtgärder mot försumliga försörjare

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att verkställa utredning angående åtgärder mot försumliga försörjare (se Post- och Inrikes tidn. den 19 december 1962):

Svennegård, Carl J., borgmästare.

Direktiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 14 december 1962):

Den som av lättja eller liknöjdhet åsidosätter sin underhållsskyldighet mot hustru eller barn under 16 år i sådan grad, att s. k. obligatorisk socialhjälp måste lämnas någon av dem, kan enligt 41 § lagen om socialhjälp av socialnämnden föreläggas att efter sin förmåga utföra arbete i arbetshem. I 100 § barnavårdslagen stadgas, att barnavårdsnämnd kan meddela sådant arbetsföreläggande för den som av lastbarhet, vårdslöshet, lättja eller liknöjdhet så försummar sina skyldigheter mot barn, som ej fyllt sexton år, att samhällsvård måste beredas barnet, och tillika undandraget sig att fullgöra honom åliggande ersättningskyldighet för samhällsvården. Detsamma gäller den som enligt lagakraftvunnen dom eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal, är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utge underhållsbidrag till barn, som ej fyllt sexton år, men av lättja eller liknöjdhet underlåter att fullgöra denna plikt och härigenom föranleder sådan försämring av det uppehälle och den uppfostran som lagligen tillkommer barnet, att särskild åtgärd mot den försumlige prövas påkallad för att framtvinga underhållsskyldighetens fullgörande.

Arbetsföreläggande får inte meddelas den som ej fyllt 21 år. Den som intagits i arbetshem må kvarhållas i hemmet, till dess grundad anledning föreligger till antagande, att han skall söka efter förmåga fullgöra sina skyldigheter, dock inte i oavbruten följd under längre tid än ett år.

Den nu berörda rättsliga regleringen går tillbaka till 1918 års fattigvårdslag. Bestämmelserna har sedan dess inte undergått några större förändringar.

Lagstiftningen om arbetsföreläggande för försumliga försörjare har utsatts för kritik från olika utgångspunkter. Bland annat har anförts, att förfarandet inte är omgärdat med tillräckliga garantier ur rättssäkerhetssynpunkt. I samband med att reglerna om arbetsföreläggande överfördes till de nu gällande socialhjälp- och barnavårdslagarna från äldre lagar angavs uttryckligen att bestämmelserna

finge anses ha provisorisk karaktär i avbidan på det resultat vartill utredningen om administrativa frihetsberövanden kunde komma.

I sitt betänkande Rättssäkerheten vid administrativa frihetsberövanden (SOU 1960:19) föreslog utredningen en långtgående omläggning av instansordningen och förfarandet när det gäller administrativa frihetsberövanden med bland annat inrättande av särskilda socialdomstolar. I detta sammanhang framlades förslag till en särskild lag om åtgärder mot försumliga försörjare, avsedd att ersätta socialhjälpslagets och barnavårdslagets regler i detta ämne. Betänkandet har remissbehandlats inom justitiedepartementet. Det har inte lagts till grund för lagstiftning utan har jämte däröver avgivna yttranden överlämnats till förvaltningsdomstolskommittén för att tagas i beaktande vid fullgörande av dess uppdrag.

I betänkandet Samhällsfarlig asocialitet (SOU 1962:22) har en särskilt tillkallad utredningsman framlagt förslag till bestämmelser avsedda att ersätta den nuvarande lösdriverilagstiftningen. Betänkandet utmynnar i ett förslag till lag om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet. Tvångsåtgärder — innebärande behandling på anstalt — skall enligt förslaget kunna tillgripas mot dem som för ett sådant asocialt liv att uppenbar fara föreligger för allmän ordning, säkerhet eller sedlighet. Det klientel som avses med lagförslaget är företrädesvis påträngande bettlare, arbetsskygga personer med stark kriminell belastning, svårartat prostituerade och sutenörer. Däremot avses inte i och för sig klientel av typen försumliga försörjare. För anstaltsvården skall enligt förslaget arbetshemsorganisationen tagas i anspråk.

Betänkandet har remissbehandlats och bearbetas för närvarande inom inrikesdepartementet.

I en skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 november 1962 har justitieombudsmannen anført, att han under sin inspektionsverksamhet uppmärksammat allvarliga brister beträffande tillämpningen av bestämmelserna rörande arbetsföreläggande och intagning på arbetshem. I skrivelsen har justitieombudsmannen, samtidigt som han förordat vissa provisoriska åtgärder, hemställt om en utredning rörande samhällets åtgärder mot försumliga försörjare. I anslutning härtill har justitieombudsmannen ifrågasatt, huruvida ett så allvarligt ingrepp som ett frihetsberövande i form av intagning på arbetshem borde bibehållas vid en reform av lagstiftningen på detta område.

Arbetsföreläggandeinstitutet tillskapades ursprungligen som ett medel för att i görlig mån trygga försörjningen åt hustrur och barn till personer som visat bristande ansvar när det gällde att uppfylla sin försörjningsskyldighet. I en tid, då samhällets resurser för social omvårdnad var otillräckliga, hade försörjarens bidrag utslagsgivande betydelse för de underhållsberättigades möjligheter att föra en dräglig tillvaro. Det fanns därför starka motiv för kraftiga ingripanden mot försumliga försörjare. Till bilden hör också att samhället hade små möjligheter att på annat sätt verka för att försörjare, som visat bristande social anpassning, återbördades till en samhällsnyttig tillvaro.

Numera ter sig förhållandena annorlunda. Genom bidragsförskottslagstiftningen har skapats garantier för att underhållsberättigade barn erhåller bidrag till sitt uppehälle. Den utbyggda socialhjälpn garanterar envar skydd mot materiell nöd. Samhällets möjligheter att — i annan form än genom arbetsföreläggande — ta hand om och i möjlig mån återanpassa personer med asocialt levnadssätt har avsevärt ökats. En betydande del av de försumliga försörjarna torde fylla förutsättningarna för samhällsingripanden i annan ordning, t. ex. enligt nykterhetsvårdslagen.

Antalet försumliga försörjare som intages på arbetshem har under senare år successivt minskat och antalet intagna är numera litet. Lagstiftningens betydelse kan dock inte mätas enbart efter antalet intagna. Viktigast är måhända att hotet om intagning på arbetshem tvingar den försumlige att åtminstone i viss mån uppfylla sina förpliktelser. Till en mycket betydande del synes arbetsföreläggandena tillkomma på föranstaltande av kommuner såsom ett led i indrivningen av utgivna bidragsförskott hos de bidragsskyldiga.

En utredning rörande samhällets åtgärder mot försumliga försörjare bör nu komma till stånd. Skälen för och emot ett bibehållande av institutet arbetsföreläggande bör granskas och konsekvenserna av ett avskaffande av detsamma undersökas. En bedömning bör göras i vad mån andra åtgärder mot försumliga försörjare är påkallade ur samhällelig synpunkt.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningsmannen har den 4 maj 1963 avlämnat betänkande »Arbetsföreläggande» (SOU 1963: 38).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1964

9. Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggnad (1961: I In 13; 1962: I In 16; 1963: I In 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 september 1943, den 30 september 1949, den 30 december 1953, den 14 februari 1958 och den 9 januari 1959:

Birke, G. E., med. doktor, landstingsman, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Dahlberg, G., f. d. överdirektör;

Hellerström, S. C. A., professor;

Kugelberg, E. K. H., professor;

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Pehrson, C. G., sjukvårdsdirektör;

Sjögren, N. T., f. d. byråchef;

Sekreterare:

Jeppsson, J. T., t. f. byrådirektör.

Byggnadskontrollant:

Hagskog, E. H., byggnadsingenjör.

Lokal: Karolinska sjukhuset; tel. 33 41 57, 33 99 17.

Direktiven för kommittén, se 1944: I E 24.

Under år 1963 har uppförandet av nervklinikerna fortskridit så långt, att endast vissa justeringsarbeten återstår. Vidare har köksanläggningen, telefonväxeln och värmeanläggningen med undantag för installation av ny turbogenerator med tillhörande fundament färdigställt.

Ombyggnaden av kliniskt fysiologiska centrallaboratoriet, anordnandet

av nya lokaler för allergologiska kliniken samt första etappens ombyggnad av radiumhemmet har påbörjats.

Projekteringsarbetet har under året omfattat bl. a. andra etappens ombyggnad av radiumhemmet samt nybyggnad för en högvoltstation i anslutning till radiumhemmet. Beträffande personalbostäderna har projekteringsarbetet fortskridit så långt, att byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas i slutet av 1963.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 8 sammanträden in pleno, varjämte arbetsutskottet sammanträtt vid ett flertal tillfällen.

10. Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

(1961: I In 14; 1962: I In 17; 1963: I In 15)

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1952.

Av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter:

Rydbäck, A. V. L., överdirektör, *ordförande*;

Boman, K. E. R., lantbrukare, led. av I kamm.;

Grönwall, A. J. T., professor, styresman för Akademiska sjukhuset i Uppsala;

Löfberg, J. H., akademiräntmästare.

Av Uppsala läns landstings förvaltningsutskott utsedda ledamöter:

Brunsborg, E. E. lantbrukare, landstingsman;

Carlsson, A. G. A., ombudsman, landstingsman;

Elmroth, A. E., f. d. landstingsman;

Jacobsson, E. E. hemmansägare, f. d. riksdagsman.

Experter:

Aare, S. Th. B., byrådirektör;

Fors, S. R., byråchef;

Pehrson, C. G., sjukvårdsdirektör;

Rexed, B. A., professor;

Roempke, S. O., bitr. länsarkitekt;

Skoog, T. G., professor;

Ström, G. O. F., professor;

Tynelius, E. G. A., intendent;

Vahlquist, B. C., professor.

Chef för kommitténs kansli, Norén, L. G. (t. o. m. den 31 augusti 1963);

Trapp, A. A. L. (fr. o. m. den 1 oktober 1963).

Sekreterare:

Nygren, G. I., byrådirektör (t. o. m. den 30 november 1963);

Werner, K. A. G., assistent (fr. o. m. den 1 december 1963).

Adresser:

Kansli: Slottsgränd 1, Uppsala, tel. 018/117083, 140403, 110482, 142661, 139200/391.

Ordförande: Socialdepartementets kommittélokaler, Hornsgatan 15, Stockholm Sö, tel. 22 29 60.

Sekreterare: Kommitténs kansli, Uppsala, tel. 018/117083.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 5 sammanträden, varjämte arbetsutskottet sammanträtt 20 gånger.

Instruktion för kommittén är utfärdad av Kungl. Maj:t den 30 januari 1953 (ändrad den 10 oktober 1957 och den 15 februari 1963). Kungl. Maj:t har genom beslut den 10 april 1959 förordnat, att kommitténs uppdrag skall omfatta jämväl utrustningsfrågor i samband med Akademiska sjukhusets utbyggande. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 september 1961 uppdragit åt kommittén att utföra projektering av nybyggnad för Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola.

Kommittén har under år 1963 fortsatt arbetet med sjukhusets utbyggande enligt av Kungl. Maj:t den 28 juli 1958 godkänt förslag till reviderad generalplan. Under år 1962 påbörjade ny- och ombyggnadsarbeten har sålunda fortgått programenligt. Vidare har nybyggnad för en infektionsklinik påbörjats. Ombyggnaden av psykiatriska kliniken har genomförts. Dessutom har vissa förberedande arbeten utförts. Enligt Kungl. Maj:ts medgivande den 6 september 1963 har under hösten 1963 påbörjats andra etappen av den nya sjuksköterskeskolan, omfattande undervisningslokaler, elevrum, samlingslokaler m. m.

Under året har projekteringsarbetet för en radioterapeutisk klinik m. m. slutförts. Med hänsyn till den snabba utvecklingen på medicinens och sjukvårdens område pågår en överarbetning av generalplanen.

11. *Sinnessjuklagstiftningskommittén* (1961: I In 16; 1962: I In 19; 1963: I In 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1954 för att verkställa utredning av vissa rättssäkerhetsfrågor inom sinnessjukvården jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juni 1954):

Bexelius, T. A., justitieombudsman, *ordförande* i nedan angiven sakkunnigkommitté.

Sekreterare:

Nordqvist, H. V. H., hovrättsråd.

Expert, tillika biträdande sekreterare:

Holmberg, N. E. G., hovrättsassessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 7; tel. 21 02 27 (biträdande sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1955: I In 48.

Kungl. Maj:t har den 27 juni 1957 uppdragit åt utredningen att, i samband med utredningens tidigare erhållna uppdrag, verkställa en fullständig översyn av sinnessjuklagstiftningen och i anslutning därtill utfärdade föreskrifter (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juli 1957).

Med stöd av bemyndigande samma dag tillkallade ytterligare sakkunniga: Elmgren, B. F., rektor, led. av I kamm.; Gustafsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.; Hamrin, R. Y., chefredaktör, led. av II kamm.; Magnusson, E. O. B., hemmansägare, led. av II kamm.; Nordqvist, H. V. H., se ovan, *vice ordförande*; Osterman, E. G. E., överläkare, f. d. riksdagsman; Åmark, C. E., överläkare.

Tilläggsdirektiv för utredningen, se 1958: I In 27.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 sammanträtt 10 dagar, varjämte kommitténs arbetsutskott hållit 11 sammanträden.

Arbetet med färdigställande av lagtext och motiv pågår.

Kommittén beräknar att kunna slutföra sitt arbete omkring den 1 april 1964.

12. Karolinska sjukhusets utrustningskommitté (1961: I In 17; 1962: I In 20; 1963: I In 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 mars 1955 för att handhava de frågor om utrustning av nytillkommande kliniker och institutioner vid karolinska sjukhuset, som hänskjutes till kommittén för handläggning:

Aare, S. Th. B., byråchef, *ordförande*;
Birke, G. E., med. doktor, landstingsman, f. d. riksdagsman;
Edwall, E. H. A., kamrerare;
Johansson, O. F., sjukhusintendent.

Experter:

Dahlström, Greta, förste byråinspektör;
Ericsson, H. M. laborator.

Sekreterare:

Jeppsson, J. T., t. f. byrådirektör.

Lokal: Karolinska sjukhuset; tel. 33 23 66, 33 36 94 eller växel 34 05 00.

Upphandling av utrustning för bakteriologiska, kemiska och fysiologiska centrallaboratorierna, blodgivarcentralen, alkoholkliniken, institutionen för teoretisk alkoholforskning samt neurologiska och neurokirurgiska kliniker-na med undantag för vissa laboratorielokaler har fortskridit enligt uppgjord plan.

Förslag till inventarieutrustning i samband med om- och tillbyggnader dels av allergologiska kliniken, dels i en första byggnadsetapp av radiumhemmet har överlämnats den 14 februari 1963. Utrustningsanskaffningen för radiumhemmet har därjämte påbörjats.

Arbetet med upprättande av utrustningsförslag för vissa laboratorielokaler i neurokirurgiska kliniken pågår.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 15 sammanträden, varjämte kommitténs arbetsutskott sammanträtt vid åtskilliga tillfällen.

13. *Uredningen om den framtida verksamheten vid Norrbackainstitutet*
(1961: I In 21; 1962: I In 22; 1963: I In 18)

Tillkallade den 28 januari 1957 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1956 för att utreda frågan om förläggande till Norrbackainstitutet av viss medicinsk rehabiliteringsverksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 september 1956):

Montell, J. E. O., överdirektör, *ordförande*;

Andersson, N. S. E., docent;

Butler, P., överläkare;

Nilsson, K. A., kamrer;

Parenius, M. P., avdelningschef.

Expert:

Bergh, E. A., byråchef.

Sekreterare:

Lingren, G. W., byrådirektör.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen; tel. 54 05 20.

Direktiven för utredningen, se 1958: I In 45.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 icke hållit något sammanträde.

Utredningsarbetet vilar i avvaktan på en ny generalplan för karolinska sjukhusets utbyggnad. Denna plan beräknas komma att framläggas under våren 1964.

14. *1957 års epileptikerutredning* (1961: I In 24; 1962: I In 25;
1963: I In 19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1957 för att verkställa utredning om Margarethahemmets framtida ställning inom epileptikervården och inrättande av en epileptikeranstalt i Norrland samt härav föranledda frågor rörande vårdbehovet för epileptiker och dess tillgodo-seende ävensom därmed sammanhängande spörsmål:

Öhman, G. B., överdirektör.

Expert:

Herrlin, A. K.—M., medicinalrådsassistent.

Sekreterare:

Vrethammar, K. H., t. f. byråchef.

Lokal: Överstyrelsen för yrkesutbildning, Valhallavägen 191; tel. 67 93 00.

Under år 1963 har särskild uppmärksamhet ägnats åt det totala behovet av vårdplatser vid epileptikeranstalter. Undersökningar har genomförts angående det aktuella klientelet vid epileptikeranstalterna, bl. a. med hänsyn till de intagnas kön, ålder och hemort. Förekomsten av epilepsisjuka barn inom vissa skoldistrikt har utretts. Experten och sekreteraren har uppgjort ett principförslag som är under bearbetning.

Utredningen beräknas vara slutförd senast den 1 juli 1964.

15. Barnanstaltsutredningen (1961: I 10; 1962: I 8; 1963: I 5)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 maj 1958 för att undersöka möjligheterna att vid anstalter med barnklientel så långt möjligt uppnå enhetlighet i fråga om standarden i olika avseenden samt för utredning av andra därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 14 maj 1958).

Wallentheim, Annie E. E., led. av I kamm., *ordförande*;

Eriksson, Nancy M., led. av II kamm.;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Hallerby, N. E., redaktör;

Kajser, R. G. S., lasarettsläkare, led. av I kamm.;

Nilsson, L. G., landstingsdirektör;

Winther, O. W. G., t. f. budgetsekreterare.

Experter (för vissa frågor):

Michanek, G. D., sekreterare (fr. o. m. den 26 april 1963);

Sandels, Stina K., docent;

Schyl-Sekund, Gertrud S., forskningsassistent.

Sekreterare:

Michanek, G. D., sekreterare (t. o. m. den 25 april 1963);

Åsberg, L. E., sekreterare (fr. o. m. den 26 april 1963).

Biträdande sekreterare:

Åsberg, L. E., sekreterare (t. o. m. den 25 april 1963);

Karlsson, U., soc. stud. (fr. o. m. den 1 april 1963).

Lokal: Socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 21 00 99, 21 03 17.

Direktiven för utredningen, se 1959: I S 23; 1962: I S 8.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 7 sam-

manträden, varav ett under tre dagar. Därjämte har utredningen gjort studiebesök under fyra dagar till barnanstalter av skilda slag i landet. Programmet för utredningens besök vid ca 125 institutioner är därmed slutfört.

Som ett led i kartläggningen av tillstånd och behov vid barnanstalterna har utredningen utfört en undersökning om standarden i olika avseenden vid samtliga institutioner som omfattas av utredningens översyn.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1964.

16. Socialpolitiska kommittén (1961: I 11; 1962: I 9; 1963: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 maj 1958 för en socialpolitisk översyn (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juni 1958):

Michanek, E. N., statssekreterare, *ordförande*;

Bengtson, T. S., redaktör, led. av I kamm.;

Bengtsson, I. B., led. av II kamm.;

Bystedt, Britt-Marie, sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation (fr. o. m. den 23 februari 1963);

Hallström, H. G. F., ordförande i Svenska kommunalarbetsareförbundet;

Hydén, S. O., direktör i Svenska arbetsgivareföreningen;

Nilstein, A. H., förste sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation (t. o. m. den 22 februari 1963);

Nyhage, H. B., folkskollärare, f. d. riksdagsman;

Rimmerfors, A. E., socialsekreterare, led. av II kamm.;

Sjövall, Elisabet, poliklinikläkare, led. av II kamm.;

Tilert, C. R., byråchef.

Experter:

Björhammar, C. A., byråchef (fr. o. m. den 20 april 1963);

Holmstedt, G. F., byråchef;

Odelberg, A. A., med. dr (fr. o. m. den 1 mars 1963);

Peterson, L. E., budgetsekreterare (fr. o. m. den 29 juni 1963);

Steneborn, H. A., förste länsassessor;

Svenson, S. G., kansliråd;

Tranell, E. O. B., byråchef (fr. o. m. den 6 mars 1963);

Åström, L.-Å. E., t. f. statssekreterare.

Huvudsekreterare:

Forslund, E. B., byrådirektör.

Lokal: Socialdepartementet; tel. (sekr.) lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1139); (bitr. sekr.) tel. 10 60 37, 20 79 32.

Direktiven för kommittén, se 1959: I S 24.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 10 sammanträden.

Under året har utförts en analys av statistiska centralbyråns undersökning beträffande personer med låga inkomster 1958—1959 med särskild hänsyn till innebörd och verkningar av inkomstprövningsregler i socialpolitiken. Analysen har delgivits allmänna skatteberedningen och tjänat som underlag för kommitténs utlåtande över studiehjälpsutredningens betänkande Bättre studiehjälp (SOU 1963: 48).

I samarbete med studiehjälpsutredningen har under året även utarbetats en promemoria angående åldersregler inom skatte- och socialpolitiken samt exempel på sammanlagd effekt av vissa 16-årsregler m. m. Promemorian har redovisats som bilaga till studiehjälpsutredningens ovan nämnda betänkande.

Arbete pågår med en redogörelse för en kartläggning av vården av handikappade. Vidare behandlas frågor rörande social forskning, åldringsbostäder, hemhjälp o. d. för åldringar och invalider samt ålderdomshem. En särskild vårdlagstiftning diskuteras.

Kommittén har avgivit följande betänkanden: Hemmadöttrar, undersökningar och förslag (december 1962; stencilerat), Vårdbidrag för svårt handikappade barn (den 19 april 1963; stencilerat), Aldringsvårdens läge (juli 1963; SOU 1963: 47), Statligt stöd till byggande av sjukhem (november 1963; stencilerat) och Trygghet för barns underhåll (november 1963; stencilerat).

Kommittéarbetet fortsätter under år 1964.

17. 1959 års undersökning av arbetstidsförkortningens verkningar (1961: I 13; 1962: I 10; 1963: I 7)

Kungl. Maj:t uppdrog den 20 september 1957 åt socialstyrelsen att undersöka den av 1957 års riksdag beslutade arbetstidsförkortningens ekonomiska och sociala verkningar (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1957). Genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 mars 1959 befriades socialstyrelsen från uppdraget.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag för att fullfölja ifrågavarande undersökning:

Faxén, K.-O., docent, *ordförande*;

Holmberg, P. H. A., fil. kand.;

Nilstein, A. H., förste sekreterare.

Sekreterare:

Åberg, Y., fil. lic.

Lokal: Socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7, tel. 20 73 21.

Direktiven för utredningen, se 1958: I S 4.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 4 sammanträden.

Utredningen har den 15 mars 1962 avgivit betänkande »Arbetstidsförkortningens omfattning och utläggning» (SOU 1962: 17).

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1964.

18. *Mentalsjukvårdsberedningen* (1961: I In 35; 1962: I In 28; 1963: I In 21)

Kungl. Maj:t bemyndigade den 5 juni och den 29 oktober 1959 chefen för inrikesdepartementet bl. a. att tillkalla *dels* högst 7 sakkunniga att såsom en särskild beredning inom inrikesdepartementet biträda vid handläggning av frågorna om mentalsjukvårdens utbyggande och upprustning jämte därmed sammanhängande spörsmål *dels* ock en delegation om högst nio ledamöter för att biträda beredningen vid handläggning av byggnads- och utrustningsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1959). Genom beslut den 28 juni 1963 förordnade Kungl. Maj:t med tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1963, att mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation skulle upplösas *samt* att åt nämnda delegation lämnade uppdrag i stället skulle avse mentalsjukvårdsberedningen. Antalet ledamöter i mentalsjukvårdsberedningen fastställdes därvid till högst 9.¹

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963:

Brunnberg, H. A., professor, *ordförande*;

Enmark, A., förbundsordförande;

Lindh, T. B. E., byråchef;

Ljungberg, E. G. L., docent, medicinalråd;

Lundquist, G. A. R., laborator, överläkare;

Söderqvist, B. O. A., expeditionschef;

Nygren, G. I., byrådirektör (suppl. för Söderqvist).

Experter:

Aare, S. Th. B., byråchef;

Björck, P. B. T., med. doktor;

Brolinson, J. E. A., förvaltningsdirektör (t. o. m. den 30 september 1963);

Bunner, T. Å. G., byggnadsråd;

Frey, T. S:son, professor, överläkare;

Gerle, B. O., docent, överläkare;

Hedvall, Rut, instruktionssköterska;

Lagervall, A. G., byrådirektör;

Larsson, T. K. L., försäkringsdirektör, med. doktor;

Lauritzen, F. K., byggnadsdirektör;

Lindberg, U. G., t. f. avdelningsdirektör;

Marknäs, N. S. V., avdelningsdirektör;

¹ Beträffande uppgift å mentalsjukvårdsberedningens samt dess byggnads- och utrustningsdelegations ledamöter under tiden 1 januari—30 juni 1963 hänvisas till föregående års riksdagsberättelse.

Mårdh, G. A., byggnadsråd;
 Osterman, E. G. E., överläkare;
 Rylander, C. G., professor;
 Sjunnesson, N. S., sjukhusintendent;
 Strandlund, K. B., byrådirektör;
 Wretmark, G. E., docent, lasarettsläkare;
 Åmark, C. E., docent, överläkare.

Sekreterare:

Frithiof, L.-A., t. f. byrådirektör;
 Wadenstein, L. H., byråintendent (t. o. m. den 31 december 1963);
 Helander, K. S. U., förste byråsekreterare.

Hos beredningen anställda:

Eklund, H. H., assistent;
 Karlsson, E. O. A., assistent.

Lokal: Sveavägen 13—15; tel. 24 32 30 (växel); 11 78 95 (t. f. byrådirektören Frithiof).

Direktiven för beredningen, se, i tillämpliga delar, 1960: I In 49.

I samråd med medicinalstyrelsen och beredningens expert, professor C. G. Rylander, pågår programmeringsarbetet för rättspsykiatriska kliniker jämte undersökning angående lämpliga förläggningsplatser för desamma. Resultaten härav beräknas kunna redovisas i början av år 1964.

För den fortsatta upprustningen av mentalsjukvården har bl. a. i beredningens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64 efter förhandlingar med respektive landsting framlagts principförslag om kombinerade mental- och kroppssjukvårdsenheter i Norrtälje, Värnamo och Varberg.

Genom beslut den 31 maj 1963 har Kungl. Maj:t uppdragit åt beredningen att framlägga förslag till fortsatt upprustning av mentalsjukvården.

Beredningens expertgrupp för den öppna vården har under år 1963 fortsatt sitt uppdrag att utreda frågan om en försöksvis organiserad öppen vård vid de statliga mentalsjukhusen. Försöksverksamhet med dagsjukhusvård och öppna mottagningar har fortsatt vid vissa sjukhus. Därjämte har försök med industriell arbetsterapi förberetts vid två av sjukhusen.

Beredningen har i samråd med landstingen i Kristianstads och Västmanlands län föranstaltat om en gemensam patientinventering att tjäna som underlag för en bedömning av vårdbehovet i olika former för psykiskt sjuka inom respektive landstingsområden. Under år 1963 har resultaten av nämnda inventeringar delgivits beredningen.

Under tiden januari—juni 1963 har den förutvarande mentalsjukvårdsberedningen hållit ett sammanträde, varjämte dess byggnads- och utrustningsdelegation under samma tid hållit 7 sammanträden, förberedda av delegationens arbetsutskott. Olika expertdelegationer har hållit ett flertal sammanträden.

Under tiden juli—december 1963 har den nuvarande beredningen hållit 15 sammanträden, varjämte olika expertdelegationer hållit ett flertal sammanträden.

19. *Mentalsjukvårdens personaldelegation* (1961: I In 35; 1962: I In 28; 1963: I In 21)

Kungl. Maj:t bemyndigade den 5 juni 1959 och den 17 maj 1963 chefen för inrikesdepartementet att, såvitt nu är i fråga, tillkalla högst 8 sakkunniga för att såsom en särskild delegation biträda dåvarande mentalsjukvårdsberedningen vid utredning rörande personalorganisationen vid statens mentalsjukhus jämte därmed sammanhängande spörsmål. Genom beslut den 28 juni 1963 förordnade Kungl. Maj:t, att personaldelegationen skulle fortsätta sitt arbete såsom en självständig utredning, som hade att direkt till chefen för socialdepartementet redovisa sitt arbete.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts ovannämnda bemyndiganden:

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör, *ordförande*;

Amark, C. E., docent, överläkare, *vice ordförande*;

Andrée, T., landstingsman (fr. o. m. den 18 maj 1963);

Emers, Jane I. J., byråinspektör;

Enmark, A., förbundsordförande;

Persson, S., ombudsman (fr. o. m. den 18 maj 1963);

Persson, S. B., sjukhusdirektör;

Söderqvist, B. O. A., expeditiöschef.

Experter:

Franzén, Margareta, kurator;

Israel, J., docent;

Olsson, Gertrud, instruktionsköterska;

Royen, S. N. H., organisationsdirektör;

Zetterström-Lagerwall, Ingegerd M., direktör.

Sekreterare:

Fagring, R. S., byrådirektör.

Bitr. sekreterare:

Andersson, K. B. G., notarie (fr. o. m. den 10 januari 1963).

Lokal: Sveavägen 13—15; tel. 24 32 30.

Direktiven för delegationen, se, i tillämpliga delar, 1960: I In 49.

Personaldelegationen har den 5 mars 1963 avgivit betänkandet »Mentalsjukhusens personalorganisation. Del 1. Intervju- och frekvensundersökningar m. m.» (SOU 1963: 24)

Delegationen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 21 sammanträden.

Delegationen beräknas komma att under år 1964 avgiva sitt huvudbetänkande med synpunkter och förslag rörande en ny personalorganisation vid mentalsjukhusen.

20. *Kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Lund och Malmö*
(1961: I In 37; 1962: I In 29; 1963: I In 22)

Tillkallade den 1 oktober 1959 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni samma år för att på statens vägnar *dels* upptaga förhandlingar med Malmöhus läns landsting och Malmö stad angående vissa i bemyndigandet särskilt angivna frågor, *dels ock* i övrigt förhandla med landstinget och staden angående sådana frågor, som äger samband med den medicinska undervisningens och forskningens anordnande i Lund och Malmö:

Wulff, K. E., generaldirektör, *ordförande*;

Rydbeck, A. V. L., överdirektör;

Waldenström, J. G., professor.

Sekreterare:

Jansson, Sture E., e. byråchef.

Biträdande sekreterare:

Risberg, S. A., e. förste byråsekreterare.

Lokaler: Bankinspektionen; tel. 24 21 20 (ordföranden); Stora Nygatan 14; tel. 10 15 50 (sekreteraren).

Kommissionen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 17 sammanträden.

Den 1 november 1962 kvarstod följande efter den 1 oktober 1959 lämnade uppdrag:

den 13 maj 1960 att upptaga förhandlingar med Malmö stad angående frågan huruvida staten eller staden slutligen bör svara för vissa evalveringsersättningar;

den 5 maj 1961 att *dels* upptaga förhandlingar med Malmöhus läns landsting och övriga vederbörande om avveckling av nuvarande statsbidrag till driften av centralanstalten för radioterapi vid lasarettet i Lund, *dels* upptaga förhandlingar med Malmö stad om träffande av de överenskommelser, som må erfordras vid ett genomförande av ifrågasatt ökning av den årliga intagningen i de propedeutiska och kliniska ämnena till 160 studerande vid den medicinska fakulteten i Lund.

Kungl. Maj:t har därefter åt kommissionen ytterligare uppdragit att upptaga förhandlingar med Malmöhus läns landsting beträffande:

vissa frågor angående uppförande och drift av en bakteriologisk institution vid universitetet i Lund (den 14 december 1962);

de frågor, som äger samband med tillkomsten av nybyggnad för radiofysiska institutionen vid universitetet i Lund (den 25 januari 1963);

fördelningen mellan staten och landstinget av kostnaderna för vissa kulvertarbeten i samband med uppförandet av den barnpsykiatriska kliniken vid lasarettet i Lund (den 15 mars 1963);

fördelningen mellan staten och landstinget av kostnaderna för byggnadsstapperna C och D av centralblocket vid lasarettet i Lund (den 6 september 1963).

I skrivelse den 10 december 1962 har kommissionen efter förhandlingar framlagt förslag till lösning av vissa frågor rörande tillämpningen av 1952 års avtal mellan staten och Malmö stad angående medicinsk undervisning och forskning vid Malmö allmänna sjukhus.

Med skrivelse den 12 februari 1963 har kommissionen för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett den 21 januari 1963 med delegerade för Malmö stad ingånget avtal angående Malmö allmänna sjukhus, genom vilket såväl uppdraget rörande ökad läkarutbildning som frågan om evalveringsersättning löstes.

Rörande de återstående uppdragen pågår i samtliga fall förhandlingar med Malmöhus läns landsting samt — i fråga om centralanstalten för radioterapi — dess medintressenter. Dessa förhandlingar beräknas kunna slutföras under år 1964.

21. Statens ungdomsråd (1961: I 16; 1962: I 11; 1963: I 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 november 1959 för att samordna och stimulera de frivilliga organisationernas arbete bland ungdom och för ungdomsfostran samt för att främja samverkan med motsvarande verksamhet från de berörda myndigheternas sida ävensom med hem och skola:

Carlstein, Rune, stadskassör, led. av II kamm., *ordförande*;

suppl.: Stenberg, Nils, direktör;

Andrén, Ingrid, fru;

suppl.: Mundebo, Ingemar, lektor;

Arvidsson, Ebbe, rektor;

suppl.: Bengtson, Bo, direktör;

Berg, Vilhelm, sekreterare;

suppl.: Forssner, Sarah, sektionschef;

Engström, Stina, civilekonom;

suppl.: Ström, Turid, pol. mag.;

Eriksson, Allan, förbundssekreterare;

suppl.: Sandehult, Inga, fru;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör (t. o. m. den 5 april 1963);

Tholin, Bertil, stadssekreterare (fr. o. m. den 6 april 1963);

- suppl.: Sterne, Gösta, disponent;
 Husén, Torsten, professor;
 suppl.: Mårtensson, Ivan, kriminalkommissarie;
 Högemark, Karl, studierektor (t. o. m. den 9 september 1963);
 Uddman, Ralph, studierektor (fr. o. m. den 10 september 1963);
 suppl.: Heffler, Hugo studierektor (t. o. m. den 9 september 1963);
 Dahlin, Sven, studieombudsman (fr. o. m. den 10 sept. 1963);
 Johansson, Erland, fil. mag.;
 suppl.: Hellberg, K.-E.;
 Kyling, Folke, borgarråd;
 suppl.: Ericson, Gerhard, ungdomsintendent;
 Lindqvist, Alvar, förbundssekreterare;
 suppl.: Lind, Ernst, riksinstruktör;
 Lund, Ragnar, undervisningsråd;
 suppl.: Gråby, Lars, konsulent;
 Mattsson, Roland, gymnastikdirektör;
 suppl.: Wiklund, Torsten, överste (t. o. m. den 5 april 1963);
 Ahlström, Arne, rikskonsulent (fr. o. m. den 6 april 1963);
 Molin, Rune, sekreterare;
 suppl.: Segerström, Ingrid, förbundssekreterare;
 Nilsson, Margret, fru, f. d. riksdagsledamot;
 suppl.: Wedin, Nils, J., förbundsordförande;
 Rosén, Göta, byråchef;
 suppl.: Hasselrot, Brita, byråchef;
 Ström, Ingmar, direktör;
 suppl.: Andersson, Ingrid, barnavårdsombud;
 Åkerman, Fredrik, direktör;
 suppl.: Hellström-Olsson, Rosa, fru;
 Östlund, Harry, fil. mag.;
 suppl.: Tapper, Karl-Herman, rektor.
 Sekreterare:

Andersson, Harry, socionom.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 tr., Stockholm C; tel. 20 80 43.

Ungdomsrådet har inom sig utsett ett *arbetsutskott*, bestående av, Carlstein, ordförande, André, Johansson, Lund, Mattsson, Molin, Rosén, Ingmar Ström och Östlund, samt, såsom suppleanter, Arvidsson, Gerhard Ericson, Allan Eriksson, Gråby, Hasselrot, Lindqvist och Turid Ström.

Ungdomsrådet deltagar i planläggningen av den upplysningsverksamhet rörande tobaksrökningens skadeverkningar, som medicinalstyrelsen (prop. 1963: 77) fått i uppdrag att genomföra i samråd med ungdområdet.

Sedan någon tid tillbaka har ungdomsrådets organisations- och arbetsformer varit föremål för utredning av en inom ungdomsrådet tillsatt ar-

betsgrupp. Förslag till ny organisations- och arbetsform för rådet har överlämnats till Kungl. Maj:t den 11 december 1963.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har ungdomsrådet hållit 7 sammanträden. Arbetsutskottet har under samma tid hållit 9 sammanträden.

Delegationen för viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juli 1961 har uppdragits åt statens ungdomsråd att vara samordnande och rådgivande organ för den upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor, i syfte att främja ungdomens anpassning i samhället, vilket förutsattes komma till stånd enligt prop. 1961: 104. Dessutom skall ungdomsrådet ta de initiativ och vidta de åtgärder i övrigt, som finnes påkallade för en intensifierad sådan upplysningsverksamhet. För det närmare fullgörandet av ifrågavarande uppdrag har utsetts en delegation för upplysningsverksamheten. Den har f. n. följande sammansättning:

Carlstein, Rune, stadskassör, led. av II kamm., *ordförande*;

Mattsson, Roland, gymnastikdirektör;

Ström, Turid, pol. mag.

Ersättare:

Gråby, Lars, konsulent;

Johansson, Erland, fil. mag.

Adjungerade ledamöter:

Holmberg, Göran, redaktör;

Lundgren, Rolf, redaktionschef.

Sekreterare:

Andersson, Harry, socionom.

Lind, Ernst, riksinstruktör (fr. o. m. den 1 april 1963).

Lokal: Se Statens ungdomsråd.

Ungdomsrådet har påbörjat produktion av film i ungdomsfrågor m. m. Vidare planlägger rådet bl. a. en kampanj för ledare inom ungdomsarbetet, varvid samarbete sker med Sveriges radio/TV, som kommer att medverka i kampanjen. Dessutom planlägges en upplysningsverksamhet för ökat föräldraansvar för ungdomens fostran.

22. Kroppssjukvårdens statsbidragsutredning (1961: I In 42; 1962: I In 32; 1963: I In 23)

Tillkallade den 13 maj 1960 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 april 1960 för att verkställa översyn av statsbidragssystemet på kroppssjukvårdens område jämte därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 8 april 1960) samt — utvidgat uppdrag jämlikt Kungl.

brev den 13 september 1963 — jämväl översyn av utgående statsbidrag till psykiatriska lasarettskliniker, till anstalter för lättskötta psykiskt sjuka, psykiskt efterblivna, epileptiker, psykopatiska och nervösa barn samt till psykisk barna- och ungdomsvård ävensom de övriga statsbidrag, som utredningen finner kunna behandlas i förevarande sammanhang:

Olsson, S. O. B., generaldirektör, *ordförande*;

Björkquist, E. G. A., överdirektör;

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör;

Lindberg, N. O., kansliråd;

Olerud, E. H., sekreterare;

Söderqvist, B. O. A., expeditionschef.

Sekreterare:

Esseen, J. A. B., direktörsassistent.

Lokal: Hallands läns landstings kansli, Stationsgatan 48 A, Halmstad; tel. 243 00 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1961: I In 42.

Utredningen har under tiden december 1962—november 1963 hållit 5 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första hälften av år 1964.

23. Utredning för översyn av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna (1963: I In 21)

Kungl. Maj:t har den 2 februari 1961 uppdragit åt mentalsjukvårdsberedningen att verkställa en översyn av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna jämte därmed sammanhängande spörsmål. Därefter har Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 uppdragit åt chefen för rättsavdelningen i inrikesdepartementet S. F. Nordlund — vilken den 7 februari 1963 av chefen för inrikesdepartementet tillkallats att såsom expert biträda mentalsjukvårdsberedningen med särskild uppgift att i ordförandes ställe leda beredningens arbete med översyn av nämnda lag — att såsom särskild sakkunnig och med biträde av de experter och sekreterare, som tidigare för detta ändamål tillkallats åt mentalsjukvårdsberedningen, fullfölja ifrågasvarande översyn. Sålunda har tillkallats:

Nordlund, S. F., rättsavdelningschef.

Experter:

Bengtsson, G. T. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Forssman, H. A., professor, överläkare;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Grunewald, K. R., t. f. överinspektör;

Larsson, J. M. I. A., rektor;

Nordfors, G. M., rektor (suppl. för Larsson);

Wessman, O. L. S., särskoleinspektör.

Sekreterare:

Westin, N. O., t. f. förste byråsekreterare.

Lokaler: Inrikesdepartementet; tel. 22 45 00 (Nordlund); inrikesdepartementets kommittélokaler, Dröttninggatan 21; tel. 24 55 00 (sekreteraren).

Utredningen har under tiden februari—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1964.

24. *Kommittén för behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna*
(1962: I 20; 1963: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för att utreda frågan om behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1961):

Bexelius, E. G., generaldirektör, *ordförande*;

Blomberg, R. A., rektor, tillika *sekreterare*;

Grunewald, K. R., t. f. överinspektör;

Johannesson, I. V., lektor, docent;

Lindskog, G. U. B., docent;

Sveri, K., docent.

Bitr. sekreterare:

Persson, T. I., förste assistent.

Lokal: Socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 21 61 04.

Direktiven för utredningen, se 1962: I S 20.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 14 sammanträden.

Kommittén beräknar slutföra sitt arbete under första kvartalet 1964.

25. *1961 års utredning om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever* (1961: I 21; 1962: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för utredning av frågan om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1961):

Rosén, Göta, byråchef, *ordförande*;

Sjövall, Elisabet, med. lic., poliklinikläkare, led. av II kamm.;

Tågmark, A., f. d. rektor.

Experter:

Gordan, K., fil. lic. (fr. o. m. den 30 november 1963);

Grunewald, K. R., med. lic., t. f. överinspektör.

Sekreterare:

Mattson, O. R., sekreterare.

Biträdande sekreterare:

Nilsson, K. G., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 1 mars 1963).

Lokal: Socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 11 22 76 (sekr.) och Socialstyrelsen, Stockholm 2; tel. 22 12 00 (bitr. sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1961: I S 21.

Utredningen som under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 10 sammanträden, har den 28 juni 1963 avlämnat delbetänkandet »Vård utom ungdomsvårdsskola — organisation och principer» (stencilerat).

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört omkring den 30 juni 1964.

26. Yrkesskadetredningen (1962: I 22; 1963: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för att göra en översyn av lagstiftningen om yrkesskador (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1961):

Samuelsson, Yngve, generaldirektör, *ordförande*;

Hultström, Leif A. I., t. f. överdirektör;

Hydén, Sven O., direktör;

Nilsson, Harald, förbundsordförande;

Werner, Gunnar, direktör;

Experter:

Engström, Martin, byråchef

Wentz, Nils Olof, hovrättsassessor.

Sekreterare:

Blomdahl, Sven, t. f. försäkringsråd

Lokal: Försäkringsrådet, Nybrogatan 57; tel. 60 94 59 eller 61 26 40.

Direktiven för utredningen, se 1962: I S 22.

Utredningen i sin helhet har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 13 sammanträden. Därjämte har vid ett flertal tillfällen överläggningar ägt rum mellan ordföranden, enskilda ledamöter och experter.

Arbetet beräknas fortsätta under år 1964.

27. Samarbetskommittén för behandling av frågan om utbildning av viss sjukvårdspersonal (1962: I In 39; 1963: I In 29)

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1961 uppdragit åt medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning att i samråd med vederbörande kommunförbund snarast möjligt anordna utbildning för eller i förekommande fall utöka befintlig utbildning för laboratoriepersonal,

röntgenpersonal och annan sjukvårdspersonal, som kan avlasta eller ersätta personal med sjuksköterskeutbildning.

Ämbetsverken har för uppdragets fullgörande tillsatt en samarbetskommitté till vilken också tillfälliga experter knutits.

Sekreterare:

Strandberg, Margit, förste byråsekreterare.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen, Stockholm; tel. 54 05 20.

Kommitténs arbete beräknas kunna slutföras under år 1964.

28. *Smittlagstiftningsutredningen* (1962: I In 43; 1963: I In 31)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för att verkställa översyn av lagstiftningen om smittsamma sjukdomar jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Rahm, A. H. B., byråchef.

Experter:

Dahlström, G., docent, överläkare;

Ehinger, A., länsläkare;

Hellerström, S. C. A., professor;

Ström, J., docent, överläkare;

Tottie, M., med. lic.;

Zetterberg, B. I., professor.

Sekreterare:

Tengwall, J. O., byrådirektör.

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00.

Direktiven för utredningen, se 1962: I In 43.

Utredningsmannen har under tiden december 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden med experterna.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1964.

29. *1961 års sjukförsäkringsutredning* (1963: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1961 för att verkställa översyn av sjukförsäkringslagen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1962):

Persson, Yngve, förbundsordförande, *ordförande*;

Edström, Gunnar, professor, led. av I kamm.;

Kaijser, Rolf G. S., överläkare, led. av I kamm.;

Malm, Erik, försäkringsdomare;

Olofsson, Gunnar, t. f. byråchef;

Pettersson, Harald, lantbrukare, led. av I kamm.;

Skantz, Anna-Greta, ombudsman, led. av II kamm.

Experter:

Oswald, Olof K., medicinalråd;

Swarén, Ulla, apotekare.

Sekreterare:

Lindencrona, Fredrik, byråchef (t. o. m. den 20 mars 1963);

Perenius, Ernst, byråassistent (fr. o. m. den 21 mars 1963);

Mårdell, Birgit, byrådirektör (fr. o. m. den 9 september 1963).

Biträdande sekreterare:

Perenius, Ernst, byråassistent (t. o. m. den 20 mars 1963);

Wase, Kjell, sekreterare (t. o. m. den 28 februari 1963).

Lokal: Sveavägen 13—15 III, Stockholm C; tel. 24 32 30.

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 17.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Utredningens arbete kommer att fortgå under år 1964.

30. Centrala rehabiliteringsberedningen (CRB) (1963: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för att pröva frågor om den ändamålsenliga organisationen och samordningen av rehabiliteringsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 11 januari 1962):

Apelqvist, K. A. S., direktör, *ordförande*;

Ekendahl, Sigrid H. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Forssman, S. P. M., professor;

Hirsch, C., professor;

Hultström, L. A. I., t. f. överdirektör;

Lindvall, H., kommunalråd;

Montan, K. J. A., kanslichef;

Olsson, B. K., landstingsdirektör.

Experter: (för utredning om vanförestalternas ställning och verksamhet)

Annell, E. G., överdirektör;

Sundmark, B. W., byrådirektör.

Sekreterare och chef för kansliet:

Lundgren, Ann-Margret, byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Åkerblad, B. I., överläkare;

Amer, Maj-Britt, förste byråsekreterare.

Lokal: Tegnérgatan 16, Stockholm Va; tel. 31 07 51 (kanslichefen),
31 07 54 (biträdande sekreterare), 31 07 58 (expedition).

Direktiven för beredningen, se 1963: I S 18.

Beredningen, som under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 15 sammanträden och ett antal delegationssammanträden, har den 11 december 1962 avgivit en stencilerad (sedermera tryckt) promemoria med riktlinjer för den allmänna rehabiliteringsorganisationen.

Arbetet beräknas fortsätta under år 1964.

31. Socialstyrelseutredningen (1963: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att utreda och framlägga förslag rörande socialstyrelsens organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 22 mars 1962):

Engström, G. T., häradshövding.

Experter:

Forslund, E. B., byrådirektör (fr. o. m. den 8 oktober 1963);

Stenkula, C. G., socialdirektör hos Lunds stad (fr. o. m. den 8 oktober 1963);

Sturkell, C.-E., t. f. byråchef (fr. o. m. den 8 oktober 1963);

Sverne, T. E., bitr. häradshövding.

Sekreterare:

Nissen, L. S. Veronika, byrådirektör.

Lokal: Arbetsarkivstyrelsen, Stockholm 34; tel. 54 02 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 20.

Utredningsarbetet, som bedrivs i samarbete med statskontoret, beräknas kunna slutföras under år 1964.

32. 1962 års utredning angående sjuksköterskeutbildningen (1963: I In 41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1962 för översyn av sjuksköterskeutbildningen och därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 april 1962):

Rydbäck, A. V. L., överdirektör, *ordförande*;

Binett, E., förbundssekreterare;

Biörck, K. G. W., professor;

Gröndal, H. O. F., landstingsdirektör (t. o. m. den 21 oktober 1963);

Johnsson, Inga H. L., organisationssekreterare (fr. o. m. den 22 oktober 1963);

Kärrlander, E. H., led. av II kamm.;

Lundgren, Karin M., rektor;

Zetterström-Lagervall, Ingegerd M., direktör.

Experter:

Andrell, B. Maria (Majsa) K., byrådirektör;

Elander, K. O., sekreterare;

Forslund, K. E., konsulent;

Israel, J., universitetslektor;
 Johnsson, Inga H. L., organisationssekreterare (t. o. m. den 21 oktober 1963);
 Lindström, Alice, rektor (fr. o. m. den 29 april 1963);
 Magnusson, D. N., docent (fr. o. m. den 1 juni 1963);
 Naeslund, J. S., lektor (fr. o. m. den 23 september 1963).

Sekreterare:

Björinder, K. E. H., skolsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Östling, Berit, biträdande rektor (fr. o. m. den 1 juni 1963).

Lokal: Västra Trädgårdsgatan 10, 3 tr.; tel. 11 46 50 (ordf.); 21 93 61, 21 93 62, 21 93 65 (kansliet).

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 41.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 haft två sammanträdesperioder om vardera 4 dagar samt i övrigt hållit 12 sammanträden.

Den i direktiven omförmälda intervjuundersökningen har genomförts. Vidare har utredningen medverkat vid en av Svenska landstingsförbundet företagen frekvensundersökning av arbetet på 8 sjukhus ävensom vid en sociologisk undersökning rörande sjuksköterskornas yrkesaktivitet och rörlighet på arbetsmarknaden. Därjämte har utredningen tagit del i uppläggningsarbetet av försöksverksamhet med psykologiska inträdesprov vid vissa sjuksköterskeskolor.

Utredningen avser framlägga sina förslag i två etapper. Ett första delbetänkande beräknas kunna avlämnas under första kvartalet 1964. Arbetet beräknas kunna avslutas under år 1964.

33. Utredning angående hembiträdeslagstiftningen (1963: I 21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1962 för att verkställa utredning angående hembiträdeslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 maj 1962):

Samuelsson, G. Y., generaldirektör.

Experter:

Englund, Ingegerd, förste vice ordförande i Sveriges husmodersföreningars riksförbund;

Jönsson, Ingeborg, förste byråinspektör;

Liljegren, Märta, ombudsman (fr. o. m. den 21 januari 1963);

Sandell, Viola, led. av II kamm.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 21 januari 1963).

Lokal: Försäkringsrådet, Nybrogatan 57; tel. 60 94 59 (ordföranden) och

Arbetsdomstolen, Stora Nygatan 2 A; tel. 23 66 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 21.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

34. Sakkunnig för ytterligare utredning av frågan om nya pensionsbestämmelser för apoteksinnehavare och apoteksanställda m. m. (1963: I In 43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1962 för att verkställa ytterligare utredning av frågan om nya pensionsbestämmelser för apoteksinnehavare och apoteksanställda samt därmed sammanhängande spörsmål:

Eklom, O., f. d. landshövding (t. o. m. den 14 juni 1963);

Broomé, J. T. A., t. f. generaldirektör (fr. o. m. den 8 oktober 1963).

Experter:

Eklund, S. direktör;

Gunnarsson, A., byråchef;

Kalén, O., f. d. byrådirektör;

Tiby, K. I., byrådirektör;

Wester, S., apotekare;

Akerlund, Mimmi, ombudsman;

Östensson, M., ombudsman.

Sekreterare:

Regen, G., t. f. byrådirektör.

Lokal: Slottsbacken 6, Stockholm C; tel. 22 59 60 (den sakkunnige) och lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (sekr.).

Utredningsmannen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 19 sammanträden med experter.

Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas under år 1964.

35. Familjeberedningen (1963: I 22)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1962 med uppgift att kartlägga och analysera olika problem i anknytning till samhällets service för barnfamiljerna och att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag beredningen med anledning härav finner påkallade:

Lindström, Ulla, statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Albinsson, N. G., landstingsdirektör;

Bentzel, R. H., professor;

Bornedal, Barbro, fru;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Karlsson, Georg, professor;
 Landberg, Maj-Lis, kassörska;
 Lundberg, Kerstin, redaktör;
 Nyman, Linnea, bitr. skyddskonsulent;
 Rehnberg, K. B., byrådirektör;
 Söderling, B., docent;
 Wilandh, Katarina, fru.

Experter:

Boalt, Carin, fil. lic. (fr. o. m. den 7 maj 1963);
 Carlsson, Gunnel, seminarielärare;
 Hasselrot, Brita, t. f. byråchef;
 Isberg, A., förste kanslisekreterare;
 Sjögren, Britta, intendent (fr. o. m. den 8 februari 1963).

Sekreterare:

Jönsson, G., förste kanslisekreterare.

Lokal: Socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 20 79 49.

Beredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 9 sammanträden. Därutöver har arbetsgrupper inom beredningen hållit ett flertal sammanträden.

Beredningen har i januari 1963 avgivit en promemoria rörande barnstugeverksamheten samt i oktober 1963 en promemoria angående social hemhjälp (stencilerad).

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

36. *Utredningen om medicinalväsendets centraladministration (MCA-utredningen)* (1963: I In 47)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1962 för att verkställa utredning angående organisationen och arbetsuppgifterna för medicinalstyrelsen och till styrelsen knutna organ (se Post- och Inrikes tidn. den 5 oktober 1962):

Nyström, P. I., landshövding, *ordförande*;
 Engel, A. G. W., generaldirektör;
 Rexed, B. A., professor;
 Sandberg, H. A. S., landstingsdirektör;
 Sterner, R. M. E., generaldirektör;
 Wihlborg, H. H., byråchef, tillika *sekreterare*.

Expert:

Sjöström, A. B., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Holmsten, R. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00.

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 47.

Utredningen har under tiden december 1962—oktober 1963 hållit 7 sammanträden, omfattande tillsammans 9 sammanträdesdagar.

Utredningen beräknas slutföra sitt uppdrag under år 1964.

37. 1962 års utredning angående högstadieundervisningen för rörelsehindrade m. m. (1963: I In 48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 november 1962 för att utreda organisationen av högstadieundervisningen för vissa handikappade elever m. m.:

Annell, E. G., överdirektör;

Sundmark, B. W., byrådirektör.

Lokal: Slottsbacken 6, Stockholm C; tel. 22 59 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 48.

Utredningen har i en promemoria den 18 juni 1963 (stencilerad) redovisat de viktigare frågeställningar som inryms i uppdraget.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under hela år 1964.

38. Pensionsförsäkringskommittén

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att utreda vissa frågor rörande den allmänna pensioneringen (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1963):

Granqvist, L. M., president, *ordförande*;

Danielson, G. H., lagbyråchef;

Ekendahl, Sigrid H. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Gustafsson, G. H., f. d. kommunalarbetare, led. av II kamm.;

Gustavsson, K. R., ombudsman, led. av II kamm.;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Magnusson, A. T., disponent, led. av II kamm.

Sekreterare:

Petri, C. A. H., hovrättsassessor.

Lokal: Försäkringsdomstolen, Sveavägen 13—15^{vii}, Stockholm 40; tel. 24 48 10.

Direktiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 14 december 1962):

Det omfattande utredningsarbete som legat till grund för de senaste årens socialförsäkringsreformer har bedrivits med sikte på ett nytt, materiellt och organisatoriskt enhetligt system för sjukförsäkring, folkpensionering och tilläggs-pensionering. Parallellt med att statsmakterna våren 1961 fastslog principerna för den nya

organisationen, förbereddes de nya materiella reglerna genom utredningar i 1958 års socialförsäkringskommitté, i socialpolitiska kommittén och i socialdepartementet. I våras gav statsmakterna i huvudsak sin anslutning till de förslag som framkom under dessa utredningar (prop. 90; L²U 27; rskr 250) och den 1 januari 1963 träder lagen om allmän försäkring i kraft.

På vissa punkter fann statsmakterna vid sin behandling av de materiella frågorna att ett slutligt ställningstagande borde föregås av ytterligare utredning eller att utredningsarbetet eljest borde kompletteras. Denna kompletterande utredning bör nu komma till stånd.

Som bekant innebär de reformer, som beslutats med lagen om allmän försäkring, en kraftig utbyggnad av förtidspensioneringen. De stora nyheterna på området är förbättringar som kommer invalider i alla åldersgrupper till godo. Vid lagens tillkomst diskuterades även särskilda förbättringar av pensionsrätten för dem som blivit invalider i unga år, men i denna fråga kom inget avgörande till stånd.

Yrkesskadeförsäkringslagen innehåller bestämmelser om en fördelaktigare livränteberäkning än den vanliga för dem som skadas medan de undergår yrkesutbildning eller när de befinner sig i början av sin yrkeskarriär. Med förebild i denna lagstiftning ville socialförsäkringskommittén inom tilläggs-pensioneringen införa bestämmelser, enligt vilka studier, annan utbildning och värnpliktstjänstgöring under vissa förutsättningar skulle kunna ge pensionspoäng. I somliga fall skulle en försäkrad som fick sin arbetsförmåga nedsatt i unga år enligt kommittéförslaget kunna få pension även om han aldrig hunnit ut i förvärvsarbete. I andra fall skulle den försäkrade erhålla en högre pension än som följer av de allmänna reglerna. Staten skulle stå för kostnaden för de föreslagna s. k. gratispoängen.

Förslaget om gratispoäng inom tilläggs-pensioneringen upptogs inte i propositionen till riksdagen. Min företrädare i ämbetet gav uttryck för allvarliga betänkligheter mot att förändra tilläggs-pensioneringen från en avgiftsfinansierad försäkring mot bortfall av förvärvsinkomst till ett system med blandad avgifts- och skattefinansiering, i vilket olika omständigheter utöver inkomstbortfall skulle kunna ge upphov till pensionsrätt. Han betonade, att pensionsfrågorna för dem som blir invalider i unga år rymmer särskilda problem, men han ansåg att dessa problem borde angripas från andra och mer generella utgångspunkter än kommittén gjort.

Den förnyade utredning, som nu bör företagas, bör ha till syfte att skapa regler, som kompenserar invaliden för de särskilt ogynnsamma effekter av invaliditeten, vilka har samband med att denna inträtt i ett tidigt skede av hans liv. Skall en sådan reform fylla rimliga anspråk på effektivitet torde den få utformas på annat sätt än socialförsäkringskommittén föreslagit. Andra kategorier av tidigt invaliderade än de som bedrivit studier eller fullgjort värnplikt kan med samma fog som dessa göra anspråk på förbättrade pensioner. Det är för mig ännu en öppen fråga om lösningen på de här aktuella pensionsproblemen bör sökas enbart inom folkpensioneringen eller inom båda grenarna av det allmänna pensionssystemet. Där emot torde det inte vara lämpligt att söka komma till rätta med problemen endast genom en uppmjukning av villkoren för rätt till förtidspension från tilläggs-pensioneringen. Vid en komplettering av den allmänna pensioneringen på denna punkt bör man undvika att införa nyheter som bryter mot systemets allmänna konstruktion eller eljest mot dess grundläggande principer.

Under utredningsarbetet bör samråd sökas med yrkesskadeutredningen, som i sitt arbete på att samordna yrkesskadeförsäkringen med den allmänna pensioneringen lär kunna ställas inför besläktade problem.

Ett annat problem inom förtidspensioneringen, som utredningen bör ta upp, gäl-

ler dem som åtnjuter partiell förtidspension. Enligt gällande bestämmelser kan en sådan pensionär, även om han skulle ha en blygsam pension och en förhållandevis stor arbetsinkomst, inte förvärva ytterligare pensionsrätt inom tilläggs pensioneringen.

Svårigheten att ge de partiellt arbetsföra pensionärerna en bättre ställning i detta hänseende beror i viss utsträckning på att förtidspensionen från tilläggs pensioneringen i normalfallet beräknas så, att den motsvarar den ålderspension den försäkrade skulle ha fått under det antagandet att han haft viss inkomst för varje år fr. o. m. det då pensionsfallet inträffat t. o. m. det då han uppnått 65 års ålder. Metoden innebär att den försäkrade för vissa år tillgodoräknas s. k. antagandepoäng som inte har motsvarighet i faktiska förvärvsinkomster. Det skulle kunna leda till dubbelersättning om den partiellt arbetsföre pensionären för samma år som dessa antagandepoäng avser även finge räkna pensionspoäng på sina faktiska arbetsinkomster.

Socialförsäkringskommittén kom till slutsatsen att den partiellt arbetsföre inte borde ha möjlighet att förvärva ytterligare pensionsrätt inom tilläggs pensioneringen, om han åtnjöt en förtidspension grundad på antagandepoäng. Däremot skulle han kunna intjäna nya pensionspoäng om han hade förtidspension endast från folkpensioneringen eller, förutom sådan pension, en förtidspension från tilläggs pensioneringen enligt en mindre förmånlig regel som inte bygger på antagandepoäng. Förtidspension av sistnämnda slag förekommer för den som vid tiden för pensionsfallet eller åren närmast dessförinnan inte haft förvärvsarbete eller arbetat endast i ringa omfattning.

Socialförsäkringskommitténs förslag avvisades i propositionen. Det anfördes, att förslaget skulle kunna leda till att en förtidspensionär, som inte kunde tillgodoräkna sig antagandepoäng och som alltså före pensionsfallet haft ingen eller ringa anknytning till tilläggs pensioneringen, kom i ett bättre läge än en förtidspensionär med den fastare anknytning som är en förutsättning för tillgodoräkning av antagandepoäng. Vidare användes att kommittén inte yttrat sig om hur och under vilka förutsättningar de pensionspoäng, som intjänats sedan pension börjat utgå, skulle läggas till grund för pensionsberäkningen. Kommittén hade inte löst sådana frågor som huruvida de nyförvärvade pensionspoängen skulle få brukas till att förhöja en redan utgående förtidspension och efter vilka grunder i så fall en gränsdragning skulle ske med hänsyn till om invaliditetsorsakerna låg i tiden före eller efter det den försäkrade började uppbära pension.

Tanken att den partiellt arbetsföre pensionären skall kunna tjäna in tilläggs pension står i och för sig i god överensstämmelse med tilläggs pensioneringens princip att inkomster av förvärvsarbete skall grunda pensionsrätt. Såsom framgått av det anförda möter i denna lagstiftningsfråga vanskliga problem som behöver allsidigt belysas. Det är i hög grad önskvärt att utredningen når fram till positiva resultat utan att kraven på fasthet och konsekvens i regelsystemet eftersättes. Man bör undvika att ge vissa grupper av försäkrade en särskilt förmånlig pensionsberäkning och det får inte öppnas vägar till spekulation på pensionssystemets kostnad.

I samband med de senaste årens pensionsbeslut har frågan om änkepension till frånskild kvinna, vars förutvarande make avlider, diskuterats vid flera tillfällen. Två förslag i ämnet har lagts fram. Enighet har rätt om att sådan pension bör kunna utgå, men när det kommit till reglernas närmare utformning har enigheten brutits. Något beslut om införande av pensionsrätt för frånskilda kvinnor har därför inte kunnat fattas.

Det ena av de förslag, på vilka jag nyss syftade, är det som socialförsäkringskommittén lade fram i sitt betänkande Förbättrade familjeförmåner från folkpensioneringen m. m. (SOU 1959: 32). Förslaget, som enbart rörde folkpensioneringen, gick ut på att en pension — till beloppet motsvarande hälften av änkepensionen — skulle utgivas till en fränskild kvinna, när hennes förutvarande man avled, under i princip samma förutsättningar som om äktenskapet upplösts först genom mannens död. Pensionsrätt skulle dock inte föreligga i vissa fall som kännetecknades av att kvinnan grovt åsidosatt sina plikter mot mannen. Gentemot detta förslag androgs under ärendets fortsatta behandling bl. a., att reglernas utformning skulle kunna leda till pension i många fall då något behov av pensionsskydd inte förelåg. I propositionen nr 75 till 1960 års riksdag avvisades kommittéförslaget med den motiveringen att pensionsrätten borde reserveras för sådana fall, då det kunde antagas vara vanligt att den fränskilda kvinnan kom i ett sämre försörjningsläge genom mannens död.

Den inom socialdepartementet utarbetade promemorian Lag om allmän försäkring m. m. (SOU 1961: 39) återkom till problemen med de fränskilda kvinnornas rätt till änkepension. Däri föreslogs gemensamt för folk- och tilläggs pensioneringen att pensionsrätt skulle tillkomma fränskild kvinna, som vid tiden för den förutvarande mannens död hade rätt till underhållsbidrag från honom, och att pensionen i princip inte skulle få vara större än underhållsbidraget. För det fall att en försäkrad efterlämnade både änka och fränskild hustru skulle i princip ingendera kvinnans pension minskas på grund av att det fanns mer än en änkepensionsberättigad efter den försäkrade.

I propositionen om den allmänna försäkringen upptogs ett förslag som anslöt till denna konstruktion. Förslaget möttes av kritik från flera håll, och i riksdagen väcktes motioner om ändringar i olika riktningar. Utskottet framhöll, att gällande familjerättsliga regler leder till att underhållsbidrag till fränskilda kvinnor utgår i förhållandevis få fall och då ofta med relativt blygsamma belopp. Utskottet befärade därför, att förslaget skulle få tämligen ringa effekt, och fann att begränsningen till underhållsbidraget föranledde erinringar, även om den från vissa synpunkter kunde betraktas som naturlig och riktig. Med hänsyn härtill avstyrkte utskottet förslaget och förordade i stället en ny, förutsättningslös utredning. Denna utredning borde även ta upp vissa motionsvägen framförda spörsmål om införande av änklingspensioner och om en eventuell uppdelning mellan makar av pensionsrätten inom tilläggs pensioneringen. Riksdagen anslöt sig till vad utskottet anfört.

En ny lösning av frågan om fränskildas pensionsrätt får sökas utifrån de allmänna principer, på vilka pensionssystemets regler om familjepensioner vilar. Det bör vara en riktpunkt för utredningsarbetet att reglerna om fränskilda kvinnors rätt till änkepension skall låta sig infoga i den ram som det allmänna pensionssystemet för närvarande ger. Man bör slå vakt om pensionssystemets enhetlighet och således undvika att införa nya skillnader mellan folk- och tilläggs pensioneringen när det gäller förutsättningarna för rätt till familjepension. Vidare bör gällande bestämmelser om familjestöd i annan form än pension och den familjerättsliga lagstiftningen beaktas. Utredningen bör belysa hur en pensionsreform skall passas in i ett större familjepolitiskt sammanhang.

Utredningen bör pröva frågan om en komplettering av familjepensioneringen med änklingspensioner.

För utländska medborgare kommer lagen om allmän försäkring att betyda en förbättrad ställning inom tilläggs pensioneringen. Alltjämt kvarstår dock inom tilläggs pensioneringen vissa för utlänningar restriktiva bestämmelser. Som exempel

härpå kan nämnas att minimivillkoren för rätt till ålderspension är strängare för utlänningar än för svenskar och att utlänningens pension till skillnad mot den svenske medborgarens reduceras vid bosättning utomlands och tvångsvis kan bytas ut mot ett kapitalbelopp.

När den allmänna tilläggspensionering infördes hade man ännu inte full överblick över förhållandet, internationellt sett, mellan en försäkring av den svenska tilläggspensioneringens typ och förekommande utländska pensionsanordningar. Detta utgjorde ett motiv för återhållsamhet i fråga om utlänningar. Lagstiftaren räknade också med att särbestämmelserna för utlänningar skulle komma att mildras genom överenskommelser med främmande länder.

Numera framträder målet för de internationella strävandena på socialförsäkringens område klarare än för några år sedan. Den pågående europeiska integrationen siktar till att göra arbetskraften fritt rörlig över gränserna och i samband härmed har rests krav på likställighet för de i integrationen deltagande ländernas medborgare inom alla berörda länders socialförsäkringssystem. Internationella arbetsorganisationen har nyligen antagit en konvention (nr 118), som behandlar internationella samordningsfrågor inom socialförsäkringen. Denna konvention utgår från att det i princip inte skall göras skillnad mellan olika nationaliteter inom sådana pensionsanordningar, vilka i likhet med den svenska tilläggspensioneringen ger förmåner som är beroende av att individuella kvalifikationsvillkor fullgjorts. Den genomgående tanken i det internationella samarbetet är uppenbarligen att en utlänning, som med sin arbetsinsats bidrar till ett lands produktion, bör vara likställd med landets egna medborgare i fråga om pensioner och andra socialförsäkringsförmåner.

I vårt land kan statsmakterna sägas redan ha givit sin anslutning i princip till denna tanke. Mot denna bakgrund bör utredningen nu pröva tilläggspensioneringens särregler för utlänningar. För utlänningar mindre gynnsamma bestämmelser bör få stå kvar i lagen endast i den mån det kan påvisas att de fyller en praktisk funktion och skyddar intressen som inte bör uppges.

Jag vill tillägga att det på en punkt i lagstiftningen om tilläggspensionering finns bestämmelser, som gör skillnad mellan svenskar och utlänningar, utan att för den skull någon befogad kritik synes kunna riktas mot bestämmelserna utifrån ett internationellt präglat synsätt. Jag syftar på bestämmelserna om en särskilt förmånlig beräkning av tilläggspension för svenska medborgare, som är födda något av åren 1896—1923. Skälen för dessa övergångsförmåner är av den art att de bör förbehållas den generation av svenska medborgare, som genom sitt arbete i hög grad möjliggjort tilläggspensioneringens införande.

Utöver de uppgifter, som nu anförts utredningen, bör utredningen kunna uppta även andra pensionsfrågor i den mån detta under arbetets gång skulle visa sig påkallat eller sådana frågor överlämnas till utredningen. Det bör inte möta något hinder att utredningen, om den så finner lämpligt, framlägger delförslag innan hela arbetet slutförts.

Kommittén har fram till den 1 november 1963 hållit 4 sammanträden. Överläggningar har vidare hållits med företrädare för olika organisationer.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

39. *Nordisk läkemedelskommitté*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 18 januari 1963 för att såsom svenska ledamöter delta i en nordisk utredning om samarbete beträffande forskning, upplysning och kontroll inom läkemedelsområdet, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 12/1962:

Hellberg, H. L., professor, *ordförande*;

Bárány, E. H., professor;

Liljestrand, A., docent;

Lönngren, D. R., apotekare.

Lokal: Statens farmaceutiska laboratorium; tel. 33 58 23 (ordföranden).

Nordisk läkemedelskommitté har haft 2 plenarsammanträden. Inom kommittén tillsatta arbetsgrupper har dessutom haft 1—2 sammanträden per grupp.

Kommittén avser slutföra sitt arbete under år 1964.

40. *Nordisk utredning om samarbete beträffande lagstiftning och kontroll på livsmedelsområdet*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 15 februari 1963 att såsom ledamöter i en svensk delegation delta i en nordisk utredning om samarbete beträffande lagstiftning och kontroll på livsmedelsområdet, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 11/1962:

Rahm, A. H. B., byråchef, *ordförande*;

Agartz, G. L., t. f. kommerseråd;

Blom, O. T., veterinärråd;

Wretling, A., professor.

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00.

Den svenska delegationen har under tiden april—oktober 1963 hållit 2 sammanträden samt därjämte deltagit i ett sammanträde med den nordiska kommittén och varit representerad vid 3 sammanträden med subkommittéer av denna.

Utredningen beräknas komma att slutföras under år 1964.

41. *Nordisk kommitté för utbildning i sjukhusadministration*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 1 mars 1963 att såsom svenska ledamöter delta i en nordisk utredning av frågan om en gemensam nordisk utbildning av sjukvårdsadministratörer, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 1/1963:

Annell, E. G., överdirektör;

Bergman, R. K., med. dr, f. d. medicinalråd;

Rahm, A. H. B., byråchef.

Lokal: Slottsbacken 6, Stockholm C, tel. 22 59 60.

Kommittén har intill den 1 november 1963 hållit ett sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas pågå under år 1964.

42. Livsmedelsstadgekommittén

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 19 april och den 6 december 1963 för översyn av livsmedelslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1963):

Wretlind, Arvid, professor, *ordförande*;

Englund, Ingegerd, ordförande i Uppsala läns husmodersförbund;

Fittger, Peter, fil. dr, f. verkst. direktör i Sveriges kemiska industrikontor;

Kämpe, Ake, stadsveterinär i Stockholm;

Lindskog, Carl, direktör i kooperativa förbundet;

Lund, Gunnar, verkst. direktör i Sveriges slakteriförbund;

Sandberg, Gunnar, verkst. direktör i Sveriges livsmedelshandlareförbund;

Ogersten, Stig, förbundssekreterare i Svenska livsmedelsarbetareförbundet.

Expert:

Ekman, Jacob, agr. lic., Svenska mejeriernas riksförbund.

Sekreterare:

Augustinsson, Bengt, t. f. regeringsrättssekreterare.

Lokal: Statens institut för folkhälsan; tel. 33 00 11 eller 23 69 00 ankn. 25 (ordföranden); Socialdepartementet; tel. 22 45 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 19 april 1963):

Livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824) innefattar den första enhetliga regleringen i vårt land rörande livsmedels sammansättning, beskaffenhet och hantering samt andra frågor som berör framställning av och handel med livsmedel. Stadgan tillkom efter mycket långvarigt och ingående utredningsarbete. Den har sedermera i vissa mindre betydelsefulla hänseenden ändrats 1952, 1955, 1958 och 1960.

De inledande bestämmelserna i 1 kap. livsmedelsstadgan innehåller vissa begreppsbestämningar. Som livsmedel anses varje till förtäring av människor avsedd vara, som tillför kroppen näringsämne samt icke är att hänföra till läkemedel, dock inte vissa vegetabla livsmedelsråvaror. Stadgandena om livsmedel skall även gälla bl. a. tillsatser till livsmedel, varmed förstås vara eller ämne som är avsedd att tillföras livsmedel för att påverka dess färg, smak, konsistens, hållbarhet eller liknande och som finns kvar i det färdiga livsmedlet. I stadgans 2 kap. har sammanförts en del allmänna bestämmelser om livsmedels beskaffenhet. Där ges bl. a. generella regler om vilka råvaror och tillsatser som får användas vid framställning och beredning av livsmedel samt ett allmänt stadgande om vilka varor som får saluhållas som livsmedel. Dessa för alla livsmedel giltiga föreskrifter kompletteras beträffande speciella slag av livsmedel genom detaljbestämme-

ser i 8 kap. Bestämmelserna avser livsmedlens beskaffenhet och sammansättning. Bland de livsmedel för vilka sålunda detaljerade regler givits må nämnas mjölk och mjölkprodukter, margarinvaror, glass och köttvaror. Beträffande de i 8 kap. angivna livsmedlen gäller även särskilda regler om märkning. Allmänna föreskrifter i detta hänseende meddelas i 7 kap. Föreskrifterna gäller med vissa undantag alla livsmedel i förpackat skick. Förpackning skall ha uppgift om innehållets benämning, tillverkarens, förpackarens eller säljarens namn eller firma samt innehållets totala vikt vid förpackningstillfället. I 3—6 kap. livsmedelsstadgan lämnas föreskrifter om livsmedelslokaler, livsmedels hantering, utomhushandel och kringföringshandel samt personalens hygien m. m. Av särskild betydelse är här bestämmelserna om transport av livsmedel. Till dessa och andra här nämnda bestämmelser återkommer jag i det följande. Till komplettering av stadgandena i 3—6 kap. har vissa regler upptagits i en av Kungl. Maj:t den 25 april 1952 fastställd normallivsmedelsordning, som är avsedd att tjäna som förebild för lokala föreskrifter på livsmedelsområdet, vilka kommun kan utfärda. Lokala föreskrifter skall fastställas av länsstyrelsen. Beträffande livsmedelskontrollen stadgas i 9 kap. livsmedelsstadgan att medicinalstyrelsen och veterinärstyrelsen, med viss fördelning mellan dem, utövar den centrala tillsynen utom i fråga om sammansättning av charkuterivaror, i vilket hänseende statens jordbruksnämnd centralt handhar tillsynen. Centralt undersökningsorgan på livsmedelsområdet är statens institut för folkhälsan. Regionalt och lokalt svarar länsstyrelse respektive hälsövernämnd för kontrollen av livsmedelsstadgans efterlevnad. För brott mot viktigare föreskrifter i stadgan eller mot lokala föreskrifter utfärdade med stöd av stadgan ges vissa straffbestämmelser i 11 kap.

Utifrån de förutsättningar som förelåg vid livsmedelsstadgans tillkomst har stadgan visat sig väl fylla sin huvuduppgift dels att, inom rimliga gränser med hänsyn särskilt till kostnaderna, tillgodose konsumenternas berättigade krav på att erhålla från hälsosynpunkt tillfredsställande livsmedel, dels att förhindra oredlighet i handeln med livsmedel. Utvecklingen på förevarande område har emellertid gått snabbt under 1950-talet. Sålunda har t. ex. handeln med djupfrysta varor fått betydande omfattning och tekniken på frysområdet har snabbt utvecklats. Även andra konserveringsmetoder har fått ökad användning samtidigt som försäljning av paketerade livsmedel alltmer börjat tränga ut lösviktsförsäljningen. Helt allmänt torde också kunna sägas att allmänheten blivit mer kvalitetsmedveten när det gäller livsmedel liksom i fråga om andra konsumtionsvaror, något som lett till ökade krav på upplysning om bl. a. livsmedlens sammansättning och hållbarhet. Dessa och en rad andra omständigheter har legat till grund för krav på en allmän översyn av livsmedelsstadgan, vilka rests av bl. a. föreningen för allmän hälsövård och biträdds av veterinärstyrelsen. Vad som särskilt stått i förgrunden har varit bestämmelserna om märkning av livsmedel och de hygieniska förhållandena vid transport av ömtåliga livsmedel samt utomhushandeln. Vidare har man efterlyst särskilda föreskrifter rörande hantering av djupfrysta livsmedel. Även i övrigt har sakliga eller formella ändringar i livsmedelsstadgan ansetts befogade på särskilda punkter. Jag förordar därför att en allmän översyn av livsmedelsstadgan nu kommer till stånd. Översynen bör i princip vara förutslagslös.

I samband med översynen bör också uppmärksammas den på sistone aktualiserade frågan om förbud mot saluhållande av skadliga livsmedelsimitationer.

I det följande skall jag närmare beröra de mera centrala delar av stadgan som visat sig behöva ses över.

Som jag redan antytt tar nu gällande föreskrifter om *märkning av livsmedel* framför allt sikte på att konsumenten skall få kännedom om tillverkaren av varan samt varans sammansättning och vikt eller volym. Däremot föreligger ingen skyldighet att på förpackning ange när varan tillverkats eller hur länge den kan förvaras utan kvalitetsförsämring. I framställning till Kungl. Maj:t den 21 november 1960 har stadsfullmäktige i Stockholm anhållit om åtgärder för införande i livsmedelsstadgan av bestämmelser om datumstämpling av färdigförpackade livsmedel. Sådan märkning sker redan på frivillig väg i viss utsträckning, särskilt beträffande färdigförpackade livsmedel med kort hållbarhet. Sättet för märkningen är emellertid varierande. Framställningen syftar till att datumstämplingen skall bli generell och enhetlig. Vid den tämligen omfattande remissbehandlingen av framställningen har man i allmänhet tillstyrkt obligatorisk datumstämpling av en del livsmedel. De flesta remissinstanserna, bland dem medicinalstyrelsen, veterinärstyrelsen, kooperativa förbundet och Sveriges köpmannaförbund, förordar dock att frågan förutsättningslöst utredes, innan föreskrifter meddelas. I första hand anses själva behovet av datumstämpling böra övervägas. Stämplingen säges nämligen inte i och för sig utgöra någon garanti för kvalitet. Denna påverkas inte bara av förvaringstiden utan i högre grad av hur varan hanterats och förvarats. Vidare anses vid utredningen böra övervägas vilken dag som skall anges på förpackningen: tillverkningsdagen, förpackningsdagen, sista försäljningsdagen eller sista dagen för konsumtion av varan. Särskilt har framhållits att sista försäljnings- och konsumtionsdag kan anges endast om man inte bara känner den normala hållbarheten hos en vara under vissa betingelser utan även har garantier för att varan förvaras under sådana betingelser. Detta gäller speciellt frysbehandlade varor.

Spörsmålet om datumstämpling har även tagits upp av 1954 års mjölkkommitté, som i sitt betänkande (SOU 1960:29) rörande frågan om åtgärder för att förbättra konsumtionsmjölkens beskaffenhet föreslagit, att mjölkförpackning skall märkas med sista försäljningsdag efter ett enhetligt system för hela riket. Märkningen skall innebära att mejeriet garanterar mjölkens hållbarhet — under förutsättning att den i butiken förvarats vid en temperatur under 10° C — ett dygn vid 18° C eller tre dygn vid kylskåpstemperatur efter den angivna dagen. Förslaget i denna del får ses mot bakgrunden av vissa andra av kommittén framförda förslag i syfte att hålla mjölkens temperatur nere vid transport från mejerier till försäljningslokaler och vid förvaring i lokalerna. Kommitténs förslag om datumstämpling har vid remissbehandlingen av betänkandet godtagits på de flesta håll. På några håll har understrukits, att frågan om datumstämpling av mjölkförpackningar bör övervägas i samband med den av stadsfullmäktige i Stockholm väckta frågan om generell skyldighet att datumstämpla livsmedelsförpackningar.

Som framgår av det anförda innehåller spörsmålet om datummärkning av livsmedel en rad problem som kräver ingående överväganden. Jag delar den uppfattning, som kommit till synes i remissyttrandena över stadsfullmäktiges i Stockholm framställning och mjölkkommitténs förslag, att dessa överväganden bör ske i ett sammanhang, så att de bestämmelser i ämnet, som kan finnas påkallade, erhåller en så enhetlig utformning som möjligt. Angelägenheten härav gör sig speciellt gällande om märkningen skall fylla en funktion som konsumentupplysning. Den märkning som redan nu frivilligt genomförts av åtskilliga producenter i fråga om ett flertal skilda varor företer i detta hänseende betydande variationer beträffande såväl formerna för märkningen som betydelsen av den angivna tidpunkten.

En annan form av konsumentupplysning är uppgift om en varas sammansätt-

ning. Som jag nämnt inledningsvis finns detaljbestämmelser härom i 8 kap. livsmedelsstadgan rörande ett flertal skilda grupper av livsmedel. Också dessa bestämmelser bör ses över, varvid särskilt bör undersökas om skyldighet bör införas att i större utsträckning än nu deklarerera varans beståndsdelar. Sådan skyldighet bör givetvis i första hand kunna komma i fråga när det gäller färdigförpackade livsmedel och livsmedel, beträffande vilka konsumenternas möjligheter att göra ett medvetet val är begränsade. Härvid bör bl. a. observeras vad 1961 års riksdag på förslag av tredje lagutskottet uttalade i skrivelse till Kungl. Maj:t (1961: 68) med anledning av motionerna I: 4 och II: 8, vari begärdes föreskrifter om skyldighet att ange sammansättningen av glass som säljs i portionsförpackningar. Vidare bör beaktas de förslag Sveriges biodlares riksförbund framlagt i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 augusti 1962 i syfte att bl. a. göra det möjligt för konsumenterna att skilja äkta bioning från s. k. konsthoning.

Vidkommande *transport av livsmedel* sägs i 12 § livsmedelsstadgan bl. a. att i fråga om livsmedel, avsedda för försäljning eller servering, sådana försiktighetsmått skall vidtagas och i övrigt så förfaras att livsmedlen inte förorenas eller blir skadliga att förtära eller på annat sätt otjänliga till människoföda. I 17 § stadgas att vid sådan transport fordonet skall vara lämpligt för ändamålet samt snyggt och rent hållet. Det får inte samtidigt brukas till transport av vara, som kan göra livsmedlet otjänligt till människoföda, med mindre erforderliga åtgärder vidtagits för att förebygga sådan verkan. För ömtåliga livsmedel skall användas rent och snyggt omhölje eller underlag. För kringföringshandel gäller strängare bestämmelser. Enligt 19 § får yrkesmässig försäljning från fordon av kött, charkuterivaror, smör, ost eller margarin eller av bröd eller annat bakverk bedrivs endast med fordon som hälsovårdsnämnden godkänt att användas i sådan verksamhet. Motsvarande gäller yrkesmässig försäljning från fordon av styckad eller flådd färsk fisk. Här ifrågavarande bestämmelser gäller dock inte, bl. a. om varan är innesluten i förpackning som ger nödigt skydd mot förorening, fukt och annan påverkan utifrån. Fordon för yrkesmässig försäljning skall vara försett med skåp och lådor av sådan beskaffenhet att varorna skyddas mot förorening samt vid försäljning av bl. a. kött och fisk, med anordningar för att hålla varorna i erforderlig grad avkylda. Veterinärstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om fordonets beskaffenhet och utrustning. Godkännande skall avse högst tre år i sänder.

I normallivsmedelsordningen upptages vissa föreskrifter beträffande annan transport av livsmedel än sådan som sker i samband med kringföringshandel. Där sägs att fordon för transport av köttvaror avsedda för försäljning eller servering om möjligt skall vara försett med särskilt skåp för varorna, så anordnat att varorna inte förorenas vid transporten. Vidare föreskrives bl. a. att varor som transporteras på öppet fordon skall vara övertäckta med rent skyнке.

Redan vid livsmedelsstadgans tillkomst restes krav på att de nu i normallivsmedelsordningen intagna transportföreskrifterna skulle få sin plats i stadgan och därmed bli generellt gällande för hela riket. Föredragande departementschefen ansåg dock detta föra för långt. På grund av kritik av de förhållanden, under vilka animala livsmedel transporterades, tillsattes emellertid 1954 en utredningsman för att utreda bl. a. frågan om den hygieniska kontrollen av animala livsmedel. Av framför allt kostnadsskäl fann utredningsmannen det inte möjligt att införa en allmängiltig föreskrift att all transport av animala livsmedel skulle ske i slutet utrymme. Dylika föreskrifter blev inte heller utfärdade. I remissyttrande över utredningsmannens ställningstagande ansåg veterinärstyrelsen det ofrånkomligt att ifrågavarande bestämmelser skärptes. Denna åsikt vidhåller styrelsen i re-

missyttrande över den av föreningen för allmän hälsovård gjorda anhållan om en allmän översyn av livsmedelsstadgan. Frågan har även tagits upp i två likalydande motioner vid 1962 års vårriksdag (I: 297 och II: 372), i vilka hävdades att gällande bestämmelser angående transport av animala livsmedel bör ändras, så att dagens hygieniska krav på ifrågavarande transporter kan uppfyllas. Motionärernas yrkande tillstyrktes av veterinärstyrelsen och Stockholms stads hälsovårdsnämnd. Andra lagutskottet, som framhöll att transport av slaktkroppar fortfarande i viss utsträckning sker på öppna fordon, förordade (utl. 1962: 19), att bestämmelser infördes av innebörd att kött och köttvaror endast må transporteras i slutet utrymme, samt att föreskrift överväges om att fordonet skall vara försett med kylanordning, åtminstone då fråga är om längre transporter. Under åberopande av utskottets utlåtande har riksdagen (rskr 1962: 163) anhållit om förslag till ändrade bestämmelser angående transport av kött och köttvaror i enlighet med vad utskottet anfört.

De av riksdagen begärda förslagen bör utarbetas i samband med den allmänna översyn av livsmedelsstadgan som jag förordat i det föregående. Som framgått av det anförda är det inte bara transport av köttvaror och fisk som kritiserats. Mjölks-transporterna utgör ett känsligt led i mjölkdistributionen och kan såsom mjölk-kommittén framhållit inte alltid anses fylla de krav man måste ställa för att konsumenterna skall tillhandahållas en fullgod vara särskilt vad gäller hållbarheten. Med den omfattning handeln med djupfrysta varor tagit bör undersökas om särskilda föreskrifter erfordras i fråga om transporten av dylika varor. Också för andra särskilt känsliga livsmedel kan transportföreskrifter finnas vara påkallade. Enligt min mening bör därför undersökningarna i förevarande hänseende omfatta alla livsmedel. Bedömningen bör i första hand ske ur rent hygienisk synvinkel, men hänsyn bör tagas också till i vilken mån mer rigorösa regler återverkar på varans pris. De ekonomiska konsekvenserna av de transportbestämmelser, som från hygienisk synpunkt är önskvärda, bör redovisas.

I samband med behandlingen av de spörsmål, som hänför sig till transport av livsmedel, bör även uppmärksammas en inom Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE) i Genève den 15 januari 1962 för undertecknande framlagd överenskommelse rörande särskild utrustning för transport av lättför-därliga livsmedel.

Ett annat område där en översyn av nuvarande bestämmelser i livsmedelsstadgan gör sig starkt gällande är den *utomhushandel* som sker annorstädes än å allmän saluplats. F. n. gäller enligt 18 § första stycket livsmedelsstadgan, att styckat kött, mjölk, grädd, smör, margarin och fettemulsion i allmänhet får säljas utomhus på allmän saluplats eller från stånd, bord eller dylikt endast under förutsättning att livsmedlet är inneslutet i förpackning, som lämnar livsmedlet nödigt skydd mot förorening, fukt eller annan påverkan utifrån. I andra stycket sägs att livsmedel, som saluhålls utomhus, skall vara upplagda på ett för varuslaget lämpligt underlag och i möjligaste mån vara skyddade mot flugor och damm samt om det erfordras mot solljus och väta. Dessa föreskrifter anses inte omfatta ambulera försäljning eller kringföringshandel. Veterinärstyrelsen har i sitt remissyttrande över föreningens för allmän hälsovård framställning om översyn av livsmedelsstadgan understrukit att denna handel ofta sker på ett hygieniskt synnerligen otillfredsställande sätt, bl. a. vad gäller handhygien och förvaringen av osålda partier. Enligt styrelsen har från flera håll krävts att dylik handel helt borde förbjudas. Styrelsen erinrar för sin del om att utomhushandel och ambulera handel i många fall utövas av s. k. partiellt arbetsföra och att ett förbud

mot sådan handel därför skulle vara anstötligt från social synpunkt. Med hänsyn därtill förordar styrelsen den medelvägen att man inför förbud mot att utan tillstånd av hälsovårdsnämnden i orten sälja eller saluhålla livsmedel, varigenom man skulle få kännedom om och tillfälle att utöva kontroll över ifrågavarande försäljare. Förbudet bör enligt förslaget omfatta alla livsmedel som inte är inneslutna eller förpackade på visst sätt. Den av mig förordade utredningen bör även förutsättningslöst penetrera dessa förhållanden. För min del vill jag endast understryka veterinärstyrelsens påpekande att frågan har sociala aspekter som måste beaktas. Även olika lösningar inverkar i fråga om konkurrensen mellan skilda distributionsformer bör uppmärksammas.

I veterinärstyrelsens nyss nämnda remissyttrande har även i övrigt föreslagits en rad ändringar i livsmedelsstadgan. Dessa förslag bör beaktas vid översynen av författningsregleringen. Bl. a. föreslås i yttrandet strängare regler beträffande urtagning och plockning av fjäderfä. Förslaget syftar till att minska risken för spridning av salmonellabakterier. Vidare föreslås att undantag från stadgandena om förvaring av glassmassa skall kunna medges i fråga om färdigberedd glassmassa för framställning av s. k. mjukglass, som blivit en alltmer eftersökt vara.

Som framgår av vad jag anför i det föregående är det stora delar av livsmedelsstadgan som behöver anpassas till nu rådande förhållanden på livsmedelsområdet. Översynen bör omfatta inte bara de materiella reglerna utan även livsmedelskontrollen. Jag tänker då närmast på formerna för kontrollen och kontrollorganens befogenheter.

Vad gäller mjölk och mjölkprodukter har 1954 års mjölkkommitté i sitt förut nämnda betänkande föreslagit olika åtgärder, främst införande av offentlig kvalitetskontroll, i syfte att inom ramen för den övriga livsmedelskontrollen skapa tillräckliga garantier för att konsumtionsmjölkprodukterna fyller rimliga kvalitetskrav. Vid remissbehandlingen har förslagen utsatts för kritik i skilda hänseenden. De bör därför lämpligen i förevarande sammanhang omprövas med beaktande av den framförda kritiken. I anslutning härtill vill jag erinra om att Kungl. Maj:t tidigare denna dag på föredragning av chefen för jordbruksdepartementet beslutat uppdraga åt statens jordbruksnämnd att utarbeta förslag rörande de författningsmässiga åtgärder, som må påkallas för att genomföra mjölkkommitténs förslag om kvalitetsbetalning av mjölk och om intern mjölkkontroll vid mejerierna.

Vid översynen av livsmedelsstadgans kontrollföreskrifter bör vidare uppmärksammas de önskemål om enhetlig ledning av livsmedelskontrollen som framförts till 1962 års riksdag av riksdagens revisorer. Däremot bör det inte nu komma ifråga att inrätta nya organ för kontrollen.

I rekommendation 1962: 11 har Nordiska rådet rekommenderat regeringarna i de nordiska länderna att utreda möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk kontroll i fråga om livsmedel. Överläggningar i detta hänseende har numera tagits upp mellan representanter för berörda regeringar. Vid den utredning jag här förordat bör hänsyn tagas till resultaten av nämnda överläggningar och kontakt hållas med de utredningar på detta område som kan komma till stånd i de nordiska länderna. Även i övrigt bör utländsk livsmedelslagstiftning beaktas.

Utöver vad jag förut särskilt framhållit i samband med frågan om livsmedelstransporterna bör vid utredningen uppmärksamhet ägnas åt de ekonomiska konsekvenserna av olika ställningstaganden.

Översynen av livsmedelslagstiftningen bör anförtros åt särskilt tillkallade sak-

kunniga, som vid utredningsarbetet bör samråda med de myndigheter vilkas verksamhet beröres. Samråd bör även ske med utredningen om meteorologiska enheter, vilken bl. a. har att pröva frågan angående omfattningen och utformningen av kontrollföreskrifterna rörande mätning och vägning av saluförda varor, samt med andra utredningar, som beröres av översynen. Denna bör utmynna i förslag till erforderlig lagstiftning.

Utredningen beräknas fortgå under år 1964.

43. Läkemedelsförsörjningsutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 april 1963 för att verkställa utredning om läkemedelsförsörjningen (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1963):

Lönngrén, D. R., apotekare:

Lokal: Giftnämnden, Experimentalfältet, Stockholm 50; tel. 32 39 93.

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 19 april 1963):

Under århundraden har läkemedelshanteringen i vårt land varit noggrant reglerad. Vad man härvid främst velat trygga är att de med läkemedel förenade riskerna nedbringas till ett minimum, att allmänheten vid behov skall kunna få erforderliga läkemedel utan onödig omgång och att läkemedlen finns att tillgå till skäliga priser. Säkerhetssynpunkterna har tillgodosetts genom särskild lagstiftning. Däri har upptagits kompetensvillkor för rätten att yrkesmässigt framställa och hantera läkemedel och stränga kontrollföreskrifter i fråga om läkemedlens kvalitet. I kontrollsyfte har vidare utstakats speciella handelsvägar för läkemedel. Denna lagstiftning har nyligen från grunden reviderats och efter nutida krav anpassade bestämmelser på området träder i kraft vid nästkommande årsskifte.

Den långt övervägande delen av de nu använda läkemedlen är industriellt tillverkade. Flertalet är framställda inom privat läkemedelsindustri, svensk eller utländsk. En mindre del tillverkas under industrimässiga förhållanden vid distriktslaboratorier, knutna till vissa apotek. Grosshandeln med läkemedel omhändershas av droghandelsföretag, ägda av eller förenade med läkemedelsindustrier. Detaljhandeln är med få undantag monopoliserad till apoteken. Dessa är privatägda. Innehavarna av de drygt 400 självständiga apoteken utnämns emellertid av Kungl. Maj:t. Ekonomiskt är apotekarna underkastade bestämmelser om s. k. allmänna avgifter. Genom avgiftssystemet utjämnas olikheter i de skilda apotekens ekonomiska förhållanden. Därigenom blir det möjligt att driva apotek på en ort, trots att apoteket på grund av otillräckligt befolkningsunderlag och dylikt inte är ekonomiskt bärkraftigt. Genom det kollektiva systemet regleras vidare apoteksinnehavarnas inkomster. Inte blott i farmaceutiskt utan även i ekonomiskt hänseende står sålunda apotekarna i viss utsträckning under statlig tillsyn och kontroll. De står emellertid också under ekonomiskt inseende av den organisation de obligatoriskt tillhör, nämligen apotekarsocieteten. Som exempel härpå kan nämnas att enligt apotekarsocietetens stadgar åligger det societetens direktions att följa de enskilda apotekens ekonomiska skötsel samt att därvid vid behov ingripa med råd och anvisningar och i yttersta fall även föranstalta om ålägganden eller vidtagande av direkta åtgärder rörande driften. Medlem är enligt stadgarna för-

pliktad att själv vidtaga eller tåla de åtgärder, som direktionen kan finna erforderligt att besluta om. Ytterligare ett exempel på apotekarsocietetens starka realinflytande över apoteksväsendets funktioner är, att det enligt stadgarna tillkommer direktionen att besluta om inrättande och nedläggande av distriktslaboratorium. Det sagda ger vid handen att apotekarsocieteten genom sin direktion påtagit sig företagsledande funktioner för det samlade apoteksväsendet. Apotekarsocieteten lämnar också medlemmarna en omfattande service. Bl. a. genom att inrätta och driva kontroll- och utvecklingslaboratorier samt andra centrala organ har societeten bidragit till att rationalisera apoteksväsendet.

Läkemedelspriserna är administrativt reglerade. Sålunda gäller beträffande de farmaceutiska specialiteterna, dit de fabriksberedda originalförpackade medlen hör, att medicinalstyrelsen i samband med godkännande av medlen skall pröva att priset är skäligt. Vidare är grunderna för prissättningen av apotekens substanser och beredningar meddelade av Kungl. Maj:t som även fastställt apotekens avans på samtliga läkemedel.

Läkemedelsförsörjningens organisation och därmed sammanhängande frågor har under lång tid varit föremål för prövning av skilda utredningar, främst 1946 års läkemedelsutredning och 1953 års läkemedelskommitté. En del av detta arbete har legat till grund för den omnämnda, nyligen genomförda omläggningen av säkerhetslagstiftningen. Vad beträffar utredningsmaterialet i övrigt liksom det samlade resultatet av remissbehandlingen lämnar det rikhaltiga upplysningar om förhållandena inom läkemedelssektorn. Det ger en god bild av såväl förtjänster som svagheter hos den nuvarande organisationen.

1946 års läkemedelsutredning framlade förslag till en omorganisation av apoteksväsendet. Förslaget innebar att statsmonopol på apoteksrorelse skulle införas och att monopolrättens utövande skulle överlåtas till ett helstatligt aktiebolag. Härigenom skulle enligt utredningen förutsättningar skapas för att nedbringa läkemedelskostnaderna för såväl den enskilde som samhället. Vidare skulle möjligheterna öka för det allmänna att öva nöjaktigt inflytande på prissättningen inom läkemedelsgrosshandeln och läkemedelsindustrien. Vid remissbehandlingen av de sakkunnigas betänkande blev detta föremål för stark kritik. Det övervägande antalet instanser avstyrkte att apoteksväsendet förstatlignades. I flera yttranden förordades i stället partiella reformer inom ramen för den befintliga organisationen. Medicinalstyrelsen och apotekarnas organisationer angav mera allmänt arten och omfattningen av sådana reformer.

I detta läge tillkallades 1953 års läkemedelskommitté med uppdrag att förutse utredningslöst pröva och mot varandra väga då redan framlagda och eventuellt andra förslag till åtgärder. Kommitténs arbete har till största delen format sig till en företagsekonomisk studie av läkemedelsförsörjningens organisation. Bland annat har omfattande specialutredningar ägnats läkemedelsgrosshandeln och apotekens avgiftssystem.

Läkemedelskommittén ansåg, att i en rationell läkemedelsorganisation borde apoteken behålla sin ställning som enskilda företag men inordnas under en gemensam ledning, vars målsättning inrymmer ett klart tillgodoseende av samhälls-ekonomiska intressen i fråga om läkemedelsförsörjningen. En sådan ledning måste också ha möjligheter att genomföra behövliga åtgärder för att nå ett dylikt mål. Man kunde då behålla vinstintresset såsom drivande faktor för den enskilde apoteksinnehavaren och samtidigt inrikta hans strävanden i positiv samhälls-ekonomisk riktning. Kommittén föreslog att en halvstatlig nämnd, apoteksnämnden, skulle inrättas med uppgift att under Kungl. Maj:t i ekonomiskt hänseende

ha överinseendet över apoteksväsendet. Nämnden skulle enligt förslaget bl. a. besluta om medicinaltaxegrunderna samt om grunderna för fastställande av apotekens rörelsevinst och därmed sammanhängande ekonomiska frågor.

Förhållandena vid grosshandeln med läkemedel ansåg kommittén otillfredsställande från det allmännas synpunkt. Droghandeln kännetecknades sålunda enligt kommitténs mening av en kostnadskrävande servicekonkurrens och försäljningspolitik samt av en dyrbar administrations- och lagerhållningsapparat. Två alternativa lösningar diskuterades för att avhjälpa konstaterade brister. Den ena innebar en centralisering till ett enda företag, ägt antingen av staten eller av läkemedelsindustrin och apoteken gemensamt. Det andra alternativet skulle vara att inrätta ett droghandelsföretag, helt eller till övervägande delen ägt av apotekarsocieteten och avsett att bli ett komplement och en konkurrent till de övriga företagen på området. Kommittén förordade det senare alternativet. Innan kommittén framlade sitt förslag hade den förändringen inträtt, att apotekarsocieteten förvärvat aktiemajoriteten i ett av de existerande droghandelsföretagen, nämligen Apoteksvarucentralen Vitrum. Kommittén uttalade, att det gjorda förvärvet sammanföll med kommitténs förslag endast under förutsättning, att företags tillverkningsdel och utländska försäljningsorganisation avskildes.

Läkemedelskommitténs utredning beträffande avgiftssystemet föranledde kommittén att föreslå ett helt nytt system. Främsta syftet med detta anges vara att ge apotekarna ett direkt ekonomiskt intresse av rationell och kostnadsbesparande skötsel av apoteken.

Inställningen hos remissinstanserna till läkemedelskommitténs här berörda förslag är oenhetlig. Bland dem som tillstyrkt inrättande av en apoteksnämnd råder delade meningar såväl om nämndens uppgifter som om dess sammansättning och organisation. Beträffande avgiftssystemet är man ense om att det nuvarande inte längre är ändamålsenligt. De som mera ingående granskat kommitténs förslag till nytt system anser, att det inte bör förverkligas utan väsentliga modifikationer. Meningarna går isär, då det gäller frågan hur modifikationerna skall göras. Vad slutligen angår frågan om droghandeln har remissbehandlingen i betydande grad präglats av det fullbordade faktum, som förelegat genom apotekarsocietets förvärv av Vitrum. En principiell erinran som förekommit från näringslivets sida är att Vitrum genom apotekarsocietets insyn i de enskilda apotekens förhållanden skulle inta en gynnad ställning gentemot konkurrenterna. Till följd av apotekarsocietets speciella karaktär har det gjorts gällande, att den gynnade ställningen i viss mån är offentligt sanktionerad. Sedermera har också gjorts gällande, att avgifter som apotekarsocieteten uttaxerar av sina medlemmar — och som belastar de skilda apoteken och därmed i sista hand påverkar läkemedelspriserna — har använts till ekonomiska konsolideringar av societeten och därmed i varje fall indirekt av Vitrum.

Under den tid som utredningarna pågått har en utveckling och modernisering skett inom såväl läkemedelsindustri som droghandel och apoteksväsende. När det gäller att tillgodose de samhälleliga intressena, såväl av ekonomisk som annan art, kvarstår däremot problemen i allt väsentligt olösta. I detta hänseende kan förhållandena på läkemedelsområdet inte anses tillfredsställande. Kostnaderna för den totala läkemedelskonsumtionen i vårt land uppgår redan i dag till ca 500 milj. kr. om året, varav omkring 200 milj. kr. betalas av sjukförsäkringsmedel eller av stat och kommun. Av hänsyn både till den enskilde konsumenten och till samhällsekonomin är det väsentligt, att kostnaderna inte blir högre än vad som kan anses nödvändigt. Vissa på läkemedelspriserna inverkan faktorer står dock

utanför det allmännas kontroll. Detta gäller även detaljhandelsledet, något som är särskilt otillfredsställande med tanke på att den eljest prisreglerande konkurrensfaktorn här av säkerhetsskäl satts ur spel. Även andra synpunkter kan anföras för att samhället bör erhålla ett fastare grepp över läkemedelsförsörjningen. I prop. 1962: 184 föreslogs sålunda att sjukhusen i vissa fall skall kunna medges rätt att svara för läkemedelsförsörjningen till sina patienter genom egna sjukhusapotek och detta förslag motiverades bl. a. med att ett intensivt forskningsarbete för att öka läkemedelsterapiens möjligheter och minska dess risker inte kan bedrivas utan aktiv medverkan från sjukhusens sida, varvid sjukhusen också bör vara utrustade med egen farmaceutisk expertis. Principiellt innebär en lösning med sådana sjukhusapotek att det nuvarande apoteksmonopolet brytes och att viss del av läkemedelsförsörjningen ställs under sjukvårdens samhälleliga organ.

Enligt min mening är det angeläget att läkemedelsförsörjningens organisation ytterligare reformeras i riktning mot ett större samhällsengagemang. De förslag som framlagts av de förut nämnda utredningarna kan inte läggas till grund för önskvärda reformer. En ny utredning bör därför komma till stånd, varvid dock den kartläggning av området som skett i stor utsträckning bör kunna tjäna som underlag för nya reformförslag.

Vid bedömningen av lämpligheten och möjligheterna att öka samhällets inflytande i de olika leden i läkemedelsförsörjningen synes i övrigt följande synpunkter böra vara vägledande.

Läkemedelsindustrin spelar numera en dominerande roll i fråga om produktion av läkemedel och vidareutveckling av området. Denna industri är i hög grad beroende av forsknings- och utvecklingsarbete, som bedrivs i konkurrens mellan flera självständiga enheter. Vad den svenska industrin beträffar är det med hänsyn till de stora forsknings- och utvecklingskostnaderna väsentligt att den kan avsätta sina produkter på en större marknad än den svenska. I konkurrensen på den utländska marknaden har den svenska industrin hittills varit förhållandevis framgångsrik. Inom hälften av läkemedelsindustrins inkomster kommer i dag från utlandet. Vad jag här anför om läkemedelsindustrin torde tala för att den bör få fortsätta att utvecklas under samma former som nu. Bärande skäl för att nu aktualisera ett förstatligande av läkemedelsindustrin saknas sålunda enligt min mening. Någon sådan åtgärd har ej heller föreslagits vare sig av läkemedelsutredningen eller läkemedelskommittén. I fråga om insyn i läkemedelsindustrins verksamhet och kontroll av produkternas beskaffenhet och ändamålsenlighet ger den nya läkemedelslagstiftningen goda möjligheter. Beträffande prusbildningen i industriledet torde man som nu närmast få inrikta sig på en prövning av prisernas skälighet men det bör undersökas om inte från konkurrenssynpunkt en viss läkemedelstillverkning utöver vad som nu förekommer bör ske i allmän regi.

Droghandelns läkemedelsleveranser sker framför allt till apoteken. Det ojämförligt största antalet varor utgörs av farmaceutiska specialiteter på vilka priserna är fasta. Konkurrensen inom branschen är därför närmast en servicekonkurrens, vars samhälleliga värde oftast torde vara ringa. Detta och andra skäl har läkemedelskommittén ansett tala för en centraliserad droghandel. Kommittén har dock som nämnts förordat inrättande av ett särskilt, av apotekarsocieteten ägt eller dominerat droghandelsföretag som komplement till de övriga. I viss mån har detta alternativ förverkligats genom apotekarsocietetens förvärv av Vitrum. Med den erfarenhet som nu vunnits synes det emellertid allvarligt böra övervägas att som också redan två reservanter inom läkemedelsutredningen förordade centrali-

sera droghandelsverksamheten till ett statsägt monopolföretag. Det synes sannolikt, att ett sådant företag skulle bli ett värdefullt instrument för att hålla läkemedelskostnaderna under bättre kontroll.

Som förut nämnts har myndigheterna ett stort inflytande över apoteksväsendet. Detta är naturligt med hänsyn till att de privatägda apoteken i stort sett tillförsäkrats monopolrätt. Det system som utbildats för att utjämna driftsresultaten mellan de olika apoteken och för att — trots de starkt varierande förutsättningarna — upprätthålla enhetliga läkemedelspriser i landet har emellertid blivit alltmer artificiellt och komplicerat. Systemet karakteriseras av att apoteksinnehavarna endast i ringa utsträckning själva får vidkännas kostnadsökningar, vilket medför att dessa inte såsom eljest är fallet behöver frammana rationaliseringar. Att alla möjligheter tillvaratages för att inte ökande kostnader mer än nödvändigt slår igenom i läkemedelspriserna är särskilt angeläget eftersom allmänheten när det gäller läkemedel i stort sett saknar valfrihet beträffande inriktning och omfattning av konsumtionen.

Enligt min mening bör nu en ny ordning för läkemedelsförsörjningen på detaljhandelsplanet övervägas. Mycket torde därvid tala för att de samhälleliga organ som nu är huvudmän för sjukvården också får ett ökat ansvar för läkemedelsförsörjningen. Detta skulle i så fall vara att gå vidare på den väg, som anvisades i prop. 1962: 184 i fråga om läkemedelsförsörjningen vid vissa sjukhus. En sådan ordning torde dock inte böra utesluta att läkemedel också tillhandahållas genom privatägda apotek. Därest nu skisserade ordning icke skulle visa sig ändamålsenlig, kan som ett alternativ förtjäna övervägas ett system med apoteken anknutna till ett statligt företag. Oavsett vilket system som väljes bör tillses att allmänhetens behov av service på förevarande område blir väl tillgodosett även i en ny organisation.

Vid övervägandena rörande handeln med läkemedel bör beaktas, att pågående internationella integrationssträvanden kan komma att slå igenom även på läkemedelsområdet. Under utredningsarbetet bör undersökas vilka konsekvenser, som kan följa härav. I det sammanhanget bör också uppmärksammas, huruvida apotekssystem i andra länder inrymmer moment av förenkling, som kan nyttiggöras vid en omorganisation.

Skulle en lösning enligt här angivna principiella linjer inte kunna förordas, sedan de erforderliga detaljundersökningarna gjorts, bör prövas andra vägar att ge samhället ökat grepp om de betydelsefulla frågorna på läkemedelsförsörjningsområdet.

Det av mig förordade utredningsarbetet bör anförtros åt en sakkunnig som i erforderlig utsträckning bör biträdas av experter. Om droghandel och den väsentliga delen av apoteksväsendet skall drivas i allmän regi torde detta påkalla nya former för bl. a. den tillsyn och kontroll som nu utövas av medicinalstyrelsen. I denna del har utredningsuppdraget anknytning till vissa delar av MCA-utredningens arbete, varför nära kontakt bör hållas med denna utredning. Stor betydelse för ifrågavarande utredning har vidare den översyn av bestämmelserna om läkemedelsförmånerna i anslutning till sjukförsäkringen, som sker inom 1961 års sjukförsäkringsutredning. Samråd måste därför också ske med denna utredning.

Utredningsarbetet har påbörjats och beräknas fortgå under år 1964.

44. 1963 års arbetstidskommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att utreda frågan om en allmän arbetstidsförkortning (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktige, förste vice talman i I kamm.,
ordförande;

Enarsson, J. O. A., kommunalkamrer, led. av I kamm.;

Gomér, O. D., f. d. disponent, led. av II kamm.;

Hallström, H. G. F., ordförande i Svenska kommunalarbetareförbundet;

Hanson, P.-O., redaktör, led. av I kamm.;

Höök, E. S. V., avdelningschef;

Larsson, S. G., direktör;

Nordholm, O. G., direktör;

Schärman, O., sekreterare;

Vilhelmsson, E. E., sekreterare.

Sekreterare:

Ekberg, L., hovrättsassessor.

Lokal: Socialdepartementets utredningslokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 20 22 84.

Direktiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

De grundläggande generella arbetstidsbestämmelserna finns i lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning, den s. k. allmänna arbetstidslagen. Denna lag är i princip tillämplig på varje rörelse eller särskilt arbetsföretag med minst fem anställda. Åtskilliga undantag gäller dock. Sålunda omfattar lagen inte arbete som bedrivs av staten. Genom lagens anknytning till begreppen rörelse eller företag blir även åtskilliga offentliga verksamhetsgrenar i kommunal regi undantagna. På grund av uttryckligt stadgande gäller undantag för bl. a. sjukvård och undervisning även om sådan verksamhet skulle bedrivas som rörelse. Undantag gäller också för vissa former av arbete inom näringsgrenar som eljest omfattas av lagstiftningen. För vissa områden, där allmänna arbetstidslagen inte gäller, finns särskilda arbetstidslagar, nämligen lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln och arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer. Vissa bestämmelser rörande arbetstid finns också i arbetarskyddslagen, butikstängningslagen, den s. k. bagerilagen, hembiträdeslagen och förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.

Allmänna arbetstidslagen ersatte 1919 års lag om arbetstidens begränsning, vari principen om 48 timmars arbetsvecka första gången fastslogs i svensk lagstiftning. Regeln om högst 48 timmars veckoarbetstid gällde till 1957, då beslut fattades om en generell arbetstidsförkortning till 45 timmar. Denna förkortning genomfördes successivt under åren 1958—1960. Samtidigt blev bestämmelserna om veckoarbetstid dispositiva i den meningen att i lagen infördes möjligheter att genom kollektivavtal träffa överenskommelse bl. a. om längre veckoarbetstid än den som lagen föreskriver såsom maximum.

Den år 1957 beslutade arbetstidsförkortningen var inte avsedd att bilda någon slutfas i utvecklingen på arbetstidsområdet. Redan i direktiven till den utredning, som låg till grund för reformen, framhöll dåvarande chefen för socialdepartementet, att man borde sikta på en normal arbetstid av 40 timmar i veckan såsom ett mål för strävandena men att detta mål endast kunde uppnås i etapper och genom successiva framsteg. Såsom ett led i planeringen för ytterligare arbetstidsförkortning uppdrogs i september 1957 åt socialstyrelsen att verkställa undersökningar rörande arbetstidsförkortningens ekonomiska och sociala verkningar. I mars 1959 befriades socialstyrelsen från detta utredningsuppdrag och för ändamålet tillkallades särskilda sakkunniga, som antagit benämningen 1959 års undersökning av arbetstidsförkortningens verkningar. De sakkunniga publicerade förra året en redogörelse över arbetstidsförkortningens omfattning och utläggning (SOU 1962: 17). I en senare redogörelse, som väntas under innevarande år, kommer arbetstidsförkortningens verkningar att behandlas.

I en av Internationella arbetsorganisationen år 1962 antagen rekommendation — för vilken samtliga svenska ombud röstade — uppställes 40-timmarsveckan som mål. I rekommendationen framhålles att arbetstidsförkortningen bör ske successivt, när så befinner lämpligt för att den angivna normen skall uppnås utan minskning i arbetstagarnas lön. Arbetstidsförkortningen bör, framhålles det vidare, bringas i tillämpning på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till de särskilda förhållandena inom varje land och inom varje sektor av den ekonomiska verksamheten. Därvid bör beaktas bland annat vidmakthållandet av landets totala produktion och dess konkurrensförmåga inom den internationella handeln liksom önskemålen från arbetsgivare och arbetstagare rörande sättet för arbetstidsförkortningens genomförande.

Innevarande års riksdag har i anslutning till motionsyrkanden i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om utredning angående en generell förkortning av arbetstiden (andra lagutskottets utlåtande nr 17, riksdagens skrivelse nr 94).

För egen del finner jag nu tiden mogen att närmare ta upp frågan om en ytterligare allmän arbetstidsförkortning. För detta ändamål bör tillsättas en särskild utredning, som även bör ta sig an vissa andra spörsmål, som jag närmare kommer att ange i det följande.

Med de arbetstidsförhållanden som nu råder i vårt land blir spörsmålet om ytterligare arbetstidsförkortning generellt sett mindre en fråga om vad som är erforderligt och önskvärt ur hälsosynpunkt än en ekonomisk avvägningsfråga. Ökad fritid påverkar utrymmet för standardökning i andra former. När man diskuterar hithörande problem är det också angeläget att göra klart, att frågan om vilken arbetsinsats som krävs av en arbetstagare inte bara är en fråga om veckoarbetstidens längd. Med i beräkningen måste också tagas längden av semestern liksom antalet helgdagar och därmed jämställda arbetsfria dagar, som finns inom de flesta områden. Den i år beslutade utsträckningen av den lagfästa semestern från tre till fyra veckor, som får full effekt år 1965, är jämförlig med en förkortning av veckoarbetstiden med en timme.

Vad som på senare tid förekommit i den allmänna debatten visar att det hos arbetstagarna finns ett utbredd intresse för en ytterligare arbetstidsförkortning. Den utredning, som nu skall tillsättas, bör få till uppgift att undersöka i vilken utsträckning och i vilken takt en sådan förkortning är möjlig. Jag utgår från att en kommande förkortning likaväl som den senast genomförda bör ske successivt. Jag finner det emellertid varken erforderligt eller lämpligt att här ge utredningen

några närmare anvisningar rörande det schema som en sådan förkortning bör följa. Det blir utredningens sak att på grundval av vad den inhämtar och de bedömanden den gör fatta ståndpunkt i detta hänseende.

Vid övervägandena måste helt naturligt avgörande vikt fästas vid den väntade produktionsutvecklingen i landet. Stor betydelse måste tillmätas de återverkningar en arbetstidsförkortning kan få för vårt lands näringsliv och i vad mån konkurrenskraften på den internationella marknaden påverkas. Hänsyn måste också tagas till den inverkan på samhällsekonomin som blir en följd av redan beslutade sociala reformer. Bl. a. kommer socialförsäkringssystemet att ställa ökade krav på produktionen.

Mot bakgrunden av att spørsmålet om en ytterligare arbetstidsförkortning endast till mindre del kan sägas vara en arbetarskyddsfråga och med beaktande av de förhållanden i stort som för närvarande råder på arbetsmarknaden skulle det kunna ifrågasättas, om det finns behov av att reglera en sådan förkortning i lag. Till detta vill jag anföra, att det alltså måste ses som en uppgift för lagstiftningen att ange de normer, som enligt den rådande allmänna uppfattningen bör gälla i fråga om arbetstidens längd. Det torde också vara så att garantier för att en förändring i dessa normer snabbt och fullständigt skall slå igenom bäst skapas med hjälp av lagstiftning. Jag anser alltså att en lagreglering är den rätta vägen även i fortsättningen. Reglerna bör vara dispositiva i överensstämmelse med vad som beslutades i samband med 1957 års reform.

Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att utredningen i sitt arbete samråder med organisationerna på arbetsmarknaden. Representanter för arbetsmarknadens parter bör ingå i utredningen.

I anslutning till sina överväganden angående en generell arbetstidsförkortning bör utredningen företaga en översyn av lagreglerna rörande övertid samt förberedelse- och avslutningsarbete. Vidare bör särskilt beaktas sådana frågor, som sammanhänger med kontinuerlig drift och annat skiftarbete.

Åt utredningen bör anförtros att utreda frågan om en utvidgning av arbetstidslagstiftningens tillämpningsområde. I detta hänseende framlades år 1954 förslag av den år 1947 tillkallade arbetstidsutredningen i dess slutbetänkande (SOU 1954: 22—23). Enligt förslaget skulle nuvarande undantag för staten och för företag med högst fyra anställda utgå. Anslutningen till rörelsebegreppet skulle slopas och lagstiftningen skulle i princip bli tillämplig på alla arbetstagare som användes till arbete mot vederlag. Vissa undantag skulle dock alltså gälla, bl. a. för polisväsendet, brandväsendet, kontorspersonal och arbetsledare. De särskilda arbetstidslagarna för lantarbetare och för detaljhandeln skulle upphävas. För vissa områden främst inom den offentliga sektorn, såsom sjukvården och kommunikationsverken — föreslogs vissa särbestämmelser.

Betänkandet gjordes till föremål för en omfattande remissbehandling, varvid åsikterna gick starkt isär i åtskilliga frågor.

I proposition nr 80 till 1957 års riksdag med förslag om 45-timmarsvecka anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, att först sedan erfarenhet vunnits rörande verkningarna av den allmänna arbetstidsförkortningen kunde tiden vara inne att ta ställning till arbetstidsutredningens förslag angående arbetstidslagstiftningens tillämpningsområde och systematiska utformning m. m.

Arbetstidsutredningens förslag bör överarbetas med hänsynstagande bl. a. till vad som framkommit vid remissbehandlingen av detsamma. Frågeställningarna måste dock ses från delvis nya utgångspunkter. Hänsyn bör tagas till dels den arbetstidsförkortning, som ägt rum efter det att betänkandet avgavs, dels den

ytterligare arbetstidsförkortning, som utredningen kan komma att föreslå. Vidare kan nämnas, att årets riksdag fattat beslut om utvidgad tillämplighet för arbetarskyddslagen med slopande av begränsningen till rörelse.

Vad särskilt gäller arbetstidsproblemen för sådana grupper — t. ex. brandmännen — som inte omfattas av arbetstidslagstiftningen och som under osedvanligt lång tid står till förfogande på arbetsplatsen, synes översynen böra bedrivas med sikte på att arbetstiden i en eller annan form regleras i lag. Därvid måste särskild uppmärksamhet ägnas åt de spörsmål som kan föreligga om hur viss lindrigare tjänstgöring skall bedömas vid beräkning av arbetstidens längd. I den mån utredningen finner lämpligt bör nu berörda spörsmål kunna behandlas med förtrut och förslag i hithörande delar framläggas utan avvaktan på utredningsarbetet i övrigt.

Över huvud synes målsättningen böra vara att undantagen från lagstiftningen skall vara så få och så litet omfattande som möjligt.

Utredningens arbete bör utmyнна i att förslag framläggas till en ny allmän arbetstidslag. Spörsmålet huruvida speciella arbetstidslagar för vissa områden skall finnas även i fortsättningen bör bedömas förutsättningslöst. Även behovet av bagerilagen bör prövas.

Ändrade förhållanden beträffande arbetstidens längd och förläggning kan ge utredningen anledning att gå in på spörsmål om tiden för firande av vissa helgdagar.

Vid utredningsarbetet bör uppmärksammas vilka konsekvenser framlagda förslag kan få med hänsyn till internationella konventioner, som Sverige ratificerat.

Under sitt arbete bör utredningen samråda med andra utredningar med närliggande ämnesområden, såsom utredningen angående hembiträdeslagstiftningen, utredningen om butikstängningslagstiftningen och de sakkunniga som chefen för kommunikationsdepartementet denna dag bemyndigats tillkalla för att verkställa utredning om regleringen av arbetsförhållandena inom landsvägstrafiken.

Om så befinnes lämpligt bör, utöver vad tidigare berörts, delförslag kunna framläggas.

Utredningen har fram till den 1 november 1963 hållit ett sammanträde.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1964.

45. 1963 års klinikutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av organisationen vid de statliga undervisningsjukhusens kliniker och avdelningar i vad avser ledningen av den sjukvårdande verksamheten och därtill knutna organisatoriska och administrativa arbetsuppgifter ävensom av övriga därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1963):

Netzén, K. G., landshövding.

Sekreterare:

Fogelberg, B. E. B., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Ebenius, A. M. B., förste byråsekreterare.

Lokal: Karolinska institutet, Solnavägen 1, Stockholm 60; tel. växel 23 54 80.

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

Undervisningssjukhusens antal i Sverige är f. n. sju, varav karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet i Stockholm samt akademiska sjukhuset i Uppsala är statliga. För den slutna vården är undervisningssjukhusen uppdelade på kliniker (självständiga avdelningar med vårdplatser) och andra självständiga avdelningar (röntgenavdelningar, laboratorier m. m.). Ledningen av klinik eller annan självständig avdelning tillkommer en överläkare. Befattningen som överläkare är antingen uppförd på sjukhusets stat eller, i fall då Kungl. Maj:t så förordnar, förenad med tjänst, som är uppförd på personalförteckningen för den myndighet som svarar för undervisningen.

I flertalet fall är befattningen som överläkare förenad med en professur. Professorn-överläkarens åligganden omspannar tre huvudområden, nämligen forskning, undervisning och sjukvård. Professorns undervisning skall, såvitt den meddelas i form av föreläsningar, omfatta högst cirka 130 timmar per läsår. I den mån undervisningen meddelas i annan form, skall den äga motsvarande omfattning. Professorn-överläkarens uppgifter för sjukvården framgår av sjukhusstadgan respektive reglementena för de statliga undervisningssjukhusen. Huvuduppgiften som överläkare enligt dessa bestämmelser är att ansvara för sjukvårdens behöriga och ändamålsenliga handhavande å kliniken eller avdelningen.

Vid de statliga undervisningssjukhusen må för fullgörande av viss del av överläkarens åligganden anställas biträdande överläkare. Biträdande överläkare åligger, i fråga om honom anförtrord sjukvård, att i tillämpliga delar ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som gäller för överläkare. I övrigt skall han biträda överläkaren samt vid tillfälligt förfall för överläkaren fullgöra dennes åligganden. Han är vidare skyldig att utan särskild ersättning meddela undervisning åt medicine studerande. Fullgöres denna undervisning i form av föreläsningar skall den omfatta högst 65 timmar för kalenderår. Sker undervisningen i form av annat arbete, skall den ha motsvarande omfattning.

Vid de kommunala undervisningssjukhusen kan vid professorn-överläkarens sida finnas såväl kliniska lärare som biträdande överläkare. Tjänst som klinisk lärare är upptagen på personalförteckningen för den myndighet, som har att meddela undervisningen, och är förenad med befattning som biträdande överläkare vid vederbörande undervisningsklinik. Innehavare av sådan tjänst är i första hand skyldig att delta i undervisningen samt handledningen av de studerande. Undervisningsskyldigheten har samma omfattning, som gäller för biträdande överläkare vid statligt undervisningssjukhus, men därutöver är den kliniske läraren skyldig att mot särskild ersättning meddela ytterligare undervisning, dock högst 65 timmar katedral eller däremot svarande annan undervisning per läsår. Innehavare av lärartjänst är vidare skyldig att med uppmärksamhet följa den vetenskapliga utvecklingen inom sitt ämnesområde samt bör idka vetenskaplig forskning. I sin egenskap av biträdande överläkare har den kliniske läraren att fullgöra samma åligganden inom sjukvården, som ankommer på biträdande överläkare vid statliga undervisningssjukhus.

Innehavare av tjänst som biträdande överläkare, vilken är uppförd å personalförteckningen för kommunalt undervisningssjukhus, är skyldig att biträda vid handledningen av de studerande samt därjämte, i den mån sjukvårdsstyrelsen

medgiver det, skyldig att mot särskild ersättning övertaga den undervisning eller examination inom sitt verksamhetsområde, som prövas erforderlig för ett ändamålsenligt anordnande av studierna vid vederbörande fakultet. Ifråga om åligganden inom sjukvården gäller samma som beträffande biträdande överläkare vid statligt undervisningssjukhus.

Såväl biträdande överläkare vid statligt undervisningssjukhus som klinisk lärare och biträdande överläkare vid kommunalt undervisningssjukhus tillsättes för en tid av sex år, såvida ej särskilda skäl föranleder förordnande för kortare tid.

På senare år har i olika sammanhang förslag framlagts om ändrad organisation beträffande angivna biträdande överläkar- och lärartjänster. I vissa fall har därvid åsyftats en förstärkning av undervisningens och forskningens resurser medan i andra fall tyngdpunkten lagts på sjukvården och därmed sammanhängande organisatoriska och administrativa frågor. I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för de olika synpunkter, som sålunda kommit till uttryck.

I sitt år 1961 avgivna betänkande »Program för ökad läkarutbildning» föreslog läkarutbildningsberedningen bl. a., att kliniska lärartjänster även skulle inrättas i de större kliniska läroämnena vid de statliga undervisningssjukhusen. Beredningen berörde vidare en från lärarhåll aktualiserad fråga om anställningsformen för innehavarna av dessa tjänster och förklarade sig för sin del icke vara beredd att förorda en ordinariesättning av de kliniska lärartjänsterna, då det enligt beredningens mening fanns skäl att bibehålla deras karaktär av meriteringstjänster.

I yttranden över läkarutbildningsberedningens betänkande ställde sig direktionerna för karolinska sjukhuset och för akademiska sjukhuset i Uppsala tveksamma till förslaget om införande av kliniska lärartjänster i klinikorganisationen vid sjukhusen. Direktionen för karolinska sjukhuset förordade för sin del, att vid de »större» klinikerna infördes en tjänst som överläkare med förordnande för viss tid, vars innehavare skulle avlasta klinikchefen viss grundläggande undervisning och visst administrativt arbete. Även direktionen för akademiska sjukhuset ifrågasatte huruvida beredningens förslag om kliniska lärarbefattningar var en tillräckligt genomgripande åtgärd. Enligt direktionens mening erfordrades härutöver en annan befattningstyp för biträdande klinikchefer, vilka i olika avseenden skulle bereda de genom sjukvård, undervisning och forskning hårt pressade klinikcheferna en behövlig avlastning. Dylika befattningar kunde tänkas utformade som undervisnings- eller sjukvårdstjänster och behov av dem förelåg vid större kliniker och avdelningar.

Chefen för ecklesiastikdepartementet uttalade i propositionen 1961:108 angående ökad utbildning av läkare och tandläkare m. m. bl. a., att han fann läkarutbildningsberedningens förslag till omvandling av ett antal biträdande överläkartjänster till tjänster som kliniska läkare vid de statliga undervisningssjukhusen i Stockholm och Uppsala vara väl motiverat. Han räknade med att förslag härom skulle framläggas av vederbörande anslagsäskande myndigheter i stort sett i överensstämmelse med beredningens rekommendationer.

Med skrivelse den 7 juni 1962 till kanslern för rikets universitet överlämnade karolinska institutets lärarkollegium ett förslag till ändrad klinikorganisation, vilket hade utarbetats av en av kollegiet tillsatt beredningskommitté. Av beredningskommitténs förslag framgår bl. a. följande.

Enligt beredningskommitténs mening kunde vissa fördelar vara att vinna med att i undervisningstyngda ämnen inrättades — i stället för biträdande överläkartjänster på undervisningssjukhusets stat, förenade med »inbakad» undervisningsskyldighet — kliniska lärartjänster på lärosätets stat. Kommittén förutsatte här-

vid att en dylik reform kombinerades med befrielse från »inbakade» undervisningsuppgifter för de på sjukhusets stat kvarvarande överläkarna och biträdande överläkarna. Tillsättningsförfarandet synes dock icke böra ändras. Sjukvårdsanknytningen för de kliniska lärartjänsterna borde vara biträdande överläkarbefattning. Anställningsformen för såväl de kliniska lärarna som de biträdande överläkarna på sjukhusstat var föremål för delade meningar. Majoriteten inom kommittén höll för sin del före, att de olika intressen, som därvid gjorde sig gällande, bäst tillgodosågs genom att de kliniska lärartjänsterna, förenade med biträdande överläkarbefattning, ordinariesattes, varigenom en ordinarie tjänst i biträdande överläkarställning kom att finnas på var och en av de stora undervisningsklinikerna.

Över lärarkollegiets framställning yttrade sig medicinska fakulteten i Uppsala och direktionen för karolinska sjukhuset.

Medicinska fakulteten anförde bl. a. följande. På flertalet kliniker översteg undervisningsbehovet i så hög grad den för professorer stadgade undervisningsskyldigheten, att en mycket stor del av undervisningen, stundom den största delen, måst anförtros åt andra läkare. Då klinikerna icke tillförsäkrats lärare med för dessa uppgifter erforderliga kvalifikationer, var detta ett förhållande, som äventyrade utbildningens standard. För fakultetens del var det, i första hand för de kliniska ämnen, där forskningen och undervisningen var särskilt omfattande i förhållande till de ordinarie lärarnas åligganden, ett rimligt önskemål, att en biträdande överläkartjänst omvandlades till en ordinarie tjänst, motsvarande de teoretiska ämnenas laboraturer och prosekturer. Därigenom skulle större kontinuitet beträffande forskning och undervisning erhållas och fakulteten få bättre möjlighet att erhålla för dessa uppgifter erforderliga befattningshavare. Professorernas arbetsbörda vad avsåg både undervisning och administrativa göromål skulle lättas.

Direktionen för karolinska sjukhuset framhöll att föreningen av professor i kliniskt ämne med chefskapet för klinik med omfattande sjukvårdande uppgifter ofta medförde en hart när övermäktig arbetsbörda för vederbörande professor. Det var emellertid ur såväl forskningens som undervisningens synpunkt väsentligt att klinikchefen kunde behålla ett samlande grepp över sin klinik och samordna de olika verksamhetsgrenarna. Skulle detta kunna ske måste han avlastas vissa i och för sig betydelsefulla göromål som, utan att samordningen av de olika verksamhetsområdena förlorades, kunde anförtros annan väl kvalificerad läkare. En tänkbar lösning vore därvid att arbetsuppgifterna ifråga anförtroddes den av lärarkollegiet föreslagna kliniske läraren. Införandet i klinikorganisationen av ytterligare en akademisk tjänst kunde dock av naturliga skäl icke förutsättas i första hand medföra den förstärkning i fråga om de sjukvårdsorganisatoriska och administrativa uppgifterna, som direktionen funnit erforderlig. Det kunde därför bli nödvändigt att å vissa kliniker och avdelningar vid sidan av den kliniske läraren introducera en ny tjänst som överläkare eller biträdande överläkare. En anordning med en särskild överläkare skulle emellertid förutsätta att den nu gällande principen en klinik — en läkare omprövades.

Av den lämnade redogörelsen framgår att nu gällande ordning ifråga om ledningen av undervisningen, forskningen och den sjukvårdande verksamheten vid de statliga undervisningssjukhusen företer vissa brister. Orsaken härtill synes främst sammanhånga med att de mångskiftande arbetsuppgifter, som i nämnda och andra hänseenden åvilar professor-överläkaren, fått en sådan omfattning, att de i vissa fall tenderar att bli honom övermäktiga. Icke minst har de organisatoriska och administrativa uppgifterna fått en allt större betydelse i och med den

snabba utvecklingen på de medicinska och tekniska områdena. Rådande brist på personal inom sjukvården, främst vårdpersonal, ställer vidare sjukhusledningarna inför svåra problem, vilka trots fortgående utbyggnad av den centrala sjukhusadministrationen, i betydande utsträckning måste återfalla på klinikchefen. Mot bakgrund härav finner jag det angeläget att åtgärder vidtages i syfte att effektivisera klinikorganisationen vid de statliga undervisningssjukhusen. Vad gäller undervisningsverksamheten vill jag erinra om att lärarkollegiets förslag om omvandling av ett antal biträdande överläkartjänster vid sagda sjukhus till tjänster som klinisk lärare redan i princip godtagits av statsmakterna genom riksdagens godkännande av propositionen 1961: 108. Härigenom har vissa förutsättningar skapats för en förbättrad undervisningsorganisation vid klinikerna. Jag vill här erinra om att chefen för ecklesiastikdepartementet nyligen tillkallat särskilda sakkunniga för att utreda frågor om forskarutbildningen och forskarkarriären jämte därmed sammanhängande spörsmål, varvid jämväl problem, som berör den kliniska forskningen, torde komma att närmare prövas. Jag vill i detta sammanhang erinra om att universitetsutredningen i sitt betänkande »Universitetens och högskolornas organisation och förvaltning» (SOU 1963: 9) icke föreslagit några förändringar i avseende på undervisningsklinikernas ställning i förhållande till undervisningssjukhusen.

När det gäller ledningen av sjukvårdsverksamheten vid de statliga undervisningssjukhusen och därmed sammanhängande organisatoriska och administrativa uppgifter anser jag mig emellertid nu böra föreslå att en särskild översyn vidtages, varvid målsättningen dock bör begränsas såtillvida som professorn-överläkaren alltfört skall ha det samlande greppet över klinikens olika verksamhetsgrenar. Syftet med översynen skall därför främst vara att undersöka vilka organisatoriska förändringar som krävs för att professorn-överläkaren skall kunna beredas erforderlig avlastning. Trots att utredningen i första hand skall avse den del av verksamheten vid undervisningsklinikerna som är att hänföra till sjukvården, måste givetvis — som en följd av det nära sambandet mellan sjukvård och medicinsk utbildning — frågor av betydelse för utbildningen samtidigt aktualiseras. Överhuvudtaget bör överläkarnas och biträdande överläkarnas ställning i sjukvårds- och undervisningsorganisationen allsidigt prövas, varvid även nuvarande tillsättningsregler kan behöva överses. Vidare bör frågan om formen för de kliniska lärarnas anknytning till sjukvårdsverksamheten vid de statliga undervisningssjukhusen prövas. Om så visar sig erforderligt bör det därvid vara utredningen obetaget att framlägga förslag avseende de kliniska lärarnas ställning jämväl i övrigt ävensom beträffande formerna för deras tillsättning.

Av det anförda framgår att utredningen i första hand skall avse de statliga undervisningssjukhusen. I den mån utredningen finner att dess överväganden även kan komma att påverka förhållandena vid de kommunala undervisningssjukhusen bör samråd i dessa delar ske med vederbörande sjukvårdshuvudmän.

I propositionen 1963: 142 angående ökad utbildning av läkare har chefen för ecklesiastikdepartementet tagit upp till behandling frågan om utformningen av lärartjänster för bl. a. handledning i det kliniska arbetet av de studerande. Han erinrade därvid om att det från olika håll hävdats att den nuvarande strukturen av lärartjänster för dessa uppgifter — tjänster som klinisk amanuens i första hand — inte var tillfredsställande. Från fakultetshåll hade sålunda understrukits, att innehavarna av sistnämnda tjänster inte kunde ägna önskvärd tid åt undervisningen, bl. a. därför att sjukvården ställde stora anspråk på dem. Från huvudmannahåll hade samtidigt uttalats farhågor för att underläkarna — som enligt

kungörelsen om kommunala undervisningssjukhus även hade handledande undervisningsuppgifter — genom utbildningsverksamhetens växande omfattning skulle bli i alltför hög grad engagerade i undervisningen. Läkarutbildningsberedningen föreslog såsom en lösning på detta problem, att en särskild mellangradstjänst inrättades, så konstruerad, att dess innehavare kunde ägna i varje fall huvuddelen av sin tid åt undervisning och då framför allt handledning av de studerande. Departementschefen fann det för sin del angeläget, att diskussionen i denna för den kliniska utbildningen centrala fråga fördes vidare.

Enligt min mening synes det lämpligt att den av chefen för ecklesiastikdepartementet sålunda berörda frågan tages upp till övervägande i samband med den av mig nu förordade översynen av klinikorganisationen. Även i denna del bör givetvis samråd ske med de kommunala huvudmännen.

Utredningen beräknas fortgå under år 1964.

46. Nordisk utredning av frågan om specialistbehörighet för läkare

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 att såsom ledamöter i en svensk delegation delta i en nordisk arbetsgrupp för utredning av möjligheterna att genomföra enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 26/1962:

Rexed, B. A., professor, *ordförande*;

Hamberger, C.-A., professor;

Rahm, A. H. B., byråchef.

Sekreterare:

Eurenus, G., byrådirektör (fr. o. m. den 1 oktober 1963).

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00 (sekreteraren).

Den svenska delegationen har under tiden juli—november 1963 hållit två sammanträden samt deltagit i ett sammanträde med den nordiska arbetsgruppen.

Utredningen beräknas komma att slutföras under år 1964.

47. Utredning rörande inrättandet av ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 6 december 1963 att såsom ledamöter i en svensk delegation delta i överläggningar rörande inrättandet av ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning (nordiska rådets rekommendation nr 25/1963):

Hedengren, S.-O., byråchef;

Osvald, O. K., medicinalråd.

Utredningsarbetet beräknas komma att fortgå under år 1964.

Kommunikationsdepartementet**A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1963****1. 1953 års trafikutredning (1961: I 3; 1962: I 8; 1963: I 8)**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 för att verkställa en översyn av riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1953):

Grafström, E. O. H., generaldirektör, *ordförande*;

Asp, P. E., åkeriägare, led. av II kamm.;

Dillén, B. O., direktör, tillika *huvudsekreterare*;

Hörjel, N. J., statssekreterare;

Kollberg, G. N., direktör, led. av II kamm.;

Odhner, C.-E. T., agr. lic.;

Persson, R. V., bankofullmäktig, led. av I kamm.;

Pålsson, P.-O., f. d. häradsdomare, f. d. riksdagsman;

Sjöberg, E. A., ekonomidirektör;

Åselius, K. Hj., f. d. bruksdisponent.

Experter:

Grahn, F. T., byrådirektör;

Håkansson, H. E. V., fil. lic.;

Welinder, P. E. C., professor;

Öster, M. N., direktör.

Direktiven för utredningen, se 1954: I K 17.

I prop. 1963: 191 angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken m. m. har angivits, att vissa kvarstående trafikpolitiska problem avses bli föremål för särskilda utredningar. Utredningen har i skrivelse till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet den 12 november 1963 hemställt, att kvarstående frågor av trafikpolitisk natur måtte utredas i annan lämplig ordning och utredningen upphöra. Den 13 november 1963 beslöt departementschefen att utredningen skulle upphöra.

2. Svenska öresundsdelegationen (1961: I 5; 1962: I 10, 1963: I 10)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 mars 1954 för att i samarbete med den utredningsdelegation, som för ändamålet utsetts från dansk sida, utreda förutsättningarna för anordnande av en fast förbindelse mellan Sverige och Danmark över Öresund:

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, förste vice talman i I kamm., *ordförande*;

Hjort, K.-G., M., f. d. generaldirektör;

Hörjel, N. J., statssekreterare;

Upmark, E. G. J., generaldirektör.

Expertgrupp för trafikekonomiska frågor:

Jarder, J. O., byrådirektör;

Kulander, H. E., avdelningsdirektör;

Tänneryd, S. A. S., direktör.

Expertgrupp för tekniska frågor:

Gudmundsson, N. H., teknisk direktör;

Kolm, C. R., f. d. överingenjör;

Reini, S. A. O., överingenjör;

Thulin, C. I., f. d. major.

Sekreterare:

Wennerhorn, K. O. L., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Nilsson, E., t. f. byråchef.

Direktiven för utredningen, se 1955: I K 18.

Delegationen har den 21 december 1962 avgivit betänkandet Öresundsförbindelsen I och II (SOU 1962: 53—54).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1961 års trafiksäkerhetskommitté (1962: I 26; 1963: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1961 för att verkställa utredning angående tillfälliga hastighetsbegränsningar för motorfordon och därmed sammanhängande spörsmål:

Karleby, O., bankdirektör, *ordförande*;

Ahlgren, N., direktör;

Lundström, N. B., redaktör, led. av I kamm.;

Rydberg, H. A. L., polisintendent;

Stoltz, A. W., häradshövding.

Experter:

Andersson, B. J., professor;

Erlander, S. B., fil. kand.;

Gustavsson, J. O., fil. kand.

Sekreterare:

Nordström, C. G., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Järmark, B. L., t. f. byrådirektör.

Direktiven för kommittén, se 1962: I K 26.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Kommittén har den 31 oktober 1963 avgivit betänkandet Tillfällig hastighetsbegränsning i motortrafiken under åren 1961 och 1962 (SOU 1963: 59).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Svenske ledamoten av en skandinavisk juristkommitté för undersökning rörande SAS' engagement med vissa luftfartsföretag* (1962: I 32; 1963: I 26)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1961 att såsom svensk ledamot ingå i en skandinavisk juristkommitté med uppdrag att undersöka konsortiet Scandinavian Airlines Systems engagement med det mexikanska luftfartsföretaget Guest Aerovias Mexico S.A. och med det thailändska luftfartsföretaget Thai Airways International, i den mån det senare har samband med förra engagementet:

Ohman, F. G. H., ordförande i näringsfrihetsrådet, f. d. regeringsråd.

Sekreterare:

Mangård, N., hovrättsråd.

Kommittén har den 29 januari 1963 avgivit sitt betänkande (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Utredning om en avveckling av vissa avgifter för sjöfarten i Stockholms stad*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1962 med uppdrag att, efter överläggning med vederbörande intressenter, framlägga förslag om avveckling av vissa avgifter för sjöfarten i Stockholm (se Post- och Inrikes tidn. den 11 januari 1963):

Tottie, A. V. R., landshövding.

Sekreterare:

Rabenius, S. G., t. f. byrådirektör.

Direktiv (anförande av statsrådet Lange till statsrådsprotokollet den 21 december 1962):

Enligt bemyndigande den 21 oktober 1960 tillkallade chefen för justitiedepartementet samma dag landshövdingen Anders Tottie att åvägabringa och leda förhandlingar om avveckling av vissa sedan 1700-talet utgående s. k. rekognitionsavgifter till stiftelsen Danviks hospital. I anledning av ett av förhandlingsledaren framlagt förslag utfärdade Kungl. Maj:t — efter riksdagens hörande — kungörelse den 25 maj 1962 (nr 370) om avveckling av rekognitionsavgifterna till Danviks hospital. (Prop. 1962: 160; L³U 31; Rskr 254).

Riksdagens år 1960 församlade revisorer ha i sin berättelse den 15 december

1960, § 38, erinrat om att sedan flera hundra år tillbaka särskilda avgifter utgå i Stockholms hamn för fartyg, som ankomma från utrikes ort, nämligen dels de s. k. danvikspenningarna, som tillfalla stiftelsen Danviks hospital, dels de s. k. fattigpenningarna, som tillfalla Stockholms borgerskaps änkehus. Frågan om dessa sjöfartsavgifters avveckling har sedan länge varit aktuell. Utredningar ha företagits rörande avgifternas rättsliga natur, och yrkanden ha framställts från myndigheter och enskilda om att avgifterna måtte bringas att upphöra. Revisorerna ha förordat, att frågan härom nu upptages till prövning (berättelsen, del I, sid. 283—287).

Utlåtanden i ärendet ha avgivits av kommerskollegium, landshövdingen Tottie, direktionen över stiftelsen Danviks hospital, direktionen över Borgerskapets änkehus och Sveriges redareförening (berättelsen, del II, sid. 364—374). Kommerskollegium har enligt sitt utlåtande funnit det uppenbart, att bärande skäl icke kunna anföras för att belasta utrikessjöfarten på Stockholm med dessa avgifter för en åldringsvård, som icke har samband med denna sjöfart.

I utlåtande den 12 maj 1961, nr 116, har statsutskottet under punkten 38 anslutit sig till revisorernas uppfattning, att frågan om danviks- och fattigpenningarnas avveckling nu bör upptagas till prövning. Utskottet har därvid instämt i kommerskollegii uttalande och förklarat, att avgifterna hänföra sig till gångna tiders förhållanden, då betingelserna för åldringsvården vore helt andra än nu. Utskottet har hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i anledning av riksdagens revisorers ifrågavarande uttalande anfört.

Med överlämnande av statsutskottets utlåtande har riksdagen i skrivelse den 25 maj 1961 (nr 285) anmält, att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse med vad utskottet i utlåtandet föreslagit.

Utredningsmannen har under tiden januari—juli 1963 hållit 10 sammanträden, varav 5 med delegerade för berörda institutioner.

Utredningsmannen har den 1 augusti 1963 avgivit förslag till överenskommelse om avlösning av ifrågavarande avgifter mot viss till berörda institutioner utgående engångsersättning att gäldas av statsmedel (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. Utredning rörande sjömans rätt till fri hemresa

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1963 med uppdrag att verkställa utredning med förslag rörande sådan ändring av sjömanslagen, som angives i riksdagens skrivelse den 23 april 1963, nr 143:

Ericsson, Y. A. R., kanslichef.

Utredningsmannen har den 4 september 1963 avgivit utredning rörande sjömans rätt till fri hemresa (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. 1951 års byggnadsutredning (1961: I 2; 1962: I 7; 1963: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 16 februari 1951 och den 21 februari 1958 för att verkställa utredning angående möjligheterna att förenkla byggnadslagstiftningen och dess tillämpning (se Post- och Inrikes tidn. den 27 februari 1951):

Larsson, S., generaldirektör, *ordförande*;
 Agerberg, N., direktör, f. d. riksdagsman;
 Aurén, N. E. J., f. d. expeditionschef;
 Gustafsson, G. H., kommunalarbetare, led. av II kamm.;
 Johannesson, E. G. V., direktör;
 Lindqvist, R. H., tekn. dr, f. d. byggnadschef;
 Pettersson, A. P., lantbrukare, f. d. riksdagsman;
 Sännås, B. R., generaldirektör.

Experter:

Ahlberg, C.-F. J., professor;
 Borg, E. L., länsarkitekt;
 Bosaeus, B. W. N., byrådirektör;
 Buregren, T., byrådirektör;
 Körlof, A. H. V., regeringsråd;
 Romson, R., sekreterare i Svenska stadsförbundet;
 Tobé, E. I., överlantmätare, led. av II kamm.

Direktiven för utredningen; se 1952: I K 24.

Sedan det ursprungliga utredningsuppdraget slutförts i juni 1957, återstod att utreda vissa frågor rörande regionplanering m. m., som omnämnts i riksdagens skrivelse den 14 maj 1957, nr 294, och som av Kungl. Maj:t hänskjutits till utredningen genom skrivelse den 31 maj 1957.

I skrivelse den 26 november 1963 till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet har utredningens ordförande anförts, att med hänsyn till en rad under senare år aktualiserade spörsmål byggnadslagstiftningens bestämmelser om översiktsplaneringen kan behöva ges ändrat materiellt innehåll samt att dessa bör utredas i ett vidare sammanhang. I anledning härav har ordföranden hemställt, att utredningen måtte upphöra. Den 28 november 1963 beslöt departementschefen att utredningen skulle upphöra.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 19648. *Statens byggnadsbesparingsutredning* (1961: I 4; 1962: I 9; 1963: I 9)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 januari 1954 för att verkställa en översyn av den statliga och statsunderstödda husbyggnadsverksamheten och avgiva förslag till åtgärder för att nedbringa kostnaderna vid denna (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1954):

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör.

Experter:

Johanson, R., byrådirektör;

Lindh, T. B. E., byråchef.

Sekreterare:

Rietz-Ödeen, Ann Mari, fru.

Teknisk sekreterare:

Johansson, S. A., byrådirektör.

Lokal: Grev Turegatan 38; tel. 61 68 29, 63 24 39.

Direktiven för utredningen, se 1955: I K 16.

Inom sekretariatet har utförts undersökningar avsedda att komplettera i utgivna betänkanden och broschyrer framlagt material. Jämsides härmed har arbetet med avfattande av slutbetänkande bedrivits.

Utredningsarbetet beräknas slutfört under första kvartalet 1964.

9. *Vägmarsersättningskommittén* (1961: I 7; 1962: I 12; 1963: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1956 för att verkställa bl. a. viss översyn av vägmarsersättningssakkunnigas betänkande, del I, angående grunder för bestämmande av ersättning för upplåtelse av vägmark m. m. (Se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Schirén, G. U., vattenrättsdomare, *ordförande*;

Hjelm, K. G. L., professor;

Johansson, J. H., överlantmätare;

Svengren, G.-O., byrådirektör;

Zachrisson, S. J. G., agronom.

Expert:

Larsson, F. G., professor.

Sekreterare:

Persson, J. L., vattenrättsdomare.

Biträdande sekreterare:

Andersson, E. O., agronom.

Lokal: Österbygdens vattendomstol, Vasagatan 52, Stockholm; tel. 10 60 11.

Direktiven för utredningen, se 1957: I K 27.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas slutfört omkring årsskiftet 1963/64.

10. *Markdelegationen* (1961: I 8; 1962: I 13; 1963: I 12)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 november 1956 för att ingå i en delegation med uppgift att företräda staten vid förhandlingar med

Stockholms stad rörande vissa mellan staten och staden föreliggande byggnads- och markfrågor samt inkomma med de förslag, till vilka förhandlingarna kan föranleda:

Johansson, J. H., överlantmätare;

Larsson, S., generaldirektör;

Renlund, R. G., generaldirektör.

Sekreterare:

Arrhenius, K. G. H., kanslichef;

Mårdh, G. A., byggnadsråd.

Biträdande sekreterare:

Elofsson, A. F., förste byråsekreterare.

Lokaler: Byggnadsstyrelsen; tel. växel 22 37 80 och 54 05 60. Djurgårdsnämnden; tel. 10 55 91.

Direktiven för utredningen, se 1957: I K 30.

Delegationen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 20 sammanträden. Därjämte har fortlöpande överläggningar ägt rum mellan av delegationen och stadens delegerade utsedda subdelegerade. Förhandlingarna har i första hand gällt stadens och kronans markintressen i Stockholms centrala delar. Ett förslag till avtal angående vissa markbyten beräknas bli framlagt före årets slut. Fortsatta förhandlingar kommer att föras i andra för parterna angelägna frågor.

Delegationens arbete beräknas fortgå under år 1964.

11. Statens företrädare vid förhandlingar om båttrafiken i Stockholms skärgård (1961: I H 10; 1962: I H 11; 1963: I H 8)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1956 för att delta i förhandlingar med Stockholms stad och Stockholms läns landsting rörande frågan hur båttrafiken i Stockholms skärgård bör ordnas (se Post- och Inrikes tidn. den 7 november 1956):

Morting, I. R. M., förrådsdirektör (t. o. m. den 28 juni 1963);

Berggren, E. G. C., byråchef (fr. o. m. den 29 juni 1963).

Experter:

Berggren, E. G. C., byråchef (t. o. m. den 28 juni 1963);

Ljungström, G. O., t. f. förste länsassessor;

Wennerhorn, K. O. L., byråchef.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1519), rikssamt. växel 23 62 00.

Statlig medlem i det trafikutskott, som enligt avtal den 13 juli 1959, den 17 februari 1961 och den 10 april 1963 rörande båttrafiken i Stockholms mellersta skärgård samt den 21 april 1961 angående trafiken i den norra skär-

gården skall äga följa vederbörande redares åtgärder i fråga om trafiken m. m.:

Morting, I. R. M., förrådsdirektör (t. o. m. den 28 juni 1963);

Berggren, E. G. C., byråchef (fr. o. m. den 29 juni 1963).

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Företrädaren för staten vid förhandlingarna om båttrafiken i Stockholms skärgård har med skrivelse den 11 april 1963 överlämnat ett den 10 april 1963 mellan företrädarna för staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å ena, samt Vaxholms stad, å andra sidan, preliminärt ingånget avtal om båttrafik i Stockholms mellersta skärgård under tiden den 1 oktober 1964—den 30 september 1984. Avtalet har godkänts av Kungl. Maj:t genom beslut den 31 maj 1963. Förhandlingar om ordnande av båttrafiken för samma tid i Stockholms norra skärgård pågår.

Förhandlingarna beräknas vara avslutade under år 1964.

12. 1957 års bemanningsutredning (1961: I H 11; 1962: I H 12; 1963: I H 9)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1957 för att utreda frågan om bemanningen på fartyg och därmed sammanhängande spörsmål:

Ekblom, O., f. d. landshövding.

Experter:

Forssblad, D., direktör;

Grenander, N., direktör;

Hartvig, P. Å., kansliråd;

Karlbjörn, H. S., ombudsman;

Linderstam, B. A. Hj., ombudsman;

Lycke, H., direktör;

Strömberg, A. E., rektor;

Thore, J. S., förbundsordförande;

Tufvasson, K. E., byrådirektör;

Wikström, K. J., ombudsman;

Öbrink, J. H., f. d. byrådirektör.

Sekreterare:

Rune, Ch. L., hovrättsassessor, Stenkullavägen 6, Stockholm K; tel. 51 90 40.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsmannen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit flera sammanträden med experterna.

Arbetet med det till befälsbemanningen hörande spörsmålet om rätt att för erhållande av behörighetsbevis enligt befälskungörelsen tillgodoräkna sig militär utbildning beräknas bli slutfört under första halvåret 1964.

Utredningsarbetet i övrigt beräknas fortgå under år 1964.

13. 1957 års trafiknykterhetskommitté (1961: I 9; 1962: I 14; 1963: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 december 1957 för att verkställa översyn av lagstiftningen om trafiknykterhet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 3 januari 1958):

Rylander, A. O. E., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;
 Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;
 Ewerlöf, Elsa H. E., fru, f. d. riksdagsledamot;
 Larsson, E., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Vinberg, E. T., byråchef.

Expert:

Ormegard, C. O., rådman (fr. o. m. den 6 maj 1963).

Sekreterare:

Ormegard, C. O., rådman (t. o. m. den 5 maj 1963);

Sterzel, F. A. C., preceptor (fr. o. m. den 6 maj 1963).

Lokal: Grev Magnigatan 6, Stockholm Ö; tel. 24 64 10 (Sterzel).

Direktiven för kommittén, se 1958: I K 28.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 12 sammanträden.

Kommittén har den 11 december 1963 överlämnat delbetänkandet Onykterhet i trafik I Vägtrafiken (SOU 1963: 72).

Kommitténs arbete beräknas slutfört under år 1964.

14. Märstadelegationen (1961: I 10; 1962: I 15; 1963: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 januari 1958 med uppgift att samordna frågor rörande utbyggnaden av ett samhälle i närheten av storflygplatsen Arlanda:

Westerlind, E. A., landshövding, *ordförande*;

Falk, G. A., landssekreterare, *vice ordförande*;

Ahlberg, C.-F. J., professor;

Almgren, N. H., ordförande i Märsta kommunalfullmäktige;

Eliasson, N. J. L., ordförande i Huddinge kommunalnämnd (avliden i oktober 1963);

Garpe, D. A. J., borgarråd;

Jansson, T. M., ordförande i Märsta kommunalnämnd;

Svanberg, S.-E., direktör i Scandinavian Airlines System;

Sörenson, S., byråchef;

Öhrström, K. L., byråchef.

Sekreterare:

Sparman, B. L., byrådirektör;

Lindqvist, N. V., biträdande länsarkitekt.

Kommittéer och sakkunniga: Kommunikationsdepartementet **I K: 16**

Lokal: Länsstyrelsen i Stockholms län; tel. växel 24 55 00.

Direktiven för delegationen, se 1959: I K 22.

Delegationen har under tiden januari—oktober 1963 hållit 2 plenisammanträden och 20 utskottssammanträden.

Delegationens arbete beräknas slutfört under år 1964.

15. 1959 års flygutredning (1961: I 13; 1962: I 17; 1963: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1959 för utredning rörande den lämpliga fördelningen av ägarintressena i lufttrafikföretag med tillstånd att bedriva inrikes linjefart:

Söderström, O. A. V., direktör, *ordförande*;

Dillén, B. O., direktör;

Petri, C. I., vicekonsul.

Experter:

Björkman, B. E. T:son, professor;

Lignell, K., direktör.

Sekreterare:

Öhrn, J. B., kansliråd.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Utredningen har under tiden januari—oktober 1963 hållit 1 sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas slutfört under första halvåret 1964.

16. 1960 års radioutredning (1961: I 15; 1962: I 18; 1963: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1959 för att utreda frågan om de allmänna riktlinjerna för ljudradions och televisionens framtida verksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 januari 1960 och den 26 november 1962):

Åman, O. V., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Eskilsson, C. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Heimbürger, H. A., f. d. ekonomidirektör;

Helén, N. G., docent, led. av II kamm. (ordf. i RUSKO och RUFUS);

Larsson, H., skogsinspektör, led. av II kamm.;

Mattson, Lisa, journalist, led. av I kamm. (ordf. i AKU);

Mellqvist, S. A., förste kontorist, led. av II kamm.;

Öhrström, K. L., byråchef.

Experter:

Esping, E. B., teknisk direktör;

Lindenbaum, G. M., byrådirektör (t. o. m. den 18 november 1963);

Persson, S. B. V., kanslichef;

Rydbeck, O., radiochef.

Sekreterare:

Brodd, K. A., byrådirektör;

Lindblad, I., docent (ordf. i RAFF).

Inom utredningens ram har under året självständigt arbetat skoldelegationen, arbetsgruppen för folkbildning, universitetsundervisning och samhällsinformation, arbetsgruppen för konsumentupplysning samt arbetsgruppen för forskningsfrågor.

Skoldelegationen (RUSKO)

Experter:

Allebeck, S.-S. A., fil. mag. (fr. o. m. den 1 februari 1963);

Beskow, B., undervisningsråd (fr. o. m. den 1 februari 1963);

Lundgren, R. A., fil. mag. (fr. o. m. den 1 februari 1963);

Vrethammar, K. H., byråchef (fr. o. m. den 1 februari 1963).

Sekreterare:

Ryde, E. T. W., ekonomidirektör (t. o. m. den 18 november 1963).

Arbetsgruppen för folkbildning, universitetsundervisning och samhällsinformation (RUFUS)

Experter:

Franzén, N.-O., programdirektör (fr. o. m. den 1 februari 1963);

Ivre, I. G. E., redaktör (fr. o. m. den 1 februari 1963).

Sekreterare:

Hallingberg, G. G., lektor;

Hedlund, B. E., avdelningschef (fr. o. m. den 1 november 1963).

Arbetsgruppen för konsumentupplysning (AKU)

Experter:

Holme-Gustafsson, Brita M., fru, förste intendent (fr. o. m. den 1 februari 1963);

Samuelsson, Ingrid H. M., fru, redaktör (fr. o. m. den 1 februari 1963);

Wallberg, Ursula, fru, forskningssekreterare (fr. o. m. den 1 februari 1963).

Sekreterare:

Himmelstrand, Karin B., fru, fil. kand. (fr. o. m. den 15 augusti 1963).

Arbetsgruppen för forskningsfrågor (RAFF)

Experter:

Hallingberg, G. G., lektor (fr. o. m. den 12 februari 1963);

Himmelstrand, J. U. I., docent (fr. o. m. den 12 februari 1963).

Lokal: Sveriges radio, Kungsgatan 8, Stockholm C; tel. 63 10 40.

Direktiven för utredningen, se 1961: I K 15 och 1963: I K 16.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 12 sammanträden omfattande 16 dagar. Dessutom har en mindre arbetsgrupp under ordförandens ledning sammanträtt 10 gånger.

Utredningen har under året företagit studieresor till Luleå och Helsingfors. Sekreterarna har därjämte studerat TV-verksamheten i Oslo, London, Dublin, Hamburg, Köln, Bryssel, Genève, Rom och Köpenhamn. Under året har ett internatsammanträde avhållits. Urvalsundersökningar har genomförts beträffande skolradio och skoltelevision, trådradionätet samt nattra-dion.

Utredningen har den 26 juni 1963 avgivit skrivelsen »Ljudradions programkanaler, sändarnät och ekonomiska behov» (stencilerad).

Utredningens skoldelegation överlämnade den 17 juni 1963 till utredningen sitt betänkande »Skolradio och skol-TV fram till 1970» (stencilerat). Med skrivelse den 2 juli 1963 överlämnade utredningen detta betänkande som sitt eget förslag till chefen för kommunikationsdepartementet. Till betänkandet är fogad en bilaga, i vilken redovisas en undersökning om skolradions och skoltelevisionens användning höstterminen 1962.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

17. 1960 års vägsakkunniga (1961: I 18; 1962: I 20; 1963: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1960 för att verkställa översyn av väglagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1960):

Vahlberg, G. E., generaldirektör, *ordförande*;

Antonsson, J. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Bengtsson, H. V., plåtslagare, led. av II kamm.;

Jacobsson, P., socialvårdsassistent, led. av I kamm.;

Johansson, N. R., ombudsman, led. av II kamm.;

Körlof, A. H. V., regeringsråd;

von Seth, T. G. A., greve, godsägare, andre vice talman i II kamm.

Experter:

Gustafson, C. E., byrådirektör (fr. o. m. den 22 februari 1963);

Nellborn, S. O., byrådirektör (fr. o. m. den 22 februari 1963);

Sandgren, P., ingenjör (fr. o. m. den 22 februari 1963);

Sundström, B., civilingenjör (fr. o. m. den 22 februari 1963).

Sekreterare:

Runesten, S.-O. J., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Bouvin, J. Å., hovrättsassessor (fr. o. m. den 3 oktober 1963).

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 22 96 60, rikssamt. växel 22 98 60.

Direktiven för de sakkunniga, se 1961: I K 18.

De sakkunniga har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 14 sammanträden.

De sakkunnigas arbete beräknas fortgå under år 1964.

18. *Parkeringskommittén* (1961: I 19; 1962: I 21; 1963: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1960 för att verkställa översyn av gällande rättsregler om anordnande av parkeringsplatser för motorfordon m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1960):

Andersson, T. G., landshövding, *ordförande*;

Hall, G. V., överdirektör, *vice ordförande*;

Ahlgren, N., direktör;

Andersson, M. A. J., chefredaktör, led. av I kamm.;

Andersson, T., redaktör, led. av I kamm.;

Aronsson, H., direktör (fr. o. m. den 22 februari 1963);

Berglund, H. J., borgarråd;

Mangård, N., hovrättsråd;

Träff, S. O., direktör.

Experter:

Ahlström, O., trafikingenjör;

Backman, G. B., regeringsrättssekreterare (fr. o. m. den 1 maj 1963);

Berg, F. L. V., direktör;

Bäcklander, R., direktör (fr. o. m. den 22 februari 1963);

Henrikson, C. T., stadssekreterare (t. o. m. den 22 februari 1963);

Hernroth, U. N., polisintendent;

Holmberg, Y., partisekreterare, led. av I kamm. (t. o. m. den 22 februari 1963);

Nordqvist, S., laborator (fr. o. m. den 5 februari 1963);

Sahlin, B. S., trafikinspektör;

Tynelius, S. G. A., stadsbyggnadsdirektör.

Sekreterare:

Backman, G. B., regeringsrättssekreterare (t. o. m. den 30 april 1963);

Berg von Linde, S. V., förste byråsekreterare;

Eklöf, Å., länsassessor (fr. o. m. den 1 maj 1963).

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för kommittén, se 1961: I K 19.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 4 sammanträden. Vid sidan härav har inom kommittén särskilt tillsatta arbetsgrupper hållit 7 sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas fortgå under år 1964.

19. *El-lagstiftningsutredningen* (1961: I 20; 1962: I 22; 1963: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 november 1960 för att verkställa översyn av lagstiftningen om elektriska anläggningar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 november 1960):

Elliot, K. E., hovrättspresident, *ordförande*;

Esping, E. B., teknisk direktör;

Karsberg, A. L., teknisk direktör;

Larsson, N. H. C., direktör;

Månsson, H., direktör.

Experter:

Carle, B., förste länsassessor;

Pettersson, G. A., överingenjör (fr. o. m. den 17 juni 1963);

Akerlind, P. W., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 17 juni 1963).

Sekreterare:

Ellmén, S.-E. G., hovrättsråd;

Fahlander, T. I., hovrättsfiskal.

Lokal: Hovrätten för Nedre Norrland, Sundsvall; tel. 060/15 72 50.

Direktiven för utredningen, se 1961: I K 20.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 8 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas slutfört under år 1964.

20. *Svenska ledamöterna av Nordisk vägtrafikkommitté* (1961: I 24; 1962: I 25; 1963: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1960 att såsom svenska ledamöter ingå i en nordisk kommitté med uppgift att utarbeta förslag till gemensam vägtrafiklagstiftning för Danmark, Finland, Norge och Sverige:

Holmquist, B. G., rättsavdelningschef;

Stoltz, A. W., häradshövding.

Experter:

Ahlström, O., civilingenjör;

Burén, C.-D. E., förste bilinspektör;

Hagardt, S. A. O., direktör;

Tornberg, E. A. G., vägtrafikinspektör.

Sekreterare:

Egedal, N. Hj., byrådirektör;

Voss, B. G. P., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 1 oktober 1963).

Lokaler: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00,

rikssamt. växel 23 62 00 (Holmquist); Storkyrkobrinken 7, Stockholm C, tel. 11 51 27 (Egedal).

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Kommittén räknar med att under år 1964 avlämna ett förslag till enhetliga trafikregler och vägmärken för de nordiska länderna.

21. Kanaltrafikutredningen (1962: I 27; 1963: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1961 för att verkställa en trafikekonomisk utredning om godstransporterna mellan väner- och vätterområdena samt västkusten (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juni 1961):

Godlund, S. A. I., professor, *ordförande*;

Jarder, J. O., avdelningsdirektör;

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd;

Torell, A. S., direktör;

Waller, E. A., direktör.

Experter:

Hölcke, O. K. L., avdelningsdirektör;

af Klintberg, R. H. F., direktör;

Rådberg, J. T., major;

Sidenvall, J. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Olsson, R. I., förste kanslisekreterare.

Lokal: St. Nygatan 1, Stockholm C; tel. 10 73 09.

Direktiven för utredningen, se 1962: I K 27.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas slutfört under år 1964.

22. Centrala civila transportkommittén (1962: I 28; 1963: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 16 juni och den 13 oktober 1961 för att verkställa utredning och planläggning i fråga om den civila transportregleringsverksamheten i krig:

Petri, F. A., direktör, *ordförande*;

Baltzar, S.-E., byrådirektör;

Bergelin, S.-E. S., byråchef;

Blidfors, T. E. J., seminarielärare, led. av II kamm.;

Brunnberg, E. A., disponent;

Kommittéer och sakkunniga: Kommunikationsdepartementet **I K: 23**

Carlsten, C. J., överstelöjtnant, tillika *sekreterare* (t. o. m. den 1 november 1963);

Danielson, N.-G. F., byråchef (fr. o. m. den 1 juni 1963);

Dillén, B. O., direktör (t. o. m. den 18 september 1963);

Hagander, J. H., byrådirektör;

Hjalmarsson, S. O. R., trafikchef;

Krantz, Å. A., byråchef (t. o. m. den 31 maj 1963);

Montell, J. E. O., överdirektör;

Odén, C. Å., kanslichef;

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd;

Skarp, N. Å., major (fr. o. m. den 1 november 1963);

Söderberg, H. O. E., byråchef;

Öhrn, J. B., kansliråd (fr. o. m. den 19 september 1963).

Experter:

Börjesson, K. B., byrådirektör (fr. o. m. den 1 juli 1963);

Egedal, N. H., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Danielsson, G. Å. D., major (fr. o. m. den 1 oktober 1963);

Rundström, T. E., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 1 november 1963);

Rådkvist, R. E. G., förste byråsekreterare (den 7 januari—den 1 november 1963).

Lokal: Järntorget 84, Stockholm C; tel. 24 62 90.

Direktiven för kommittén, se 1962 I K 28.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 8 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

23. Bilskrotningsutredningen (1962: I 29; 1963: I 24)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1961 för att verkställa utredning angående omhändertagande och nedskrotning av kasserade bilar (se Post- och Inrikes tidn. den 2 augusti 1961):

Montell, J. E. O., överdirektör.

Experter:

Dahlerus, B. H., bergsingenjör;

Hedström, B. L. G. O., major;

Lindblad, R. A., civilingenjör;

Sederblad, B. F:son, hovrättsfiskal.

Sekreterare:

Bäckstrand, K. G. M., attaché.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen; tel. 54 05 20.

Direktiven för utredningen, se 1962: I K 29.

Under tiden november 1962—oktober 1963 har 7 sammanträden hållits och ett flertal kontakter skett med företrädare för den verksamhet, som beröres av uppdraget.

Utredningsarbetet beräknas slutfört i början av år 1964.

24. *Färdskrivarutredningen* (1962: I 31; 1963: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1961 för att verkställa utredning angående de tekniska möjligheterna att utnyttja maskinella hjälpmedel för efterhandsgranskning av färdskrivardiagram samt därmed sammanhängande organisatoriska och andra frågor:

Odén, C. Å., kanslichef, *ordförande*;

Kullberg, O. G., avdelningschef;

Rydberg, H. A. L., polisintendent.

Expert:

Broomé, B. P., civilingenjör.

Sekreterare:

Falkenmark, P. A., förste byråsekreterare.

Lokal: Statens biltrafiknämnd; tel. växel 24 62 90.

Utredningen har under tiden den 16 oktober 1962—den 19 oktober 1963 hållit 3 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas slutfört under år 1964.

25. *Utredning angående organisationen av bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen* (1963: I 27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att verkställa utredning angående organisationen av bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen:

Sandberg, A. G., direktör.

Experter:

Ekdahl, S. V. B., byrådirektör;

Eriksson-Öst, O. V., byrådirektör.

Lokal: Vattenfallsstyrelsen, Jämtlandsgatan 99, Vällingby, tel. 87 00 00.

Direktiven för utredningen, se prop. 1962: 98 s. 86, 87.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 37 sammanträden. Utredningen har den 17 juni 1963 avgivit delbetänkandet Bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen I (stencilerat).

I avvaktan på Kungl. Maj:ts ställningstagande till de av utredningen framlagda principförslagen pågår i en andra utredningsetapp planläggning och förberedelse av systemarbetet. Som ett led häri har inom ut-

redningen konstituerats en arbetsgrupp med experter från statskontoret och byggnadsstyrelsen.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

26. Utredning rörande vissa rättsliga spörsmål m. m. i fråga om radioanläggning och rundradioverksamhet (1963: I 28)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 för att utreda vissa rättsliga spörsmål m. m. i fråga om radioanläggning och rundradioverksamhet:

Bergström, S. B:son, professor.

Lokal: Riddartorget 5, Uppsala; tel. 018/12 36 13, 14 17 14.

Utredningen har under år 1963 sammanträtt 10 gånger. Härvid har samråd skett med representanter för telestyrelsen, Sveriges radio, 1960 års radioutredning, Europeiska radiounionen m. fl.

Utredningsarbetet beräknas slutfört under första halvåret 1964.

27. 1962 års fritidsutredning (1963: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 15 augusti och den 28 september 1962 för att verkställa utredning angående fritidsområden, fritidsbebyggelse och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. 12 september 1962):

Lundgren, J. B., generaldirektör, *ordförande*;

Carlsson, I., förbundsordförande;

Fälldin, N. O. Th., lantbrukare, led. av II kamm.;

Henrikson, C. T., stadssekreterare;

Jonsson, K. I., byggnadsråd;

Löwdin, Inga, fil. kand.;

Turesson, B., distriktslantmätare, led. av II kamm.;

Ullsten, O., förbundsordförande.

Experter:

Annevall, S., direktör;

Bolin, H. E. A., medicinalråd;

Encoson, J. G. R., direktör;

Erichs, S. M., länsarkitekt;

Falken, P. J. Ö., förste kanslisekreterare;

Haggård, S. F., sjöfartsråd;

Kvarby, N. R., överlantmätare;

Sehlin, H., direktör;

Wetterhall, S. C. E., länsingenjör.

Sekreterare:

Norrbom, N. C.-E., byrådirektör.

Lokal: Lantbruksstyrelsen, Centralvägen 16, Solna; tel. växel 08/83 05 20.

Direktiven för utredningen, se 1963: I K 29.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 16 sammanträden.

Utredningen har utfört en inventering av fritidsbebyggelsens nuvarande omfattning och lokalisering samt utvecklingstendenser. Vidare genomföres en grundläggande intervjuundersökning i syfte att belysa dels förhållanden rörande den nuvarande fritidsbebyggelsen, dels önskemål och intresse att skaffa en fritidsstuga och dels fritids-, friluft- och semesteranor. Undersökningen skall vara slutförd den 1 mars 1964.

Utredningen har den 5 september 1963 till chefen för kommunikationsdepartementet överlämnat dels promemoria med utredning och förslag rörande provisorisk höjning av statens stöd till småbåtshamnar m. m., dels promemoria med utredning och förslag rörande provisorisk höjning av fonden för friluftslivets främjande (stencilerade). Utredningen beräknas avgiva delbetänkande rörande fritidsbebyggelsen under år 1964 och slutbetänkande under år 1965.

28. *Bilförarutredningen* (1963: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1962 för att verkställa utredning angående förarutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 september 1962):

Elfving, O. G. C., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Burén, C.-D. E., förste bilinspektör;

Kallerdahl, B. U., rektor;

Levin, H. S., led. av II kamm.;

Persson, S., ombudsman;

Skiöld, L. O. R., byråchef;

Thorson, G. A., direktör.

Experter:

Bjarnholt, L. O., byrådirektör (fr. o. m. den 24 juni 1963);

Cullert, B., lektor (fr. o. m. den 24 juni 1963);

Freeman, L.-E. A., intendent;

Jansson, A. H., bilskoleägare;

Lindbo, L. P., gymnastikinspektör (fr. o. m. den 24 juni 1963);

Lindqvist, S. O. K., byrådirektör;

Rhedin, C. W. E., byråchef;

Sundelius, O. R. S., länsassessor (fr. o. m. den 21 maj 1963);

Talls, E. Å. E:son, lektor (fr. o. m. den 24 juni 1963).

Sekreterare:

Morath, B. A., stadsfiskalsassistent.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. 10 09 06.

Direktiven för utredningen, se 1963: I K 30.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 13 sammanträden, varav ett omfattande 5 dagar, samt 14 sammanträden i särskilda arbetsutskott.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

29. Säffle kanalutredning (1963: I 31)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1962 för att upptaga förhandlingar rörande frågor om ombyggnad av Säffle kanal med berörda lokala intressenter:

Lokrantz, L. A. O., direktör.

Expert:

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd.

Sekreterare:

Backman, G. B., regeringsrättssekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Utredningen har under tiden november 1962—november 1963 haft 13 sammanträden, varvid i vissa fall förhandlingar ägt rum med berörda lokala intressenter.

Utredningsarbetet beräknas slutfört under år 1964.

30. 1963 års luftfartsutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 16 november 1962 och den 1 mars 1963 för att verkställa utredning rörande luftfartsverkets framtida ställning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1963):

Andersson, T. G., landshövding, *ordförande*;

Eriksson, J. E., verkst. dir., led. av I kamm.;

Gustafsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Larsson, K. S. S., direktör, led. av II kamm.;

Norlin, P. A., direktör;

von Seth, T. G. A., greve, godsägare, andre vice talman i II kamm.;

Thilert, C. R., byråchef;

Öhrström, K. L., byråchef.

Experter:

Svanberg, S.-E., direktör;

Weimar, Å., civilingenjör.

Sekreterare:

Öman, S. J., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

ter Vehn, K. B., byrådirektör;

Östberg, P. J., civilekonom (fr. o. m. den 1 oktober 1963).

Lokal: Grevturegatan 38, Stockholm Ö; tel. 61 80 91 (Öman), 63 69 16 (ter Vehn), 63 26 54 (Östberg) och 63 26 58 (exp.).

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 16 november 1962):

Luftfartsstyrelsens två huvuduppgifter är att handha den civila luftfartens markorganisation och att utöva viss inspektionsverksamhet på civilflygets område. Styrelsen skall däremot inte bedriva någon trafikrörelse.

För redovisning av statens intäkter och kostnader, som sammanhänger med driften av den civila luftfartens markorganisation m. m., inrättades fr. o. m. den 30 juni 1938 luftfartsfonden. Till sin konstruktion skulle fonden vara analog med affärsverksfonderna. I samband med luftfartsstyrelsens tillkomst den 1 juli 1945 skedde en viss omläggning av redovisningen av fonden i syfte bl. a. att i större utsträckning än förut samla statens kostnader för den civila luftfarten å fonden.

Genom beslut vid 1947 års riksdag, då luftfartsverket fastställdes som sammanfattande benämning på luftfartsstyrelsen och flygplatsorganisationen, fick luftfartsverket och luftfartsfonden en mera utpräglad karaktär av affärsverk respektive affärsverksfond. Sålunda beslöts bl. a. att den inkomst- och utgiftsstat för luftfartsfonden, som dittills årligen fastställts av riksdagen, skulle ersättas av en driftkostnadsstat för luftfartsverket, vilken fastställdes av Kungl. Maj:t.

Nämnda riksdagsbeslut innebar bl. a., att i princip alla statsverkets kostnader för den civila luftfarten skulle redovisas över luftfartsfonden. Syftet med luftfartsverkets affärsdrivande verksamhet skulle vara att genom god planläggning av investeringarna i flygfält m. m. och rationell drift av markorganisationen hålla kostnaderna för verksamheten så låga som det med hänsyn till trafiksäkerhetens krav och skäliga anspråk på en i övrigt god service vore möjligt. Taxesättningen skulle under beaktande härav ske på sådant sätt att, i den mån internationella förhållanden ej lade hinder i vägen, täckning erhöles för kostnaderna för markorganisationen. Häri skulle inberäknas kapitalkostnader, som hänförde sig till de fr. o. m. budgetåret 1947/48 gjorda investeringarna i luftfartsfonden. Beträffande tidigare gjorda investeringar uttalades, att man åtminstone tills vidare borde kunna bortse från kapitalkostnaderna. Man räknade med att full kostnadstäckning inte kunde erhållas under en övergångstid, men ansåg det dock troligt att full kostnadstäckning för markorganisationen skulle kunna uppnås i början av 1950-talet. Utvecklingen inom luftfarten under de närmaste åren efter andra världskriget hade i viss mån givit stöd för en sådan uppfattning.

Det ekonomiska utfallet av luftfartsverkets verksamhet utvecklades emellertid inte i den riktning, som man hoppats på. Betydande underskott har måst upptagas för luftfartsfonden å riksstaten för varje år. För senast avslutade räkenskapsår, d. v. s. budgetåret 1961/62, redovisades ett bokföringsmässigt underskott om ca 15 mkr. Härvid är att märka att hänsyn ej tagits till ränta å disponerat kapital. Vidare får vissa andra kostnader anses för lågt beräknade vid en bedömning av årsresultatet. Exempelvis upptages — i enlighet med gällande redovisningsbestämmelser — pensionskostnaderna med faktiskt utbetalade belopp, me-

dan en efter försäkringstekniska grunder beräknad pensionskostnad skulle ha uppgått till ett väsentligt högre belopp. Vid en komplettering av årsräkenskaperna i här angivna hänseenden skulle det ekonomiska resultatet för nämnda budgetår bli ett underskott av lägst storleksordningen 27 mkr.

Till följd av den bristande balansen mellan luftfartsverkets kostnader och intäkter föreslog luftfartsstyrelsen i sina *petita* hösten 1951, att frågan om luftfartsverkets ställning som affärsdrivande verk skulle upptagas till förnyat övervägande. Styrelsen förordade en särskild utredning, som skulle pröva bl. a. om luftfartsverkets status av affärsdrivande verk borde ändras eller om denna status borde inskränkas till att avse endast flygplatsorganisationen. I 1952 års statsverksproposition framhöll dåvarande chefen för Kommunikationsdepartementet, att han inte hade något att erinra mot att frågan togs upp till närmare övervägande inom luftfartsstyrelsen. I sina *petita* hösten 1955 framförde luftfartsstyrelsen den tanken, att de delar av luftfartsverkets rörelse, som nu eller framdeles kunde drivas affärsmässigt, borde särredovisas, medan verkets utgifter för säkerhetstjänst och andra offentligrättsliga uppgifter borde ersättas verket genom direkta riksstatsanslag. I *petita* hösten 1958 anförde luftfartsstyrelsen, att resultatet av skandinaviska flygtaxekommitténs arbete, vilken kommitté tillsatts samma år, kunde komma att få direkt betydelse för frågan om luftfartsverkets fortsatta ställning. Med hänsyn härtill ansåg sig styrelsen tills vidare icke böra ingiva något förslag i förevarande avseende.

Flygtaxekommittén tog i sitt betänkande, avgivet våren 1961, bl. a. upp vissa spörsmål rörande den ekonomiska målsättningen för de skandinaviska ländernas luftfartsverk. Enligt kommitténs mening borde luftfarten i princip svara för kostnaderna för flygplatserna, luftfartslederna och luftfartsinspektionen, medan däremot vissa allmänna förvaltningsuppgifter ansågs vara av natur att böra bestridas av skattemedel. Möjligheterna att uppnå täckning för de angivna kostnaderna ansåg kommittén dock vara begränsade på grund av bl. a. internationella förhållanden.

De svenska ledamöterna av flygtaxekommittén anförde i en särskild skrivelse den 20 maj 1961, att luftfartsverket sannolikt under överblickbar framtid kommer att redovisa betydande underskott. Ledamöterna förordade därför en omprövning av luftfartsverkets ekonomiska målsättning och luftfartsfondens konstruktion.

Såvitt rör det inrikes trafikväsendet har 1953 års trafikutredning framhållit, att varje trafikgren i princip bör själv fullt ut svara för de kostnader, som den förorsakar det allmänna. Den inrikes luftfarten borde härvidlag icke utgöra något undantag. Att i inrikesflygets uppbyggnadsskede fordra full realekonomisk kostnadstäckning skulle dock enligt trafikutredningens åsikt föra för långt och motverka den i och för sig önskvärda uppbyggnaden av ett lönsamt inrikesflyg. En viss modifiering av kravet på 100-procentig kostnadstäckning vore därför enligt trafikutredningens mening nödvändigt, men målet borde dock vara full kostnadstäckning inom en närliggande framtid.

Vid remissbehandlingen av betänkanterna från 1953 års trafikutredning och flygtaxekommittén har delade meningar uttalats rörande omfattningen av lufttrafikens kostnadsansvar samt den takt i vilken eftersträvd kostnadstäckning bör uppnås. Ett flertal remissinstanser har tillstyrkt den av de svenska ledamöterna av flygtaxekommittén föreslagna översynen av luftfartsverkets ekonomiska målsättning och luftfartsfondens konstruktion.

Även i andra sammanhang har förslag framlagts rörande en översyn av luft-

fartsverkets ekonomiska målsättning och framtida ställning. Här kan erinras om att i motioner till 1960 års riksdag (I: 61 och II: 75) föreslogs en grundlig och allsidig utredning av luftfartsverkets ställning, ekonomiska förhållanden och framtida målsättning. Statsutskottet fann (SU 1960: 190) det angeläget, att en sådan omprövning skedde men avstyrkte motionerna under hänvisning till att utredning pågick genom skandinaviska flygtaxekommittén. En översyn av luftfartsverkets ekonomiska målsättning har även aktualiserats genom motioner vid årets riksdag (I: 442 och II: 521). Riksdagen har ännu icke tagit ställning till dessa motioner.

De avgifter, som nu pålægges luftfarten för flygplatsernas användning, motsvarar ej på långt när de årliga kostnaderna för underhåll och drift av luftfartsleder, flygplatsförvaltning, väderleks- och radiotjänst m. m. Luftfarten åtnjuter sålunda betydande indirekta subventioner från det allmännas sida. Detta har i vårt land, liksom i utlandet, ansetts motiverat, så länge flygtrafiken befinner sig på ett nytt trafikmedels försöksstadium. I samma mån som detta stadium passerats måste krävas, att trafiken i högre grad bär sina kostnader.

I anslutning till vad som anförts i årets statsverksproposition (bil. 8 pkt 66) har vidare Kungl. Maj:t denna dag på min föredragning beslutat vissa höjningar av flygplatsavgifterna. Dessa höjningar beräknas medföra ett intäktstillskott av ca 7,5 mkr. för helt budgetår.

Som ett led i ansträngningarna att nedbringa luftfartsverkets underskott har Kungl. Maj:t i år uppdragit åt statskontoret att i samråd med luftfartsstyrelsen verkställa en översyn av luftfartsverket i syfte att inventera alla förefintliga besparingsmöjligheter. Denna undersökning är ännu inte i alla delar slutförd.

Även om hänsyn tages till ytterligare tänkbara resultatförbättrande åtgärder till följd av bl. a. pågående rationaliseringsundersökningar, torde det dock vara realistiskt att räkna med, att luftfartsverket under rätt lång tid framöver kommer att redovisa kraftiga underskott.

Mot bakgrunden av nu berörda förhållanden har jag funnit tiden vara inne för en mera ingående omprövning av luftfartsverkets ekonomiska ställning och luftfartsfondens konstruktion. Vissa skäl kan måhända tala för, att denna omprövning kunde överlätas till den nu sittande affärsverksutredningen, som har till huvuduppgift att överväga riktlinjerna för affärsverkens pris- och taxepolitik och därmed i princip den ekonomiska målsättningen för affärsverken. Med hänsyn till de omfattande och speciella problem av bl. a. trafikpolitisk och internationell karaktär, som är förbundna med luftfartsverkets verksamhet, framstår det emellertid som mest ändamålsenligt, att den planerade översynen av luftfartsverket verkställs av särskilt tillkallade sakkunniga. Självfallet bör denna utredning fortlöpande samråda med affärsverksutredningen i fråga om sådana problemställningar, som sistnämnda utredning har att behandla.

Den principiella utgångspunkten för utredningens arbete bör vara att för luftfartsverket liksom för statens affärsverksamhet i övrigt skall eftersträvas full kostnadstäckning, inklusive ränta å i verksamheten investerat kapital. Detta innebär självfallet inte att man bör kräva att en flygplats måste bära sig de första åren utan bedömningen bör i princip avse en lämpligt avvägd längre tidsperiod. Utifrån angivna målsättning bör utredningen pröva och avge förslag i fråga om bl. a. omfattningen av luftfartsverkets verksamhet och riktlinjerna för investerings- och avgiftspolitiken.

För att precisera kostnadstäckningsprincipens tillämpning i praktiken bör utredningen pröva vilka slag av utgifter som bör belasta luftfartsfonden. I detta

sammanhang bör övervägas i vad mån en åtskillnad mellan utrikes- och inrikesflyget är motiverad. Det skandinaviskt samordnade utrikes trafikflyget har närmast att konkurrera med den övriga internationella luftfarten och den internationella sjöfarten, medan inrikesflyget konkurrerar med de inrikes marktransportmedlen. För de sistnämnda gäller, att de i princip skall betala samtliga av dem föranledda kostnader.

Mot bakgrunden av hittillsvarande utveckling synes det vidare angeläget att otvetydiga riktlinjer ges för investeringspolitiken. Bl. a. bör klargöras vilka ekonomiska betingelser som måste föreligga för att nya flygplatser och andra anläggningar för markorganisationen skall komma till utförande. Detsamma gäller även för nya investeringar på befintliga flygplatser.

Med utgångspunkt i de riktlinjer, som utredningen anser böra gälla för den framtida investeringspolitiken, bör utredningen utarbeta en översiktlig långtidsplan för flygplatsorganisationens utbyggnad. Härvid bör utredningen samråda med kommunikationsdepartementet bl. a. med hänsyn till att ifrågasättande långtidsplan bör ingå i den samlade planläggningen av transportapparatusens utbyggnad.

Även med ytterligare rätt betydande höjningar av priset på de tjänster, som luftfartsverket tillhandahåller, synes den eftersträfvade kostnadstäckningen ej omedelbart kunna uppnås. Med hänsyn härtill kan det ifrågasättas, om icke primär- och sekundärkommuner och andra lokala intressenter i större utsträckning än hittills bör bidra till anläggningskostnaderna och driften för flygplatser, som främst är avsedda för den lokala trafiken. I utlandet har man på sina håll inriktat sig på att knyta kommunala eller andra lokala intressenter till driften av olika flygplatser. Detta har skett i det dubbla syftet att göra dessa intressenter ekonomiskt medansvariga och att på denna väg stimulera flygintresset. Möjligheten av en sådan framgångsväg under svenska förhållanden synes böra prövas. En självklar förutsättning är härvid att det kommunala engagemanget får underordna sig den samhällsekonomiska, trafikpolitiska och företagsekonomiska målsättningen. Utredningen synes sålunda böra undersöka i vilken utsträckning anordnande och förbättring samt drivande av flygplatser bör ankomma på staten och i vilken omfattning detta bör bli en angelägenhet för kommuner och andra lokala intressenter.

Utredningen bör vara oförhindrad att taga upp även andra än här nämnda frågor, som sammanhänger med den ekonomiska målsättningen för luftfartsfonden och som kan komma att aktualiseras under utredningsarbetets gång.

I skrivelse den 19 april 1963 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utredningen att skyndsamt överväga bl. a. vissa av luftfartsstyrelsen framlagda förslag till flygsäkerhetsfrämjande åtgärder samt att — om så ansåges erforderligt — utan att avvakta resultatet av arbetet i övrigt framlägga särskilt förslag i denna del.

I skrivelse den 17 maj 1963 har Kungl. Maj:t anbefallt utredningen att snarast möjligt till chefen för kommunikationsdepartementet överlämna en preliminär plan utvisande i vilken omfattning och turordning utbyggnaden under 1960-talet av flygplatser för reguljär inrikes luftfart bör ske under förutsättning att överenskommelser om flygplatsernas finansiering kan träffas med vederbörande intressenter.

Utredningen har under tiden fram till den 1 november 1963 hållit 5 sammanträden.

Den 2 oktober 1963 har utredningen till chefen för kommunikationsdepartementet avgivit utlåtande och förslag med anledning av uppdraget den 19 april.

Rörande uppdraget av den 17 maj har utredningen avgivit utlåtande den 30 oktober 1963.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

31. Utredning rörande förrådshållningen inom vissa statliga verk

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1962 för att utarbeta en redogörelse rörande förråds- och lagerhållningen inom postverket, televerket, statens järnvägar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och statens vattenfallsverk, varvid jämförelse även bör ske med förhållandena inom enskild industriell verksamhet:

Lokrantz, L. A. O., direktör.

Lokal: Vattenfallsstyrelsen; tel. växel 87 00 00.

Utredningsmannen har under tiden december 1962—oktober 1963 hållit 19 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas slutfört under år 1964.

32. Flygmaterielutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att verkställa en utredning rörande behovet av civila och militära beredskapsåtgärder i fråga om flygplan tillhörande enskilda flygtrafikföretag:

Cardelius, E. C. F., generaldirektör, *ordförande*;

Ljungh, J. E. H., överingenjör;

Palm, T., avdelningsdirektör.

Expert:

Bjuggren, S. A. E:son, major.

Sekreterare:

Wergens, B. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Kontrollstyrelsen; tel. växel 23 64 60.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 24 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas slutfört i början av år 1964.

33. Lotsorganisationsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 februari 1963 för att utreda vissa organisatoriska frågor inom lots- och fyrväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1963):

Gustafsson, H. L., metallarbetare, led. av II kamm., *ordförande*;

Hartvig, P. Å., kansliråd;

Simonsson, P. M. O. O., sjöfartsråd.

Experter:

Grenander, N., direktör, jur. dr;

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd;

Wijkman, E. G. B., byråchef.

Sekreterare:

Carlgrén, L., förste byråsekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. växel 22 45 00, rikssamtal växel 23 62 00 (Hartvig).

Direktiv (anförande av statsrådet Hermansson den 22 februari 1963):

Bestämmelser om lots- och fyrväsendet är intagna i lotsförordningen den 4 juni 1937 (nr 330). I förordningen finns föreskrifter om skyldighet att anlita kronolots för fartygs vägledning i lotsleder och övriga farleder, som fartyget passerar (lotsplikt), samt stadganden om skyldighet för fartygsbefälhavare att erlagga lotspenningar (lotsavgift). Lotspenningar erlägges enligt en vid lotsförordningen fogad lotstaxa och enligt bestämmelser i själva förordningen. Lots-taxan är uppbyggd med hänsyn till dels den lotsade distansen, dels det lotsade fartygets nettodräktighet i registerton.

Lotsplikten hänför sig enbart till fartyg i direkt utrikes trafik vid färd in till första svenska hamn och färd ut från sista svenska hamn under resan. Åtskilliga undantag från lotsplikten är föreskrivna. Åsidosättandet av lotsplikten är, under förutsättning att stadgade lotspenningar erlägges inom viss tid, icke straffbelagt. I vissa fall föreligger skyldighet att helt eller delvis erlägga lotspenningar, trots att lotsplikt icke föreligger och oavsett om lots anlitas eller ej.

Frågan om lotsplikten och dess bibehållande har varit föremål för flera utredningar sedan början av 1920-talet. Lotspliktens värde för sjöfartssäkerheten torde vara i viss mån begränsat med hänsyn till att lotsplikten inskränkts till att gälla enbart direkta resor mellan svensk och utländsk ort. Härtill bidrager också, att bestämmelserna faktiskt icke innebär annat än en lotsavgiftsplikt. Skyldigheten att erlägga lotsavgift torde dock i och för sig öka benägenheten att taga i anspråk biträde av lots. Detta synes vara fallet särskilt i fråga om det mindre tonnaget.

Den långa svenska kusten tillsammans med gynnsamma betingelser för byggande av hamnar har medfört ett synnerligen decentraliserat hamnväsende, bestående av såväl allmänna hamnar som enskilda, av industrier ägda lastageplatser. Denna uppbyggnad av hamnväsendet har medfört, att lotsplatsorganisationen blivit i hög grad splittrad. Organisationen omfattar f. n. 69 lotsplatser. Detta kan icke undgå att väsentligt fördyra verksamheten, bl. a. genom svårigheterna att effektivt utnyttja den samlade personalen. Denna, som lyder under sjöfartsstyrelsen, uppgår f. n. till ca 650 lotsar och ca 300 båtmän. Lotsorganisationen bestämes delvis av de krav, som sjöfartssäkerheten ställer, men också av olika faktorer av mera utpräglad servicekaraktär. Sjöfartens utveckling medför, att anspråken successivt ändras. Vissa lotsplatser förlorar i betydelse, medan andra får ökade och mer kvalificerade uppgifter.

Sjöfartsstyrelsen har de senare åren slutfört ett antal utredningar om ändring-

ar i lotsplatsorganisationen. Dessa utredningar, som i första hand varit inriktade på lotsplatser med ringa lotsningsfrekvens, har föranlett indragning av vissa platser. Utredningsarbetet fortsättes och väntas leda fram till ytterligare förslag.

Vad angår frågan om en mera genomgripande rationalisering inom lotsväsendet bör emellertid framhållas, att en klar målsättning saknas för den service, som lotsväsendet bör lämna. Förhållandet mellan de av servicen föranledda kostnaderna och de ersättningar härför, som sjöfarten är beredd att betala, är ej heller klarlagt. En målsättning och ett klarläggande i här nämnda hänseenden synes erforderliga för att ge ökad bredd åt och underlag för en fortsatt rationaliseringsverksamhet.

Av betydelse vid avvägningen av lotsplatsorganisationen är också de inledningsvis angivna bestämmelserna om lotsplikten. Denna plikt medför en icke ringa stelhet i organisationen. Systemet med lotsplikt och lotsavgiftsplikt skapar otvivelaktigt större intäkter för staten och lotsarna, i första hand härrörande från det mindre tonnaget, än vad som skulle erhållas utan ett sådant system. Å andra sidan medför systemet för statens del också vissa kostnader, som måhända skulle kunna undvikas vid ett annat system. Det synes angeläget, att frågan om den framtida lotsplatsorganisationen prövas icke blott mot bakgrund av ändringar i sjöfartens struktur och teknikens betydelse både för sjöfarten och lotsningstjänsten utan även i samband med spörsmålet om lotsplikten och dess bibehållande. Vid en sådana samlad prövning, vari även frågan om sjöfartsavgifterna ingår såsom en väsentlig del, torde en mera rationell avvägning av frågan om lotsplatsernas antal och storlek kunna erhållas.

Lotspenningarna utgör tillsammans med de enligt kungörelsen den 28 november 1958 (nr 590) om fyr- och båkavgift utgående avgifterna sjöfartens huvudsakliga bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet. För budgetåret 1962/63 är å riksstatens inkomstsida lotspenningarna upptagna med 12 miljoner kronor samt fyr- och båkmedlen med 18 miljoner kronor.

Taxorna för de båda sjöfartsavgifterna omreglerades senast år 1958 i syfte att nå en täckning av 90 procent av kostnaderna för lots- och fyrväsendet, fränsett utgifterna för pensioner. Till följd av stigande kostnader för löner m. m. har täckningen successivt försämrats och ligger nu vid ca 70 procent. Särskilt de för det mindre tonnaget uttagna lotsavgifterna står i dålig proportion till kostnaderna för lotsningstjänsten, avseende detta tonnage.

I skrift den 21 januari 1963 har Svenska gruvföreningen framhållit, att uttagandet av fyr- och båkavgiften i dess nuvarande form drabbar de exporterande gruvföretagen hårt i förhållande till andra svenska exportföretag. Avgiften saknar motsvarighet i de flesta konkurrerande exportländer. Den utgör därför en allvarlig belastning för de svenska exportgruvorna i konkurrensen på den internationella malmmarknaden. Mot bakgrunden härav finner föreningen det angeläget, att fyr- och båkavgiften blir föremål för utredning i syfte att möjliggöra lättnader i avgiften, i första hand för malmtonnaget.

Här redovisade frågor om lotsplatsorganisationen och lotsplikten samt sjöfartsavgifterna torde nu böra tas upp till närmare utredning. Den bör verkställas av särskilt tillkallade sakkunniga. Vid prövningen av dessa frågor torde komma att anmäla sig även spörsmål avseende den organisatoriska sidan av fyrväsendet. Det bör vara de sakkunniga obetaget att i sin utredning inbegripa även dessa spörsmål.

Det är chefens för civildepartementet avsikt att senare denna dag anhålla om

bemyndigande att tillkalla en beredning för att verkställa översyn av vissa löne- och arbetstidsfrågor inom lots- och fyrväsendet m. m. Dessa frågor och de av mig nu behandlade spörsmålen av organisatorisk art har ett nära inbördes samband med varandra. Det är angeläget, att de båda frågekomplexen utredes i ett sammanhang och att ett samråd kommer till stånd mellan de båda utredningarna.

Beträffande den nu förordade utredningen angående vissa organisatoriska frågor inom lots- och fyrväsendet bör de sakkunniga — efter samråd med sjöfartsstyrelsen — i första hand söka utforma en målsättning för den service, som lotsväsendet i fortsättningen bör lämna. Detta innebär bl. a., att en bestämmning bör göras av de anspråk på service och på tillgodoseende av berättigade säkerhetskrav, som skall fyllas av lotsplatser av olika storlek och med olika inriktning av arbetsuppgifterna. Härvid bör beaktas den strukturella och tekniska utvecklingen inom sjöfarten ävensom de tekniska framstegen i fråga om de på lotsarnas arbetsområde till buds stående förbindelse- och transportmedlen. Frågan om omfattningen av den service, som från olika synpunkter kan vara önskvärd för sjöfarten, bör klarläggas liksom storleken av kostnaderna för hållandet av en därav påkallad organisation och förutsättningarna hos olika grenar av sjöfarten att kunna bidra till dessa kostnader. Mot bakgrund av resultatet av prövningen härav bör de sakkunniga undersöka, i vilken mån utrymme finns för ökad effektivitet inom lotsplatsorganisationen. Denna bör överses i sin helhet. Den organisationsutredning, som sålunda är erforderlig, bör även omfatta lotsningsförhållandena i Trollhätte kanal, där lotsningsverksamheten handhas av statens vattenfallsverk. Översynen av vissa löne- och arbetstidsfrågor inom lots- och fyrväsendet, vilken enligt vad förut sagts skall verkställas av en av chefen för civildepartementet tillkallad beredning, avser även lotspersonalen vid Trollhätte kanalverk.

Vid prövningen av frågan om bibehållande i nuvarande eller ändrad utformning av systemet med lotsplikt och lotsavgiftsplikt bör beaktas, att löne- och arbetstidsförhållandena för lotspersonalen påverkar uppbyggnaden av ett sådant system. Även om det gällande systemet ökar antalet debiterade lotsningar, icke minst vad avser det mindre tonnage, och därigenom ger staten större intäkter, måste vid bedömningen av systemets ekonomiska verkningar ur statens synpunkter beaktas de extra direkta och indirekta kostnader, som det vållar staten. Över huvud taget bör systemets fördelar och nackdelar vägas mot varandra. Utredningen bör syfta till en anordning, som tillgodoser sjöfartssäkerhetsintresset utan att därför medföra de olägenheter, som vidlåder nuvarande system.

De sakkunniga bör överse lotspenningarna samt fyr- och båkavgiften och därvid i princip eftersträva full kostnadstäckning. Vid övervägandena rörande avgiftssystemets utformning bör de sakkunniga beakta dess verkningar mot bakgrunden av de svenska exportnäringarnas konkurrensläge. Vad angår lotspenningarna bör frågan om avvägningen av avgifterna särskilt prövas med hänsyn till statens kostnader för skilda typer av lotsningar.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att — om så visar sig görligt — framlägga delförslag, innan hela arbetet slutförts.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1963 hållit 5 sammanträden samt i samband med två av dessa besökt Landsorts och Sandhamns lotsplatser, varjämte utredningen företagit en resa till Åbo för samråd med finska myndigheter om gemensamma problem, främst på lotsområdet.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

34. Arbetsgruppen för säkerhetsinspektionsfrågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1963 för att närmare undersöka och överväga de särskilda detaljspörsmål, som återstår att lösa innan säkerhetsinspektionen träder i kraft:

Hörjel, N. J., statssekreterare, *ordförande*;

Andréasson, N. R. G., direktör;

Hall, G. V., överdirektör;

Nilsson, E., t. f. byråchef;

Rosenquist, B. F., direktör;

Thorell, K. A. B., direktör.

Experter:

Ahlgren, N., direktör;

Burén, C.-D. E., förste bilinspektör;

Ekberg, K. G., överingenjör;

Eriksson, Böret, hovrättsassessor;

Gårdman, J. K. E., direktör;

Hagardt, S. A. O., direktör;

Himmelstrand, G. G. F., sekreterare;

Holmbom, R. V., ombudsman;

Leidvik, B. E., ingenjör;

Lindstrand, E. L., direktör;

Pellijeff, F. H. A., direktör.

Sekreterare:

Appelgren, L. G. S., byrådirektör;

Öhrn, J. B., kansliråd.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Arbetsgruppen har t. o. m. oktober 1963 hållit ett flertal sammanträden. Konstituerande stämma med aktieägarna i Aktiebolaget Svensk Bilprovning hölls den 20 september och registrering av bolaget skedde den 18 oktober 1963.

Gruppens arbete beräknas slutfört under våren 1964.

35. Arbetsgruppen för radio- och televisionshus i Göteborg

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 med uppgift att skyndsamt verkställa granskning av det av byggnadsstyrelsen den 28 februari 1963 framlagda förslaget till byggnadsprogram för ett radio- och televisionshus i Göteborg:

Sommar, C. O., direktör, *ordförande*;

Johansson, S. K. L., byrådirektör;

von Willebrand, B. M., byråchef.

Sekreterare:

Björnson, L.-E., byrådirektör.

Lokal: Statskontoret; tel. växel 22 08 60.

Arbetsgruppen har t. o. m. oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas slutfört i början av år 1964.

36. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelseutredningen*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Severin, E. J., direktör, *ordförande*;

Lokrantz, L. A. O., direktör;

Wetterblad, R. I. T:son, avdelningschef.

Sekreterare:

Sandler, E., civilingenjör.

Lokal: Grev Turegatan 38, Stockholm Ö; tel. 63 26 84.

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

I samband med vägväsendets förstatligande den 1 januari 1944 organiserades väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i följande byråer, nämligen en vägbyrå, en förrådsbyrå, en kanslibyrå, en kameralbyrå, en brobyrå, en hamnbyrå samt en järnvägs- och luftfartsbyrå. Härjämte inrättades en fristående avdelning för militärärenden.

Vissa förändringar i organisationen har emellertid sedermera genomförts. Sålunda utbröts år 1945 luftfartsavdelningen ur järnvägs- och luftfartsbyrån och ombildades till luftfartsstyrelsen. För byråns kvarvarande arbetsuppgifter inrättades en särskild järnvägsavdelning. Samma år tillkom som ett provisorium en fristående avdelning för vattenförsörjning och avlopp. Genom en år 1946 vidtagen omorganisation förändrades vägbyrån och hamnbyrån till s.k. utredningsbyråer. Samtidigt inrättades en tredje utredningsbyrå genom ombildning av avdelningen för vattenförsörjning och avlopp till en vatten- och avloppsbyrå. Vidare tillskapades en konstruktionsbyrå samt en byggnads- och underhållsbyrå. Till konstruktionsbyrån överfördes större delen av arbetsuppgifterna inom brobyrån, vilken i samband härmed avvecklades. Dessutom ombildades militäravdelningen till en försvarsbyrå. Den 1 juli 1947 ändrades förrådsbyråns benämning till förråds- och verkstadsbyrå. Fr. o. m. budgetåret 1952/53 genomfördes ytterligare organisatoriska förändringar, som i huvudsak innebar, att kansli- och kameralbyråerna ersattes med dels en administrativ byrå och dels en juridisk byrå. Samtidigt inrättades inom byggnads- och underhållsbyrån en avdelning för teknisk-ekonomisk granskningsverksamhet, den s.k. sakkontrollen. Hamnbyrån med tillhörande distriktsorganisation överfördes fr. o. m. år 1956 till det nybildade sjöfartsverket. Vid omorganisation av vägbyrån år 1958 delades denna byrå i en vägbyrå för planering och projektering av vägar samt en trafikbyrå för trafikfrågor. Nämnade år inrättades även en för hela väg- och vattenbyggnadsverket gemensam rationali-

seringsavdelning, vilken direkt underställdes verksledningen. I anslutning härtill erhöll även avdelningen för sakkontroll en fristående ställning direkt under verksledningen. Den särskilda järnvägsavdelningen drogs in fr. o. m. år 1959 och dess arbetsuppgifter överfördes till trafikbyrån.

Efter tidpunkten för vägväsendets förstatligande har förutsättningarna för väg- och vattenbyggnadsverkets verksamhet i avsevärd grad ändrats. Bilismens och landsvägstrafikens expansion samt den allmänna tekniska och ekonomiska utvecklingen har medfört, att arbetsuppgifterna vidgats och delvis erhållit en annan karaktär än tidigare. Verkets uppgifter med planeringen och utbyggnaden av vägnätet på landsbygden samt medverkan vid utformningen av trafikledningssystemen i städerna har successivt blivit mer krävande. Vid projekteringsarbetet har fotogrammetriska metoder och automatisk databehandling i stor utsträckning ersatt äldre och mera tids- och arbetskrävande förfaringssätt vid upprättande av arbetsplaner. Även inom det egentliga vägbyggnandet har utvecklingen kännetecknats av en fortgående mekanisering och därmed minskad användning av manuell arbetskraft. Byggnadsarbetena kan numera bedrivas snabbare och effektivare tack vare bl. a. förbättrade arbets- och byggnadsmetoder samt större och mera ändamålsenliga maskiner och redskap för massförflyttningar. Genom förbättrad teknik kan också vägunderhållet skötas mera rationellt än tidigare.

Under åren närmast efter förstatligandet av vägväsendet medförde bristen på arbetskraft, material och i viss mån maskiner, att vägbyggnadsverksamheten inte kunde ökas i den takt, som ansågs önskvärd för att tillgodose tidigare eftersatta och för framtiden förutsedda utbyggnadsbehov. Fr. o. m. år 1952 har emellertid avsevärt ökade resurser ställts till vägväsendets förfogande. Året dessförinnan omfattade byggnadsverksamheten i fråga om allmänna vägar på landsbygden arbeten för sammanlagt ca 135 mkr. För år 1964 har för ordinarie vägarbeten anvisats anslag å 500 mkr. Kostnaderna för underhållet av de allmänna vägarna uppgick till ca 180 mkr budgetåret 1951/52 medan anslaget till samma ändamål för budgetåret 1963/64 upptagits till 440 mkr.

Statsbidragen till byggande av vägar och gator i städer och samhällen, som är väghållare, har relativt sett ökats snabbare än investeringarna på landsbygden. År 1951 utgick sålunda ca 18 mkr i statsbidrag, medan bidragsramen för år 1964 beräknats till 215 mkr. Statsbidragen till det kommunala vägunderhållet har under samma tid mer än fyrdubblats och uppskattas för år 1964 till ca 70 mkr. Även bidragen till det enskilda vägnätet har ökat starkt under motsvarande period eller från 12 mkr år 1951 till beräknade 45 mkr för nästa budgetår.

Vidare ställes betydande belopp årligen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande för förråds- och verkstadsrörelsen och för bidragsverksamheten inom det vatten- och avloppstekniska området. Sålunda upphandlas årligen fordon och maskiner för drygt 30 mkr samt andra förnödenheter till en kostnad av ca 100 mkr. Bidragsvolymen i fråga om vatten- och avloppsanläggningar har successivt stigit och beräknas för nästa budgetår till ca 70 mkr.

Verkets totala medelsomslutning, som år 1951 uppgick till ca 1/2 miljard kronor, beräknas för nästa budgetår bli av storleksordningen 1 1/2 miljard kronor.

Den stegrade verksamheten under det senaste decenniet har trots betydande rationaliseringsåtgärder icke kunnat bemästras utan en betydande utökning av styrelsens personal. I början av 1950-talet uppgick denna till ca 410 personer. Motsvarande antal var hösten 1962 ca 600. Särskilt under de senaste åren har personalökningen varit kraftig. Ökningen hänför sig i stor utsträckning till personal med teknisk utbildning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har under senare år bedrivit en omfattande utredningsverksamhet rörande organisatoriska frågor inom verket. Utredningar om personalpolitiken och vägförvaltningarnas organisation har nyligen avslutats. För närvarande pågår utredningar rörande bl. a. ekonomi- och personalfunktionerna inom verket samt vägmästareområdenas utformning och organisation. Vidare har styrelsen i sin framställning om anslag till avlöningar och omkostnader m. m. för budgetåret 1963/64 framlagt förslag till omorganisation av vissa delar av byggnads- och underhållsbyrån, av hela förråds- och verkstadsbyrån samt av trafikbyråns avdelning för bilinspektionen. En plan har också skisserats för de närmaste årens äskanden rörande distriktsingenjörsorganisationen i avvaktan på genomförandet av den organisation på vattenvårdsområdet, som bl. a. vattenvårdskommittén kan komma att föreslå. Utredningarna har utförts delvis av verket självt och delvis av utomstående konsulter.

I årets statsverksproposition anförde jag bl. a., att de utredningar som framlagts av styrelsen och som legat till grund för styrelsens äskanden för nästa budgetår syntes tyda på växande organisatoriska svårigheter och aktualiserade organisationsfrågor av större räckvidd. Jag uttalade i sammanhanget, att jag senare hade för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att tillkalla särskilda sakkunniga för att överse huvudorganisationen. Jag anhåller nu få taga upp till närmare behandling de spörsmål, som en sådan utredning bör omfatta.

Väg- och vattenbyggnadsverkets uppgifter omfattar — förutom projektering, byggande och underhåll av vägar och broar — trafiksäkerhetsfrågor inom såväl det fordonstekniska som det trafiktekniska området, frågor rörande vatten- och avloppsverksamheten samt förråds- och verkstadsrörelse. Verksamheten omspanner sålunda vitt skilda områden och avser arbetsuppgifter av synnerligen varierande art. Under verksledningen, generaldirektören och överdirektören, sorterar styrelsens nio byråer jämte rationaliserings- och sakkontrollavdelningarna, 24 vägförvaltningar, 23 distriktsingenjörskontor för vatten- och avloppsverksamheten samt 15 distrikt för statens bilinspektion.

Som framgår av den förut lämnade redogörelsen har redan utförts eller pågår f. n. inom väg- och vattenbyggnadsverket ett relativt stort antal separata organisationsutredningar, vilka var för sig avser centrala delar av verkets administration. Totalt omfattar dessa särutredningar merparten av den centrala administrationen. Vid dessa utredningar har styrelsen utgått från att nuvarande indelning i byråer och motsvarande enheter skall vara oförändrad och att den mellan dem nu tillämpade fördelningen av arbetsuppgifterna också i stort sett skall bibehållas. Med tanke på den dynamiska utveckling och den strukturella förändring, som hittills skett och som sannolikt kommer att fortsätta i accelererande takt inom de flesta sektorerna av väg- och vattenbyggnadsverkets verksamhetsområde, vill jag emellertid framhålla, att en metod för organisationsöversyn, som avser en serie partiella reformer på basis av i allt väsentligt nuvarande gränslinjer mellan de olika enheterna och även i övrigt på rätt statiska förutsättningar, kan medföra en lösning av administrationen, vilken även på relativt kort sikt är klart olämplig och därför kan orsaka betydande olägenheter. Jag vill vidare erinra om att de tekniska framstegen och utvecklingen av nya metoder när det gäller planering, projektering och byggande i regel också innefattar en tendens till alltmer ökad specialisering och fackinriktning. Detta leder till en successiv uppsplittring av organisationen i olika specialistbetonade arbetsenheter samtidigt som erforderlig koordinering av såväl central som regional verksamhet kan komma att försvåras. Särskilda åtgärder för samordning av de skilda enheternas verksamhet kan

bli nödvändiga. Med hänsyn till vad jag här anfört anser jag, att en samlad översyn av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation är erforderlig, och jag föreslår därför, att en sådan kommer till stånd.

Vid denna översyn bör en utgångspunkt vara, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhetsområde inom den offentliga sektorn skall vara i huvudsak oförändrat.

Ett viktigt led i utredningsarbetet blir att fastslå en klar målsättning för de administrativa, tekniska och ekonomiska funktionerna inom den centrala förvaltningen eftersom detta är grundläggande för utformningen i stort av huvudorganisationen. Med utgångspunkt härifrån bör i första hand verksamledningens och de olika organisatoriska huvudenheternas arbetsuppgifter klarläggas och avgränsas samt riktlinjer för arbets- och ansvarsfördelningen fastslås. Formerna för föredragning, ordergivning och information mellan verksamledningen och de regionala cheferna bör i samband härmed närmare övervägas. Likaså bör möjligheterna att ytterligare decentralisera arbetsuppgifter till vägförvaltningarna undersökas, varvid de sakkunniga bör utgå från att den nuvarande regionala vägförvaltningsorganisationen tills vidare bibehålles oförändrad. Även om tyngdpunkten i utredningsarbetet kommer att avse de organisatoriska problem som har direkt anknytning till styrelsen, bör utredningen givetvis till behandling uppta och föreslå även sådana jämkningar i vägförvaltningarnas interna organisation, som har direkt samband med utredningens förslag rörande styrelsen.

Genom inrättandet av den för hela verket gemensamma rationaliseringsavdelningen avsågs att skapa större möjligheter att på olika sätt göra verksamheten mera effektiv och ekonomisk. Avdelningen fungerar som både service- och utredningsorgan. Till avdelningen är knuten en regional organisation. För utredningar har i flera fall även anlitats utomstående konsulter. Vid översynen bör utredningen undersöka, huruvida den nuvarande organisationen för rationaliseringsverksamheten är lämpligt avvägd.

Nära samband med rationaliseringsverksamheten har sakkontrollen. Sakkontrollavdelningens uppgift är att utföra bl. a. teknisk-ekonomisk drift- och resultatkontroll. På grund av väg- och vattenbyggnadsverkets omfattande verksamhet och de betydande anslagsbelopp verket förvaltar har avdelningen en viktig uppgift att fylla. En ändamålsenligt upplagd kontrollverksamhet är ett utomordentligt betydelsefullt instrument för bevakning av kostnadsutvecklingen och verksamhetens rationella uppläggning i synnerhet i fråga om byggnads- och underhållsarbeten i egen regi och på entreprenad. Med hänsyn härtill synes det angeläget, att vid organisationsöversynen sakkontrollavdelningens ställning och arbetsuppgifter särskilt beaktas.

Inom byggnads- och underhållsbyrån torde de viktigaste uppgifterna i stor utsträckning avse utfärdandet av allmänna riktlinjer i form av normer och anvisningar för byggnads- och underhållsarbetet. Vid översynen torde övervägas, huruvida denna sida av verksamheten bör intensifieras. I samband härmed bör bl. a. undersökas möjligheten att decentralisera handläggningen av andra ärenden inom byggnads- och underhållsverksamheten. Beträffande forsknings- och undersökningsverksamheten på vägområdet bör utredningen överväga i vilken utsträckning denna verksamhet lämpligen skall bedrivas inom byrån eller uppdragas åt statens väginstitut. I fråga om den geotekniska avdelningen bör på motsvarande sätt undersökas lämpligheten att överföra vissa utredningsuppgifter till statens geotekniska institut.

Inom byggnads- och underhållsbyrån finnes sedan några år tillbaka en avdel-

ning för utbildning av främst den personal som är sysselsatt inom vägförvaltningarnas byggnads- och underhållsavdelningar. Styrelsens utbildningsverksamhet har emellertid successivt utvidgats till att avse även annan personal och är f. n. av avsevärd omfattning. En stor del av denna verksamhet omhändershas av administrativa byrån. Även flertalet övriga byråer bedriver utbildning av personal inom dels respektive byrå, dels de regionala enheterna. Det synes angeläget att klarlägga i vilken omfattning verket bör bedriva utbildning i egen regi. Vidare bör målsättningen för denna del av verksamheten närmare preciseras. För att åstadkomma en central planering och prioritering av utbildningsbehoven bör de sakkunniga överväga om icke utbildningsfrågorna, som kan beräknas få en alltmer ökad betydelse, bör sammanföras till en särskild enhet inom styrelsen.

Inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens trafikbyrå handlägges ärenden rörande trafik- och fordonstekniska säkerhetsfrågor. Dessutom har byrån det närmaste överinseendet över verksamheten inom statens bilinspektion. Genom statsmakernas beslut angående införande av säkerhetsinspektion av motorfordon m. m. (prop. 1963: 91, SU 83, L³U 22, Rskr 184 och 198) kommer statens bilinspektion och därmed även trafikbyråns arbetsuppgifter att i avsevärd mån ändras. Jag vill även erinra om att jag i direktiven till den pågående förarutbildningsutredningen bl. a. anfört, att denna utredning bör undersöka och överväga vilka konkreta fördelar som kan vinnas, därest de uppgifter, som nu åvilar statens bilinspektion respektive statens biltrafiknämnd, sammanföres till en självständig myndighet, som skulle få karaktären av en speciell trafikmyndighet. Vid översynen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bör nu angivna omständigheter beaktas.

I fråga om vatten- och avloppsorganisationen bör utredningen samråda med vattenvårdskommittén, som har att framlägga förslag om hur vattenvården i stora drag bör organiseras.

I juni 1958 anmälde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t, att styrelsen inrättat en samarbetsdelegation för vägväsendet, i vilken ingick representanter för byggnadsstyrelsen, skogsbruket, jordbruket, det övriga näringslivet, Svenska vägföreningen samt Svenska stadsförbundet. Sedermera har även Länsvägnämndernas förbund blivit representerat i delegationen. Avsikten med delegationen var att i anslutning till arbetet med att följa upp och genomföra 1957 års vägplan ha tillgång till ett kontaktorgan mellan styrelsen och de myndigheter och organisationer, som har intresse av och är beroende av vägarna och vägtransporterna. I 1959 års statsverksproposition anförde jag bl. a., att en tids erfarenhet av delegationens arbete samt övervägandena inom 1953 års trafikutredning borde avvaktas, innan definitiv ställning togs till delegationens uppgifter och sammansättning. Någon särskild instruktion för delegationen finnes icke. Den sammankallas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, när styrelsen anser detta lämpligt. Antalet sammanträden per år brukar uppgå till två å tre. De sakkunniga bör mot bakgrunden av sina förslag i övrigt pröva, huruvida en dylik delegation bör inrättas som permanent organ. De närmare uppgifterna och arbetsformerna för delegationen liksom dess lämpliga sammansättning bör därvid även angivas.

Utredningen bör vid utarbetandet av sina förslag särskilt beakta möjligheten till arbetskraftsbesparande åtgärder. I sammanhanget bör även undersökas i vad mån arbetsuppgifter kan överföras från tjänstemän med teknisk utbildning till annan personal.

Med det anförda har jag berört vissa huvudproblem, som bör närmare över-

vågas av utredningen. Denna bör emellertid vara oförhindrad att taga upp jämväl andra spörsmål, som sammanhänger med styrelsens organisation.

Utredningen bör närmare ange de ekonomiska konsekvenserna av olika förslag. Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningen har t. o. m. oktober 1963 hållit 6 sammanträden. Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

37. Körtidsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa utredning om regleringen av arbetsförhållandena inom landsvägs- trafik (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Elfving, O. G. C., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Elmstedt, K. E., direktör;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Schött, L. E., häradssekreterare, led. av I kamm.;

Svensson, K. H., ombudsman.

Sekreterare:

Sterzel, F. A. C., preceptor.

Biträdande sekreterare:

Lindahl, L.-O. H., förste kanslisekreterare.

Lokal: Grev Magnigatan 6, Stockholm Ö; tel. 24 64 10 (Sterzel).

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

De i yrkestrafikförordningen intagna föreskrifterna om körtider samt arbets- och vilotider för förare inom den yrkesmässiga trafiken har huvudsakligen tillkommit i syfte att minska den fara för trafiksäkerheten, som är förknippad med förarens uttröttnings och överansträngning. Enligt min mening talar de motiv, som ligger bakom här avsedda föreskrifter för den yrkesmässiga trafiken, för att en reglering sker av körtider m. m. även för förare som är verksamma inom handels- och industriföretag och annan icke yrkesmässig trafik. Det synes naturligt, att i princip likartade arbetstidsföreskrifter gäller för den yrkesmässiga och den icke yrkesmässiga trafiken. Vid en utvidgning av tillämpningsområdet bör innehållet i bestämmelserna på nytt övervägas under beaktande av de krav, som måste uppställas i dagens intensiva trafik och inför den ytterligare trafikökning som är att emotse. Såsom bl. a. framhållits av andra lagutskottet vid 1960 års riksdag har stadgandena i yrkestrafikförordningen icke utformats med hänsyn till en så kraftig trafikintensitet, som nu är rådande. Vidare synes det mig angeläget att den av trafiksäkerhetsrådet föreslagna skärpningen av arbetstidsbestämmelserna ingående prövas från bl. a. sociala och ekonomiska synpunkter. Härjämte kräves ett närmare klarläggande av vilka kategorier av förare som bör underkastas bestämmelserna.

Såsom trafikutredningen framhållit, erfordras en mer effektiv kontroll och övervakning av arbets- och körtidsbestämmelsernas efterlevnad. Bristerna i dessa

hänseenden är redan i dag starkt framträdande. En utvidgning av bestämmelsernas tillämpningsområde kan icke väntas ge önskad effekt utan en väsentligt ökad kontroll och övervakning. Behov föreligger även av utökad kontroll beträffande arbetarskyddet i övrigt inom biltrafiken samt i fråga om efterlevnaden av gällande bestämmelser om maximilaster m. m.

Med hänsyn till vad som anförts anser jag, att frågan om regleringen av arbetsförhållanden inom landsvägstrafiken bör utredas genom särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga.

De sakkunniga bör företa en omprövning av de i 28 § yrkestrafikförordningen intagna körtidsbestämmelserna m. m. från trafiksäkerhetssynpunkt samt från sociala och ekonomiska aspekter. Det är vidare angeläget att den närmare bestämningen av de kategorier av fordonsförare inom den icke yrkesmässiga biltrafiken, som bör underkastas dylika regler, ingående prövas med utgångspunkt från trafiksäkerhetsrådets förslag. De sakkunniga bör dessutom utreda frågan om vilka åtgärder, som kan krävas i samband med svensk ratificering av en inom Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE) utarbetad europeisk överenskommelse rörande arbetsförhållandena för besättningar å fordon i internationella landsvägstransporter.

Vidare bör utarbetas förslag till åtgärder i syfte att åstadkomma en mer effektiv kontroll och övervakning av efterlevnaden av bestämmelserna rörande körtider m. m. inom landsvägstrafiken. Därvid krävs en översyn av gällande bestämmelser om förarböcker, färdskrivare etc. Därjämte bör prövas huruvida andra metoder än de nuvarande kan komma ifråga för kontrollens utövande. Slutligen finner jag det angeläget att de sakkunniga utreder hur en effektiv arbetsinspektion för landsvägstrafiken bör ordnas och vilka resurser som erfordras härför.

De sakkunniga bör ha samråd med färdskrivarutredningen samt med bilförarutredningen, som jämlikt sina direktiv bl. a. har att pröva vilka fördelar som kan vinnas därest de uppgifter, som nu åvilar statens bilinspektion respektive statens biltrafiknämnd, sammanföres till en speciell trafikmyndighet. Vidare bör samråd äga rum med de utredningsmän, som chefen för socialdepartementet denna dag be-myndigats tillkalla för att utreda frågan om en allmän arbetstidsförkortning m. m.

De sakkunniga bör närmare ange de ekonomiska konsekvenserna av framlagda förslag. Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningen har under året hållit 4 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

38. Statens företrädare i skärgårdstrafikutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att såsom företrädare för staten tillsammans med vederbörande företrädare för Stockholms stad och Stockholms läns landsting göra en utredning om den reguljära båttrafiken i Stockholms södra skärgård (se Post- och inrikes tidn. den 9 juli 1963):

Berggren, E. G. C., byråchef.

Experter:

Ljungström, G. O., t.f. förste länsassessor;

Wennerhorn, K. O. L., byråchef.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. växel 22 45 00, rikssamtal växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Lange till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

Den reguljära båttrafiken i Stockholms skärgård omfattas sedan länge av statsmakternas intresse. Utgångspunkten har varit att det allmänna bör svara för att den bofasta skärgårdsbefolkningens behov av fastlandsförbindelse tillgodoses i rimlig utsträckning. Enligt riktlinjer, som godkändes av 1952 års riksdag, borde skärgårdstrafiken i huvudsak ordnas genom kombinerad land- och sjötrafik, varvid vägsystemet skulle byggas ut och sjötransporternas längd förkortas. Därigenom skulle på längre sikt förutsättningar skapas för att åstadkomma ett smidigt och ej så kostnadskrävande trafiksystem. Detta program har under de senaste tio åren i flera väsentliga delar förverkligats genom att väg-, bro- eller färjförbindelser anordnats till några av de större öarna samt vissa vägar i kustlandet och på öarna förbättrats. En stor del av öborna och sommarturisterna kommer emellertid även framgent att för sina fastlandsförbindelser vara beroende av reguljär båttrafik. Det gäller både i Stockholms norra och mellersta skärgård samt i den södra delen av området.

Stockholms norra och mellersta skärgård är geografiskt splittrad på ett stort antal i huvudsak mindre öar. Den bofasta befolkningen inom området har efter andra världskrigets slut successivt minskat till följd av försämrade utkomstmöjligheter inom de för skärgården traditionella näringsgrenarna jordbruk och fiske. Det i sammanhang därmed och med motorismens utveckling vikande passagerarunderlaget för den reguljära båttrafiken nödvändiggjorde i början av 1950-talet ekonomiska insatser från det allmänna för att upprätthålla framför allt den förlustbringande vinterfarten. Sålunda träffades i juni 1952 ett avtal mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å ena, samt Waxholms nya ångfartygs aktiebolag, å andra sidan, om subventioner till bolaget för upprätthållande av reguljär båttrafik i området. Detta avtal har sedermera förlängts flera gånger. Nu gällande avtal med bolaget upphör den 30 september 1964. För tiden därefter har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 maj 1963, under förutsättning att riksdagen lämnar avtalet utan erinran, godkänt ett mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å ena, samt Vaxholms stad, å andra sidan, träffat avtal om understöd åt Vaxholms stad för upprätthållande av viss sjötrafik i skärgården under en 20-års period. Understödet har formen av dels lånegarantier för modernisering av skärgårdsflottan, dels bidrag till täckande av underskott i driften. Ett av staten, Stockholms stad och landstinget gemensamt tillsatt trafikutskott skall äga följa Vaxholms stads åtgärder i fråga om trafiken. Genom avtalet har en långsiktig lösning vunnits av trafikfrågorna i berörda delar av skärgården.

I Stockholms södra skärgård är den geografiska strukturen annorlunda. Öarna med bofast befolkning är i allmänhet större och ligger närmare fastlandet. Gynnsamma betingelser har därmed förelegat för långt framförda landkommunikationer, kombinerade med passbåtsförbindelser till och från öarna. Så är också trafiken sedan länge organiserad i området. Den bedrivs av privatägda rederier utan understöd av det allmänna. Huvuddelen av sjötransporterna ombesörjs av Stockholms Ängslups Aktiebolag.

Frågan om modernisering av den reguljära båttrafiken i Stockholms södra skärgård har under det senaste halvåret aktualiserats dels i två likalydande, ännu

ej slutligt behandlade motioner (I: 99 och II: 119) till årets riksdag, dels i skrivelse till Konungen den 9 april 1963 från länsstyrelsen i Stockholms län. I motionerna framhålls önskvärdheten av att trafikförhållandena i den södra delen av skärgårdsområdet blir föremål för utredning och hemställs att en plan för ordnande av trafiken snarast utarbetas och föreläggs riksdagen. I länsstyrelsens skrivelse anhölls, att Kungl. Maj:t efter överenskommelse med Stockholms stad och Stockholms läns landsting skall lämna i uppdrag åt dem, som företräder det allmänna vid förhandlingarna om båttrafikens ordnande i det norra och mellersta skärgårdsområdet, att följa utvecklingen av båttrafiken i den södra skärgården ävensom att utreda och planera trafikens ordnande därstädes för uppkommande behov av stödåtgärder från det allmänna. I skrivelsen hemställs också om åtgärder i syfte att underlätta lånemöjligheterna för privat eller kommunägda rederier vid nyansskaffning och upprustning av båtar och färjor i skärgårdstrafiken.

Det i den reguljära båttrafiken i Stockholms södra skärgård insatta båtmaterial är i stor utsträckning av gammalt datum. Av skärgårdsbefolkningen bedöms båtarna dessutom för klena för att vid besvärliga isperioder kunna upprätthålla trafiken i en omfattning, som svarar mot befolkningens behov av reguljära fastlandsförbindelser under vinterhalvåret. Ovisshet råder därför hos öborna beträffande möjligheterna att vintertid kunna påräkna normala person- och gods-transporter. Man menar också att tonnaget under senare år över huvud taget inte har förnyats i den omfattning, som behövs för att säkerställa trafiken på längre sikt.

I detta läge och med hänsyn till samhällets ansvar när det gäller att tillgodose den bofasta skärgårdsbefolkningens rimliga anspråk på kontinuitet i fastlandsförbindelserna, finner jag motiverat, att det allmänna närmare än som hittills ansetts behövt följt trafikförhållandena i Stockholms södra skärgård. Det bör ske i samverkan mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting genom en trafikutredning, bestående av tre sakkunniga, av vilka staten, staden och landstinget utser en var. På utredningen bör i första hand ankomma att med ledning av uppgifter, som inhämtas från främst de berörda kommunerna, kartlägga behoven av person- och godstransporter till och från öarna under framför allt vinterhalvåret. Utredningen bör sedan löpande följa trafiken under tills vidare en vinter- och en sommarsäsong för att på grundval av därvid gjorda iakttagelser bedöma, om förändringar i den nuvarande trafiken är påkallade. I den mån utredningen konstaterar brister i trafiken — sammanhängande med båtmaterialens storlek och beskaffenhet, med turtätheten eller med annat — bör utredningen närmare redogöra härför ävensom ange tänkbara lösningar för en förbättring av trafikförhållandena.

Utredningsuppdraget torde lämpligen höra omhänderhas av samma personer, som sitter i det tidigare nämnda trafikutskottet rörande norra och mellersta skärgården.

Stockholms läns landstings förvaltningsutskott har den 29 augusti 1963 beslutat att landstinget skall delta i utredningen om Stockholms södra skärgård samt uppdragit åt landstingskamreraren P.-E. Öberg att därvid företräda landstinget. Stadskollegiet i Stockholm har den 11 september 1963 förklarat staden villig att delta i utredningen samt utsett t.f. finanssekreteraren L.-O. Larsson att företräda staden i utredningsarbetet med biträde

av direktören Bengt Schelin och intendenten Karl-Gustaf Paulsson såsom experter.

39. Sakkunniga för granskning av järnvägsstyrelsens beräkningar rörande ersättningen till statens järnvägar för driften av trafiksvaga järnvägs-linjer m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 november 1963 för att inom kommunikationsdepartementet dels verkställa granskning av de tillämpade redovisnings- och beräkningsprinciperna i den av järnvägsstyrelsen för år 1962 utförda redovisningen av trafiksvaga järnvägslinjer, dels — sedan järnvägsstyrelsen slutfört erforderliga undersökningar i fråga om nedskrivning av statskapitalet för trafiksvaga järnvägslinjer — jämväl granska dessa undersökningar:

Schmidt, C. S:son, civilingenjör, led. av I kamm.;

Welinder, P. E. C., professor.

Sekreterare:

Pellijeff, F. H. A., direktör.

Biträdande sekreterare:

Görs, L. F. E:son, t. f. byrådirektör.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Utredningsarbetet beräknas slutfört i början av år 1964.

Finansdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1963

1. Skattelagssakkunniga (1961: I 11; 1962: I 8; 1963: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1950 för att biträda med en teknisk revision av kommunalskattelagen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 mars 1950):

Björne, F. H., regeringsråd, *ordförande*;

Eklund, E. G., f. d. kammarrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1951: I Fi 29.

Såsom *särskild sektion* inom skattelagssakkunniga med uppdrag att utreda vissa frågor rörande inkomstberäkningen i förvärvskällan jordbruksfastighet har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 mars 1958 tillkallats:

Norgren, C. A., landskamrerare, *ordförande* i sektionen;

Lindholm, G., taxeringsintendent.

Experter:

Ericson, F. L., byråchef;

Sagnert, S. E., t. f. länsassessor.

Sekreterare:

Nilson, E. R., förste länsnotarie.

Sektionen har den 11 mars 1963 avlämnat promemoria med förslag till ändrade bestämmelser om avdrag för värdeminskning å jordbrukets driftbyggnader (Fi-stencil 1963: 4).

Skattelagssakkunnigas utredningsarbete har avslutats i enlighet med beslut den 6 december 1963 av chefen för finansdepartementet.

2. 1953 års skatteflyktskommitté (1961: I 13; 1962: I 9; 1963: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1953 för att utreda frågan om införande i skattelagstiftningen av bestämmelser mot skatteflykt och opåkallade skattelättnader (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1953):

Strömberg, S. J. M., direktör, f. d. regeringsråd, *ordförande*;

Annell, E. H., bankdirektör, f. d. taxeringsintendent;

Geijer, E. E. K. R., bankdirektör, f. d. assessor.

Sekreterare:

Ekman, S. G., kammarrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Fi 34.

Kommittén har under tiden november 1962—september 1963 hållit 12 sammanträden.

Kommittén avlämnade den 11 oktober 1963 betänkande rörande åtgärder mot skatteflykt (SOU 1963: 52).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet

(1961: I 20; 1962: I 14; 1963: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 april 1957 för att verkställa utredning rörande lokaliseringen till orter utanför Stockholmsområdet av statliga ämbetsverk och annan statlig verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 6 maj 1957):

Eckerberg, P. A., landshövding, *ordförande*;

Ahldin, K. E. H., ombudsman;

Andersson, T., redaktör, led. av I kamm.;

Brodd, K. A., byrådirektör;

Gustafsson, J. A. T., pastor, led av II kamm.;

Hagberg, E. R., direktör, led av I kamm.;

Hedlund, E. Å., sekreterare;

Nilsson, E. Hj., f. d. förman, led av I kamm.;

Olsson, S. O. B., generaldirektör;

Vahlberg, G. E., generaldirektör;

Åkerman, R. O. R., generallöjtnant;

Sännås, B. R., generaldirektör.

Sekreterare:

Swanstein, S. N. S., avdelningschef.

Biträdande sekreterare:

Linde, A. T., t. f. försäkringsråd;

Beskow, A. V. T., länsassessor;

Petersson, L. S., byråchef;

Sunesson, A. L., f. d. förste byråsekreterare;

Åhslund, B. A. A., major.

Direktiven för utredningen, se 1958: I Fi 34.

Utredningen har under tiden december 1961—november 1962 hållit 6 sammanträden, varav ett omfattande två dagar i följd. Under verksamhetsåret har utredningen avgivit utlåtanden i ett flertal remitterade ärenden.

Utredningen har avlämnat ett den 23 oktober 1963 daterat betänkande rörande lokalisering av statlig verksamhet (SOU 1963: 69 och 70).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Fastighetstaxerings-sakkunniga av år 1957

(1961: I 21; 1962: I 15; 1963: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 november 1957 för att med ledning av fastighetstaxeringsnämndernas och fastighetsprövningsnämndernas protokoll och övriga tillgängliga handlingar verkställa undersökning av taxeringsutfallet på landsbygden vid 1957 års allmänna fastighetstaxering:

Hagberg, A. E., professor;

Sköld, E. T., lantbruksdirektör.

Direktiv: Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag har undersökningen verkställts i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande undersökning av taxeringsutfallet vid 1952 års allmänna fastighetstaxering (SOU 1956: 57).

De sakkunniga har den 22 december 1962 överlämnat resultaten av undersökningen under titeln »Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet på landsbygden vid 1957 års allmänna fastighetstaxering» (SOU 1963:14).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Dubbelbeskattningssakkunniga (1961: I 29; 1962: I 22; 1963: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1959 för att verkställa utredning rörande beskattningen av utomlands bosatta personer för härifrån uppburen, genom verksamhet här i riket förvärvat inkomst av tjänst ävensom vissa med internationell dubbelbeskattning sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1959):

Walberg, S. S., regeringsråd, *ordförande*;

Dryselius, S. V. A:son, landskamrerare;

Eckersten, I. E., byråchef;

Hultqvist, L. G., förste taxeringsintendent.

Expert:

Brodén, S. E., kammarrättsfiskal.

Sekreterare:

Pehrson, H., förste taxeringsinspektör.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fi 38.

De sakkunniga har under tiden den 1 november 1962—den 2 oktober 1963 hållit 19 sammanträden.

De sakkunniga har avgivit kompletterande yttrande den 4 december 1962

över ett inom Nordiska rådet väckt tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal (Sak A 11/1963).

De sakkunniga har den 21 december 1962 avlämnat ett betänkande benämnt »Internationella skattefrågor» (SOU 1962: 59) och den 19 september 1963 en promemoria benämnd »Beskattningen av experter i internationell biståndsverksamhet» (Fi-stencil 1963: 9).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. SPA-utredningen (1961: I 34; 1962: I 26; 1963: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1959 för att verkställa utredning rörande nytt finansieringssystem för SPA-pensioneringen och vissa därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1959):

Ericson, F. C. W., generaldirektör, *ordförande*;

Aldestam, A. N., byråchef;

Dahlman, S.-O., förbundsdirektör;

Jerdenius, K. E., byråchef;

Oredsson, S. M., sparbanksinspektör;

Tengroth, K.-E., direktör;

Thorsell, Y. N., lönesekreterare.

Experter:

Kalén, O. H., f. d. byrådirektör;

Kjellén, T. B., f. d. direktör;

Nilsson, P.-O. V., förbundsjurist;

Palm, R. A., lönesekreterare;

Törngren, C. E. G:son, direktör.

Sekreterare:

Renström, K.-E., byråchef.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 43.

Utredningen har under november och december 1962 hållit 5 sammanträden.

Utredningen har i december 1962 avgivit betänkande med förslag om nya grunder för den statliga personalpensioneringen av vissa icke-statliga grupper (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. Värdesäkringskommittén (1961: I 35; 1962: I 27; 1963: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 september 1959 för att verkställa utredning rörande värdesäkring av fordringar och därmed sammanhängande problem (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1959):

Eckerberg, P. A., landshövding, *ordförande*;
 Arvidsson, G. N. A., professor;
 Callans, N. P. A., bankdirektör;
 Dahlström, G. E., sekreterare (fr. o. m. den 15 mars 1963);
 Edsman, K. O., bankdirektör;
 Eriksson, G. E., kassör;
 Feldt, K.-O., byrådirektör, tillika *sekreterare*;
 Hallnäs, S. J. A., förste ombudsman (t. o. m. den 15 mars 1963);
 Johansson, A. E. M., taxeringsintendent;
 Lindström, G., direktör;
 Månsson, K. G., bankdirektör;
 Odhnoff, E. W., direktör;
 Ringström, K. G., riksgäldsdirektör;
 Throne-Holst, H., direktör;
 Thunholm, L.-E., bankdirektör;
 Åstrand, B. H., direktör.

Experter:

Bystedt, R. R., taxeringsintendent;
 Hansson, K. B. G., direktör;
 Larsson, T. K. L., direktör;
 Nylén, J. A. S., bankdirektör;
 Rodhe, K., professor;
 Steneborn, H. A., förste länsassessor;
 Tornberg, B. E., bankdirektör;
 Welinder, P. E. C., professor;
 Åström, A. M., bankombudsman.

Biträdande sekreterare:

Sohlman, R. V. A., t. f. byrådirektör;
 Ståhl, I. O. L., laborator.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fi 44.

Kommittén har under tiden december 1962—oktober 1963 hållit 4 sammanträden. Därutöver har särskilda arbetsgrupper inom kommittén hållit sammanträden.

Efter remiss har kommittén den 12 februari 1963 avgivit yttrande över en framställning av försäkringsinspektionen angående utredning om höjning av utgående trafiklivräntor.

Kommittén har den 25 oktober 1963 slutjusterat sitt betänkande om värdesäkring av fordringar och därmed sammanhängande problem.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Organisationskommittén för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten* (1961: I 38; 1962: I 29; 1963: I 27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för att närmare utreda och avgiva förslag rörande de åtgärder som erfordras med anledning av riksdagens beslut om inrättande från och med den 1 juli 1961 av de nya rationaliserings- och revisionsverken, statskontoret och riksrevisionsverket (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juli 1960):

Löfqvist, I., generaldirektör, *ordförande*;

Granström, S. E., överintendent;

Renlund, R. G., generaldirektör.

Experter:

Hanström, T. V., bankinspektör;

Kull, B., byråchef;

Säfström, S. O., byråchef.

Sekreterare:

Lindberg, N. O., t. f. kansliråd;

Näsholm, B., byråchef;

Rudhe, R. S., byråchef.

Kommittén har under tiden november 1962—januari 1963 hållit 9 sammanträden.

Kommittén har den 29 januari 1963 avgivit promemoria (Fi-stencil 1963: 3) med principförslag beträffande arbetsuppgifterna vid statskontorets fondbyrå.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Statens skogsföretagsutredning* (1963: I 33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 februari 1962 för att verkställa en översyn av organisationen av statens skogsförvaltande och skogsindustriella verksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1962):

Ericsson, J. A., direktör, led. av I kamm.;

Severin, E. J., direktör.

Experter:

Höjer, E. W., generaldirektör;

Rynell, J. O. S., direktör;

Olhammar, G. F. N., f. d. direktör.

Sekreterare:

Christell, B. U. E., civilekonom.

Biträdande sekreterare:

Stensson, J.-T., amanuens.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 33.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 18 sammanträden och företagit en tvådagars studieresa i övre Norrland.

Utredningen har i december 1963 avlämnat betänkande.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1964

10. 1958 års skatteutjämningskommitté (1961: I 22; 1962: I 16; 1963: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 december 1957 för att verkställa utredning rörande den kommunala skatteutjämnningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1958):

Nilsson, G. V., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Carlsson, C. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Eklund, E. P. G., kammarrättsråd, tillika *huvudsekreterare*;

Eriksson, J. E., direktör, led. av I kamm.;

Fridh, K. G., t.f. byråchef (fr. o. m. den 29 april 1963);

Järdler, S. A., förbundsdirektör;

Lothigius, C.-W., direktör, f. d. riksdagsman;

Persson, N., lantbrukare, f. d. riksdagsman;

Stenius, J.-E. E., kansliråd;

Sundberg, E. D., drätseldirektör;

Sörlin, T., slöjdlärare, led. av I kamm. (fr. o. m. den 29 april 1963);

Wiklund, O. W., sågverksarbetare, f. d. riksdagsman.

Experter:

Edlund, C. B., byrådirektör;

Fridh, K. G., t.f. byråchef (t. o. m. den 28 april 1963);

Peterson, L. E., budgetsekreterare;

Skoglund, B. H., taxeringsintendent.

Biträdande sekreterare:

Hörngren, S., sekreterare (t. o. m. den 31 juli 1963);

Sagnert, S. E., t.f. länsassessor;

Stening, F. B., kammarrättsassessor.

Lokal: Finansdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7^v; tel. 20 95 29 (huvudsekr.), 21 66 80 och 20 96 83 (bitr. sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 35.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 26 april 1963):

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse den 28 februari 1963 har Svenska landstingsförbundets styrelse aktualiserat frågan om en skatteutjämnning mellan landstingen. Genom en landstingskommunal skatteutjämnning skulle ernås en jämnare

fördelning av kostnaderna för hälso- och sjukvården, som är landstingens dominerande verksamhetsområde. Enligt förbundsstyrelsens mening borde en utredning av denna fråga ske i anslutning till det arbete som bedrivs av 1958 års skatteutjämningskommitté eller också av särskilda sakkunniga i samarbete med bl. a. nämnda kommitté. För egen del har förbundsstyrelsen föreslagit att särskilda sakkunniga måtte utses för en översyn av frågan om hälso- och sjukvårdens finansiering i syfte att ernå en skatte- och kostnadsutjämning mellan landstingen.

Den ojämna skattebelastningen landstingen emellan orsakas delvis av landstingens olika tillgång på skatteunderlag. Mot bakgrunden härav ter det sig naturligt att en utredning om skatteutjämnande åtgärder för landstingen inriktas på att i första hand motväga skillnaderna i skatteunderlag. Hithörande frågor har ett direkt samband med det utredningsarbete, som bedrivs av 1958 års skatteutjämningskommitté. Jag vill även erinra om att frågan rörande en slutlig avveckling av den skatteersättning, som i anledning av 1957 och 1961 års ortsavdragsreformer utgår till såväl primärkommunerna som landstingen, sammanhänger med skatteutjämningskommitténs pågående utredning. Nämnda omständigheter talar för att en prövning av frågan om skatteutjämning mellan landstingen inte bör uppskjutas — vilket skulle bli fallet om hela frågan rörande hälso- och sjukvårdens finansiering inrymdes i utredningen — utan lämpligen komma till stånd i direkt anslutning till skatteutjämningskommitténs arbete.

Det ifrågasvarande utredningsarbetet bör anförtros åt 1958 års skatteutjämningskommitté. Enligt förut givna direktiv är kommitténs främsta uppgift att framlägga förslag om hur en bidragsgivning i skatteutjämnande syfte tekniskt bör anordnas. Ett sådant förslag bör av nyss angivna skäl få den utformningen att även landstingen kan komma i åtnjutande av skatteutjämningsbidrag med syfte att åstadkomma en lämplig utjämning av den sammanlagda kommunala utdebiteringen. Utredningen bör därvid främst ta sikte på åtgärder som är ägnade att minska skillnaderna i skatteunderlaget per invånare de olika landstingen emellan.

Det förslag till ett skatteutjämningsbidrag och därmed förbundna åtgärder, som kommittén har i uppdrag att utarbeta och som således bör avse både primärkommunerna och landstingen, är avsett att prövas i samband med en slutlig avveckling av den skatteersättning, vilken t. o. m. år 1965 utgår i anledning av 1957 och 1961 års ortsavdragsreformer. För att ett ställningstagande i hithörande frågor skall kunna ske vid denna tidpunkt, måste skatteutjämningskommitténs förslag utformas och avvägas mot bakgrunden av de resurser som under det nu närmast framförliggande budgetåret står till förfogande för statsbidrag i form av skatteersättning och skattelindringsbidrag. I detta sammanhang vill jag även erinra om att staten genom polisväsendets förstatligande successivt kommer att övertaga kostnader av storleksordningen 300 milj. kronor, som f. n. faller på kommunerna. De åtgärder, som kommittén kan komma att föreslå, bör vara så avvägda att de i kostnadshänseende håller sig inom ramen för i årets statsverksproposition upptagna anslag till skatteersättning till kommunerna och landstingen i anledning av 1957 och 1961 års ortsavdragsreformer samt till bidrag till skattetyngda kommuner, utgörande tillsammans omkring 750 milj. kronor. Inom denna kostnadsram bör kommittén framlägga förslag till ett allmänt skatteutjämningsbidrag och till ändrad fördelning av folkpensionskostnaderna mellan staten och kommunerna samt till de förändringar som kan finnas lämpliga beträffande speciella primärkommunala statsbidrag. Genom att skatteersättningen i anledning av 1957 års ortsavdragsreform successivt minskas under tiden t. o. m. år

1965, kan den sålunda angivna medelsramen beräknas med omkring 100 milj. kronor överstiga nyssnämnda anslag vid den tidpunkt då nuvarande bestämmelser om skatteersättning utlöper.

Kommittén har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 9 sammanträden, därav 3 omfattande två dagar i följd. Därjämte har kommitténs arbetsutskott hållit ett flertal sammanträden.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under första kvartalet 1964.

11. *Utredningen om universitetens egendomsförvaltning* (1961: I 23; 1962: I 17; 1963: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 med uppdrag att verkställa utredning rörande universitetens egendomsförvaltning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1958):

Hörjel, N. J., statssekreterare, *ordförande*;

Bohman, H. Å., kammarråd;

Lindblad, S. J. H., bankdirektör;

Resare, B. C. M., byråchef;

Welinder, P. E. C., professor.

Expert:

Uhlin, K.-E., byråchef.

Sekreterare:

Jacobsson, A. T., byrådirektör.

Lokal: Riksrevisionsverket, Birger Jarls torg 11, Fack, Stockholm 2; tel. 23 77 20 (sekr.)

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 37.

Sammanträden har ägt rum med mindre delegationer inom kommittén. Vidare har samråd ägt rum med domänstyrelseutredningen.

Med hänsyn till vad som framkommit vid ifrågavarande samråd har utredningen funnit sig böra avvakta vissa överväganden inom domänstyrelseutredningen.

12. *Skatteutredningen angående ackumulerad inkomst m. m.* (1961: I 24; 1962: I 18; 1963: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1958 för att verkställa en översyn av bestämmelserna om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst och rörande den skatterättsliga behandlingen av koncernbidragen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1958):

Lundell, S. V., lagbyråchef, *ordförande*;

Bergqvist, E. G., direktör;

af Klercker, E. B., T:son, jur. dr.

Sekreterare:

Sandström, C. O., kammarrättsråd.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 39.

Utredningen har den 31 oktober 1961 avlämnat ett betänkande med förslag till ändrade bestämmelser om ackumulerad inkomst (SOU 1961: 56). Därmed har utredningen redovisat den ena delen av sitt uppdrag. Den andra delen, som gäller den skatterättsliga behandlingen av koncernbidragen, avser utredningen att, om möjligt, redovisa i början av år 1964. Under år 1963 till den 1 november har utredningen haft 13 sammanträden.

13. Uppbördsorganisationskommittén (1961: I 25; 1962: 19; 1963: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1958 för att verkställa utredning och framlägga förslag rörande eventuell omorganisation inom folkbokförings- och uppbördsväsendet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 6 november 1958):

Edström, K. S., landskamrerare, *ordförande*;

Bruno, G. F., avdelningschef;

Lindmark, A. L. G., avdelningschef;

von Otter, S. F., kammarrättsråd, tillika *huvudsekreterare*;

Pernelid, W. Å. E., t. f. överdirektör.

Experter:

Berg, K. G. H:son, biträdande taxeringsintendent;

Dahlsten, G. O. L., komminister, kyrkobokföringsinspektör;

Dryselius, S. V. A:son, landskamrerare;

Edsfeldt, L. H., förste revisor;

Engqvist, K. E. B., t. f. budgetsekreterare (fr. o. m. den 29 mars 1963);

Hallman, E. R., byrådirektör;

Heimer, G., häradsskrivare;

Lindström, A. H., byrådirektör;

Swedlund, G. R., arkivråd;

Thorson, T. A. R., byråchef;

Wallner, H., överingenjör;

Widstam, T. O., byråchef;

Wijkman, E. G. B., byråchef (fr. o. m. den 29 mars 1963);

Winnermark, A. E., kronokamrerare;

Biträdande sekreterare:

Roos, G., länsassessor;

Thulin, N. G. M., kammarrättsfiskal.

Lokal: Drottninggatan 21 (Box 16243), Stockholm 16; tel. växel 24 55 00 (ankn. expedition 516; huvudsekr. 515, även dir. 11 50 12).

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 41.

I propositionen 1963: 32 angående riktlinjer för organisationen av folkbokförings- och uppborðsväsendet m. m. föreslogs att datamaskiner skall införas som hjälpmedel inom folkbokföringen och för arbetet med bl. a. uppborð och redovisning av de direkta skatterna. Vidare föreslogs att centrala uppborðsnämnden fr. o. m. den 1 juli 1964 skall omändras till centralmyndighet för folkbokföring och uppborð och att den nya myndigheten skall erhålla benämningen centrala folkbokförings- och uppborðsnämnden. Det finge ankomma på kommittén att avge förslag angående nämndens organisation. Riksdagen lämnade förslagen utan erinran (SU 41; rskr 101). Kommittén har i september 1963 avgivit »Förslag till organisation m. m. för centrala folkbokförings- och uppborðsnämnden» (Fi-stencil 1963: 8).

Arbetet med detaljutformning av ADB-system för folkbokföring och uppborð pågår inom kommitténs sekretariat. Förberedande åtgärder för genomförandet av försöksverksamhet inom Stockholms län och Östergötlands län har vidtagits.

Yttranden har avgivits över framställningar och betänkanden m. m., bl. a. över det av dubbelbeskattningssakkunniga avgivna betänkandet »Internationella skattefrågor», det av polisberedningen avgivna betänkandet nr 9 angående exekutionsväsendet och den av särskild utredningsman avgivna P.M. med förslag till förenklat taxeringsförfarande i fråga om inkomst i annan kommun än hemortskommun, m. m.

Sammanträden med kommitténs ledamöter har hållits genomsnittligt minst en gång i månaden, varvid även alltid någon eller några experter deltagit. Vid två tillfällen har samtliga experter varit närvarande.

Utredningsarbetet beräknas fortgå intill halvårsskiftet 1964, då centrala folkbokförings- och uppborðsnämnden enligt vad som framgår av departementschefens uttalanden i förenämnda proposition skall träda i funktion och bl. a. övertaga uppborðsorganisationskommitténs återstående arbetsuppgifter.

14. *Uppdrag att bevaka statens intressen vid tillämpningen av avtalet den 28 juni 1956 mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund om fortsatt samarbete i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag* (1961: I 26; 1962: I 20; 1963: I 20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 januari 1959 för att bevaka statens intressen vid tillämpningen av avtalet den 28 juni 1956 mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund om fortsatt samarbete i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:

von Sydow, G., statssekreterare.

Expert:

Henckel, T. G., aukt. revisor.

Sekreterare:

Skiöld, L. O. R., byråchef.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

15. Lönebeskattningsutredningen (1961:I 31; 1962:I 23; 1963:I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1959 för att verkställa en översyn av bestämmelserna om beskattning av inkomst av tjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 8 september 1959):

Wigert, A. G. A., f. d. landskamrerare, *ordförande*;

Björklund, K. E. A., kammarrättsråd och divisionsordförande;

Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef.

Expert:

Steneborn, H. A., förste länsassessor.

Sekreterare:

Axelsson, P. A. H., häradsskrivare.

Lokal: Länsstyrelsen i Uppsala län, Kungsängsgatan 5 A, Uppsala; tel. 018/12 04 60.

Direktiven för utredningen, se 1960:I Fi 40.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 8 sammanträden.

Utredningen har såsom en första etapp av sitt arbete den 22 oktober 1962 avgivit betänkande angående beskattning av traktamenten m. m. (SOU 1962: 47).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1964.

16. Uppbördsutredningen (1961:I 32; 1962:I 24; 1963:I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1959 för att verkställa utredning av vissa uppbördsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 september 1959):

Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef, *ordförande*;

Ehnbom, E. B. A., byråchef;

Lindqvist, R. L. A., landskamrerare;

Åhström, G. O., länsassessor.

Expert:

Öberg, B. A., rådman.

Sekreterare:

Linde, P. G. A. G., uppbördsintendent.

Lokal: Stockholms stads uppbördsverk, Götgatan 76 (sekr.); tel. lokalsamt. växel 24 15 00, rikssamt. växel 24 18 00.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fi 41.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 16 sammanträden.

Utredningen har avgivit yttrande den 15 oktober 1963 över polisberedningens betänkande nr 9 angående exekutionsväsendet.

Utredningen beräknar att under år 1964 kunna avlämna delbetänkande angående huvuddelen av de frågor, som utredningen har att taga ställning till.

17. Allmänna skatteberedningen (1961: I 36; 1962: I 28; 1963: I 26)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1960 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 och 16 juni 1960) tillkallades sakkunniga (allmänna skatteberedningen) med uppdrag att verkställa, *dels* en allmän översyn av beskattningssystemet (skattesystemutredningen), *dels* utredning av frågan om den framtida utformningen av företagsbeskattningen (företagskatteutredningen).

Skattesystemutredningen:

Hedborg, G. T., kammarrättspresident, *ordförande*;

Ericsson, J. A., direktör, led. av I kamm.;

Gustafson, S. H., bankkamrer, led. av II kamm.;

Meidner, R. A., fil. dr;

Nilstein, A. H., fil. lic., förste sekreterare;

Oscarsson, S., lantbrukare;

Sundin, S. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Welinder, P. E. C., professor;

Åqvist, N. E. M., rättsavdelningschef;

Östman, F. O., kanslichef;

Jungefors, S. L. S., hovrättsråd, tillika *huvudsekreterare*.

Företagskatteutredningen:

Hedborg, G. T., kammarrättspresident, *ordförande*;

Crabo, S. G., direktör;

Ekström, T. A., fil. kand.;

Henrikson, G. A., direktör (fr. o. m. den 20 april 1963);

Kristersson, H., fil. dr;

Lundell, S. V., lagbyråchef;

Lyberg, B., direktör;

Nilsson, B. A. O., direktör;
Samuelsson, K. O., docent (t. o. m. den 29 mars 1963);
Svensson, S. R., direktör;
Östergren, A. B., direktör;
Jungefors, S. L. S., hovrättsråd, tillika *huvudsekreterare*.

Experter åt allmänna skatteberedningen:

Bergqvist, E. G., direktör;
Eckersten, I. E., byråchef;
Edlund, C. B., byrådirektör;
Faxén, K.-O., docent;
Fosselius, L.-E., direktör;
Fridolin, H. R., byråchef;
Hallman, E. R., byrådirektör (fr. o. m. den 18 november 1963);
Helmers, D., docent;
Järdler, S. A., direktör;
Lindberger, L., docent (fr. o. m. den 20 april 1963);
Lindqvist, R. L. A., landskamrerare;
Peterson, L. E., budgetsekreterare (fr. o. m. den 26 januari 1963);
Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef;
Västhagen, N. E. B., professor;
Åberg, C.-J., avdelningsdirektör.

Biträdande sekreterare åt allmänna skatteberedningen:

Reenstierna, U. A. M., kammarrättsassessor;
Rosén, J.-E. A., förste länsnotarie;
Björne, B. G., kammarrättsfiskal (fr. o. m. den 19 januari 1963).

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningarna, se 1961: I Fi 36.

Allmänna skatteberedningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit tio plenarsammanträden. Därutöver har skattesystemutredningen sammanträtt 16 dagar, varav sex i Falsterbo under tiden den 12—den 17 augusti och två i Nynäshamn den 5 och den 6 september. En sammankomst med representanter för olika kvinnoorganisationer har anordnats den 4 september. Liksom föregående år har beredningens arbete i betydande omfattning bedrivits inom särskilda arbetsgrupper med uppgift att närmare belysa tänkbara utformningar av reglerna för de skilda delarna av skatte- och avgiftsområdet. Antalet sådana gruppsammanträden har under den angivna tiden uppgått till omkring 25; ett av dessa har hållits i Norrtälje den 26 och den 27 augusti. Vidare har ett stort antal överläggningar med enskilda experter samt representanter för olika myndigheter och organisationer ägt rum.

Utredningsarbetet och övervägandena i åtskilliga väsentliga hänseenden

såsom i avseende å fördelningen mellan direkt skatt, indirekt skatt och socialavgifter ävensom skattefördelningen mellan fysiska och juridiska personer, har fört fram till vissa preliminära resultat. Detsamma gäller regelsystemets utformning inom vissa av huvudområdena, särskilt vad gäller socialförsäkringens finansiering och den direkta beskattningen av fysiska personer.

Beredningens målsättning är att under första halvåret 1964 redovisa sin principiella inställning till uppläggningsen i stort av skatte- och avgiftssystemet. Samtidigt avses förslag skola framläggas beträffande formerna för socialförsäkringens finansiering, de fysiska personernas direkta beskattning samt den indirekta beskattningens omfattning och konstruktion. I det sistnämnda ligger inte endast valet mellan olika varianter av huvudformen för indirekt beskattning utan även en översyn av de s. k. punkt-skatterna. Åtminstone vissa reformer inom förmögenhetsskattens område kommer även att behandlas.

Med ett betänkande av antydd omfattning skulle beredningen ha definitivt skiljt sig från ett antal av de mest betydelsefulla frågeställningarna. Återstående frågor av större omfattning är, såvitt gäller skattesystemutredningen, spörsmålet om s. k. definitiv källskatt för löntagare samt, vad angår företagsskatteutredningen, reformer inom området för företagsbeskattningen. Undersökningsarbetet i dessa delar har drivits parallellt med andra arbetsuppgifter men dock i viss mån fått stå tillbaka för dessa.

Resultatet i sist avsedda hänseenden liksom beträffande förut inte berörda problem av mer begränsad räckvidd torde inte kunna redovisas under år 1964. Beredningens arbete beräknas fördenskull komma att fortgå även efter utgången av år 1964.

18. 1961 års fastighetstaxeringsutredning (1962: I 32; 1963: I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1961 för att verkställa översyn av bestämmelserna om förfarandet vid allmän fastighetstaxering, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 april 1961):

Svensson, S. V., landskamrerare, *ordförande*;

Andersson, A. S., föreståndare;

Broström, R. T., taxeringsintendent.

Sekreterare:

Egardt, K., länsassessor.

Lokal: Länsstyrelsen, Halmstad; tel. 035/183 20.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fi 32.

Utredningen har den 12 mars 1963 överlämnat promemoria med förslag

till ändringar av bestämmelserna om förfarandet vid allmän fastighetstaxering m. m. (Fi-stencil 1963: 1).

Av utredningsuppdraget återstår frågan om skatteplikt för vissa samlingslokaler. Resultatet av utredningen härutinnan beräknas kunna redovisas under första halvåret 1964.

19. Konsumtionskreditutredningen (1962: I 33; 1963: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 mars 1961 för att utreda vissa spörsmål rörande konsumtionskrediter (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1961):

Cederwall, G. F. E., landshövding, *ordförande* (t. o. m. den 15 mars 1963);

Westerlind, E. A., landshövding, *ordförande* (fr. o. m. den 19 april 1963);

Brodén, E. B., sekreterare;

Dahlström, G. E., fil. lic.;

Gillberg, K. E., direktör;

Höglund, R., bankdirektör;

Lindstedt, A., kommerseråd;

Löfberg, B. A. F., statssekreterare (t. o. m. den 25 januari 1963);

Rosenquist, B. F., direktör;

Thedin, N., direktör;

Wallberg, Ursula, forskningssekreterare.

Expert:

Edstrand, K.-I., byrådirektör.

Sekreterare:

Hellström, L. T., förste sekreterare.

Biträdande sekreterare:

Eisler, H. M., civilekonom (fr. o. m. den 18 oktober 1963).

Lokal: Finansdepartementet; tel. växel 63 06 70 ankn. 79 (sekr.); lokal-samt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 ankn. 1548 (bitr. sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fi 33.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 8 sammanträden.

Vid sammanträdena har dels diskuterats resultatet av en av utredningen gjord intervjuundersökning (se 1963: I Fi 29), dels tagits upp problem-punkter på konsumtionskreditområdet, varvid preliminära ståndpunkts-taganden prövats.

Utredningens arbetsgrupp har hållit ett tiotal sammanträden, som främst ägnats åt analys av intervjuundersökningen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1964.

20. 1961 års nykterhetslagkommitté (1962: I 36; 1963: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1961 för att verkställa utredning angående frågan om alkoholreklamen och angående de tekniska förutsättningarna för registrering av rusdrycksinköp (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1961):

Walberg, S. S., regeringsråd, *ordförande*;

Bergendal, G. F., direktör;

Erbacke, K. G., direktör;

Hillbo, A. O., byråchef;

Holmquist, B. G., rättsavdelningschef.

Experter:

Arfwedson, R. E. J., direktör;

Rapaport, E., t. f. byråchef (fr. o. m. den 28 juni 1963);

Zetterström, H., förste aktuarie (fr. o. m. den 28 juni 1963).

Sekreterare:

Linder, L. E. G., ombudsman.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekr. 22 95 80).

Direktiven för kommittén, se 1962: I Fi 36.

Kommittén har under tiden december 1962—november 1963 hållit 16 sammanträden.

Kommittén har den 30 september 1963 från statistiska centralbyråns utredningsinstitut erhållit redogörelse för den på kommitténs uppdrag verkställda intervjuundersökningen avseende reklamen och propagandan kring vin och sprit.

Kommittén avser att avsluta sitt arbete i början av år 1964.

21. Koncentrationsutredningen (1962: I 37; 1963: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för att verkställa utredning rörande ägandeförhållandena och maktkoncentrationen inom det privata näringslivet (se Post- och Inrikes tidn. den 18 december 1961):

Arvidsson, G. N. A., professor, *ordförande*;

Faxén, K.-O., docent;

Hagnell, H., fil. lic., led. av II kamm.;

Lindberger, L., docent;

Olsson, K. H., överdirektör (fr. o. m. den 25 januari 1963);

Tidefelt, J. S., ombudsman.

Experter:

Carling, A. G., fil. kand.;

Lindgren, J. G., universitetslektor;

Pettersson, N. L., fil. kand. (fr. o. m. den 1 januari 1963);

Wikström, S. R., ekon. lic. (fr. o. m. den 1 september 1963).

Sekreterare:

Feldt, K.-O., byrådirektör (t. o. m. den 15 februari 1963);

Johansson, K. G., pol. mag. (fr. o. m. den 1 augusti 1963).

Biträdande sekreterare:

Hagström, A. G., pol. mag.;

Wettergren, L. J. B., förste kanslissekreterare (fr. o. m. den 18 september 1963).

Lokal: Finansdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 20 65 73 (Johansson), 20 40 37 (Hagström).

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fi 37.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 5 sammanträden. Under året har utredningen bl. a. genomfört en enkät rörande ägandeförhållandena hos ett antal storföretag. Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande har påbörjats en bearbetning av kupongskatteuppgifterna för de största aktiebolagen.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

22. Affärsverksutredningen (1963: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1961 med uppdrag att verkställa utredning rörande riktlinjerna för affärsverkens pris- och taxepolitik (se Post- och Inrikes tidn. den 16 januari 1962): Cederwall, G. F. E., landshövding, *ordförande* (t. o. m. den 15 mars 1963); Grafström, E. O. H., generaldirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 26 april 1963);

Blennow, O. I., disponent;

Sjöberg, E. A., ekonomidirektör;

Tilert, C. R., byråchef;

Öhrström, K. L., byråchef.

Experter:

Säfström, S. O., byråchef;

Swarting, S. E. V., byråchef (fr. o. m. den 8 oktober 1963).

Sekreterare:

Fornstad, B. F., civilekonom;

Swarting, S. E. V., byråchef (t. o. m. den 7 oktober 1963).

Biträdande sekreterare:

Sjönander, B. J., t.f. budgetsekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 32.
Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 6 sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1964.

23. *Utredningen om metrologiska enheter* (1963: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa översyn av gällande lagstiftning rörande metrologiska enheter m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1962):

Lännergren, E. B., lagman, *ordförande*;

Edstrand, K.-I., byrådirektör;

Ahström, N. Å. A., revisionssekreterare.

Experter:

Laurell, K. F., byrådirektör;

Rudberg, E. G., professor.

Sekreterare:

Hanson, J. M., t. f. byrådirektör.

Lokal: Storkyrkobrinken 7^{II}; tel. 10 32 65.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 34.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 38 sammanträden, varav vid nio hållits överläggningar med enskild expertis samt med representanter för myndigheter och organisationer.

Utredningen har företagit resor till Finland, Schweiz, Förbundsrepubliken Tyskland och Frankrike och där haft överläggningar med representanter för myndigheter och privata organisationer, för den internationella byrån för mått och vikt i Paris och för den internationella byrån för legal metrologi i Paris.

Utredningen avser att i ett delbetänkande redovisa resultatet av sina överväganden rörande frågan om lag om måttenheter. Denna del av utredningen beräknas bli avslutad under år 1964.

24. *Kreditinstitututredningen* (1963: I 35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1962 för att verkställa en översyn av gränsdragningen mellan olika kreditinstituts verksamhetsområden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 september 1962):

Dahlström, L. E. R., direktör, *ordförande*;

Callans, N. P. A., bankdirektör;

Hanström, T. V., bankinspektör;

Lindencrona, A., direktör;

Lönnqvist, S. E. V., postbankschef;
Nilsson, S.-E. S., lagbyråchef;
Svenson, S. G., direktör;
Thunholm, L.-E., bankdirektör;
Torén, L. E. H:son, överinspektör;
Åstrand, B. H., direktör.

Sekreterare:

Lindahl, K. O. R., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Sanell, P. Å., t. f. byrådirektör.

Lokal: Riksrevisionsverket, Birger Jarls torg 11, Stockholm; tel. växel 23 77 20 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 35.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 10 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

25. 1963 års utredning rörande underhållet av statliga fastigheter

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att i fråga om statens allmänna fastighetsfond verkställa utredning rörande principerna för beräkning av kostnaderna för underhållet av de till de olika delfonderna hörande byggnaderna — varvid även bör övervägas vilka olika fastighetskostnader, som lämpligen bör hänföras till utgifter å fastighetsfondens stat och vilka, som bör bestridas av nyttjande myndigheter m. fl. — samt rörande gränsdragningen mellan arbeten, som skall hänföras till ordinarie underhåll och sådana, som avser iståndsättningsåtgärder eller är att hänföra till investeringar m. m.:

Mårdh, G. A., byggnadsråd.

Expert:

Skoglund, O. A., byrådirektör.

Sekreterare:

Duke, K. E. Å., förste revisor.

Lokal: Byggnadsstyrelsen, Box 40056, Stockholm 40; tel. växel 22 37 80.

Särskilda *direktiv* har ej meddelats.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1964.

26. Aktiefondsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 februari 1963 för att verkställa utredning rörande vissa former av handeln med värdepapper samt översyn av bestämmelserna angående stämpelavgift för fondpapper:

Martenius, Å. B. A., regeringsråd, *ordförande*;
 Dinkelspiel, M., direktör;
 Nilsson, S.-E. S., lagbyråchef;
 Oredsson, S. M., sparbanksinspektör;
 Strömberg, S. J. M., direktör, f. d. regeringsråd.

Expert:

Wernlund, S. A., kammarrättsassessor.

Sekreterare:

Ihrfelt, P. F., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Warholm, M. Birgit, byrådirektör.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (bitr. sekr.).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 15 februari 1963):

Handeln med värdepapper är delvis reglerad genom lagen den 16 maj 1919 om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet. Med fondkommissionsrörelse förstås därvid yrkesmässig verksamhet för köp och försäljning i kommission av fondpapper, d. v. s. aktier och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer. Sådan rörelse kräver enligt lagen tillstånd av Kungl. Maj:t eller bankinspektionen. Tillstånd för annan än bankaktiebolag förutsätter bl. a. viss tids väl vitsordad tjänstgöring i branschen samt tillgång till visst minimikapital, för enskild person i regel 200 000 kronor och för aktiebolag 500 000 kronor i aktiekapital. Fondkommissionärens provision på de av honom slutna avtalen är i fråga om fondbörshandeln författningsmässigt reglerad. I sin verksamhet står fondkommissionär under tillsyn av bankinspektionen. Handeln med premieobligationer är ytterligare reglerad genom kungörelsen den 19 maj 1939 med vissa bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer.

Under senare år har handeln med aktier kommit att delvis ske i nya former. En sådan är försäljning av bevis om andel i s. k. aktiefond. En annan form — här kallad prenumerationsköp — innebär att aktier säljes mot betalning i förskott genom regelbundna s. k. insatser.

De nu åsyftade aktiefonderna har bildats av en stiftelse med ett kapital om 5 000 kronor, vilket är deponerat i banks notariatavdelning. Ledamöterna av stiftelsens styrelse utsågs första gången av stiftarna. Ny ledamot utses av styrelsen. Dennas förvaltning och stiftelsens räkenskaper skall granskas av revisorer vilka, så länge stiftelsens kapital är deponerat i samma bank, skall vara antingen tjänstemän med anknytning till bankens notariatavdelning eller auktoriserade revisorer. I sistnämnda fall skall revisorerna första gången utses av stiftarna och därefter av direktionen för den ifrågavarande banken. Stiftelsen har bildat såväl öppna som slutna aktiefonder. De öppna fondernas aktieinnehav är inte bestämt till innehåll eller omfång utan kan ändras efter beslut av stiftelsens styrelse. Varje sluten fond har däremot ett från början bestämt aktieinnehav. Inköp till fonderna sker i stiftelsens namn. Till bevis om andel i varje fonds värde utger stiftelsen till innehavaren ställda s. k. aktiefondsbevis, som lyder på en eller flera andelar och är försedda med kuponger vilka berättigar till del i fondens avkastning. Förvärv av aktiefondsbevis innebär enligt fondernas stadgar, att förvärva-

ren till alla delar godkänner dessa stadgar med de ändringar däri som stiftelsens styrelse kan komma att besluta. Stadgarna föreskriver, att fonden skall förvaltas av den ifrågavarande bankens notariatavdelning samt att stiftelsen, såvitt avser öppna fonder, skall bestämma om inköp och försäljning av aktier. Enligt stadgarna medför en fondandel vid varje tidpunkt rätt till fondens värde dividerat med antalet utelöpande fondandelar. Detta andelsvärde jämte ett mindre kostnadstillägg bestämmer försäljningspriset för aktiefondsbevisen. För utdelning på dessa skall tas in anspråk utdelningar på fondens aktier och räntor på fondens bankräkning efter avdrag för förvaltningskostnader och skatter. Stiftelsen är enligt fondstadgarna skyldig att ur fondens kapital inlösa aktiefondsbevis men först sedan detta avlämnats och medel för lösenbeloppets utbetalande tillförts stiftelsen genom försäljning av aktier i fonden med iakttagande av övriga andelsägares intressen. Stiftelsen är å sin sida berättigad att uppsäga utelöpande aktiefondsbevis till inlösen.

Prenumerationsförsäljning av aktier bedrivs för närvarande av ett aktiebolag med ett aktiekapital om 5 000 kronor. Verksamheten bedrivs i nära samarbete med ett annat aktiebolag, vilket köper och äger alla aktier som skall säljas. Allmänheten erbjuds att mot månatliga s. k. insatser, som erlägges i förskott, förvärva aktieposter, vilka omfattar vissa angivna börsnoterade aktier. När den första insatsen erlägges, får köparen ett s. k. aktiebevis, vari bestämmelserna för aktieköpet anges. Samtidigt förbinder sig köparen skriftligen att fullgöra inköpsvillkoren. Sedan den sista insatsen betalats, erhåller köparen aktierna jämte tillhörande kuponger. Först därmed övergår äganderätten till aktierna och — som huvudregel — rätten till avkastningen av dem på köparen. Fullföljer köparen inte inbetalningsplanen, kan han enligt försäljningsbestämmelserna återfå erlagda insatser, dock med visst avdrag.

De nu nämnda nya formerna av handel med värdepapper omfattas inte av lagen om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet. Lagstiftningen om tillsyn över stiftelser är på grund av den ringa omfattningen av stiftelsens eget kapital ej heller tillämplig på den stiftelse, som förvaltar aktiefonderna. Den här ifrågavarande fondhandeln kommer därför att, till skillnad från den traditionella fondhandeln, bedrivs utan tillstånd eller tillsyn av offentlig myndighet. Den prövning av de personliga kvalifikationerna och de ekonomiska förutsättningarna för yrkesmässig fondpappershandel, som i fråga om denna handel i övrigt sker från det allmännas sida, har sålunda inte någon motsvarighet beträffande de nya fondhandelsformerna. Därmed saknas här sådana garantier till säkerhet för aktieköparna, som ansetts motiverade på närliggande områden. Detta förhållande torde vara värt särskilt beaktande, då fondhandeln i de nya formerna speciellt vänder sig till kategorier av sparare som saknar tidigare erfarenheter av aktieköp. Slutligen saknas varje reglering av försäljningsprovision och liknande ersättning.

Till det nu nämnda kommer att oklarhet i skilda hänseenden torde råda om rättsförhållandet mellan förvärvarna av aktiefondsbevis och den förvaltande stiftelsen liksom mellan aktieköparna vid prenumerationsköp och det säljande aktiebolaget. Till skydd för innehavarna av aktiefondsbevis och för prenumerationsköparna kan särskilda bestämmelser tänkas vara behövliga. Även i förhållandet till tredje man torde de nya fondhandelsformerna skapa rättsliga problem. Bland de spörsmål, som sålunda aktualiseras, må beträffande aktiefonderna nämnas frågorna om inflytandet på val av styrelse och revisorer, bestämmandet över fondens sammansättning, rätten att utfå aktier och att påkalla inlösen av aktie-

fondsbevis, beslutanderätten i fråga om fondens stadgar och utövan- det av röst- rätt för fondens aktier. I fråga om prenumerationsköpen må särskilt nämnas frå- gorna om säkerställande av de försålda aktierna före deras överlämnande till köparen och om reglering av förhållandet mellan säljare och köpare i fall då avtalet inte fullföljes.

Bankinspektionen har i framställning till Kungl. Maj:t hemställt om utredning angående behovet av lagstiftning rörande de nya formerna av fondhandel.

De problem, vilka är förenade med fondhandeln i sådana former som här angivits, har i flera länder föranlett särskild lagstiftning. I andra länder är frå- gan om en sådan lagstiftning under utredning. De företag, som här i landet ut- nyttjat de nya verksamhetsformerna, står under sakkunnig ledning, och bakom dem finns betydande ekonomiska intressen. Utvecklingen här har därför hittills inte varit ägnad att inge oro, och önskemålet om en utredning i ämnet innebär således inte någon kritik mot de hittillsvarande förhållandena. De tidigare be- rörda problemen, som allmänt sett är förenade med de nya formerna av fond- handel, kan emellertid få en helt annan betydelse, om nya företag under andra betingelser skulle ägna sig åt likartad verksamhet. Risken för en sådan utveck- ling liksom det förhållandet, att den svenska fondhandeln i övrigt är underkas- tad laglig reglering, synes böra föranleda att, liksom i andra länder, frågan om behovet och utformningen av en lagstiftning rörande de nya formerna av fond- handel utredes. Jag tillstyrker därför bankinspektionens hemställan om en sådan utredning.

Den nu förordade utredningen bör avse inte endast de nu förekommande, oreglerade formerna av fondhandel utan även — i den mån detta visar sig moti- verat — andra likartade former av sådan handel. Målsättningen för utredningen bör vara att tillgodose det berättigade intresset av skydd för spararna samt att i övrigt pröva behovet av regler angående rättsförhållandet mellan dem och de företag som ägnar sig åt denna handel. Även förhållandet till tredje man liksom andra spörsmål, som aktualiseras av de nya fondhandelsformerna, bör beaktas i den mån utredningen ger anledning därtill. Särskilt kan härvid nämnas frågan, om bank — som i princip inte får förvärva aktier — bör ha rätt att förvärva aktiefondsbevis. Även skattefrågor kan förtjäna uppmärksamhet i sammanhanget. Vid sina överväganden bör utredningen eljest inte vara bunden av några på för- hand uppdragna riktlinjer utan ha att förutsättningslöst pröva den föreliggande frågan.

I det förra året avgivna betänkandet om stämpel- och expeditionsavgifter (SOU 1961: 37), vilket efter remissbehandling nu är föremål för beredning inom finans- departementet, föreslås att aktiefondsbevis, för vilka enligt gällande ordning ej uttages vare sig emissions- eller fondstämpel, i fortsättningen skall beläggas med sådana stämpelavgifter. Till följd härav framlägges i betänkandet, såvitt avser fondstämpeln, förslag till ändring i 1908 års fondstämpelförordning. Denna för- ordning var vid den utredning, som resulterade i det nyss nämnda betänkandet om övriga stämpelavgifter, inte föremål för översyn i vidare mån än som föran- leddes av utredningens förslag rörande dessa avgifter. En allmän översyn av den nu mer än femtio år gamla fondstämpelförordningen framstår emellertid från olika synpunkter som motiverad. Det synes lämpligt att en sådan utredning äger rum i nu förevarande sammanhang, och jag tillstyrker därför att så sker. Vid utredningen — som bör vara förutsättningslös — bör särskilt uppmärksam- mas frågan rörande fondstämpelavgiften vid affärer mellan enskilda utan medver- kan av fondhandlare.

Frågan om fondstämpelplikten omfattning och utformning har visst samband med motsvarande problem beträffande emissionsstämpeln på fondpapper. Sedan betänkanget om stämpel- och expeditonsavgifter avgavs, har dessa problem aktualiserats genom framställningar om stämpelfrihet för olika kreditinstituts obligationer. Därvid har framträtt behov av en mera allmän omprövning av principerna för emissionsstämpelplikten beträffande fondpapper. Frågan härom bör lämpligen utredas i detta sammanhang.

Utredningen har under tiden februari—november 1963 hållit 5 sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1964.

27. Utredningen rörande förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 med uppdrag att i samråd med polisberedningen verkställa utredning rörande förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål i de hänseenden, som angivits i en till finansdepartementet den 11 mars 1963 inkommen skrivelse från generaltullstyrelsen:

Ros, A. K. E., underståthållare.

Lokal: Överståthållarämbetet, Box 16107, Stockholm 16; tel. växel 22 70 80.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

28. 1963 års försäkringsskattekommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 med uppdrag att utreda frågan om förenkling av beskattningsreglerna för försäkringsföretag och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Lindquist, N. G., kammarrättsråd, *ordförande*;

Brundin, G. G., byråchef;

Crabo, S. G., direktör;

Ekestaf, C. B. L., direktör;

Sandström, C. O., kammarrättsråd.

Expert:

Jonsson, G. D. V., byrådirektör.

Sekreterare:

Stening, F. B., kammarrättsassessor.

Lokal: Finansdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7^{IV}; tel. 20 96 83 (sekr.).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 28 juni 1963):

I proposition nr 48 till årets riksdag med förslag till vissa ändringar i reglerna om beskattning av försäkringsanstalter framhöll jag att kommunalskatte- lagens regler för beskattning av försäkringsföretag delvis är ganska komplicerade och svåra att tillämpa för taxeringsmyndigheterna. Framför allt gäller detta beskattningen av skadeförsäkringsrörelse. Bland annat från försäkringsinspektio- nens sida har därför framförts tanken på att för försäkringsföretagen övergå till någon form av bruttobeskattning. I propositionen erinrades om att man för ut- ländska försäkringsanstalter här i riket, som driver annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse, av praktiska skäl beräknar den beskattningsbara in- komsten till viss procent av premieinkomsten. Beträffande livförsäkring här i riket har man för såväl in- som utländska försäkringsanstalter övergått från net- tobeskattning till en räntebeskattningsmetod.

I propositionen framhöll jag vidare att jag hade för avsikt att låta frågan om förenkling av beskattningsreglerna bli föremål för en särskild utredning, som borde bedrivs skyndsamt. Det måste nämligen anses i någon mån ovisst, huru- vida det kunde anses ligga i allmänna skatteberedningens uppdrag att ingå på en prövning av den mångfald specialregler, vilka nu gäller i särskilda hänseenden exempelvis beträffande försäkringsbeskattningen. Frågan om en reformering av denna beskattning syntes därför, framhöll jag, utan olägenhet kunna hänskjutas till en specialutredning. Vad jag sålunda anförde föranledde ingen erinran från riksdagens sida.

Den förutsatta utredningen bör nu komma till stånd. Utredningens syfte skall vara att i möjligaste mån förenkla beskattningsreglerna för försäkringsföretagen. De nya reglerna bör i princip icke medföra skattebortfall för stat och kommun. Några närmare direktiv för utredningen torde inte vara erforderliga. Det synes dock naturligt att utredningen i första hand undersöker möjligheten att för samtliga försäkringsföretag övergå till schablonmässiga beskattningsregler av den typ som — bortsett från livförsäkringsrörelse — nu gäller för utländska försä- kringsanstalter, som driver verksamhet här i riket. Skulle detta inte visa sig möj- ligt eller lämpligt bör utredningen pröva om man även för annan försäkrings- rörelse än livförsäkringsrörelse kan tillämpa en räntebeskattningsmetod och i vad mån reglerna för densamma kan ytterligare förenklas. Det bör emellertid vara utredningen obetaget att pröva andra möjligheter till förenkling av beskatt- ningsreglerna i fråga om försäkringsrörelse. Skulle de regler, utredningen före- slår beträffande försäkringsföretagen, förutsätta ändringar i fråga om försäk- ringstagares beskattning, bör utredningen även framlägga förslag härom.

Kommittén har under tiden intill november 1963 hållit 4 sammanträden. Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

29. Sakkunniga med uppdrag att verkställa en allmän översyn av gällande myntlagstiftning och därmed sammanhängande frågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1963 för att verkställa en allmän översyn av gällande myntlagstiftning och därmed sammanhängande frågor:

Abjörnsson, C. V., regeringsråd, ordförande;
Ekengren, H. K. A., bankdirektör;

Holmqvist, A. Mary S., barnavårdsman, led. av II kamm.;

Lindberg, N. O., t.f. kansliråd;

Schmidt, C. S., civilingenjör, led. av I kamm.;

Stenberg, N. G., direktör;

Ulvfot, B. H., myntdirektör.

Expert:

Ahström, N. Å. A., revisionssekreterare.

Sekreterare:

Lindgren, S. R., regeringsrättssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Willart, N. B., förste byråsekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 1 november 1963):

Den svenska myntserien är fastställd i 1873 års lag om rikets mynt, vilken bl. a. innehåller regler om skiljemyntens valörer och metalliska innehåll. I lagen stadgas sålunda, att av silver skall präglas mynt av vissa högre namnvärden och att av brons skall präglas mynt av vissa lägre namnvärden. Vidare har Kungl. Maj:t i lagen tillagts rätt att besluta om prägling av vissa mynt i kopparnickel eller järn. Silvermynten skall enligt föreskrift i lagen utmyntas av legering med minst fyrtio procent silver och skall innehålla fint silver till viss lägsta vikt, växlande efter valör. Närmare bestämmelser om myntlegeringarnas sammansättning, myntens vikt samt högsta tillåtna avvikelser i fråga om silvermyntens silverhalt och vikt meddelas av Kungl. Maj:t. Detsamma gäller i fråga om myntens diameter, prägel, inskrift, rand och yttre utseende i övrigt. Tid efter annan har Kungl. Maj:t i kungörelser meddelat närmare bestämmelser om myntens sammansättning och yttre utseende. Lagen om rikets mynt har vid skilda tillfällen ändrats och kompletterats. Skiljemyntens storlek och vikt är dock huvudsakligen oförändrade sedan lagens tillkomst.

I framställning till chefen för finansdepartementet har mynt- och justeringsverket gjort gällande, att den efter 1873 års behov avpassade myntserien i våra dagar knappast kan anses vara fullt ändamålsenlig. Enligt ämbetsverket visar den myntstatistik, som förts, att vissa valörer är mindre populära som betalningsmedel och att efterfrågan på bronsmynt är avsevärt större än vad som skulle vara fallet om mynten verkligen sattes i omlopp av allmänheten. Verket anser vidare, att bronsmynten på grund av sina stora styckevikter rent framställningsmässigt utgör en avsevärd belastning för verket. Kostnaderna för framställning av bronsmynt närmar sig sålunda myntens dubbla namnvärden. Verket erinrar om att myntlagen numera inte längre föreskriver en konstant relation mellan skiljemyntens metallinnehåll och deras namnvärden och menar att man synes ha helt släppt tanken på skiljemynt som metallföremål med egenvärde. Enligt mynt- och justeringsverkets uppfattning bör man därför överväga att frånga den fyrtio procentiga silverlegeringen, som lagen föreskriver för vissa mynt, och i stället använda sig av billigare metaller. Förutom en kostnadsbesparing vid metallförvärvet skulle man härigenom vinna ökade möjligheter att köpa halvfabrikat. Under åberopande av vad som nu återgivits har verket hemställt om en översyn av

den gällande myntlagstiftningen i syfte främst att skapa en efter nutidens betalningsbehov avpassad myntserie.

Den av mynt- och justeringsverket förordade utredningen synes böra komma till stånd. En revision av gällande myntserie förutsätter emellertid en rad olika överväganden. För det första bör härvid naturligtvis frågan om skiljemyntens lämpliga valörer tagas upp. Skäl torde kunna anföras för att något eller några av de minst gångbara mynten i gällande serie tages bort. Huruvida mynt med andra namnvärden blir erforderliga bör utredningen överväga. Tvivel synes särskilt kunna hysas om det ändamålsenliga i den nuvarande differentieringen av bronsmynten.

I samband med frågan om skiljemyntens valörer uppkommer frågan om de enskilda myntens storlek och utseende samt metallinnehåll. Såsom mynt- och justeringsverket påpekat synes anledning föreligga att överväga en minskning av storleken i fråga om vissa mynt. Härigenom kan man nämligen få lätthanterligare mynt och samtidigt nedbringa myntningskostnaderna. De mynt, som nu allmänt används i automathandeln, torde emellertid inte böra förändras till storlek och vikt utan att mycket vägande skäl kan anföras till stöd för en sådan åtgärd. Vid bedömandet av de enskilda myntens utformning är även att märka, att de svenska mynten bör tydligt skilja sig från andra länders mynt.

I fråga om myntmetallerna synes särskild uppmärksamhet böra ägnas möjligheterna att nedbringa myntningskostnaderna genom lämpliga ändringar i reglerna för myntens metalliska innehåll utan att myntens hållbarhet och utseende därigenom blir lidande.

I en tidigare detta år till riksdagen avgiven proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 20 december 1957 (nr 684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden uttalade jag, att någon tillverkning under fredstid av särskilda krigsmynt inte bör komma i fråga. Samtidigt framhöll jag emellertid, att mynt med högt metallvärde i en krigssituation kunde komma att undandras marknaden. Från beredskapssynpunkt fick det därför anses vara av värde, om fredsmynnten hade ett lägre metallvärde än för närvarande. Även till denna synpunkt bör man självfallet ta hänsyn vid ett övervägande av frågan om lämpliga myntmetaller.

Vid valet av myntmetaller bör utredningen vidare ta hänsyn till möjligheterna att bearbeta olika metaller med sådan utrustning, som är vanlig i ett myntverk. Möjligheten att inköpa halvfabrikat bör likaså beaktas i detta sammanhang. På längre sikt torde nämligen myntframställningen kunna rationaliseras och förbilligas genom användande av sådana fabrikat. Myntmetall bör avvika från vanliga, för andra ändamål tillverkade legeringar. Vid valet av myntmetaller bör man också fästa avseende vid deras motståndskraft mot korrosion och nötning samt deras toxiska effekt mot bakterier.

Den översyn av gällande myntlagstiftning, som jag i enlighet med det anförda funnit mig böra förordas, bör alltså i främsta rummet omfatta sådana praktiska problem, som sammanhänger med frågan om en reviderad myntserie. Med hänsyn till den nuvarande myntlagens ålder och det förhållandevis splittrade intryck, som den därtill anknyttande lagstiftningen ger, synes utredningen emellertid inte böra begränsas till denna fråga utan omfatta myntlagstiftningen i hela dess vidd.

Vid en mer allmän översyn av myntlagen kommer bl. a. frågan om guldmyntfoten och guldmyntens fortsatta existens in i bilden. I myntlagen stadgas nämligen, att guld ensamt skall vara värdemätare i riket och således utgöra grunden för dess myntväsen samt att rikets huvudmynt skall vara guldmynt av vissa va-

lörer. Riksbanken är vidare enligt lagen principiellt skyldig att inlösa skiljemynt med guld. En motsvarande principiell skyldighet att inlösa sedlar med guld åvilar riksbanken på grund av stadgande i § 72 regeringsformen. Riksbankens sedelinlösningsskyldighet och därigenom även — i kraft av ett stadgande i myntlagen — skyldigheten att inlösa skiljemynt med guld har emellertid alltsedan år 1931 varit suspenderade genom varandra avlösande, provisoriska lagar. Denna provisoriska lagstiftning kan sägas ha i realiteten inneburit, att guldmyntfoten åtminstone temporärt upphävts för Sveriges del. Även ett formellt och definitivt övergivande av guldmyntfoten har emellertid övervägts. Sålunda förordade de sakkunniga för utredning om reglering av riksbankens sedelutgivningsrätt på längre sikt i betänkande år 1955 (SOU 1955:43), att grundlagsstadgandet om skyldighet för riksbanken att inlösa sedlar med guld skulle upphävas. Förslag härom föreligger nu i författningsutredningens betänkande med förslag till ny regeringsform (SOU 1963:16—19).

Även om alltså frågan om guldets som grund för vårt myntväsende ytterst beror av överväganden vid en grundlagsreform och jämväl intimt sammanhänger med de förslag beträffande riksbankens sedelutgivningsrätt, som fullmäktige i riksbanken kan komma att framlägga efter en där pågående översyn av riksbankslagen, synes en utredning om myntväsendet likväl böra vara oförhindrad att behandla hithörande spörsmål i vad de direkt berörs av en ny myntlagstiftning. Utredningen bör sålunda ta ställning till de förslag, som redan väckts i dessa frågor, och överväga därav betingade ändringar i myntlagstiftningen.

Ett spörsmål, vilket liksom de sist berörda har sin förankring i ett grundlagsstadgande, utgör frågan i vilka avseenden myntväsendet i framtiden bör regleras i lag och i vilka avseenden Kungl. Maj:t bör kunna besluta därom inom ramen för sin ekonomiskt-administrativa lagstiftningsmakt. Enligt § 79 2:o regeringsformen får inte någon förändring i rikets mynt »till skrot eller korn» äga rum utan riksdagens bifall. Detta stadgande utgör grundvalen för myntlagens bestämmelser om myntlegeringar och myntlödighet. Författningsutredningen har i sitt förslag till ny regeringsform inte upptagit någon bestämmelse motsvarande det sist berörda grundlagsstadgandet. Frågan om en annan avgränsning av myntlagens innehåll än den nuvarande bör provas mot bakgrunden av detta författningsutredningens förslag.

Vid sidan av de nu berörda frågorna torde vid en översyn av gällande myntlagstiftning även åtskilliga andra frågor uppkomma. Myntlagen innehåller exempelvis bestämmelser om inlösen av vanställda och skadade mynt, om mynt som lagligt betalningsmedel och om skyldighet att i en betalning mottaga skiljemynt. Det bör stå öppet för utredningen att utan några på förhand uppdragna riktlinjer ompröva dessa och andra med myntväsendet sammanhängande frågor.

Myntlagstiftningen har ursprungligen varit föremål för nordiskt konventionsarbete. Numera synes emellertid den grundläggande myntkonventionen mellan Danmark, Norge och Sverige av år 1873, vilken innehöll bestämmelser om för länderna gemensamma huvud- och skiljemynt, i praktiken sakna större betydelse. Genom en tillägsartikel av år 1924 har sålunda lämnats öppet för envar av de konventionsbundna staternas finansförvaltningar att för sin räkning låta prägla skiljemynt, som skall vara lagligt betalningsmedel endast i det rike för vars räkning de präglats. Endast såtillvida kan konventionen allttjämt sägas äga viss betydelse, att icke konventionsenliga skiljemynt skall genom sitt utseende tydligt skilja sig från de skiljemynt, som präglats i enlighet med konventionens bestämmelser. Utredningen bör överväga om skäl för Sveriges del längre kan anses

Ecklesiastikdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1963

1. 1953 års lärarinneutbildningskommitté (1961: I 11; 1962: I 8; 1963: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1953 och den 9 december 1960 för att verkställa dels fortsatt utredning rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor dels ock utredning rörande åtgärder för forskning och högre utbildning på näringslärans område samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 23 november 1953):

Öhman, G. B., överdirektör, *ordförande*;

Blix, F. G., professor;

Boman, K. E. R., lantbrukare, led. av I kamm.;

Brunius, F. E., professor;

Holmvall, Karin M., rektor;

Lindegren, K. N. A., fil. lic., tillika *sekreterare*;

Malmros, H., professor;

Torbrink, Tekla J. L., fru, led. av II kamm.

Experter:

Ernest-Börestam, Eva, ombudsman;

Herngård, Birgit K., rektor;

Johanson, Anna-Stina, rektor;

Wretlind, A., professor.

Biträdande sekreterare:

Wernlund, Brita K., förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1954: I E 35. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag se 1955: I E 31, 1956: I E 27 och 1961: I E 11.

Kommittén har under året avgivit ett den 19 november 1963 daterat betänkande med titeln »Forskning, undervisning och information inom näringslärans område» (SOU 1963: 77).

Kommitténs olika uppdrag är därmed slutförda.

2. Odontologiska förhandlingssakkunniga (1961: I 12; 1962: I 9; 1963: I 8)

Ursprungligen tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 för att på statens vägnar upptaga vissa förhandlingar i samband med utbyggnad av tandläkarutbildningen. Genom beslut den 31 januari 1958 er-

höll de sakkunniga dessutom i uppdrag att verkställa utredning rörande bl. a. tandsjukvården vid tandläkarhögskolorna. Kungl. Maj:t har vidare genom beslut den 9 oktober 1958 föreskrivit, att handlingarna i ett ärende berörande centraltandpolikliniken vid Södersjukhuset i Stockholm skall överlämnas till de sakkunniga. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 har antalet sakkunniga utökats från ursprungligen fem till sex.

Sakkunniga:

Lindskog, A. G., borgmästare, *ordförande*;
Fors, S. R., byråchef;
Karlén, G. H., överdirektör;
Sellman, S. P. H., professor, rektor;
Topelius, G. Z., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare;
Westin, G. E. N., professor emeritus.

Experter:

Kihlman, K. H., byråingenjör;
Markén, K.-E., avdelningstandläkare.

Sekreterare:

Witting, N.-O., e. byråchef.

Biträdande sekreterare:

Marcusson, T. M. I., förste revisor.

Direktiven för de sakkunnigas ursprungliga uppdrag, se 1956: I E 36. Jfr vidare bl. a. 1961: I E 12 och riksdagens skrivelse 1957: 249.

De sakkunniga har under år 1963 ej behövt sammanträda.

Med undantag av viss fråga berörande centraltandpolikliniken vid Södersjukhuset i Stockholm slutfördes de sakkunnigas uppdrag under år 1961. Arbetet med återstående uppdrag har sedan dess på grund av föreliggande hinder varit vilande och de sakkunniga har endast haft att besvara vissa remisser. Genom beslut den 1 november 1963 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att nyssnämnda, ej avslutade del av utredningsuppdraget skall övertagas av statens nämnd för förhandlingar med kommuner. Därmed återstår för de sakkunniga icke någon del av utredningsuppdragen.

3. 1955 års universitetsutredning (1961: I 14; 1962: I 10; 1963: I 9)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående universitetens och högskolornas uppgifter och behov (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1955):

Segerstedt, T., professor, rektor, *ordförande*;
Bergström, K. S. D., professor;
Moberg, S. T., t. f. avdelningschef;
Olson, O. Hjalmar, direktör;
Svennilson, S. I., professor.

Experter:

Hagström, F. A. G., byrådirektör;

Rudberg, E. G., professor;

Rydén, J. E., sekreterare.

Sekreterare:

Berg, C. G. H., fil. lic.

Direktiven för utredningen, se 1956: I E 38.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 17 januari 1963 hållit 5 sammanträden.

Utredningen avgav den 17 januari 1963 sitt sjunde betänkande, Universitetens och högskolornas organisation och förvaltning (SOU 1963: 9), jämte bihanget Universitetsväsendets organisation. Rapport av statskontoret (SOU 1963: 10).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning och viss lärarutbildning (1961: I 15; 1962: I 11; 1963: I 10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1955 för att verkställa en förutsättningslös utredning av frågan om den centrala ledningen av hela yrkesutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 oktober 1955):

Näsström, E. E., kommunaldirektör, led. av I kamm., *ordförande*;

Beskow, B., undervisningsråd;

Eskilsson, C. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Forssell, E. E., yrkesskoldirektör;

Johnsson, J. H., lantbrukare, led. av II kamm.;

Vinge, Margit S. C., byrådirektör, f. d. riksdagsledamot;

Öhman, G. B., överdirektör.

Experter:

Askeberg, S. H. J., byråchef;

Hessler, J. T. H., byrådirektör;

Lilja, E. A., rektor;

Lindman, P., kanslichef;

Molander, H., förste assistent;

Sjöstedt, C.-E., f. d. undervisningsråd;

Åhlén, K., rektor.

Sekreterare:

Lindgren, K. N. A., fil. lic.

Direktiven för utredningen, se 1956: I E 39. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1957: I E 30 och 1958: I E 26.

De sakkunniga har under tiden den 1 november 1962—den 16 januari 1963 sammanträtt 3 gånger.

Den 16 januari 1963 avlämnade de sakkunniga sitt tredje betänkande rörande utbildning av lärare för jordbruk och skogsbruk samt fortbildning av lärare i yrkesämnen (SOU 1963: 13).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. *1957 års utredning angående konstfackskolan* (1961: I 17; 1962: I 13; 1963: I 12)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 januari 1957 för att utreda frågan om fördelningen mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för konstfackskolan och därmed sammanhängande spörsmål, med uppdrag tillika att å statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad om de ändringar av ifrågavarande avtal, vartill utredningen kan giva anledning:

Öhman, G. B., överdirektör.

Sekreterare:

Larsson, B. A. F., förste byråsekreterare.

Utredningsmannen har den 30 december 1963 avlämnat ett förslag angående kostnadsfördelningen.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Organisationskommittén för medicinska högskolan i Umeå*
(1961: I 22; 1962: I 16; 1963: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 november 1957 för att — i enlighet med riktlinjer, som förordats av chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen nr 188 till 1957 års riksdag — fortsätta med detaljplaneringen m. m. av den medicinska högskolan i Umeå:

Topelius, G. Z., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare, *ordförande*;

Blix, F. G., professor;

Dahlqvist, O. R. F., landstingsman;

Fors, S. R., byråchef;

Heimer, G., landstingsdirektör;

Huggert, E. A. F., professor;

Larsson, Lars-Gunnar, professor;

Lundgren, P. G., fältläkare;

Olrog, O. Chr., byggnadsråd;

Terner, N. J., med. lic.;

Törnblom, N. F., professor;

Westin, G. E. N., professor emeritus.

Experter:

Hollunger, E. G., professor;

Högberg, G., sjukhusdirektör;

Lysell, E. G. S. L., professor, föreståndare;

Löfström, G., professor;

Roempke, S. O., biträdande länsarkitekt.

Sekreterare:

Selander, H. E. B., t. f. byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Sverne, J. E., förste byråsekreterare (med uppgift att vara sekreterare i den av kommittén tillsatta nämnden för frågor rörande tandläkarutbildningen).

Organisationskommittén har under tiden den 1 november 1962—den 30 juni 1963 hållit 2 plenarsammanträden.

Organisationskommitténs arbete upphörde med utgången av juli 1963 och ersattes då av interimsstyrelsen för universitetet i Umeå.

7. Samnordiska utredningen rörande utbildning av teknisk personal

(1961: 1 26; 1962: I 20; 1963: I 19)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1958 har svenska representanter tillkallats såsom ledamöter i den av Nordiska rådet vid dess femte session rekommenderade gemensamma nordiska utredningen rörande samarbete i fråga om utbildning av teknisk personal. Utredningsuppdraget har inom nordiska kulturkommissionen fördelats på två organ, av vilka i stort sett det ena skulle behandla den tekniska utbildningen på högskolestadiet och det andra övrig teknisk utbildning.

1. *Samnordiska utredningen rörande teknisk utbildning på högskolestadiet*
Uppdraget under 1. slutfördes under år 1962.
2. *Samnordiska utredningen rörande utbildning och fortbildning av teknisk personal*

Tillkallad svensk representant enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1958:

Öhman, G. B., överdirektör.

Sekreterare:

Waril, E., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Bager, Kerstin, förste byråsekreterare.

Utredningen har den 25 oktober 1963 avgivit en promemoria med vissa förslag om nordiskt samarbete i fråga om teknisk utbildning (stencilerat).

Uppdraget under 2. är därmed slutfört.

8. Sakkunnig för översyn av förslag till bihang till kyrkohandboken
(1961: I 27; 1962: I 21; 1963: I 20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juli 1958 för att verkställa den av kyrkomötet i skrivelse den 1 oktober 1957, nr 28, begärda översynen av föreliggande förslag till bihang till kyrkohandboken:

Murray, G. R. O., domprost.

Den sakkunnige har den 9 juni 1963 avgivit sitt betänkande (stencilerat, 1963: 7).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. Kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Umeå
(1962: I 42; 1963: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1961 för att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Västerbottens läns landsting och övriga vederbörande angående frågor, som äger samband med anordnande i Umeå av utökad och fullständig läkar- och tandläkarutbildning:

Rydback, A. V. L., överdirektör, *ordförande*;

Moberg, S. T., t. f. avdelningschef;

Oredsson, S. M., sparbanksinspektör.

Experter:

Larsson, Lars-Gunnar, professor;

Lysell, E. G. S. L., professor.

Sekreterare:

Jansson, Sture E., e. byråchef.

Biträdande sekreterare:

Risberg, S. A., e. förste byråsekreterare.

Kommissionen har under tiden den 1 november 1962—den 30 september 1963 hållit 2 sammanträden.

Efter remiss har kommissionen den 28 juni 1963 till Kungl. Maj:t avgivit utlåtande i ärende angående Västerbottens läns landstings driftkostnadsbidrag till den odontologiska högskolekliniken i Umeå.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1963 har kommissionen upphört med utgången av september månad 1963.

10. Fackskoleutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari 1962 för att verkställa en översyn av föreliggande förslag till läroplaner för fackskolor och prövning av vissa därmed sammanhängande spörsmål:

Sjöstedt, C.-E., f. d. undervisningsråd, *ordförande* (t. o. m. den 23 mars 1963);

Orring, J. A., undervisningsråd, *ordförande* (fr. o. m. den 23 mars 1963);

Ekblom, K. Rangel M., rektor (t. o. m. den 23 mars 1963);

Elfman, N.-O., rektor (t. o. m. den 23 mars 1963);

Eriksson, S.-E., rektor (t. o. m. den 23 mars 1963), tillika *sekreterare*;

Linnér, Birgitta, jur. kand.;

Mörtstedt, S.-E., lektor;

Rudvall, G., rektor;

Stetler, E. F., byrådirektör;

Thulin, Y., rektor (t. o. m. den 23 mars 1963);

Vallgård, H., folkhögskollärare (fr. o. m. den 23 mars 1963);

Öberg, G. H., skoldirektör (fr. o. m. den 23 mars 1963), tillika *sekreterare*;

Östlundh, H.-E., lektor.

Experter:

Adlerborn, O., ämneslärare (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Ahlberg, C. A., musikdirektör (fr. o. m. den 25 mars 1963);

Alenmark, S., arkitekt (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Almberger, K. E., rektor (fr. o. m. den 25 mars 1963);

Almelöv, E., förste polisassistent (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Ander, E. G. N., adjunkt (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Aschan, R. V. Ingegerd, adjunkt (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Bergsten, I. Kajs B., musikdirektör (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Bergqvist, B., ingenjör (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Bjellerup, L., docent (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Boalt, Carin M., intendent (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Borén, L. B., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Boström, N. E. I. F., universitetslektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Dahl, Ulla, konsulent (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Dahlin, A. R., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Ek, Ebba, adjunkt (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Ekberg, S., docent (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Ekelund, Marianne, gymnastikdirektör (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Ekström, Evy E. M., ämneslärare (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Elfman, N. O., rektor (fr. o. m. den 23 mars 1963);

Engström, O. S. F., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Gerhardsson, G., civilingenjör (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Gillberg, S. B., lektor (fr. o. m. den 25 mars 1963);

Glad, S. T., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Grunewald, G. V., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Gustafsson, G. S., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Gårdström, B. Ingrid, förste konsulent (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Hamilton, Janetta, kurator (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Hermansson, H. V., rektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Hjortsberg, Agneta, seminarielärare (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Hultgren, L., adjunkt (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Håstad, G. M. J., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Högberg, J. P., rektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Jacobsson, G. F. A., preceptor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Johansson, A., fil. lic. (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Johannesson, P. A., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Levihn, B., adjunkt (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Lindner, N. G., laborator (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Lundberg, P. J. T., rektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Lundfeldt, K., ingenjör (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Lundqvist, K. B., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Lägnert, F. A., lektor (fr. o. m. den 25 mars 1963);
Lövgren, E. T. C., lektor (fr. o. m. den 19 juni 1963);
Melander, E. A. M., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
de la Motte, A., ämneslärare (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Mundebo, K. A. I., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Næslund, J. S., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Nicklasson, Stina A. R., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Nilsson, J. V. E., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Nilsson, Marta, konsulent (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Nilsson, Tore R., rektor;
Norén, Ulla, barnavårdslärare (fr. o. m. den 25 mars 1963);
Nordin, Anna-Greta, konsulent (fr. o. m. den 6 februari t. o. m. den 24 mars
1963);
Palmér, E. G. L., teckningslärare (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Quennerstedt, Ella-Brita, hushållslärare (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Rankloo, G. H. J., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Rilton, Anna-Stina, fil. lic., (fr. o. m. den 25 mars 1963);
Rodhe, Birgit K., biträdande skoldirektör (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Råde, P. J. L., universitetslektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Sander, N. E., adjunkt (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Setterberg, T., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Sjöberg, E. K. T., rektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Sternerup, E. H., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Staf, K.-R., ingenjör (fr. o. m. den 27 maj 1963);
Strand, Margit, ämneslärare (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Sundin, S. S., rektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Thorell, K. R., adjunkt (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Thorén, I. K. A., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);

Uddén, Ruth, ämneslärare (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Wahrby, H. O., konsulent (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Wandrell, T., civilekonom (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Welander, E. O., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Westerlund, E. B., adjunkt (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Westöö, C. J. R., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Wickbom, T. A. rektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Wikberg, E., docent (fr. o. m. den 19 juni 1963);
Vretblad, E. G., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963);
Wärneryd, K.-E., docent (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Öhman, L.-O., lektor (fr. o. m. den 6 februari 1963).

Biträdande sekreterare:

Zetterlund, S. H., rektor (fr. o. m. den 25 mars 1963).

Direktiven för utredningen se 1963: I E 43.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 1 oktober 1963 sammanträtt sammanlagt 50 dagar. Därutöver har vissa expertgrupper sammanträtt ett flertal gånger.

I fackskoleutredningens direktiv förutsattes att utredningen skulle framlägga sina förslag i etapper för att försöksverksamheten med fackskolor skulle kunna inledas i begränsad omfattning redan läsåret 1963/64. Fackskoleutredningen överlämnade sålunda den 12 november 1962 vissa preliminära synpunkter på försöksverksamhetens allmänna omfattning m. m. gällande läsåret 1963/64. Den 19 december 1962 föreslog utredningen åtta försökskommuner för läsåret 1963/64. Den 7 mars 1963 överlämnade utredningen ett förslag till intagningsbestämmelser, timplaner m. m. för försöksverksamheten med fackskolor 1963/64 (stencilerat 1963: 3).

Utredningen har tillsammans med experter från arbetsmarknadsstyrelsen deltagit i en undersökning rörande en kvantitativ bedömning av avnämarområdet för olika linjer och grenar inom den sociala fackskolan. Därjämte har inom utredningen gjorts två smärre undersökningar angående dels elevrekryteringen till kommunala tekniska skolor, aftonskolor med teknisk undervisning och tekniska institut, dels elevrekryteringen till folkhögskolor.

I samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning tillkallade skolöverstyrelsen i januari 1963 skoldirektören Henning Öberg att såsom sakkunnig direkt under generaldirektörens ställföreträdare, undervisningsrådet Jonas Orring handlägga ärenden rörande den planerade försöksverksamheten med tvååriga fackskolor. Sedan Orring och Öberg inträtt som ordförande respektive huvudsekreterare i fackskoleutredningen har förberedelsearbetena för försöksverksamheten med fackskolor överflyttats till utredningen som i samråd med de båda överstyrelserna framlagt förslag till kungl. brev med bestämmelser om försöksverksamheten med tvååriga fackskolor, till

fackskolekommunerna översänt kursplaner för årskurs 1, infordrat vissa uppgifter angående antalet sökande till årskurs 1 m. m.

I samarbete med utredningen har representanter för de av försöksverksamheten berörda kommunerna av de båda överstyrelserna kallats till en informationskonferens i Stockholm den 14 mars 1963. Utredningen har i september 1963 i samråd med de båda överstyrelserna anordnat en konferens för av försöksverksamheten med fackskolor berörda skolledare och lärare.

Utredningen har den 2 oktober 1963 överlämnat sitt huvudbetänkande Fackskolan (SOU 1963: 50).

Uppdraget är därmed slutfört.

11. Studiehjälpsutredningen (1963: I 49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa utredning rörande studiehjälpen vid gymnasier, yrkesskolor m. fl. läroanstalter (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juli 1962):

Palme, S. O. J., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Sjönander, B. J., t. f. budgetsekreterare;

Wernberg, N. A. G., rektor;

Åström, L.-Å. E., t. f. statssekreterare.

Experter:

Peterson, Lars E., budgetsekreterare;

Widding, N. Å. W., revisionssekreterare (fr. o. m. den 31 maj 1963).

Sekreterare:

Larsson, Ulf O., fil. lic.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 49.

Utredningen har från den 1 november 1962 hållit 10 sammanträden.

Utredningen har den 4 oktober 1963 avlämnat sitt betänkande »Bättre studiehjälp» (SOU 1963: 48).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1964

12. Chalmerska byggnadskommittén (1961: I 9; 1962: I 6; 1963: I 5)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 augusti 1936, den 15 juni 1937 och den 18 november 1938 för handhavande av de byggnadsföretag vid Chalmers tekniska högskola, som Kungl. Maj:t kunde komma att uppdraga åt kommittén (instruktion den 18 november 1938):

Larson, E. G., direktör, *ordförande*;

Asplund, S. O., professor;
Friberger E. G., f. d. länsarkitekt;
Hössjer, K. G. N., professor, f. d. rektor, kassaförvaltare;
Rönmark, L. C. A., professor, rektor.

Sekreterare:

Nordwall, K. E., byrådirektör.

Lokal: Chalmers tekniska högskola, Sven Hultins Gata, Göteborg S;
tel. 031/81 01 00.

Under tiden den 1 november 1962—31 oktober 1963 har förekommande ärenden behandlats under hand.

Kommitténs uppdrag är i huvudsak slutfört; verksamheten beräknas kunna avslutas under 1964.

13. Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté

(1961: I 10; 1962: I 7; 1963: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944:

Woxén, R., professor, rektor, *ordförande*;
Ahrbom, N. O., f. d. professor;
Alexanderson, K. E., häradshövding, led. av I kamm.;
af Malmberg, R., byggnadsråd;
Näsström, E. E., kommunaldirektör, led av I kamm.;
Österberg, D. V., professor.

Arkitekt:

Henriksson, G. A., professor.

Sekreterare och kassaförvaltare:

Swedenborg, J. E., byrådirektör.

Lokal: Tekniska högskolan; tel. växel 23 65 20.

Direktiven för kommittén, se 1945: I E 30 och 1947: I E 21; instruktion den 29 juni 1946.

Under året har pågått uppförande av nybyggnad av kurslaboratorier för kemi, tillbyggnad för institutionen för elektronik samt nybyggnad av personalmatsal. I den äldre fysikbyggnaden har ombyggnader av kurslaboratorier till mindre laboratorier utförts. Vidare har under året påbörjats uppförandet av nybyggnader för avdelningen för maskinteknik jämte därav föranledda försörjningsåtgärder. Utvändiga planeringsarbeten i anslutning till nybyggnaden för avdelningen för teknisk fysik har utförts.

På kommitténs arkitektkontor har under året varit anställda sju arkitekter, en byggnadsingenjör, en ritare samt ett kanslibiträde.

Under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 har kommittén hållit 3 sammanträden.

14. Utrustningskommittén för Göteborgs universitet

(1961: I 16; 1962: I 12; 1963: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 april 1956 för att handhava frågor om utrustning av nybyggnaderna för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg och de övriga frågor om utrustning vid universitetet, som chefen för ecklesiastikdepartementet bestämmer:

Arén, T. S., kanslichef, *ordförande*;

Broman, T., professor;

Fors, S. R., byråchef;

af Malmborg, R., byggnadsråd (t. o. m. den 30 juni 1963);

Rexed, B. A., professor.

Experter:

Kihlman, K. H., byråingenjör;

Malmgren, B. R., professor;

Olsson, O. G. A., professor;

Teorell, E. T. A., professor;

Ågren, K. G., professor.

Sekreterare:

Hilding, B. B. I., kapten.

Lokal: Göteborgs örlogsvarv, Göteborg 41; tel. 031/29 20 00 (växel).

Kommitténs uppdrag avsåg från början frågor om utrustning av nybyggnader för institutionerna för anatomi, histologi, medicinsk kemi, farmakologi och fysiologi samt nybyggnad för administration och bibliotek. Uppdraget har sedermera genom departementschefens beslut den 5 november 1956 och den 20 maj 1957 utvidgats till att omfatta jämväl frågorna om utrustning dels av nytillkommande lokaler för institutionerna för bakteriologi och klinisk bakteriologi, dels ock av undervisnings- och forskningslokaler för följande kliniker inom Sahlgrenska sjukhusets i Göteborg då under uppförande varande centralkomplex, nämligen medicinska kliniken I, medicinska kliniken II, kirurgiska kliniken I, kirurgiska kliniken II, röntgen-diagnostiska kliniken och neurologiska kliniken. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 26 april 1957, den 15 maj 1959, den 27 maj 1960 och den 16 juni 1961 uppdragit åt kommittén att handha anskaffningen av viss inredning och utrustning för kliniskt-fysiologiska laboratoriet, kliniskt-kemiska laboratoriet, pediatrika kliniken, hudkliniken, kvinnokliniken I och vissa föreläsningssalar vid nämnda sjukhus samt till lokaler för ämnet hygien.

Under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 har hållits ett flertal sammanträden med kommitténs arbetsutskott.

Kommitténs arbete beräknas fortsätta under år 1964.

15. *Farmaceututbildningskommittén* (1961: I 21; 1962: I 14; 1963: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1957 för utredning av frågan om utökning av farmaceutiska institutets utbildningskapacitet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1957):

Söderlundh, S., apotekare, f. d. medicinalråd, *ordförande*;

Bjuggé, P., arkitekt SAR;

Lönngrén, D. R., apotekare, tillika *sekreterare*;

Ohlsson, C. E., professor emeritus;

Poppius, H. D., t. f. kanslichef.

Experter:

Isaksson, D., direktör;

Rexed, B. A., professor;

Sandell, E., professor;

Schill, L. G., laborator.

Biträdande sekreterare:

Wennström, K. G., med. lic.

Lokal: Farmaceutiska institutet; tel. 32 39 93 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1958: I E 45.

Under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 har kommittén hållit 19 sammanträden.

Kommittén har i sitt slutskede främst bearbetat lokaliserings- och byggnadsfrågor samt i övrigt kompletterat tidigare utredningar i vissa delar.

Kommittén beräknar att avsluta sitt arbete under första hälften av 1964.

16. *Utredning rörande vissa medicinska utbildningsfrågor m. m.*

(1961: I 21; 1962: I 15; 1963: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1957 för att utreda vissa medicinska utbildningsfrågor m. m.:

Rexed, B. A., professor.

Experter (för utredning rörande blandad medicinsk och annan utbildning):

Johnels, J. A. G., professor;

Lindahl, P. E. E. A., professor;

Magnéli, P. A., professor;

Reichard, P. A., professor;

Ström, G. O. F., professor.

Sekreterare:

Wennström, K. G., med. lic.

Lokal: Anatomiska institutionen vid Uppsala universitet; tel. 018/13 12 49;

sekreteraren: Ecklesiastikdepartementets kommittélokaler, Stora Nygatan 14, Stockholm; tel. 11 48 39.

Utredningen har under arbetsåret biträtt ecklesiastikdepartementet vid beredningen av skilda medicinska utbildningsfrågor.

Inom ramen för ett uppdrag av den 2 juni 1961 att biträda med utredning rörande blandad medicinsk och annan utbildning har utredningen till behandling upptagit frågan om förutsättningar att anordna sådan utbildning vid Uppsala universitet. Utredningen avser att inom kort inkomma med konkreta förslag i detta ärende.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1964.

17. Utredning rörande dispositionen av donationshemman och andra lönetillgångar vid de allmänna läroverken (1961: I 23; 1962: I 17; 1963: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1957 för att verkställa utredning rörande dispositionen av donationshemman och andra lönetillgångar vid de allmänna läroverken samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 december 1957):

Uhlin, K.-E., byråchef.

Sekreterare:

Reuterswärd, G. F. P., advokatfiskal.

Lokal: Justitiekanslersämbetet; tel. 10 29 89 (den sakkunnige); kammarkollegiet; tel. 23 45 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1958: I E 50.

Sedan utredningsuppdraget såvitt rör Visingsö skolegodsfond slutförts genom ett år 1959 avgivet betänkande, har utredningen ägnat sig åt de egentliga lönedonationerna vid de allmänna läroverken.

Det för utredningsarbetet betydelsefulla spörsmålet om de statliga befattningshavarnas rätt att i och för sin tjänst uppbära förmåner utöver lön — se föregående års berättelse (1963: I 16) — har uppmärksamrats av civildepartementet i betänkandet De offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt (SOU 1963: 51).

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1964.

18. 1958 års utredning kyrka—stat (1961: I 24; 1962: I 18; 1963: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 januari 1958 för att utföra en första etapp av en utredning av frågan om den framtida gestaltningen av förhållandet mellan staten och den svenska kyrkan (se Post- och Inrikes tidn. den 30 januari 1958):

Tammelin, N. E., justitieråd, *ordförande*;

Wieslander, I. L., f. d. hovrättspresident, *ordförande* (t. o. m. den 12 september 1963 för slutförandet av vissa ärenden);

Bolin, A. B., sekreterare i LO;

Engström, K. Olof N., rektor;

Josefson, P. L. R., biskop;

Zetterberg, K. Å. H., pastor primarius, led. av II kamm.

Experter:

Hedelius, F. E. O., f. d. kammarrättsråd;

Heldtander, T., kyrkoadjunkt;

Ivarsson, E. Henrik, kyrkoherde;

Palmqvist, P. O. A., docent;

von Otter, S. F., kammarrättsråd;

Rodhe, Sten, lektor;

Silén, S. F. P., biskop;

Sjöberg, E. K. T., rektor;

Swedberg, B. G. R., pastor;

Waller, S. M., docent;

Åberg, E. V. R., kammarråd.

Huvudsekreterare:

Lindelöw, K.-G., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Andersson, Hans B., tingsdomare;

Lindh, J. E., hovrättsassessor;

Lindahl, J.-M., t. f. förste kanslisekreterare;

Nykvist, G. N., byrådirektör (fr. o. m. den 1 april 1963).

Wilhelmson, L. E., revisionssekreterare (fr. o. m. den 11 mars 1963).

Lokal: Svartmangatan 9, 2 tr., Stockholm C; tel. 20 39 26 (ordf.), 21 59 25 (huvudsekr.), 21 59 27 (sekr. Wilhelmson), 20 38 18 (sekr. Nykvist) och 21 56 24 (kansliet); ävensom Adelgatan 6, Malmö C; tel. 040/140 71 (sekr.) och 040/140 72 (sekr. Lind).

Direktiven för utredningen, se 1959: I E 44.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 sammanträtt 35 dagar.

Under år 1963 har utredningen avlämnat två betänkanden, »Religionens betydelse som samhällsfaktor. Möjligheter och metoder för en sociologisk undersökning» (SOU 1963: 26) samt »Kyrkor och samfund i Sverige. Omfattning och verksamhet» (SOU 1963: 39).

Efter remiss har utredningen till riksdagens första lagutskott avgivit yttrande över motionerna I: 161 och II: 191 om obligatoriskt civiläktenskap.

Utredningen framlägger under första delen av år 1964 ytterligare två betänkanden. I det ena ges en historisk översikt rörande förhållandet mellan stat och kyrka i Sverige och en framställning angående de aktuella kyrko-

begreppen i vårt land med särskild hänsyn till förhållandet mellan kyrka och stat. I det andra behandlas religionsfrihetsfrågan.

Utredningsarbetet kommer att pågå under hela år 1964.

19. *Kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Göteborg*

(1961: I 25; 1962: I 19; 1963: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 för att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Göteborgs stad och andra vederbörande angående *dels* vissa i bemyndigandet särskilt angivna frågor, *dels* de övriga frågor, som av departementschefen hänskjutes till de sakkunniga för handläggning:

Wulff, K. E., generaldirektör, *ordförande*;

Ingelmark, B.-E., professor;

Rydback, A. V. L., överdirektör.

Sekreterare:

Jansson, Sture E., e. byråchef.

Biträdande sekreterare:

Risberg, S. A., e. förste byråsekreterare.

Lokaler: Bankinspektionen; tel. 24 21 20 (ordföranden); Stora Nygatan 14; tel. 10 15 50 (sekreteraren).

Kommissionen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 18 sammanträden.

Den 1 november 1962 kvarstod följande efter den 7 mars 1958 åt kommissionen särskilt givna uppdrag:

den 30 december 1959 att upptaga förhandlingar med Göteborgs stad i fråga om anordnande vid lämplig tidpunkt av lokaler för odontologisk utbildning i Göteborg;

den 5 maj 1961 *dels* att upptaga förhandlingar med Göteborgs stad och övriga vederbörande i fråga om avveckling av nuvarande statsbidrag till driften av centralanstalten för radioterapi vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, *dels* att upptaga förhandlingar med Göteborgs stad om träffande av de överenskommelser, som må erfordras vid ett genomförande av ifrågasatt ökning av den årliga intagningen i de propedeutiska och kliniska ämnena till 160 studerande vid den medicinska fakulteten i Göteborg;

samt den 7 september 1961 att upptaga överläggningar med Göteborgs stad angående villkoren för placering av en professur i psykiatri vid Lillhagens sjukhus och därmed sammanhängande frågor.

Vidare förelåg en framställning från nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande rörande iordningställande av lokaler och anskaffning av utrustning för en reumatologisk avdelning vid Sahlgrenska sjukhuset i Gö-

teborg, vilken framställning den 5 juli 1962 av Kungl. Maj:t överlämnats till kommissionen för vidtagande av de åtgärder, vartill kommissionen kunde finna anledning.

Med ändring av sitt beslut den 30 december 1959 har Kungl. Maj:t den 22 mars 1963 åt kommissionen uppdragit att upptaga förhandlingar med Göteborgs stad i fråga om anordnande vid lämplig tidpunkt av odontologisk utbildning i Göteborg och därmed sammanhängande frågor.

Kungl. Maj:t har åt kommissionen ytterligare uppdragit:

den 8 februari 1963 att upptaga förhandlingar med Göteborgs stad och andra vederbörande angående nya lokaler för barnmorskeläroanstalten i Göteborg jämte därmed sammanhängande frågor;

samt den 11 oktober 1963 att skyndsamt upptaga överläggningar med Göteborgs stad angående frågor, som sammanhänger med ett avtal mellan staten och Göteborgs stad angående bidrag till universitetet i Göteborg m. m.

Efter remiss har kommissionen den 2 april 1963 till Kungl. Maj:t avgivit utlåtande över en av särskilt tillkallad utredningsman avgiven promemoria angående organisationen av BCG-vaccintillverkningen m. m.

Beträffande odontologisk utbildning har kommissionen i avvaktan på betänkande från expertgruppen för odontologisk utbildning i Göteborg hittills icke fört några förhandlingar (ifrågavarande betänkande har avgivits den 11 oktober 1963), ej heller beträffande det i slutet av redovisningsperioden lämnade uppdraget om universitetsavtalet. I alla övriga ovan angivna frågor har förhandlingar ägt rum under året men avtal har ännu icke träffats.

Kommissionen beräknar slutföra samtliga uppdrag under år 1964.

20. *Sakkunnig för översyn av förslag till alternativt aftonsångsritual*
(1961: I 28; 1962: I 22; 1963: I 21)

Tilkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juli 1958 för att verkställa den av kyrkomötet i skrivelse den 1 oktober 1957, nr 27, begärda ytterligare bearbetningen av föreliggande förslag till alternativt aftonsångsritual:

Lindquist, G. D., biskop.

Experter:

Andrén, Å. professor;

Askmark, K. F. R., biskop;

Edwall, P. A. R., kyrkoherde.

Lokal: Östrabo, Växjö; tel. 0470/128 14.

Utredningen beräknar slutföra sitt uppdrag under år 1964.

21. *Utredning rörande de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi m. m.*
(1961: I 29; 1962: I 23; 1963: I 22).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juli 1958 för att verkställa utredning rörande de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi och deras behov av bidrag till församlingsverksamheten:

Morén, O. A., stiftssekreterare.

Expert:

Tingström, A. L., förste stiftsnotarie.

Lokal: Domkapitlet i Uppsala; tel. 018/13 04 62 (den sakkunnige) och 018/14 34 08 (experten).

Den sakkunnige har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 8 sammanträden med experten.

Utredningsuppdraget beräknas vara avslutat i början av år 1964.

22. *Utredningen rörande naturhistoriska riksmuseet m. m. (riksmuseiutredningen)* (1961: I 30; 1962: I 24; 1963: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1959 med uppdrag att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning rörande naturhistoriska riksmuseets och vissa andra institutioners framtida ställning till universitetet i Stockholm jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 28 maj 1959):

Thomson, A. N., f. d. universitetskansler, *ordförande*;

Andersson, M. Axel J., chefredaktör, led. av I kamm.;

Arén, T. S., kanslichef;

Blidfors, T. E. J., övningsskollärare, led. av II kamm.

Experter:

Hedström, A., hovrättsassessor (fr. o. m. den 14 januari 1963);

Linnman, N. H. T., intendent;

Poppius, H. D., t. f. kanslichef.

Sekreterare:

Johansson, E. Allan, t. f. budgetsekreterare (t. o. m. den 14 januari 1963);

Konnander, B. A. V., t. f. budgetsekreterare (biträdande sekreterare t. o. m. den 14 januari 1963, sekreterare fr. o. m. den 15 januari 1963).

Biträdande sekreterare:

Hjorth, J. L. S., e. kanslisekreterare (fr. o. m. den 1 juli 1963);

Hillerud, K. I., amanuensaspirant (fr. o. m. den 1 oktober 1963).

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 41.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 11 sammanträden.

Utredningen har den 12 november 1963 avgivit sitt andra betänkande, »Forskningsinstitutet för experimentell fysik. Förslag om institutets framtida ställning». (Stencilerat, 1963: 11.)

Utredningen beräknar slutföra sitt uppdrag under år 1964.

23. *Utredning rörande operaverksamheten* (1961: I 32; 1962: I 25; 1963: I 24)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1959 för att verkställa utredning rörande kungl. teaterns ekonomi och därmed sammanhängande förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli 1959): Söderlund, S. Y., justitieråd.

Experter:

Engländer, R., fil. dr;
Grauers, R., reklamchef;
Hansson, N. L., byrådirektör;
Hähnel, F., redaktör;
Pergament, M., tonsättare;
Wallner, B., fil. lic.;
Wärneryd, K.-E., docent.

Sekreterare:

Lindenbaum, G. M., byrådirektör.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 43.

Utredningen har den 28 juni 1961 avlämnat ett första betänkande angående »Kungl. teatern. Verksamhet och ekonomi» (SOU 1961: 28).

I betänkandet har bl. a. framhållits behovet av en annexscen för kungl. teatern, vilken borde vara placerad inom operabyggnaden. En preliminär undersökning har visat, att vissa möjligheter finns att åstadkomma en dylik scen. Närmare undersökningar beträffande möjligheterna att på ett tillfredsställande sätt ordna erforderliga publikutrymmen m. m. är emellertid nödvändiga. Utredningsmannen har därför i skrivelse den 19 juli 1963 hos byggnadsstyrelsen hemställt, att sådana undersökningar måtte utföras genom styrelsens försorg. Resultatet av dessa beräknas föreligga under första hälften av år 1964. Utredningens arbete i denna del och med frågor rörande operahusets förvaltning m. m. kan beräknas bli slutfört under år 1964.

24. Utredning rörande den försvarsmedicinska forskningen (1961: I 33; 1962: I 26; 1963: I 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 för att utreda den försvarsmedicinska forskningen:

Rexed, B. A., professor.

Experter:

Clemedsson, C.-J., professor;

Engström, A. V., professor;

Fehrm, E. M., generaldirektör;

Hesselblad, G., arméöverläkare;

Schmidt, T., överste;

Ström, G. O. F., professor;

Troell, L., marinöverläkare;

Uvnäs, B., professor.

Sekreterare:

Blomquist, B. E. L., förste marinläkare.

Biträdande sekreterare:

Bergsten, N. G., förste kanslissekreterare.

Lokal: Garantilånenämnden, Storkyrkobrinken 7, Box 2075, Stockholm 2; tel. 20 33 09.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 45.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit ett plenarsammanträde.

Utredningen har den 2 augusti 1962 avlämnat betänkandet »Försvarsmedicinsk forskning i totalförsvaret» (SOU 1962: 34). Utredningsarbetet fortsätter nu med materialinsamling för utredningens betänkande rörande den försvarsmedicinska forskningens krigsorganisation.

Utredningsuppdraget beräknas kunna slutföras under år 1964.

25. *Studiesociala utredningen* (1961: I 34; 1962: I 27; 1963: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 för att verkställa en översyn av de studiesociala åtgärderna på den högre utbildningsområde (se Post- och Inrikes tidn. den 28 oktober 1959):

Palme, S. O. J., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Berg, C. G. H., fil. lic.;

Bodström, T. L., fil. lic.;

Håkansson, Hans E. V., avdelningschef;

Persson, E. Yngve, förbundsordförande;

Rönquist, P.-E., byråchef;

Östergren, A. B., direktör.

Experter:

Baude, A., fil. lic. (fr. o. m. den 27 mars 1963);

Lindahl-Kiessling, K. M., docent (fr. o. m. den 27 mars 1963);

Ruin, O. K., docent;

Sandlund, M.-B., fil. kand. (fr. o. m. den 27 mars 1963);

Ståhl, I. O. L., laborator;

Wallberg, K. Hj. S., byråchef;

Wilhelmsson, A. Börje, hovrättsfiskal (fr. o. m. den 1 juni t. o. m. den 21 juli 1963).

Sekreterare:

Wentz, N. O., hovrättsfiskal.

Biträdande sekreterare:

Larsson, Ulf O., fil. lic.

Lokal: Storkyrkobrinken 7 nb, Stockholm; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (ordföranden), 11 42 18 (sekreteraren), 11 42 19 (biträdande sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 46.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962 — den 31 oktober 1963 hållit 9 sammanträden.

Utredningen har under året överlämnat dels ett betänkande om Studentrekrytering och studentekonomi (SOU 1963: 53), dels i betänkandet Akademikernas skuldsättning (SOU 1963: 44) två undersökningar, berörande den ena skuldsättningen hos de 1959/60 vid universitet och högskolor examinerade, den andra den sociala rekryteringen till gymnasier år 1960.

Utredningens förslag om den framtida studiefinansieringen på den högre utbildningens område väntas föreligga vid årsskiftet.

26. 1960 års blindvårdsutredning (1961: I 36; 1962: I 28; 1963: I 27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1960 för att verkställa utredning rörande anpassnings- och yrkesundervisning för vuxna synskadade jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Bergh, E.-A., byråchef, *ordförande*;

Granström, K. O., docent, överläkare;

Hedkvist, C. H., direktör;

Hedlén, B. R., socialdirektör;

Tegström, A. R., rektor.

Expert:

Andersson, Bo G., biträdande överläkare.

Sekreterare:

Thorell, R., byråinspektör.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen, Lindhagensgatan 74—76, Stockholm K.; tel. växel lokalsamt. 54 05 20, rikssamt. 54 05 80.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 8 sammanträden.

Utredningen beräknas vara avslutad under senare delen av 1964.

27. Utredning rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m.

(1961: I 37; 1962: I 29; 1963: I 28)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1960 för att verkställa utredning rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m. (Se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1960):

Ericsson, K. G. V., rättsavdelningschef.

Expert:

Olsson, S. G., byråchef.

Sekreterare:

Ericson, L. G., byrådirektör.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (utredningsmannen), växel 23 45 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 37.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 9 sammanträden, varvid samråd skett med bl. a. företrädare för försvarsstabens personalvårdsavdelning samt för Skeppsholms församling och Karlskrona amiralitetsförsamling.

Under år 1963 har marinen ställt till utredningens förfogande den i föregående års redogörelse berörda enkäten bland militär personal, som beröres av organisationsfrågor inom utredningens ram. Utredningen har i det närmaste avslutat sin bearbetning av detta material, som består av en undersökning rörande frågor sammanhängande med en avveckling av Skeppsholms församling och det framtida ordnandet av den andliga vården inom marinen i Stockholmsområdet.

Utredningen kan härefter slutföra sitt arbete, vilket beräknas kunna ske under 1964.

28. 1960 års arbetsterapeututredning (1961: I 39; 1962: I 31; 1963: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 april 1960 för att verkställa utredning rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1960):

Sönnerlind, A. S., byråchef, *ordförande*;

Degerman, Kerstin, arbetsterapeut;

Friberg, A. A., förste inspektör;

Nilsson, L. G., landstingsdirektör;

Åmark, C. E., överläkare.

Experter:

Bjerner, B. E., överläkare;

Eckholm, K. W., rektor;

Inghe, P. G., professor;

Sjöström, Å. B., förste aktuarie;

Åkerblad, B. I., överläkare.

Sekreterare:

Ribbing, E. M., budgetsekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (ordföranden och sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 39.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 sammanträtt 2 dagar.

Utredningen har den 2 november 1962 avlämnat betänkandet »Utbildning av arbetsterapeuter» (SOU 1962: 50).

Utredningens arbete med utarbetande av undervisningsplaner för arbetsterapeututbildningen m. m. beräknas fortgå under större delen av år 1964.

29. Organisationskommittén för teknisk högskola i Lund

(1961: I 40; 1962: I 32; 1963: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för att verkställa närmare utredningar och avgiva förslag angående anordnande av högre teknisk utbildning och forskning i Lund (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1960):

Olson, O. Hjalmar, direktör, *ordförande*;

von Friesen, S., professor;

Gralén, N. G. J., professor;

Gustafson, Torsten V., professor;

Laudon, A., disponent;

Lindmark A. L. G., avdelningschef;

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Moberg, S. T., t. f. avdelningschef;

Pleijel, Å. V. C., professor;

Woxén, R., professor, rektor.

Sekreterare:

Ingvar, L. O. A. H., byrådirektör.

Lokal: Tekniska högskolan i Lund; Sölvegatan 18, Lund 7, tel. 0412/271 00.

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad *promemoria rörande högre teknisk utbildning och forskning i Lund*, se 1961: I E 40.

Kommittén har i september 1963 avlämnat Stomplan för teknisk högskola i Lund, Del II, Avdelningen för kemi, med förslag till utformning av högskolans kemiavdelning.

Kommittén har under tiden den 1 november—den 30 oktober 1963 hållit 4 plenarsammanträden. Därutöver har organisationskommitténs arbetsutskott sammanträtt ett flertal gånger. Löpande ärenden har handlagts av arbetsutskottet respektive verkställande ledamoten.

Organisationskommitténs arbete kommer att pågå under år 1964.

30. *Naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg*
(1961: I 41; 1962: I 33; 1963: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för att dels verkställa närmare utredningar och avgiva förslag angående successiv utbyggnad av den matematisk-naturvetenskapliga forskningen och utbildningen i Göteborg, dels ock leda samordningen av viss utbildnings- och forskningsverksamhet vid universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1960):

Moberg, S. T., t. f. avdelningschef, *ordförande*;

Bergström, K. S. D., professor;

Frisk, J. I. Hj., professor;

Hörstadius, S. O., professor;

Larsson, Sixten, generaldirektör;

Lindmark, A. L. G., avdelningschef;

Lönnroth, N. E. M., professor;

Rönmark, L. C. A., professor, rektor;

Sjönander, B. J., t. f. budgetsekreterare, fr. o. m. den 9 juni 1962 ersättare för Lindmark vid förfall för denne;

Svartholm, N. F. V., professor.

Experter:

Ganelius, T. Hj., professor;

Molin, B. A., fil. mag.;

Olsson, K. E. Esbjörn, teknolog.

Sekreterare:

Hagbergh, G. G. E., byrådirektör.

Lokal: Svartmangatan 9; postadress Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. 20 87 69 och 20 62 93 (kansli).

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta innehållet i dels en inom ecklesiastikdepartementet upprättad, till förutnämnda bemyndi-

gande fogad *promemoria rörande matematisk-naturvetenskaplig samt högre teknisk utbildning och forskning i Göteborg*, se 1961: I E 41, dels en sedermera till kommittén överlämnad, den 23 januari 1961 dagtecknad *departementspromemoria rörande Chalmers tekniska högskolas utbyggnad*, se 1962: I E 33. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 10 maj 1963 föreskrivit, att lokalprogramarbetet avseende nybyggnader för universitetets i Göteborg botaniska och zoologiska institutioner skall baseras på antaganden om 100 studerande för två betyg i vardera av ämnena zoologi och botanik. Slutligen har genom samma dag meddelade tilläggsdirektiv åt kommittén uppdragits att i samråd med byggnadsstyrelsen, vederbörande universitets- och högskolemyndigheter och studentkårer samt representanter för den anställda personalen utarbeta förslag till lokalprogram för matsalar jämte därtill hörande erforderliga utrymmen vid universitetet och Chalmers tekniska högskola.

Kommittén har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 2 plenarsammanträden.

Kommittén har i allt väsentligt avslutat sitt arbete.

31. *Kommittén för nya utbildningsvägar vid de filosofiska fakulteterna* (1961: I 42; 1962: I 34; 1963: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för att verkställa närmare utredningar och successivt avgiva förslag angående anordnande av nya former för utbildning helt eller delvis inom filosofisk fakultet (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1960):

Segerstedt, T., professor, rektor, *ordförande*;

Haldén, J. O. F., direktör;

Hambraeus, G. A., civilingenjör;

Håkansson, H., ombudsman;

Högström, A., fil. kand.;

Karlström, H. Å., t. f. byrådirektör;

Rönquist, P.-E., byråchef;

Zachrisson, B., rektor.

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 42.

Kommittén har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 3 sammanträden.

Kommittén har under året prövat olika möjligheter till nya utbildningsvägar vid de filosofiska fakulteterna.

Kommittén har också haft överläggningar rörande utbildning av olika yrkesgrupper inom näringslivet inom den nuvarande fil. kand.-examens ram.

Kommittén har emellertid vid en rad överläggningar funnit att den mäs-

te invänta förslag från andra utredningar såsom gymnasieutredningen, 1960 års lärarutbildningssakkunniga, utredningen angående psykoteknikerutbildning samt psykologutbildning.

Utredningsarbetet beräknas avslutas under år 1964.

32. *Gymnasieutredningen* (1961: I 44; 1962: I 36; 1963: I 33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1960 för att verkställa utredning rörande den gymnasiala utbildningens uppgifter, innehåll och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1960):

Rosén, N. G. K. G., generaldirektör, *ordförande*;

Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm. (fr. o. m. den 17 december 1963);

Andersson, Torsten, redaktör, led. av I kamm.;

Berg, C. G. H., fil. lic.;

Haldén, J. O. F., direktör;

Hulthén, L., professor;

Hultin, M. G., avdelningschef;

Magnusson, T. A. S., lektor;

Palme, S. O. J., statsråd, led. av I kamm. (t. o. m. den 6 december 1963);

Sandgren, C. L., avdelningschef, tillika *huvudsekreterare*;

Vestin, F. E. Margareta, konsulent;

Öhman, G. B., överdirektör.

Experter:

Adlerborn, O., ämneslärare;

Agdur, N. B., professor;

Ager, Ruth M., byråchef;

Ahlberg, C. A., musikdirektör;

Ahlström, B. E., rektor (fr. o. m. den 15 januari 1963);

Ahnmé, B., fil. lic. (fr. o. m. den 1 januari 1963);

Alfort, A. M., direktör;

Allebeck, S. S., intendent;

Almberger, K. E., rektor;

Alvemark, T. G. R., rektor;

Ander, E. G. N., adjunkt;

Anderson, G. V., rektor;

Andersson, E. R., ämneslärare;

Angsmark, G., fil. kand.;

Anrup, N. E., rektor;

Arpi, G., professor;

Aschan, Ingegerd V. R., adjunkt;

Assarsson, A. A., skoldirektör;

Bager, S. E. O., civilingenjör;

Bentzel, R. H., professor;

Berggren, N. L. E., adjunkt;
Bergsman, E. B., överingenjör;
Bergsten, I. Kajs, G., musikedirektör;
Bergström, E. G., rektor;
Bjellerup, L., lektor;
Björkquist, Margit, rektor;
Borén, L. G., lektor;
Borg, L. G., professor;
Boström, N. E. I. F., universitetslektor;
Bromsjö, B., lektor;
Bäcklund, B., lektor;
Böre, C. O. H., rådmän;
Carlberg, B. A., professor;
Carlberg, E. R., professor;
Dahlin, A. R., lektor;
Dahllöf, U., docent;
Danielsson, A., fil. lic.;
Duvhammar, P. B. O., adjunkt;
Ekelund, Marianne, gymnastikdirektör;
Ekerman, S. A. L., riksdagsstenograf;
Ekman, A. G., professor;
Ekström, E. M., ämneslärare;
Ellegård, H. A., professor;
Embring, A. G., lektor (fr. o. m. den 15 januari 1963);
Engström, O. S. F., lektor;
Ericsson, N. A. F., lektor;
Forsberg, S. B., rektor;
Frick, G., universitetslektor (fr. o. m. den 15 januari 1963);
Fries, N. T. E., professor;
Garland, S. O., lektor;
Gerhard, I., docent;
Gerhardsson, G., civilingenjör (fr. o. m. den 15 januari 1963);
Glad, S. T., lektor;
Gouiedo, L. H., byrådirektör;
Grunewald, G. V., lektor;
Gustavsson, C.-E. H., redaktör;
Hammarström, Ingrid L., docent;
Hansson, N. G. T., rektor;
Hedström, B. F., lektor;
Henriksson, A., direktör;
Henriksson, G. A., professor;
Henrysson, S., laborator;

Hermansson, H. V., rektor;
Hessler, J. T. H., byrådirektör;
Holmberg, B., rektor;
Holmberg, K. E. G., lektor;
Hubendick, P. E., byrådirektör;
Husén, T., professor;
Hybinette, Anna-Greta, direktör;
Håstad, G. M. J., lektor;
Härnquist, K., professor;
Högberg, J. P., rektor;
Höistad, G. R., rektor;
Hörnström, E. J., lektor;
Jacobsson, B. A., t. f. undervisningsråd;
Jacobsson, G. F. A., preceptor;
Jergling, A. G., lektor;
Johannesson, Ingvar V., docent (fr. o. m. den 1 april 1963);
Johansson, Ö., fil. lic.;
Junel, K. B., avdelningschef;
Kaby, N. A., t. f. byråchef;
Karling, S. I., professor;
Kastman, M. Margareta, rektor;
Kruse, O. S. N., lektor (fr. o. m. den 15 januari 1963);
Lager, Brita, instruktionssköterska;
Larsson, H., direktör;
Larsson, Ulf O., fil. lic. (fr. o. m. den 1 oktober 1963);
Lauritzen, B., fil. lic.;
Lindbeck, A., docent;
Linderoth, K. A., personalchef;
Lindgren-Fridell, Marita, intendent;
Ljung, B.-O., fil. lic.;
Ljungkvist, E., direktör (fr. o. m. den 15 januari 1963);
Ljunglöf, S. G., lektor;
Lundberg, B. K. O., generaldirektör;
Lundgren, N., professor;
Lundman, Ulla-Britta, lektor;
Lundquist, D., fil. lic. (fr. o. m. den 1 februari 1963);
Lundquist, K. B., lektor (fr. o. m. den 15 januari 1963);
Lundquist, N. L., direktör;
Luthman, G. F., direktör;
Lägnert, F., lektor;
Löfkvist, H. E., överingenjör;
Lövgren, E. T. C., lektor;

Magnusson, D. N., universitetslektor;
Maler, B. J., docent;
Malm, K. S:son, lektor;
Malmström, S., civilingenjör;
Meijer, H. A. B., rektor;
Melander, E. A. M., lektor;
Melin, B. J. G., lektor;
Molin, O. B. E., lektor (fr. o. m. den 15 januari 1963);
Moll, O. G., byrådirektör;
Mueller, J. P., hovrättsassessor;
Munck af Rosenschöld, J. R., direktör;
Mundebo, K. A. I., lektor;
Månsson, N. K. I., direktör;
Mörtstedt, S.-E., lektor;
Naeslund, J. S., lektor;
Neymark, N. G. E., byråchef;
Nilsson, J. V. E., lektor;
Nordell, E. H., rektor;
Nordin, G. E., byrådirektör;
Norinder, Y. H. T., professor;
Olderin, G. O., byrådirektör;
Ohlson, B. O., lektor;
Palmér, E. G. L., teckningslärare;
Perlmann, H. P., docent;
Persson, E. V., civilingenjör;
Quensel, C.-E., professor;
Rankloo, G. H. J., lektor;
Rosenblad, F. G., professor;
Råde, P. J. L., universitetslektor;
Rånby, B. G., professor;
Sandberg, E. O., rektor;
Schoster, P. S. G. L., lektor;
Sjöberg, A. B. G. J., rektor;
Sjöberg, E. K. T., rektor;
Sjöblom, N., civilekonom;
Sternrup, E. H., lektor;
Stetler, E. F., byrådirektör;
Storm, C. O., adjunkt;
Särilvik, N. G. B., konsulent;
Thorburn, T. W., professor;
Thorén, I. K. A., lektor;
Thyberg, Stina, t. f. byråchef;

Ulne, J. O., byråchef;
Wahrby, H. O., konsulent;
Wallberg, K. Hj. S., byråchef;
Wallerius, O., förste byråingenjör;
Waril, E., byrådirektör;
Wedberg, A. E. O., professor;
Welander, E. O., lektor (fr. o. m. den 15 januari 1963);
Wernlund, Brita K., förste byråsekreterare;
Westerlund, G., professor;
Westöö, C. J. R., lektor;
Wickbom, T. A., rektor;
Wickström, B. G., ekon. lic;
Wildeman, N. C. E., kammarrättsråd;
Virdebrant, B. C.-E., t. f. budgetsekreterare (fr. o. m. den 17 april 1963);
Wirdenius, H. O., docent;
Vrethammar, K. H., t. f. byråchef;
Wärnfeldt, A. O., direktör;
Åstrand, S., f. d. rektor;
Åstrand, P. O., docent;
Öhman, L.-O., lektor;
Österberg, L., civilingenjör;
Östlundh, H.-E., lektor.
Biträdande sekreterare:
Lidvall, S. J., byrådirektör.

Lokal: Stora Nygatan 14; tel. 10 53 83 (Sandgren), 10 53 59 (Lidvall) och 10 54 16 (kansli); (postadress Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 44.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 14 sammanträden med tillhoppa 36 sammanträdesdagar. Därutöver har vissa expertgrupper sammanträtt ett flertal gånger.

Gymnasieutredningen har avgivit följande betänkanden:

Den 11 februari 1963 »Vägen genom gymnasiet» (SOU 1963: 15).

Den 26 mars 1963 »Kraven på gymnasiet» (SOU 1963: 22).

Den 5 juli 1963 dels huvudbetänkandet »Ett nytt gymnasium» (SOU 1963: 42), dels »Läroplan för gymnasiet» (SOU 1963: 43), dels ock »Specialutredningar om gymnasiet» (SOU 1963: 41).

Gymnasieutredningen avser att senare framlägga förslag om bl. a. vuxenutbildning på gymnasiestadiet.

Utredningsarbetet beräknas komma att avslutas under år 1964.

33. 1960 års lärarutbildningssakkunniga (1961: I 45; 1962: I 37; 1963: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1960, den 6 juni och den 12 juli 1962 med uppdrag att utreda dels ämnes- och klasslärarutbildningens organisation m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1960), dels ock lärarutbildningens mål och innehåll m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1962):

Karleby, O., bankdirektör, *ordförande*;

Arvidson, E. S. Å., rektor, led. av II kamm.;

Hoppe, E. G., professor;

Husén, T., professor;

Junel, K. B., avdelningschef;

Källquist, K. G. E., rektor;

Lunde, Ingrid M., ombudsman;

Marklund, O. S. A., t. f., undervisningsråd, tillika *huvudsekreterare*;

Svensson, K. O. Börje, rektor;

Sävhaben, Ruth I., universitetslektor;

Sönnerlind, A. S., byråchef.

Experter:

Ander, E. G. N., adjunkt (fr. o. m. den 15 april 1963);

Aulin, G. A. E., konsulent (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Bengtsson, Sture. Ch., rektor;

Berggren, N. L. E., adjunkt (fr. o. m. den 15 april 1963);

Bjarnholt, L. O., byrådirektör (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Blix, E., lektor;

Boierth, A., adjunkt (fr. o. m. den 15 april 1963);

Borén, L. B., lektor (fr. o. m. den 15 april 1963);

Brolin, P.-E., lektor (fr. o. m. den 1 oktober 1963);

Clasberg, Gulli E., textillärare (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Cullert, B., lektor (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Dahlin, A. R., lektor (fr. o. m. den 15 april 1963);

Elgqvist, Inga, sekreterare;

Franzén, B. K. V., professor (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Fredrikson, Karin, hushållslärare (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Frykholm, Gietta A. M., lektor (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Glad, S. T., lektor (fr. o. m. den 15 april 1963);

Grunewald, G. V., lektor (fr. o. m. den 15 april 1963);

Hedman-Sjögren, Ingrid, hushållslärare (fr. o. m. den 20 maj 1963);

Hensjö, E. P.-E., adjunkt (fr. o. m. den 15 april 1963);

Hilding, S. H., lektor;

Holmström, G., adjunkt (fr. o. m. den 15 april 1963);

Hårde, R. F., bitr. rektor (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Håstad, G. M. J., lektor (fr. o. m. den 15 april 1963);
Högberg, J. P., rektor (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Hörnblad, A., ämneslärare (fr. o. m. den 15 april 1963);
Lewander, T. E. M., lektor (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Lindahl, A. R. A., rektor;
Lindbo, P., gymnastikinspektör (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Lindelöw, Birgit M., t. f. lektor (fr. o. m. den 16 september 1963);
Linder, E. B., lektor (fr. o. m. den 19 augusti 1963);
Lundberg, P. J. T., rektor (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Lägnert, F. A., lektor (fr. o. m. den 15 april 1963);
Melander, E. A. M., lektor (fr. o. m. den 15 april 1963);
Naeslund, J. S., lektor (fr. o. m. den 19 augusti 1963);
Norén, Ulla, barnavårdslärare (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Nordhemmer, M. M. E., lektor (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Nordin, Anna-Greta, konsulent (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Nordqvist, Birgit M., barnavårdslärare (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Norman, H. T., rektor;
Perlmann, H. P., docent (fr. o. m. den 15 april 1963);
Rosander, G., adjunkt;
Sandgren, C. L., avdelningschef;
Sandhammar, E. T., adjunkt (fr. o. m. den 15 april 1963);
Sandström, C.-O. H., adjunkt (fr. o. m. den 15 april 1963);
Sjöberg, E. K. T., rektor (fr. o. m. den 15 april 1963);
Slettengren, K. A. W., adjunkt (fr. o. m. den 15 april 1963);
StAAF, K. G., konsulent (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Starrsjö, S. J. V., ämneslärare (fr. o. m. den 15 april 1963);
Stenquist, E. G., rektor;
Tormod, G. R., övningskollärare (fr. o. m. den 16 september 1963);
Ullstad, B. E., t. f. undervisningsråd;
Virgin, Ebba E. S., byrådirektör (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Wahrby, H. O., konsulent (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Åhnebrink, J., lektor (fr. o. m. den 19 augusti 1963);
Örtenholm, T., teckningslärare (fr. o. m. den 20 maj 1963);
Östlundh, H.-E., lektor (fr. o. m. den 15 april 1963).

Sekreterare:

Wittrock, C.-H. V. T., lektor (t. o. m. den 30 september 1963).

Biträdande sekreterare:

Hedberg, Gunvor E. M., förste byråsekreterare.

Lokal: Svartmangatan 9, 4 tr., Stockholm 2; tel. 11 80 02 (Marklund),
21 17 74 (Hedberg) och 10 01 88 (kansli).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 45 och 1963: I E 34.

De sakkunniga har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 13 sammanträden om tillhoppa 21 dagar. Därutöver har vissa arbetsgrupper sammanträtt ett flertal gånger.

Kungl. Maj:t har, efter framställning från de sakkunniga, den 10 maj 1963 ytterligare uppdragit åt de sakkunniga att i samråd med 1962 års Umeåkommitté närmare utreda frågan om anordnande av lärarutbildning vid ett universitet i Umeå.

De sakkunniga har avgivit betänkandena »Lärarhögskolor i Uppsala och Umeå» (stencilerat, 1963:1) samt »Folkskollärarutbildningen i engelska» (stencilerat, 1963:2) den 20 december 1962, »Den ämne-teoretiska lärarutbildningen vid universiteten» del I—III (stencilerat, 1963:4—6) den 24 juni 1963 och del IV (stencilerat, 1963:8) den 5 september 1963 samt »Lärare på grundskolans mellanstadium» (SOU 1963:35) den 9 maj 1963.

Utredningsarbetet väntas fortgå under år 1964.

34. Kyrkoberedskapsutredningen (1961: I 46; 1962: I 38; 1963: I 35)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande svenska kyrkans och de frikyrkliga samfundens beredskap för och verksamhet under krig:

Rosenblad, U. S., byråchef.

Experter:

Råberger, E. N., kontraktsprost;

Swedberg, B. G. R., pastor;

Terstad, I. G. A., civilförsvarsdirektör;

Åkerhielm, H. G., frih., komminister, fältprost.

Sekreterare:

Kamph, B. C. J., överstelöjtnant.

Lokal: Försvarsstaben; tel. växel lokalsamt. 67 95 20, rikssamt. 67 96 20.

Utredningsmannen har under 1963 till och med den 31 oktober 1963 4 gånger sammanträtt med alla experterna samt ett flertal tillfällen med enstaka experter. Under året har huvuddelen av utredningsunderlaget inhämtats. Sammanställning pågår och ställningstagande i anslutning härtill. Med hänsyn till kommunalrättskommitténs betänkande II angående Kommunal beredskap (SOU 1962:7) och 1958 års utredning kyrka—stat betänkande I angående Kyrkor och Samfund i Sverige (SOU 1963:39) har kompletteringar skett. Som följd av utredningens pågående arbete och kontakter har kyrkoberedskapshöjande åtgärder på utredningens initiativ under det gångna året vidtagits på många områden och hos ett flertal myndigheter.

Utredningsarbetet beräknas avslutas under år 1964.

35. 1960 års ecklesiastika boställsutredning (1961: I 47; 1962: I 39; 1963: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 november 1960 för att verkställa utredning rörande förvaltningen av ecklesiastika löneboställen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 december 1960):

Persson, I., landshövding, *ordförande*;

Gynnerstedt, T. K. V., stiftssekreterare;

Lindström, H. B., hemmansägare, led. av II kamm.;

Pettersson, G., jordbruksinstruktör, led. av I kamm.;

Turesson, B., distriktslantmätare, led. av II kamm.

Experter:

Ericsson, K. G. V., rättsavdelningschef;

Norberg, R. E., kansliråd (fr. o. m. den 8 februari 1962);

Wigren, B. G., stiftsjögmästare.

Sekreterare:

Göransson, C. G. N., budgetsekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt 22 45 00; rikssamt. 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 47.

Utredningen har under år 1963 hållit 3 sammanträden, varjämte en särskild arbetsgrupp inom utredningen haft ett antal överläggningar. Vid månadsskiftet april—maj gjorde utredningen en exkursion i Skåne och på Själland, varvid bl. a. frågor rörande strukturrationalisering, naturvård och skogsvård studerades. Vidare förekom diskussioner med företrädare för lokala myndigheter rörande principer för försäljning av kyrklig jord och placering av fondmedel m. m. Vid besök i det danska kyrkoministeriet fick utredningen en utförlig orientering om den kyrkligt-ekonomiska förvaltningen i Danmark.

Det material, som insamlats vid en av utredningen gjord inventering av det ecklesiastika fastighetsbeståndet, har under året bearbetats vid statistiska centralbyråns maskincentral.

Uppgifter har vidare inhämtats rörande prästgårdar, som genom den nya pastoratsindelningen blivit övertaliga, och förteckning över sådana prästgårdar har upprättats. Materialet avses ligga till grund för utredningens överväganden rörande skyddet av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1964.

36. *Utredning rörande sjukgymnastutbildningen* (1962: I 41; 1963: I 37)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 februari 1961 för att verkställa utredning rörande ökad utbildning av sjukgymnaster och därmed

sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 22 mars 1961): Sjöstrand, O. T., professor.

Lokal: Kliniskt fysiologiska avdelningen, karolinska sjukhuset; tel. växel lokalsamt. 34 05 00, rikssamt. 34 06 50, anknytning 1947.

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 41.

Genom beslut den 18 maj 1962 utvidgade Kungl. Maj:ts utredningsuppdraget att jämväl beakta en vid 1962 års riksdag i motionerna I: 241 och II: 296 väckt fråga nämligen om massör- och sjukgymnastutbildning för blinda och synskadade.

Den sakkunnige har den 31 oktober 1962 avgivit betänkande med utredning och förslag rörande ökad utbildning av sjukgymnaster och därmed sammanhängande spörsmål (stencilerat, 1962: 6). Den sakkunnige avser att i ett särskilt betänkande redovisa resultatet av sina överväganden rörande frågan om utbildning av blinda och synsvaga till massörer och sjukgymnaster. Denna del av utredningen beräknas vara avslutad till den 1 januari 1965.

37. Skoladministrativa utredningen (1962: I 43; 1963: I 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 14 april 1961 och den 18 oktober 1963 för att verkställa utredning rörande vissa skoladministrativa spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 10 maj 1961):

Eliasson, Th., skoldirektör, *ordförande*;

Anrup, N. E., rektor;

Elam, L. G., rektor (fr. o. m. den 18 oktober 1963);

Karlin, B. G., civilekonom;

Lögdberg, K. S., sekreterare (fr. o. m. den 18 oktober 1963).

Expert:

Bergh, S. G., rektor (fr. o. m. den 28 januari 1963).

Sekreterare:

Almefelt, P. V., fil. mag.

Lokal: Sveavägen 13—15, 14 tr.; tel. 20 92 95 (sekr.); ordf. tel. 82 00 00 (skolstyrelsens kansli, Solna).

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 43.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 23 sammanträden.

Utredningen har den 20 november 1962 avlämnat »Förslag till förbättring av läroverksrektorernas arbetssituation (stencilerat, 1962: 5).

Utredningsarbetet beräknas avslutas under första halvåret 1964.

38. Utredning rörande blind- och dövskoleväsendets utbildningsmål och organisation (1962: I 44; 1963: I 40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1961 för att verkställa utredning rörande blind- och dövskoleväsendets utbildningsmål och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1961):

Lundström, Karin E., undervisningsråd, *ordförande*;

Göransson, C. G. N., budgetsekreterare;

Olsson, Gunnel, folkskollärare, led. av II kamm.

Experter:

Barr, B., docent;

Cullbrand, G., dövslärare;

Gissler, T., rektor;

Lundberg, E., rektor;

Söderkvist, S., dövundervisningskonsulent;

Zommarin, H., rektor.

Sekreterare:

Bengtson, Sture Ch., rektor.

Lokal: Sveavägen 13—15, Stockholm C; tel. 20 91 85.

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 44.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 23 sammanträden. Härjämte har ett antal överläggningar hållits med experter och representanter för blind- och dövskoleväsendet.

Utredningsarbetet beräknas komma att avslutas under år 1964.

39. Antikvarieutredningen (1963: I 41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1961 med uppdrag att verkställa utredning rörande riksantikvarieämbetets och statens historiska museums arbetsuppgifter och organisation samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 26 februari 1962):

Hjern, B. K. L., regeringsråd, *ordförande*;

Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;

Regnéll, C. G., bankdirektör, led. av II kamm.

Experter:

Selling, C. G. A., riksantikvarie;

Thordeman, B. J. N., f. d. riksantikvarie.

Sekreterare:

Högner, K. E., byrådirektör.

Lokal: Riksantikvarieämbetet; tel. 67 00 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 41.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 5 sammanträden under tillhoppa 10 sammanträdesdagar. Därjämte har ordföranden, experterna och sekreteraren regelbundet sammanträffat för överläggningar rörande skilda utredningsspörsmål.

Utredningen beräknar att slutföra sitt arbete under år 1964.

40. Frescatikommittén (1963: I 42)

Programkommittén för Stockholms universitets blivande anläggningar i Frescati, tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 januari 1962:

Moberg, S. T., t.f. avdelningschef, *ordförande*;

Arén, T. S., kanslichef;

Linnman, M. O. J., t.f. byggnadsråd (avliden den 30 september 1963);

Nial, S. H., professor, rektor;

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör.

Experter:

Boalt, H. G. R., professor;

Dagerholm, K. F. E., universitetslektor;

Lagerqvist, G. A., professor (fr. o. m. den 15 november 1963);

Lindberger, Ö., professor;

Nygren, J. B., byråsekreterare;

Odelberg, C. V. W., överbibliotekarie;

Tham, C. G. W., fil. stud.;

Wallberg, K. Hj. S., byråchef.

Sekreterare:

Hagbergh, G. G. E., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Johansson, Nils J. O., fil. stud. (fr. o. m. den 17 juni 1963).

Lokal: Svartmangatan 9; postadress Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. 20 87 69, 20 63 98 och 20 62 93 (kansli).

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad, till förutnämnda bemyndigande fogad *promemoria rörande programkommitté för Stockholms universitets blivande anläggningar i Frescati*, se 1963: I E 42. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 10 maj 1963 föreskrivit, att lokalprogramarbetet skall baseras på följande antaganden rörande studerandeantalet vid universitetet i Stockholm, nämligen 2 000 närvarande studerande vid juridiska fakulteten, 8 000 vid humanistiska fakulteten och 5 000 vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten. Slutligen har genom samma dag meddelade tilläggsdirektiv åt kommittén uppdragits att i samråd med byggnadsstyrelsen, vederbörande universitets- och högskolemyndigheter och student-

kårer samt representanter för den anställda personalen utarbeta förslag till lokalprogram för matsalar jämte därtill hörande erforderliga utrymmen inom Frescatiområdet.

Kommittén har under tiden den 1 november 1962— den 31 oktober 1963 hållit 16 protokollförda sammanträden.

Kommitténs arbete kommer att fortgå under år 1964.

41. Rymdkommittén (1963: I 44)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1962 för att utreda frågan om den svenska rymdforskningens framtida organisation och därmed sammanhängande spörsmål:

Cederwall, G. F. E., landshövding, *ordförande*;

Alfvén, H. O. G., professor;

Brising, L. H., direktör;

Funke, G. W., sekreterare i statens råd för atomforskning;

Hulthén, L., professor (har fungerat som ordförande sedan den 19 februari 1963);

Jacobæus, A. C., direktör;

Lindblad, B., professor;

Sterky, H. K. A., generaldirektör.

Experter:

Bolin, B., professor;

Fremlin, R. N. G., t.f. byrådirektör;

Hultqvist, B., docent.

Sekreterare:

Brunberg, E. Å. A., docent.

Lokal: Wenner-Gren Center, Sveavägen 166, 23 tr.; tel. 22 59 80.

*Direktiv:** Kommittén bör utreda vilken organisatorisk form för ledningen av den svenska rymdforskningen — exempelvis anknytning till ett eller flera befintliga forskningsråd eller upprättande av ett särskilt forskningsråd — som från skilda synpunkter kan bedömas vara den lämpligaste. I samband därmed bör även prövas frågan om ändamålsenliga former för samordning av den svenska forskningen med verksamhet inom ESRO och andra internationella organ på rymdforskningens område, exempelvis inom Förenta Nationerna. Kommittén bör vidare presentera åtminstone en skiss över den svenska rymdforskningens mera långsiktiga utveckling samt redovisa alternativa uppskattningar av kostnaderna för denna. Kommitténs förslag på skilda punkter bör utformas med hänsynstagande även till de självklara intressen, som den svenska industrien har i förevarande hänseende.

* (Prop. 1962: 85, sid. 31)

Därjämte har kommittén till uppgift att tills vidare disponera och fördela det av riksdagen för budgetåret 1963/64 anvisade reservationsanslaget Rymdforskning å 2 000 000 kronor samt omhänderha därmed förenade angelägenheter av karaktär att eljest ankomma på statligt forskningsråd.

Kommittén har under 1963 fördelat större delen av de anvisade medlen på olika forskningsprojekt.

Under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 har hållits 12 sammanträden.

Kommittén har den 1 oktober 1963 avgivit betänkandet Organisatoriska åtgärder för rymdverksamhetens främjande (SOU 1963: 61).

Kommitténs arbete beräknas fortsätta under första hälften av år 1964.

42. Konsertbyråutredningen (1963: I 45)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1962 med uppdrag att verkställa utredning angående inrättande av en statlig konsertbyrå och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1962):

Nordmark, H. A., direktör, *ordförande*;

Anderson, Freddy V. E., förbundsordförande (fr. o. m. den 5 april 1963);

Hahn, G. A., kapellmästare (tillika *sekreterare* t. o. m. den 31 juli 1963);

Malmgren, B. A., studieombudsman;

Poppius, H. D., kanslichef;

Tegen, M., docent.

Experter:

Enhörning, K. M., intendent (fr. o. m. den 1 augusti 1963);

Forsström, E. G. A., sekreterare;

Ljungman, K. S. B., professor;

Wallner, B., lektor (fr. o. m. den 1 augusti 1963).

Sekreterare:

Wallin, N. L., rektor (fr. o. m. den 1 augusti 1963)

Biträdande sekreterare:

Johansson, O. Torsten, ombudsman (fr. o. m. den 1 augusti 1963).

Direktiven för utredningen, se 1963: I E: 45.

Lokal: Sandelsgatan 10—12, Stockholm Ö., tel. 24 04 25.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 27 sammanträden, varav 4 i de av utredningen föreslagna försökslänen för rikskonserter. Därutöver har experter och olika arbetsgrupper sammanträtt ett flertal gånger.

Utredningen har i december 1962 avgivit sitt betänkande del I »Rikskonserter» (stencilerat, 1962: 8).

Utredningen beräknas slutföra sitt uppdrag under år 1965.

43. 1962 års Umeåkommitté (1963:I 46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 för att verkställa utredning rörande fortsatt utbyggnad av organisationen för högre utbildning och forskning i Umeå (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1962):

Moberg, S. T., t. f. avdelningschef, *ordförande*;

Larsson, Lars-Gunnar, professor;

Lindahl, P. E. E. A., professor;

Linnman, M. O. J., byggnadsråd (avliden den 30 september 1963);

Olrog, O. Ch., byggnadsråd (t. o. m. den 10 maj 1963);

Oredsson, S. M., byråchef (t. o. m. den 14 januari 1963);

Rexed, B. A., professor;

Sjönander, B. J., t.f. budgetsekreterare;

Sköld, L. G., rektor;

Topelius, G. Z., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare.

Experter:

Brohult, S. F. A., professor;

Frenckner, T. B. P., professor (fr. o. m. den 1 november 1963);

Fries, N. T. E., professor (fr. o. m. den 27 september 1963);

Godlund, S. A. I., professor (fr. o. m. den 1 november 1963);

Grönberg, B. G. L., förste bibliotekarie (fr. o. m. den 25 februari 1963);

Hagbergh, G. G. E., byrådirektör (fr. o. m. den 1 september 1963);

Hellmér, S.-O., stadsbibliotekarie (fr. o. m. den 25 februari 1963);

Holm, C. L., docent (fr. o. m. den 1 november 1963);

Hyrenius, J., professor;

Härnqvist, K., professor;

Johnels, J. A. G., professor (fr. o. m. den 27 september 1963);

Knudtzon, E. J., överbibliotekarie (fr. o. m. den 25 februari 1963);

Lundgren, G. E. H., professor (fr. o. m. den 1 november 1963);

Lüning, K. G. T. G:son, professor;

Magnéli, P. A., professor (fr. o. m. den 25 februari 1963);

Nilsson, J. M., docent (fr. o. m. den 1 november 1963);

Odelberg, C. V. W., överbibliotekarie (fr. o. m. den 25 februari 1963);

Ottosson, J.-O., professor;

Paul, K.-G., professor (fr. o. m. den 25 februari 1963);

Törnblom, N. F., professor (fr. o. m. den 25 februari 1963);

Åkerlind, Ulla, f. Uhler, universitetslektor (fr. o. m. den 25 februari 1963);

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör (fr. o. m. den 25 februari 1963).

Sekreterare:

Hagbergh, G. G. E., byrådirektör (t. o. m. den 31 augusti 1963);

Johnsson, Roland G. (fr. o. m. den 1 september 1963).

Biträdande sekreterare:

Johansson, Nils J. O., fil.stud. (fr. o. m. den 17 juni 1963);

von Sydow, C.-O., fil.lic. (fr. o. m. den 4 mars 1963).

Lokal: Svartmangatan 9; postadress Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. 20 97 94 och 20 62 93 (kansli).

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad, till förutnämnda bemyndigande fogad *promemoria rörande en kommitté för fortsatt utbyggnad av organisationen för högre utbildning och forskning i Umeå*, se 1963: I E 46.

Kungl. Maj:t har även genom beslut den 10 maj 1963 föreskrivit, att lokalprogramarbetet skall baseras på följande antaganden rörande studerandantalet vid universitetet i Umeå, nämligen 1 000 närvarande studerande i samhällsvetenskapliga ämnen och 1 400 i matematisk-naturvetenskapliga ämnen.

Genom samma dag meddelade tilläggsdirektiv har åt kommittén uppdragits att i samråd med byggnadsstyrelsen, vederbörande universitets- och högskolemyndigheter, studentkårer samt representanter för den anställda personalen utarbeta förslag till lokalprogram för matsalar jämte därtill hörande erforderliga utrymmen vid Umeå universitet.

Slutligen har Kungl. Maj:t, ävenledes den 10 maj 1963, uppdragit åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga att i samråd med 1962 års Umeåkommitté närmare utreda frågan om anordnande av lärarutbildning vid universitetet i Umeå. Uppdraget, som inte innebär något ställningstagande till frågan om upprättande av en humanistisk fakultet i Umeå, innebär ett vidareutvecklande av i skrivelse den 1 april 1963 av 1960 års lärarutbildningssakkunniga framförda synpunkter angående anordnande av lärarutbildning vid universitetet i Umeå.

Kommittén har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 12 protokollförda sammanträden.

Kommittén har den 11 december 1962 avgivit delbetänkande Högre utbildning och forskning i Umeå I (stencilerat, 1962: 9) och den 3 december 1963 huvudbetänkande Högre utbildning och forskning i Umeå II (stencilerat, 1963: 10).

Kommitténs arbete beräknas fortsätta under år 1964.

44. Programkommittén för Uppsala humanistiska fakultet (1963: I 47)

Programkommitté för nybyggnader för den humanistiska fakulteten i Uppsala, tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1962):

Smith, A. Å., avdelningschef, *ordförande*;

Backelin, M. V., fil. lic. (t. o. m. den 8 april 1963);

Häggqvist, E. H., byrådirektör;

Johansson, E. Allan, t. f. budgetsekreterare (fr. o. m. den 9 april 1963);
Segerstedt, T., professor;
Sohlman, R. W. A. R:son, byrådirektör.

Expert:

Bylund, O. A. T., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Hagbergh, G. G. E., byrådirektör (t. o. m. den 31 augusti 1963);

Lindquist, B. R. L., byrådirektör.

Lokal: Svartmangatan 9; postadress Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. 10 73 32 (Lindquist) och 20 62 93 (kansli).

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad, till förutnämnda bemyndigande fogad *promemoria rörande programkommittéer för nybyggnader för de humanistiska fakulteterna i Uppsala och Göteborg.*

Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 10 maj 1963 föreskrivit, att lokalprogramarbetet skall baseras på följande antagande rörande studerandantalet vid humanistiska fakulteten i Uppsala, nämligen 5 500 närvarande studerande.

Kommittén har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 7 sammanträden.

Kommitténs arbete kommer att fortgå under år 1964.

45. *Programkommittén för Göteborgs humanistiska fakultet* (1963: I 48)

Programkommitté för nybyggnader för den humanistiska fakulteten i Göteborg, tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1962):

Smith, A. Å., avdelningschef, *ordförande*;

Attman, L. A., professor;

Bruno, C.-A., byrådirektör;

Johansson, E. Allan, t. f. budgetsekreterare;

Sjönander, B. J., t. f. budgetsekreterare.

Experter:

Bylund, O. A. T., avdelningsdirektör;

Ottervik, N. G. G., överbibliotekarie;

Wahlstrand, R. A., rektor.

Sekreterare:

Hagbergh, G. G. E., byrådirektör (t. o. m. den 31 augusti 1963);

Lindquist, B. R. L., byrådirektör.

Lokal: Svartmangatan 9; postadress Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. 10 73 32 (Lindquist) och 20 62 93 (kansli).

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta innehållet i en inom

ecklesiastikdepartementet upprättad, till förutnämnda bemyndigande fogad *promemoria rörande programkommittéer för nybyggnader för de humanistiska fakulteterna i Uppsala och Göteborg.*

Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 10 maj 1963 föreskrivit, att lokalprogramarbetet skall baseras på följande antagande rörande studerandantalet vid humanistiska fakulteten i Göteborg, nämligen 4 000 närvarande studerande. Genom nämnda beslut den 10 maj 1963 har Kungl. Maj:t jämväl utvidgat kommitténs uppdrag att omfatta uppgörande av lokalprogram för nybyggnad för socialinstitutet i Göteborg, varvid antalet studerande borde bedömas med utgångspunkt i de beräkningar och synpunkter, som framförts i socionomutbildningskommitténs betänkande om socionomutbildning (SOU 1962: 43) samt i statistiska sammanställningar rörande tendenserna på akademikernas arbetsmarknad fram till mitten av 1970-talet (SOU 1962: 55).

Kommittén har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 4 sammanträden.

Kommitténs arbete kommer att fortgå under år 1964.

46. 1962 års ungdomsutredning (1963: I 50)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att utreda frågan om det statliga stödet till ungdomsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 augusti 1962):

Ward, K. K. B., chefredaktör, *ordförande*;

Gustafsson, Anna-Greta, ungdomsintendent;

Hellberg, K.-E., förbundssekreterare;

Mattsson, R. N. G., gymnastikdirektör;

Ohlsson, Nils Lennart, folkhögskollärare.

Experter:

Halldén, O., fil. lic. (fr. o. m. den 1 september 1963);

Johannesson, Ingvar V., docent (fr. o. m. den 1 maj 1963).

Sekreterare:

Johansson, K. Inge, bitr. studierektor.

Biträdande sekreterare:

Romanus, N. S. R., t. f. budgetsekreterare.

Lokal: Sveavägen 13—15, Stockholm; tel. sekreteraren 20 91 65, biträdande sekreteraren växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 50.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 12 sammanträden.

Utredningen har den 12 oktober 1963 överlämnat en framställning om ökat stöd till ungdomsledarkurser.

Utredningen har den 5 november 1963 avgivit betänkande I »Stöd åt ungdomsorganisationernas centrala verksamhet» (SOU 1963: 67).

Utredningen har under året igångsatt undersökningar angående fritidsgruppverksamhetens och ledarutbildningens betydelse i ungdomsarbetet. För denna undersökning har förutom ovannämnda experter till utredningen knutits sekreteraren O. S. Sjögren.

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1965.

47. 1962 års arbetspsykologutredning (1962: I 51)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1962 för att verkställa utredning av den psykotekniska verksamhetens organisation och vissa därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 20 november 1962):

Geijer, J. L., jur. doktor, led. av I kamm., *ordförande*;

Ekman, A. G., professor;

Jerdenius, K. E., byråchef;

Lahnhausen, R., direktör;

Neymark, N. G. E., byråchef.

Sekreterare:

Gustavsson, B. P. G., fil. lic. (fr. o. m. den 1 mars 1963).

Lokal: Psykologiska institutionen, Drottninggatan 95 A, Stockholm Va; tel. 34 08 60 ankn. 274.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 51.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1963 hållit 8 sammanträden.

Utredningen beräknar slutföra sitt uppdrag under år 1964.

48. Skolarbetstidsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1963 för att verkställa utredning rörande fem dagars arbetsvecka i skolan m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 febr. 1963):

Renlund, R. G., generaldirektör, *ordförande*;

Forssell, E. E., yrkesskoldirektör;

Karlsson, Elvy M., fru;

Landström, S.-S. H., sekreterare;

Rodhe, G., skolöverläkare;

Westman, J. G., länsskolinspektör.

Experter:

Andersson, E., ombudsman;

Ljunggren, F. T., rektor;

Myrdal, H.-G., sekreterare (fr. o. m. den 12 juli 1963);

Sandberg, A. B., byråchef;

Schultz, J. H. S., förste ombudsman.

Sekreterare:

Askeberg, S. H. J., byråchef (fr. o. m. den 22 april 1963).

Lokal: Storkyrkobrinken 7, n. b., Stockholm 2, tel. 11 42 17.

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 25 januari 1963):

Redan vid mitten av 1950-talet aktualiserades för skolans del frågan om fem dagars arbetsvecka, då bl. a. vissa synpunkter i saken framfördes från skolöverstyrelsens sida i samband med den vid denna tid pågående utredningen om arbetstidsförkortning (se SOU 1956: 21, s. 156 ff). En försöksverksamhet på området startade läsåret 1958/59 och har, efter till en början starkt begränsad omfattning, innevarande läsår nått ett betydande omfång.

När skolberedningens olika förslag behandlades i propositionen 1962: 54 angående reformering av den obligatoriska skolan m. m., redovisade jag min avsikt att föranstalta om en utredning rörande skolan och femdagarsveckan.

De redovisade planerna beträffande försöksverksamheten liksom förslaget om tillsättandet av en utredning godtogs utan närmare kommentarer vid propositionens behandling i riksdagens särskilda utskott (SäU 1962: 1, s. 190).

Vad så gäller det avsedda utredningsarbetet vill jag som en grundläggande utgångspunkt framhålla att, i den mån och i den omfattning som arbetsmarknaden i stort mera allmänt övergår till femdagarsvecka, skolan bör anpassa sig efter de ändrade förhållandena så långt detta är möjligt från praktiska, pedagogiska och andra skolmässigt relevanta synpunkter samt med hänsyn till sociala och samhällsekonomiska förhållanden. Vidare bör enligt min uppfattning, i samband med utredningen om skolans femdagarsvecka, söka åstadkommas en lösning av problemet att samordna läsårets längd och förläggning vid skilda skolformer i den omfattning, som är motiverad från skolorganisatoriska och pedagogiska synpunkter samt med hänsyn till föräldraintressena.

Härutöver vill jag i detta sammanhang — utan någon mera fixerad gränsdragning för eller uttömmande beskrivning av utredningsuppdraget — anföra följande synpunkter beträffande detta.

Utredningen bör i första hand avse en kartläggning och en grundlig analys av vad en övergång till femdagarsvecka skulle innebära för skolväsendets del samt överväganden rörande olika tänkbara lösningar av de svårigheter, som utredningen finner förenade med en sådan övergång. Jämte en redovisning av resultaten av detta inventerande och analyserande arbete bör utredningen utmyнна i ställningstagande och rekommendationer i de många frågor komplexet omfattar, bl. a. följande: femdagarsveckans tillämpning under hela läsåret eller blott delar därav; eventuellt behov av att undantaga vissa typer av skolor vid ett mera allmänt genomförande; samtidigt eller successivt genomförande över hela landet och i olika skolformer; den närmare ordningen för ett genomförande; förändringar i skolarbetets organisation, som hör vidtagas i samband med ett allmänt genomförande av femdagarsvecka, med särskilt beaktande även från andra

synpunkter av frågan om läsårets längd och ferietidens fördelning; likformighet eller variationer mellan olika skolformer och inom en och samma skolform i fråga om olika anordningar för genomförande av femdagarsvecka, behovet och lämpligheten av valfrihet i fråga om uppläggningsen.

Den pågående försöksverksamheten på området är givetvis av central betydelse för utredningsarbetet. Utredningen bör nära samarbeta med överstyrelserna och andra i denna verksamhet engagerade parter. Inte minst är det av betydelse att genom de parallellt med utredningsarbetet bedrivna försöken aktuella frågeställningar så långt möjligt blir praktiskt prövade och belysta i verksamheten på fältet liksom att rapporter över försöksarbetet utformas så, att de ger största möjliga utbyte för utredningen.

Utredningens analys och överväganden bör avse samtliga skolformer under skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning, sålunda exempelvis även lärarutbildningsanstalterna och till dem knutna övningsskolor. Speciella överväganden torde krävas beträffande skolor av internatform. I den mån utredningen finner det berättigat, bör dess arbete vidare, efter samråd med vederbörande centrala tillsynsmyndighet, kunna utvidgas även till att avse skolor utanför överstyrelsernas verksamhetsområde på det åldersstadium, som motsvarar den obligatoriska skolan, och på det gymnasiala åldersstadiet.

En självklar utgångspunkt för övervägandena är elevernas bästa, deras hälsa, utveckling och omvårdnad, deras utbildning och allsidiga fostran i övrigt. Alla relevanta omständigheter måste vägas mot varandra och ses mot bakgrunden av den förändrade situation som håller på att växa fram ute i arbetslivet. Frågorna om en förkortad arbetsvecka och om en samordning av skolornas lärotider bör inte ges en sådan förgrundsställning, att man därmed äventyrar skolarbetets mål och syfte. Som en allmän princip för övervägandena bör gälla att inga rubbningar skall ske i fråga om målet och slutnivån för respektive utbildning eller för enskilda ämnen. I en del fall kan måhända en berättigad modernisering av gällande läroplan och en effektivisering av undervisningsmetoderna ge något utrymme för en reducering av timplanen, men detta torde med försiktighet få prövas från fall till fall. I fråga om grundskolan har, såsom tidigare framgått, vid avvägningen av timtalen en viss hänsyn tagits även till den alltmer aktuella frågan om femdagarsvecka; någon egentlig timplanereducering bör utredningen ej räkna med. För gymnasiet del väntas förslag om nya läroplaner m. m. inom en relativt snar framtid.

Utredningen bör ges fria händer att bl. a. i det av mig förut angivna samordningssyftet pröva frågan om läsårets längd och fördelning för olika skolformer. Här är bl. a. att beakta olika skolformers anordningar för inträdes- och flyttningssprövningar. I fråga om lärotiderna bör i viss mån erfarenheter från andra länder kunna vara av intresse för utredningen. Beträffande lektionernas längd vill jag här erinra om att denna fråga för grundskolans del i viss mån prövas i de försök, som nu pågår rörande klassföreståndarfrågan på högstadiet. Med anknytning närmast till den i försöksverksamheten vanliga anordningen att inskränka friluftsdagarnas antal bör vidare betonas skolans ansvar för och aktiva medverkan i elevernas allsidiga fostran, där bland mycket annat gemenskapen i aktiviteter av olika slag utanför skolans väggar spelar en långt ifrån obetydlig roll.

För yrkesutbildningens del synes problemen kring femdagarsveckan och läsåret från vissa synpunkter svårare att lösa än beträffande den allmänna skolan. I yrkesskolan kan variationer förekomma ifråga om läsårets längd, veckotim-

talet och lektionernas längd. Lärotiderna är genomgående längre än inom det allmänna skolväsendet. Inom yrkesskolan blir sålunda i vissa fall det tidsmässiga utrymmet för anordningar, som skulle behöva vidtagas för att förkorta arbetsveckan, avsevärt mindre än inom andra skolformer, om utbildningens omfattning skall hållas intakt. Behovet av en närmare samordning av lärotiderna med andra skolformer förtjänar även här att uppmärksammas. Yrkesutbildningens nära anknytning till näringslivets olika områden kan vidare för skolans del föranleda ett starkt beroende av hur arbetstiderna är ordnade inom speciella områden av näringslivet. Den utredning som här är aktuell, bör emellertid inte avse överväganden om yrkesutbildningens uppläggning och organisation. Det är min avsikt att senare föranstalta om en allsidig utredning av yrkesutbildningen. Dessa båda utredningar torde gemensamt böra överväga frågorna om lärotiderna för yrkesskolans del.

I anslutning till såväl de nyss redovisade bedömningarna om arbetsbelastningen vid femdagarsvecka som de berörda frågorna om läsårets längd vill jag vidare erinra om att de anordningar, som hittills vidtagits inom försöksverksamheten med femdagarsvecka, i regel torde ha inneburit en minskning av lärarnas totala tjänstgöring. Detta förhållande påpekades i ett utlåtande av statskontoret redan vid försöksverksamhetens början och har även berörts i uttalanden från vissa instanser inom Stockholms stads förvaltning vid de överväganden, som föregick stadens tidigare omnämnda framställning. Även frågor av denna art bör givetvis klarläggas i utredningen. I fråga om lärarna liksom också andra personalkategorier inom skolan torde ett genomförande av femdagarsvecka få betydelse för tjänstgörings- och anställningsvillkorens utformning. Förhållandena för exempelvis rektorer och tillsynslärare, vaktmästare, skolsköterskor och skolmåltidspersonal behöver sålunda belysas. I anslutning till vad nu berörts bör vidare framhållas, att till utredningsuppgifterna hör att över huvud taget belysa de ekonomiska konsekvenserna för stat och kommun vid ett genomförande — helt eller delvis — av fem dagars arbetsvecka i skolan. Vissa minskade utgifter uppkommer i fråga om kostnader exempelvis för skolmåltider, medan på andra punkter kostnadsökningar torde kunna ifrågakomma.

Ett område, där bl. a. kostnadskonsekvenser torde vara att förutse och där svårigheterna över huvud taget torde behöva undersökas grundligare än som kunnat ske genom hittills föreliggande försöksrapporter, avser skollokaler. Belastningen på exempelvis institutionslokaler blir starkt beroende av hur läsåret utformas vid tillämpning av femdagarsvecka. Nära sammanhängande med bl. a. lokalproblemen är frågan om schemalaggningsfrågan. Frågan om ett s. k. cirkulationsschema torde här vara av intresse. Jag vill vidare i detta sammanhang erinra om skolberedningens uttalande, att problemet med återläsning av den genom lördagsledigheten förlorade undervisningstiden borde angripas helt förutsättningslöst, och om vad beredningen därvid anförde om den faktiska undervisningstiden och de skriftliga proven.

Frågan om lokaltillgången har också en viss motsvarighet på den personella sidan. En förkortning av arbetsveckan kan, i synnerhet om den utan förändring av läsårets längd samtidigt innebär en sammanpressning av veckoschemat i sort sett från sex till fem dagar, för lärarna medföra minskade möjligheter och en minskad benägenhet att åtaga sig övertimmar, vilket skulle innebära en viss försämring av lärartillgången. För det icke-obligatoriska skolväsendets del bör utredningen bl. a. av detta skäl, så långt ske kan, klarlägga i vilken mån ett genomförande av femdagarsveckan skulle kunna inverka på ökningstakten i frå-

ga om utbildningskapaciteten samt framlägga därav eventuellt påkallade förslag.

De hittills nämnda exemplen på svårigheter och problem, som bör behandlas i utredningen, har huvudsakligen gällt interna skolproblem. Frågan om femdagarsvecka i skolorna berör emellertid, såsom skolberedningen framhållit, inte endast pedagogiska, skolhygieniska och organisatoriska problem. Den har också i hög grad allmänt sociala, samhällsekonomiska och arbetsmarknadsmässiga aspekter. Även om min avsikt är att den nu föreslagna utredningen i första hand skall ägna sin uppmärksamhet åt de praktiskt betonade problem, som hänför sig till situationen inom skolan, så anser jag det dock lämpligt att genom denna utredning också införskaffas ett underlag för de slutliga bedömningarna av problemet även ur andra, mindre skolmässigt avgränsade aspekter. De sakkunnigas överväganden om ett allmänt genomförande av femdagarsvecka i skolan och om den närmare ordningen för ett genomförande bör bl. a. grundas på undersökningar om femdagarsveckans aktuella och väntade tillämpning på arbetsmarknaden. Det är inte min avsikt att de sakkunniga skulle genomföra några egna primärundersökningar på detta område. Jag förutsätter, att utredningen genom aktivt bistånd från arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsmarknadens parter i övrigt skall kunna redovisa en tillförlitlig överblick över utvecklingen inom arbetsmarknaden i stort i denna fråga.

Den sociala sidan av frågekomplexet gäller i stort sett hur den friställda veckodagen kan och kommer att utnyttjas av eleverna, vilka resurser som finns att bereda dem meningsfull sysselsättning och att motverka de avigsidor, som kan framträda som en följd av bristande sysselsättning och tillsyn samt hur i synnerhet föräldrar, som inte själva är lediga denna veckodag, ser på fördelarna och nackdelarna med den förkortade skolveckan. Även de risker, som kan föreligga för att eleverna utnyttjar ledigheten till avlönat arbete i en utsträckning som inte är försvarlig med hänsyn till hälsa och skolarbete, bör undersökas, varvid samtidigt bör beaktas de ökade möjligheterna till praktiktjänstgöring, som kan vara värdefull för elevernas studieval och fortsatta utbildning eller yrkesverksamhet. Speciellt i dessa frågor torde ett mer omfattande och nyanserat rapportmaterial från den nu vidgade försöksverksamheten vara av stor betydelse. Som komplement härtil synes det mig kunna vara lämpligt att de sakkunniga ingående överlägger dels med berörda centrala myndigheter och organisationer, dels på det lokala planet med exempelvis företrädare för skolan och skolhälsovården, föräldraföreningar, barnavårdsnämnd och polismyndighet på några representativa orter, där man under en längre period hunnit samla erfarenheter av följderna av skolans femdagarsvecka. På dessa olika vägar synes det vara möjligt att få en god bild även av den sociala sidan av problemet och att få ett begrepp om de åtgärder, som eventuellt behöver vidtagas för att motverka eller eliminera avigsidorna vid ett genomförande av en förkortad skolvecka. Med hänsyn till vad jag i det föregående anført om skolans ansvar för och aktiva medverkan i elevernas allsidiga fostran, bör i detta sammanhang bl. a. övervägas, huruvida den från undervisning friställda veckodagen skall lämnas utanför all aktivitet från skolans sida, eller om inom skolans ram ändamålsenliga insatser kan och bör göras i här berörda avseende.

De bemyndiganden att medge försök med femdagarsvecka och försök med planeringsdagar, som senast lämnats, avser som nämnts en försöksperiod t. o. m. läsåret 1964/65. Om utredningen, såsom rimligt är, i sitt arbete skall kunna i full utsträckning tillgodogöra sig erfarenheterna av åtminstone försöksåren 1962/64 och därefter framlägga sina resultat och förslag, kan det eventuellt främst

av praktiska skäl bli aktuellt att i avvaktan på de slutliga ställningstagandena överväga en förlängning av försöksperioden. Jag förutsätter, att överstyrelserna och utredningen i samråd i god tid överväger och hos Kungl. Maj:t anmäler denna fråga.

Jag har tidigare berört angelägenheten av att utredningen samarbetar med de båda överstyrelserna på skolans område. Även med vissa nu pågående utredningar torde kontakt vara nödvändig. Så torde speciellt vara fallet beträffande gymnasieutredningen och fackskoleutredningen. I anslutning till gjorda uttalanden i propositionen 1962: 54 kommer jag senare att ta upp frågan om en utredning i syfte att närmare undersöka lärarnas arbetsförhållanden. Också med denna planerade utredning torde ett samarbete kunna vara påkallat i sådana tidigare berörda frågor som de om femdagarsveckans inverkan på lärarnas tjänstgörings- och anställningsförhållanden.

Vid sina uttalanden om femdagarsveckan i skolan framhöll skolberedningen som sin åsikt, att storleken av den särskilda kommitté, som borde tillsättas för att utreda frågan, borde kunna begränsas och till övervägande del bestå av experter. Jag delar helt denna uppfattning. Efter olika överväganden har jag stannat för att föreslå en sakkunniggrupp på högst sex personer. Dessa sakkunniga bör givetvis erhålla erforderligt biträde av sekreterare och experter. Såsom tidigare framgått, förutsätter jag också samarbete och överläggningar med olika av frågan berörda instanser.

Utredningen har under tiden den 7 maj—den 31 oktober 1963 hållit 4 sammanträden.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1964.

49. 1963 års bibelkommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 1 februari och den 5 april 1963 för att verkställa utredning rörande förutsättningarna för en ny bibelöversättning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 mars 1963):

Quensel, N. J. E., f. d. president, *ordförande*;

Edlund, C. A. E., domprost;

Eeg-Olofsson, A. O. C., lektor;

Gierow, K. R. K., författare;

Riesenfeld, E. H., professor;

Stähle, C. I., professor;

Wifstrand, S. A., professor.

Sekreterare:

Olsson, Birger O., teol. kand. och fil. mag.

Biträdande sekreterare:

Lindahl, J. M., förste kanslisekreterare (vissa sekreterargöromål).

Lokal: Eklelesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (biträdande sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet af Geijerstam till statsrådsprotokollet den 1 februari 1963):

En utredning av det slag riksdagen uttalat sig för bör nu komma till stånd. Av flera skäl, inte minst praktiska sådana, synes denna utredning i huvudsak böra begränsas till att avse de olika spörsmål och problem som är förknippade med en nyöversättning eller en modernisering av den nuvarande editionen av Nya testamentet. Huruvida arbetet bör utsträckas till att avse motsvarande frågor beträffande andra delar av bibeln är en fråga, till vilken lämpligen bör tagas ställning först sedan redovisning skett av resultat och slutsatser rörande Nya testamentet. Utredningen torde emellertid kortfattat få anmäla sina allmänna synpunkter på detta spörsmål.

Beträffande den allmänna inriktningen av utredningen kan jag i övrigt i allt väsentligt ansluta mig till vad allmänna beredningsutskottet anfört. Kommittén bör alltså pröva i vad mån och i vilka avseenden en nyöversättning eller en modernisering av den nuvarande editionen behövs för att bibeln skall kunna fylla sina uppgifter i kyrka och kyrkosamfund samt i vårt religiösa och kulturella liv. En primär uppgift bör därvid vara att tillhandahålla underlag för en bedömning, huruvida det med hänsyn till nyare vetenskapliga rön inom exegetiken, språkforskningen och andra aktuella forskningsområden samt den allmänna språkutvecklingen finnes ett klart påvisbart behov av en nyöversättning eller modernisering. Till grund för prövningen kan emellertid inte enbart läggas nu nämnda omständigheter. Vid bedömningen av behovet måste beaktas, att en god och riktig bibelöversättning i en tillgänglig och värdig språkdräkt som nyss antytts inte bara är av väsentlig betydelse för kyrkan och kyrkosamfunden utan av ett stort allmänt kulturellt intresse.

Bibeln har en skiftande användning; både som religiös urkund och som litterärt dokument läses den och skall den kunna förstås av människor med vitt skilda förutsättningar och utgångspunkter. Såsom framhölls i en interpellationsdebatt vid föregående års riksdag aktualiseras också frågan, om det verkligen är möjligt att tillgodose olika önskemål och behov genom en enda ny översättning. Det ifrågasattes vid tillfället, om det inte fordrades skilda översättningar för olika kategorier av läsare, t. ex. för bruk i kyrkorna och bruk i undervisningen. I debatten framhölls, att man vidare kunde tänka sig ett behov av en litterärt särpräglad översättning eller en särskild översättning för ungdom.

Utredningens prövning bör självfallet inte endast avse behovsfrågan och vad därmed enligt vad nu sagts äger samband utan också principer och närmare riktlinjer för att tillgodose skilda behov.

Till nu anförda allmänna synpunkter på hur utredningsarbetet bör inriktas får jag föga vissa närmare kommentarer.

Bland de spörsmål, som utredningen bör upptaga till närmare behandling, kan i anslutning till de av riksdagsutskottet redovisade skälen i första hand nämnas frågan, i vilken utsträckning handskriftsfynd och nya insikter på textkritikens område leder till bedömandet, att den nuvarande bibelöversättningen uppvisar bristande överensstämmelse med numera vedertagen uppfattning om grundtexten. En redovisning bör ske av nya läsarters antal och deras betydelse för denna fråga, ävensom av tidigare kända men föga beaktade läsarter, vilka nu genom nyfynden fått ökad vikt. Detta bör kunna åstadkommas medelst punktundersökningar.

I anslutning härtill gäller det att pröva i vilken omfattning framstegen i fråga om tolkningen och förståelsen av grundtexten kan tillgodogöras vid en nyöversättning eller modernisering. Även i detta avseende torde punktundersökningar kunna utföras och redovisas. Fråga uppkommer även hur olika förekommande

stilarter kan återges på svenskt språk. För besvarande av denna fråga torde krävas provöversättningar av exempel på olika stilformer. I detta liksom i andra sammanhang när det gäller provöversättningar bör, där så är möjligt och lämpligt, redan utförda sådana beaktas vid utredningen.

Även problematiken i själva överförandet av bibeltext till modernt språk har på senare tid gjorts till föremål för undersökningar och fått ny belysning både genom de resultat som den vetenskapliga semantiken kommit till och genom de erfarenheter som vunnits genom metodiskt organiserade översättningsföretag av olika slag. Med utnyttjande av dessa resultat och erfarenheter bör utredningen undersöka, efter vilka principer ett översättnings- eller moderniseringsarbete skall kunna uppläggas. Här bör bl. a. diskuteras problem rörande ordagrann och fri översättning.

Vad så gäller den svenska språkdräkten får de eventuella svagheter och egenheterna i 1917 års bibelöversättning anses utgöra ett mindre vägande skäl för åtgärder. Av större intresse synes i stället vara, att det svenska språket under detta sekel förändrats i sådan omfattning, att språkformen i den nuvarande översättningen inte längre framstår som lättillgänglig och naturlig. För ungdomen måste språket på många punkter te sig ålderdomligt och dunkelt beträffande ordval, böjningsformer och satsbildning. Den snabba språkförändringen har gjort att en huvuduppgift för utredningen bör vara att undersöka, om det är möjligt att göra bibeln mera tillgänglig för nya generationer. I samband härmed bör övervägas, i vilken utsträckning språkförändringar som skett under det senaste halvseklest stadgat sig såsom fast, allmänt godtagbart språkbruk och om det är möjligt att förutse, efter vilka linjer fortsatta förändringar kommer att äga rum. Särskild uppmärksamhet bör ägnas de förskjutningar i det inbördes förhållandet mellan språkets stilarter som allmänt anses vara en för senare tid speciell företeelse. Man bör i detta sammanhang överväga vad som kan åstadkommas med olika typer av översättningar och vilken vinning de medför i nuvarande språksituation, jämfört med 1917 års översättning. Av betydelse är härvidlag vilka behov en nyöversättning skall kunna tillgodose (exempelvis liturgisk läsning, enskild läsning, undervisning). Detta bör belysas bl. a. med parallella provöversättningar av identiska textpartier. Härvid bör det kunna bli aktuellt att anlita inte bara experter på exegetikens och språkvetenskapens område utan även skönlitterära författare.

De hittills i vårt land brukade kyrkobilarna har haft statlig auktorisation. Det kan i nuvarande läge i och för sig te sig naturligt att också en framtida ny utgåva, som grundar sig på ett under det allmännas ansvar utfört arbete, fastställs i samma ordning som hittills skett. Vägande skäl talar också för att en ny utgåva i sin helhet träder i stället för vår nuvarande edition. Även om denna målsättning således bör vara den primära, synes dock hithörande frågor böra vid utredningen något närmare belysas mot bakgrunden av bl. a. de omständigheter beträffande språkets differentiering, som tidigare berörts, och vilka behov en ny edition synes böra främst tillgodose. Härvid bör, som jag redan antytt, prövas frågan om vi i framtiden bör ha flera olika typer av bibelöversättningar. I anslutning härtill bör bedömas, om översättningen skall auktoriseras samt vilken karaktär auktorisationen i så fall bör givas.

De är angeläget att uppmärksamhet ägnas åt de för utredningsarbetet betydelsefulla problemens behandling även i övriga nordiska länder samt på andra håll i världen.

En viktig fråga vid utredningen är vilka personella resurser som kan finnas

att tillgå för en nyöversättning eller modernisering varom senare kan bli fråga. Vidare bör övervägas och föreslås riktlinjer för hur ett dylikt arbete bör organiseras. Utredningen bör även redovisa beräknade kostnader härför.

Kommittén har under tiden till och med utgången av oktober 1963 hållit 4 sammanträden under tillhoppa fem sammanträdesdagar.

Kommitténs arbete kommer att fortgå under år 1964.

50. *Utredningen rörande förbud mot utförsel ur riket av värdefulla konst- och kulturföremål*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:t bemyndigande den 15 februari 1963 för att verkställa utredning rörande förbud mot utförsel ur riket av värdefulla konst- och kulturföremål och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 22 februari 1963):

Eckerberg, E. L., regeringsråd.

Experter:

Aronowitsch, G., direktör;

Berg, G., professor;

Berthelson, G. B., t. f. överantikvarie;

Jansson, N. L., regeringsrättssekreterare;

Jägerskiöld, E. O. H., arkivråd;

Lindberg, S. G., förste bibliotekarie;

von Malmberg, B. F., förste intendent.

Sekreterare:

Lind af Hageby, G. K. L., hovrättsfiskal.

Lokal: Svartmangatan 9, 2 tr., Stockholm 2, tel. 21 43 54 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 15 februari 1963):

I proposition (nr 5) till årets riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag om avveckling av fideikommissen. På vissa fideikommiss finnes betydande kulturvärden avseende både fast och lös egendom. Till dem hör slott och andra herrgårdsbyggnader med parker och trädgårdsanläggningar samt möbler, konstverk, arkivalier, bibliotek, vapensamlingar m. m.

En avveckling av fideikommissen leder till att egendom, som för närvarande ingår i fideikommissen, framdeles utan hinder av fideikommissbandet kan bli föremål för försäljning. Detta aktualiserar frågan om behovet av regler till skydd för de i fideikommissen ingående kulturvärdena. I propositionen föreslås bl. a. att aktiebolag skall kunna bildas på grundval av de större jord- och skogsfideikommissen. I samband därmed anföras, att de fasta kulturvärdena — d. v. s. byggnader, trädgårdar och parkanläggningar — vid en sådan bolagsbildning kan beräknas komma att ingå i bolagsegendomen och således erhålla vård och underhåll samt att härigenom och genom gällande lagstiftning om expropriation och om byggnadsminnen ett relativt gott skydd beredes de fasta kulturvärdena. I fråga om samlingar av möbler, tavlor, böcker och andra föremål av särskilt

kulturhistoriskt värde föreslås i samma proposition i enlighet med ett av fideikommissutredningen framlagt förslag, att kronan eller kulturvårdande institution skall erhålla inlösningsrätt. I särskild proposition (nr 26) föreslås regler om befrielse från eller nedsättning av arvsskatt för att främja vård av fideikommissens kulturvärden. Beträffande ytterligare åtgärder för att bevara fideikommissens kulturvärden anför statsrådet och chefen för justitiedepartementet i förenämnda proposition nr 5 följande.

Vad beträffar kulturvärden har utredningen slutligen tagit upp ett problem, som är av mera allmän karaktär men som får särskild aktualitet genom fideikommissavvecklingen och den därav följande risken för skingring av lösa kulturföremål av olika slag. Sålunda har utredningen framhållit, att behov kan uppkomma att utsträcka det förbud som enligt kungörelsen den 6 maj 1927 gäller mot utförsel från riket av vissa äldre kulturföremål, huvudsakligen av trä, till att avse även andra slag av lösa kulturföremål. Risken för att framför allt enstaka konstföremål av stort värde kommer att lämna landet vid avveckling av fideikommissen har starkt betonats av chefen för nationalmuseum. De sålunda uttalade farhågorna är enligt min mening grundade. Frågan om åtgärder härvidlag — vilka såsom antytts icke endast bör ses mot bakgrunden av avvecklingen av fideikommissen — kommer att upptagas till behandling inom berörda departement.

Överintendenten och chefen för nationalmuseet har i skrivelse till finansdepartementet den 19 januari 1963 hemställt, att i anslutning till lagstiftningen om fideikommissens avveckling måtte utfärdas dels föreskrifter med förbud mot utförsel ur riket av konstföremål överhuvudtaget dels ock bestämmelser om inlösen av de från fideikommissen härrörande konstskatterna av särskilt värde för vårt land.

I förenämnda kungörelse den 6 maj 1927 (nr 129) har Kungl. Maj:t för att inom Sverige bevara äldre föremål utgörande prov på framförallt bygge- och allmogekultur efter riksdagens hörande utfärdat förbud mot utförsel från riket av vissa kulturföremål, tillverkade före 1860. Kungörelsen avser möbler och husgeråd av trä, även i förening med annat ämne, byggnader och byggnadsdelar samt till byggnader hörande inredningsföremål såsom friser, paneler, takmålningar och kakelugnar m. m.

Av det anförda framgår, att i anledning av fideikommissavvecklingen risk förefinnes att enstaka konst- och kulturföremål, i synnerhet sådana med högt värde, kan komma att utföras ur landet. Förhållandena på den internationella marknaden gör denna risk särskilt beaktansvärd. En sådan utförsel skulle, om den blev av mera betydande omfattning, innebära allvarliga förluster för det svenska kulturarvet. Det kan ifrågasättas om icke det sagda äger tillämpning även beträffande andra kulturföremål än sådana, som ingår i fideikommissen.

Jag anser det därför nödvändigt, att det undersökes vilka åtgärder som kan och bör vidtagas för att förhindra en omfattande utförsel ur riket av värdefulla konst- och kulturföremål. Denna undersökning, som ej bör begränsas till fideikommisssegendom, torde lämpligen verkställas genom en särskild utredningsman.

Vid undersökningen skall naturligen först och främst till behandling upptagas frågan vilka regler som erfordras för att förhindra utförsel av konst- och kulturföremål av svenskt ursprung. Utredningsmannen bör emellertid även utreda behovet av skydd för föremål av främmande ursprung i synnerhet ifråga om sådana med stark anknytning till Sverige.

Behovet av skydd i här angivet hänseende torde i huvudsak avse äldre föremål. En väsentlig uppgift för undersökningen får därför anses vara att söka bestämma tillämpningsområdet för de ifrågasatta reglerna i vad avser berörda föremåls ålder.

Vid utredningen bör fogas förslag till de bestämmelser, som utredningsmännen må anse erforderliga.

Utredningen har fram till den 30 oktober 1963 hållit 3 sammanträden.

Utredningens uppdrag beräknas kunna slutföras under första halvåret 1964.

51. Utredning rörande utbildningen inom teaterns, filmens, radions och televisionens områden m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 mars 1963 för att verkställa utredning rörande utbildningen inom teaterns, filmens, radions och televisionens områden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 mars 1963):

Lutteman, S. E., borgmästare, *ordförande*;

Bergman, G. M., professor;

Lauritzen, B., fil. lic.;

Rembe, R., ombudsman;

Torsslow, S., fil. doktor;

Uhlin, N. L., teknisk direktör;

Unsgaard, H., utbildningschef.

Sekreterare:

Hilton, H., sekreterare i Handelns arbetsgivareorganisation.

Lokal: Handelns arbetsgivareorganisation, Birger Jarlsgatan 53, Stockholm C; tel. 24 30 80.

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 12 mars 1963):

1955 års provinsteaterutredning har i sitt i september 1961 avlämnade andra betänkande Den sceniska utbildningen (stencilerat) behandlat frågan om grundutbildning för skådespelare. Utredningen framhöll, att utbildningsfrågan nu är ett av svensk teaters allvarigaste problem. Det räckte emellertid inte enligt utredningen att därvidlag uppmärksamma den grundläggande skådespelarutbildningen. Ett klart dokumenterat behov ansågs av utredningen föreligga av en högre utbildningsform, som i sig skulle innesluta dels vidareutbildning av skådespelare, dels specialutbildning för en rad andra yrkesgrupper inom teaterns värld, för vilka organiserad utbildning ej funnes att tillgå, såsom för regissörer, dramaturger, dramatiker, kritiker och dekoratörer. Utredningen underströk även behovet av utbildning för en rad motsvarande yrkesgrupper inom filmens, radions och televisionens områden. Utredningen ansåg, att frågan om en central utbildningsanstalt med uppgift att svara för en differentierad högre utbildning både för teaterns och andra här berörda medias behov borde med det snaraste

bringas till sin lösning. Att närmare ingå på de spörsmål, som sammanhänger med frågan om en sådan central utbildningsanstalt, ansåg provinsteaterutredningen inte ligga inom ramen för sitt uppdrag utan förordade, att uppgiften borde anförtros en särskild utredning.

Vid remissbehandlingen av provinsteaterutredningens betänkande har samtliga de remissorgan, som uttalat sig med anledning av utredningens förslag på denna punkt, understrukit behovet av den förordade särskilda utredningen.

Utbildningsproblemet inom teaterns, filmens, radions och televisionens områden har tilldragit sig en växande uppmärksamhet och i olika sammanhang givit anledning till förberedande undersökningar och förslag. Provinsteaterutredningens förslag om en förstärkning av den grundläggande sceniska utbildningen prövas för närvarande inom ecklesiastikdepartementet. Samtidigt föreligger — som framgår av den lämnade redogörelsen — en rad förslag med sikte på ytterligare utbildningsformer för teatern, filmen, radion och televisionen och önskemål om en särskild utredning av hela detta frågekomplex. Även för egen del är jag övertygad om att det är angeläget, att en sådan utredning nu kommer till stånd.

Särskilda sakkunniga bör sålunda tillkallas för att i första hand göra en så vitt möjligt fullständig inventering av utbildningsbehovet för yrkesutövare inom teatern och nyssnämnda massmedia. Inventeringen bör ske i samråd med berörda organisationer på området och med beaktande av möjliga förändringar i den framtida efterfrågan på arbetskraft av här avsett slag, bl. a. till följd av olika massmedias ökade roll i samhällslivet. Det torde finnas anledning räkna med att ur arbetsmarknadssynpunkt ogynnsamma verkningar kan komma att göra sig gällande — liksom fallet varit inom skådespelaryrket — om en växande efterfrågan absorberar ungdomar som inte fått tillräcklig specialutbildning för att kunna i längden göra sig gällande i yrket. Genom en sådan inventering bör de sakkunniga söka svar på frågorna vilka kategorier av yrkesutövare, som bör beredas utbildning, och vilket samlat rekryteringsbehov till dessa yrken utbildningen bör tillgodose.

När det gäller rekryteringen till de ifrågasatta nya utbildningsvägarna bör kravet på en tillräcklig förutbildning, särskilt i allmänbildande ämnen, vägas mot betydelsen av att den öppenhet, som hittills kännetecknat karriären inom teatern och här berörda massmedia, så långt möjligt bevaras samt mot den relativa knappheten i ett litet land på artistiska begåvningar.

De sakkunniga bör vidare ta ställning till utbildningens omfattning och utformning. Vid undervisningens planläggning bör utredningen bl. a. beakta behovet av och möjligheterna för praktiska övningar inom de institutioner, som svarar för produktionen på de olika av utbildningen berörda områdena, liksom till dessa institutioners synpunkter på s. k. interntutbildning.

För att de sakkunniga skall kunna ta ställning till utbildningens närmare utformning i olika hänseenden synes det lämpligt, att material införskaffas från liknande utbildningsanstalter i utlandet. Samtidigt är det angeläget att utvecklingen i de olika nordiska länderna beaktas för att tillvarata möjligheterna till en nordisk samordning på längre sikt. De sakkunniga bör därför närmare informera sig om pågående utveckling och utredningsarbete på detta område i de övriga nordiska länderna och hålla fortlöpande kontakt därmed.

Redan kända förhållanden utomlands bekräftar en uppfattning, som kommit till uttryck i en rad här åberopade yttranden, nämligen att det är önskvärt att

samordna undervisningen för många av de yrkesgrupper, vilka anses bära omfattas av utbildningen. Vid ett slutligt ställningstagande till de organisatoriska formerna för utbildningen bör de sakkunniga dock förutsättningslöst pröva, vilka delar av denna som lämpligen bör förläggas till en särskild utbildningsanstalt och vilka som eventuellt bör tillgodoses i annan form. Likaledes bör de sakkunniga beakta sambandet mellan här aktuella nya utbildningsvägar och existerande fasta eller provisoriska former för grundutbildning av skådespelare. Målsättningen bör vara att inom alla här berörda områden skapa ett fullständigt och sammanhängande mönster för utbildningen. Samtidigt är det nödvändigt, att de sakkunniga vid bedömningen av de organisatoriska formerna tar hänsyn till existerande eller under utredningens gång tillkommande utbildningsinstitutioner på området. För den händelse avtal träffas mellan en av Kungl. Maj:ts utsedd förhandlingsdelegation och den svenska filmbranschens organisationer om upprättande av ett svenskt filminstitut med uppgifter även på utbildningens område och detta avtal i vederbörlig ordning godkännes, bör nära samråd äga rum mellan utredningen och detta instituts ledning.

Även om utredningen i sitt arbete främst bör inrikta sig på att finna praktiska lösningar av utbildningsfrågorna, finner jag det lämpligt, att utredningen — åtminstone för ett principiellt ställningstagande — även överväger, i vilken omfattning och i vilka former forskning, som sammanhänger med utbildningsområdet, bör bedrivas. Samråd bör i denna del ske med 1960 års radioutredning.

Utredningen bör även överväga frågan om förläggningsen av den ifrågasatta utbildningsverksamheten. Jag vill i detta sammanhang erinra om att diskussioner förts om möjligheterna att utnyttja det s. k. Kronobageriet vid Sibyllegatan i Stockholm för teaterutbildning. Det synes mig lämpligt, att utredningen i första hand undersöker, om tillräckliga och ändamålsenliga utrymmen kan åstadkommas inom denna fastighet. Skulle så vara fallet, torde det få ankomma på utredningen att uppgöra förslag till lokalprogram. Om emellertid Kronobageriets lokaler inte visar sig lämpliga att utnyttja för ändamålet, bör utredningen vara oförhindrad att söka andra framkomliga vägar. Utredningsarbetet bör i dessa delar bedrivas i nära samarbete med byggnadsstyrelsen.

De sakkunniga bör eftersträva att utförligt belysa de ekonomiska konsekvenserna av sina förslag.

Kommittén har intill den 31 oktober 1963 sammanträtt 3 gånger.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1964.

52. Utredningen om vissa marinbiologiska fältstationer, m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 mars 1963 för att verkställa viss överarbetning av den s. k. fältstationsutredningen:

Hult, N. E. J., överdirektör.

Experter:

Jägersten, K. G. M., professor;

Nyholm, K.-G., professor;

Silén, L. K. P., professor.

Sekreterare:

Wikland, L. E:son, byråchef.

Lokal: Fiskeristyrelsen, Göteborg 5, tel. 031/17 08 50.

Vid uppdragets fullgörande har utredningen att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad, till förutnämnda bemyndigande fogad *promemoria angående viss överarbetning av den s. k. fältstationsutredningen:*

— — — — —
 På utredningsmannen bör det ankomma *att* — efter närmare direktiv av chefen för ecklesiastikdepartementet — undersöka möjligheterna att vid Klubbans och Kristinebergs stationer anordna ett ökat antal utbildningsplatser i ämnet zoologi, *att* — om undersökningen visar, att förevarande stationer kan byggas ut i tillräcklig omfattning — framlägga de förslag rörande utbyggnaden, som kan vara påkallade *samt att* — om undersökningen visar, att förevarande stationer icke kan byggas ut för hela den erforderliga utbildningskapaciteten — föreslå de åtgärder, som kan erfordras utöver en utbyggnad av ifrågavarande stationer för att den önskade kapaciteten skall kunna tillgodoses. I detta sammanhang torde få erinras om att i direktiven för utredningen rörande organisationen av fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet m. m. framhållits, att de lokaler, som nu disponeras av fiskeristyrelsens havsfiskelaboratorium i Lysekil, framdeles kan bli disponibla för annan verksamhet, bl. a. för marinbiologiska stationer för den vid universiteten bedrivna forskningen. Utredningsmannen bör hålla nära kontakt med nämnda utredning. Beträffande byggnadsfrågorna bör överarbetningen ske i nära samarbete med byggnadsstyrelsen.

En grundläggande fråga för utredningsmannens arbete är under vilken del av året undervisning kan bedrivas vid stationerna. För att kurser skall kunna bedrivas under en större del av året än som räknats med i fältstationsutredningen synes viss ändring av nu tillämpade studieplaner vara erforderlig. En översyn av studieplanerna i sådant syfte bör verkställas av utredningsmannen i samråd med berörda universitetsmyndigheter.

Statskontoret och fiskeristyrelsen har — såsom nämnts i ovan refererade departementschefsanförande — framfört vissa synpunkter på fältstationernas organisatoriska ställning. Utredningsmannen torde böra överväga huruvida någon form av gemensam förvaltning av de berörda fältstationerna kan anses vara ändamålsenlig. I sammanhanget torde få erinras om det nyligen av 1955 års universitetsutredning framlagda betänkandet »Universitetens och högskolornas organisation och förvaltning» (SOU 1963:9). Beträffande ökat utnyttjande m. m. av Kristinebergs station förutsättes överenskommelse med Vetenskapsakademien. Utredningsmannen bör därför framlägga erforderliga förslag i hithörande frågor i samråd med akademien samt efter hörande av riksmuseiutredningen.

Utredningsmannens förslag rörande verksamhetens organisation vid här avsedda stationer skall åtföljas av beräkningar av såväl investerings- som driftskostnader. Arbetet bör bedrivas så, att i varje fall ett principförslag rörande totallösning samt förslag rörande omedelbara åtgärder kan framläggas i sådan tid, att de kan beaktas i budgetarbetet hösten 1963.

I tilläggsdirektiv den 10 maj 1963 har platsbehovet för de zoologiska tvåbetygsstuderande närmare fixerats till 500 för universiteten i Uppsala, Göteborg och Stockholm samt ett nytt lärosäte, och till 100 för universitetet i Lund, vilket antal förutsetts skola beredas fältstationsundervisning vid förenämnda institution i Helsingör.

Utredningsmannen har tillsammans med sekreteraren företagit studieresa till befintliga fältstationer vid Gullmarsfjorden (Klubban, Kristineberg och havsfiskelaboratoriet i Lysekil) samt den projekterade stationen å Tjärnö.

Överläggningar med utredningens experter har ägt rum i september 1963 samt med representanter för finans- och ecklesiastikdepartementen i samma månad. Vidare har utredningsmannen konfererat med Vetenskapsakademiens sekreterare, vattenfallsstyrelsens avdelning Byggnadsteknik beträffande vissa barackfrågor samt med fångvårdsstyrelsens arbetsbyrå beträffande samma frågor.

Utredningen har den 30 november 1963 avlämnat ett betänkande med överarbetning av byggnadsstyrelsens förslag rörande vissa marinbiologiska fältstationer (stencilerat, 1963: 12).

Utredningen beräknar slutföra sitt uppdrag under år 1964.

53. 1963 års organisationskommitté för skolväsendets centrala ledning m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 mars 1963 för att utföra visst i proposition 1963: 144 avsett utredningsarbete i samband med omorganisationen av skolväsendets centrala ledning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 april 1963):

Iöwbeer, H., statssekreterare, *ordförande*;

Montelius, J.-C. O. A., budgetsekreterare;

Orring, J. A., undervisningsråd;

Rosén, N. G. K. G., generaldirektör;

Rudhe, R. S., byråchef;

Öhman, G. B., överdirektör.

Experter:

Caping, B. R., byrådirektör;

Ekblad, S. G., rättsavdelningschef;

Gårdstedt, H. B., skolinspektör;

Håkansson, H. E., förste byråinspektör;

Karlsson, Tore E., ombudsman;

Kolbjörn, G. E., länsskolinspektör;

Landström, S.-S. H., sekreterare;

Larsson, M. Bergom, direktör;

Laurell, S. A., byrådirektör (fr. o. m. den 18 november 1963);

Sjöberg, O. T. E. V., byrådirektör (fr. o. m. den 18 november 1963);

Stenholm, Britta, skoldirektör;

Wahlström, K. Gunvor S., förste byråsekreterare;

Wernlund, Brita K., förste byråsekreterare;

Wiman, Anna, t. f. byråchef.

Sekreterare:

Nordin, G. E., byrådirektör.

Lokal: Skolöverstyrelsen, Hantverkargatan 29, Fack, Stockholm 8; tel. 22 24 00.

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta de direktiv, som framgår av en inom ecklesiastikdepartementet med stöd av förenämnda be-myndigande upprättad *promemoria den 17 april 1963 rörande arbetsuppgifter för organisationskommittén för skolväsendets centrala ledning m. m.* Efter en redogörelse för de i proposition 1963: 144 förordade riktlinjerna för utformningen av skolväsendets centrala ledning m. m. anföres i *promemorian*:

På organisationskommittén bör ankomma bl. a. följande uppgifter, varvid bör beaktas det redan förefintliga utredningsmaterial på skilda punkter som — utöver i 1955 års sakkunnigas betänkande SOU 1962: 28 — finns i främst skolöverstyrelsens, yrkesöverstyrelsens och statskontorets remissyttranden i ärendet.

1. *Precisering av ämbetsområdet*

Särskilt gäller detta den del av det nya ämbetsverkets verksamhetsområde, som nu ligger utanför skolöverstyrelsens och yrkesöverstyrelsens arbetsfält, dvs. yrkesutbildningen på sjöfarts- och socialvårdsområdena, samt den ungdomsutbildning, som hittills anordnats i särskilda former såsom omskolningskurser o. d. men som nu skall inflyta i den reguljära yrkesutbildningen för ungdom. Därvid observeras bl. a. vad departementschefen anfört (s. 92) om att det nya ämbetsverket bör få tillräckliga möjligheter att såväl på längre sikt som i mera akuta situationer avpassa utbildningen till föreliggande behov. Förslag bör även framläggas beträffande formerna för det av departementschefen förordade (s. 91) förstärkta samarbetet i omskolningsfrågor. Vidare bör uppmärksammas bl. a. ämbetsverkets uppgifter beträffande yrkesutbildningen vid ungdomsvårdsskolor och ungdomsfängelser (s. 93) samt i fråga om samverkan med skilda fackambetsverk (s. 94).

2. *Precisering av arbetsuppgifterna*

Kommittén bör närmare överväga vilka åligganden och initiativ av främst utvecklings-, planerings-, samordnings- samt rationaliserings- och servicekaraktär, som bör ankomma på det nya ämbetsverket, samt mot bakgrunden därav och av resultatet av den ytterligare decentraliseringsundersökningen enligt p. 3 nedan precisera verkets arbetsuppgifter. I samband därmed observeras bl. a. vad departementschefen anfört (s. 102) om centralupphandlingen av undervisningsmateriel m. m.

3. *Decentralisering*

Såsom departementschefen anfört (s. 102) fordras en förnyad detaljerad genomgång av decentraliseringsfrågorna, varvid även mycket långtgående uppslag bör prövas. Därvid bör särskilt observeras vad departementschefen uttalat om att beslutanderätten bör förläggas så långt ned i instansordningen som möjligt och att även möjligheterna att i ökad utsträckning flytta beslutanderätten från Kungl. Maj:t till lägre instanser beaktas. Vidare bör uppmärksammas möjligheterna att